తాళ్ళపాక పద సాహిత్యము - సంపుటము - 19

శృంగార సంకీర్తనలు

అన్నమాచార్య ప్రాజెక్టు

తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములు

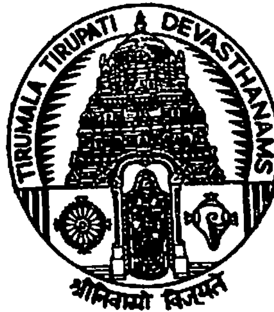
తాళ్లపాక పదసాహిత్యం - సంపుటం - 19

శృంగార సంకీర్తనలు

(తాళ్లపాక అన్నమాచార్య విరచితములు)

పరిష్కర్త

కీ॥ శే॥ గౌరిపెద్ది రామసుబ్బశర్మ

ప్రచురణ

తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములు

1998

T.T.D. Religious Series - 551

ప్రథమ ముద్రణ : 1977

ద్వితీయ ముద్రణ : 1998

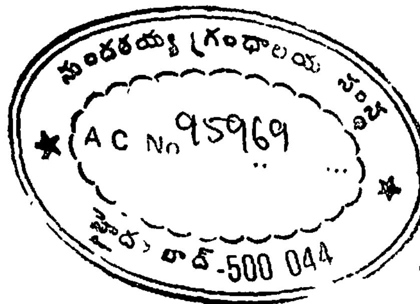

ప్రతులు : 2,000

వెల : రు. 29-00

ప్రచురణ :
శ్రీ M.K.R. వినాయక్, I.A.S.
కార్యనిర్వాహణాధికారి
తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములు
తిరుపతి.

ముద్రణ :
త్రివేణి ఆఫ్‌సెట్ ప్రింటర్స్
14/264, ఈడేపల్లి
మచిలీపట్నం - 1
ఆంధ్రప్రదేశ్

విన్నపము

ఇందరికి అభయంబు లిచ్చు చేయి
కందువగు మంచిబంగారు చేయి ॥

కలియుగ ప్రత్యక్షదైవమైన శ్రీ వేంకటేశ్వరుని వైభవాన్ని, మాహాత్మ్యాన్ని, తత్త్వాన్ని 32,000 అధ్యాత్మ, శృంగార సంకీర్తనలుగా రచించినవాడు తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు. ఇందులో మనకు సుమారు 13,000 సంకీర్తనలు మాత్రమే లభించాయి. వీరి పుత్రుడు తాళ్లపాక పెదతిరుమలాచార్యులు, మనుమడు తాళ్లపాక చినతిరుమలాచార్యులు పదకవులే ! తాళ్లపాక కవులు క్రీ॥శ॥ 15-16 శతాబ్దాలకు చెందినవారు. వీరి స్వస్థలం ఆంధ్రప్రదేశ్‌లోని కడపజిల్లా రాజంపేట తాలూకా తాళ్లపాకగ్రామం.

క్రీ॥శ॥ 15వ శతాబ్దంలో వైష్ణవమత ప్రచారం కోసం తిరుమలను కేంద్రంగా చేసుకొని శ్రీ వేంకటేశ్వరాంకితంగా వేలకొలది సంకీర్తనలను, ఇతర సాహిత్య ప్రక్రియలను రచించినవారు తాళ్లపాకకవులు. శ్రీ వేంకటేశ్వరస్వామివారి సేవలో తరించిన ధన్యమూర్తులు.

తాళ్లపాక పదకవిత్రయంగా కీర్తిగడించిన తాళ్లపాక అన్నమాచార్యుల, తాళ్లపాక పెదతిరుమలయ్య, తాళ్లపాక చినతిరుమలయ్యల సంకీర్తనల రాగిరేకులు తిరుమలలో శ్రీవారి ఆలయంలో 'తాళ్లపాక అర'లో లభించాయి.

తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనల భాండాగారం గూర్చిన మొదటి శాసనం క్రీ॥శ॥ 1530 సంవత్సరంలో కనిపిస్తుంది. తదుపరి క్రీ॥శ॥ 1545, 1547, 1554, 1558 సంవత్సరాల నాటి శాసనాల్లోను సంకీర్తనభాండాగారం గూర్చిన ప్రస్తావన కనిపిస్తుంది. ఇవి తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానాల శాసనాలు.

తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములవారు క్రీ॥శ॥ 1922 సంవత్సరం నుండి తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనల ముద్రణకు పూనుకొన్నారు. క్రీ॥శ॥ 1922 సంవత్సరం నుండి క్రీ॥శ॥ 1992 సంవత్సరం వరకు తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనల సంపుటాల ముద్రణలో వివిధ దశలు కనిపిస్తాయి.

1922 సంవత్సరంలో తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానాలవారు రాగిరేకుల్లోని తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనలను వ్రాతప్రతుల్లో వ్రాయించటానికి పూనుకొన్నారు.

1935-38 సంవత్సరాల్లో తాళ్లపాక లఘుకృతులు, తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనలు సంపుటాలుకొన్ని వెలువడ్డాయి.

1947-65 సంవత్సరాల్లో తాళ్లపాక కవుల అధ్యాత్మ, శృంగార సంకీర్తనలు కొన్ని సంపుటాలు ముద్రించబడ్డాయి.

1947-1965 సంవత్సరాల మధ్యకాలంలో నిరాఘాటంగా కొనసాగిన తాళ్లపాక పదకవుల సంకీర్తనల ముద్రణ తరువాత ఒక దశాబ్దంపాటు కొనసాగలేదు.

1975-1986 సంవత్సరాల మధ్యకాలంలో తాళ్లపాక పదకవుల సంకీర్తనలు కొన్ని సంపుటాలు వరకు, మరియు అధ్యాత్మ సంకీర్తనలు కొన్ని సంపుటాలు పునర్ముద్రింపబడ్డాయి.

తదుపరి 1992 సంవత్సరంలో ఒక సంపుటం ముద్రింపబడినది.

ఇంతేకాక తాళ్లపాక అన్నమాచార్యుల జీవిత చరిత్ర, తాళ్లపాక కవుల ఇతర సాహిత్య ప్రక్రియలను ఈ దశల్లోనే తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానం ముద్రించింది.

ఈ వివిధ దశల్లో తాళ్లపాక పదకవుల సంకీర్తనలను రాగిరేకులనుండి పరిష్కరించిన మహాపండితులు కీ॥శే॥ సాధు సుబ్రహ్మణ్య శాస్త్రి, పండిత విజయరాఘవాచార్య, వేటూరి ప్రభాకరశాస్త్రి, రాళ్లపల్లి అనంతకృష్ణశర్మ, పి.టి. జగన్నాథరావు, గౌరిపెద్ది రామసుబ్బశర్మ, శ్రీయుతులు ఉదయగిరి శ్రీనివాసాచార్యులుగారలు.

తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములు 1978 సంవత్సరంలో అన్నమాచార్య ప్రాజెక్ట్ స్థాపించినప్పటినుండి తాళ్లపాక అన్నమాచార్య సంకీర్తనలకు దేశవ్యాప్తంగా విశేషవ్యాప్తి ఏర్పడింది. తాళ్లపాక అన్నమాచార్యుల, ఇతర తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనలు సాహితీవేత్తలకు, సంగీత విద్వాంసులకు వరకవిత్వ వాణీవీణా నినాదాలైనాయి. ఈ సంకీర్తనలు భక్తులకు మోక్ష మార్గాన్ని తెలిపే విశిష్టరచనలు. పరిశోధకులకు, సాహిత్యచరిత్రకారులకు కొంగుబంగారమై విలసిల్లుతున్నాయి. తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనలకు సంగీత, సాహిత్య, భక్తలోకంలో నేడువున్న ఆదరణ ఎనలేనిది.

ఈ ఆవశ్యకతను గుర్తించి వివిధ దశల్లో పరిష్కరింపబడి, ముద్రించబడిన తాళ్లపాకకవుల సంకీర్తనలను ఒక్కసారిగా సమగ్రరీతిలో ముద్రించడానికి తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానాల యాజమాన్యం సంకల్పించింది.

ప్రథమతః తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనలను సమగ్రంగా 29 సంపుటాలుగా లోకానికి అందిస్తున్నాం.

తాళ్లపాక పదకవుల సంపుటాల పునర్ముద్రణ ప్రణాళిక రూపొందించుటలో సహకరించిన శ్రీ ఉదయగిరి శ్రీనివాసాచార్యులుగారికి (తాళ్లపాక వాఙ్మయపరిష్కర్త) విద్వాన్ శ్రీ సింగరాజు సచ్చిదానందం గారికి (విశ్రాంత తెలుగు అధ్యాపకులు, తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానాలు) ఆచార్య కె. సర్వోత్తమరావుగారికి (డీన్, హ్యూమానిటీస్ & ఎక్స్‌టెన్షన్ స్టడీస్, శ్రీ వేంకటేశ్వర విశ్వవిద్యాలయం, తిరుపతి) డా॥ ఆచార్య ఎం. శ్రీమన్నారాయణమూర్తిగారికి (డైరెక్టర్, శ్రీ వేంకటేశ్వర ప్రాచ్య పరిశోధనాసంస్థ, శ్రీ వేంకటేశ్వర విశ్వవిద్యాలయం, తిరుపతి) మరియు ఈ సంపుటాల ముద్రణలో సాహిత్యపరంగా నిర్మాణాత్మకమైన సూచనలందించిన డా॥ముదివేడు ప్రభాకరరావు M.A.,Ph.D గారికి, (పరిశోధకులు, శ్రీ వేంకటేశ్వర ప్రాచ్య పరిశోధనాలయం, తిరుపతి) హృదయపూర్వక కృతజ్ఞతాంజలులు అర్పిస్తున్నాము.

దీని తర్వాత తాళ్లపాక కవుల లఘుకృతులు, ఇతర కావ్యాలు వెలువరించడానికి ప్రణాళిక సిద్ధంచేస్తున్నాం.

ప్రస్తుతం వెలువడుచున్న తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనల సంపుటాలు శ్రీ వేంకటేశ్వర స్వామివారి కృపా కటాక్షంచే భక్తజనామోదం పొందగలవని విశ్వసిస్తున్నాం.

M.K.R. వినాయక్
కార్యనిర్వహణాధికారి
తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములు

నివేదిక

క్రీ॥శ॥ 15వ శతాబ్దంలో భక్తి ప్రపత్తి, దేహాత్మైశ విచారాదులను తెలిపే అధ్యాత్మసంకీర్తనలు; జీవాత్మ, పరమాత్మల ఐక్యాన్నిచాటే అమలిన దివ్య శృంగార సంకీర్తనలు రచించినవారు తాళ్లపాక కవులు. సకల దేవతా స్వరూపమైన శ్రీ వేంకటేశ్వరస్వామి తత్త్వాన్ని ఎన్నోవేల సంకీర్తనలద్వారా లోకవిదితంచేసి ఆత్మకల్యాణంతోపాటు లోక కల్యాణం సాధించిన వారు తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు, వీరి పుత్రుడు తాళ్లపాక పెదతిరుమలాచార్యులు, మనుమడు తాళ్లపాక చినతిరుమలాచార్యులు. శ్రీ వేంకటేశ్వరుని పరతత్త్వంగా భావించి ఉభయ విభూతినాయకుడైన ఆ స్వామి కల్యాణగుణాలను ఎన్నోవేల సంకీర్తనల్లో కీర్తించారు. శరణాగతి తత్త్వాన్ని ప్రబోధించారు.

క్రీ॥ శ॥ 15వ శతాబ్దంలో శ్రీ వేంకటేశ్వరస్వామివారి నందకాంశ సంభూతుడుగా తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు జన్మించాడు. తన పదహారవయేట శ్రీ వేంకటేశ్వరుని సాక్షాత్కారం పొంది స్వామి ఆదేశంతో సంకీర్తనరచనకు శ్రీకారం చుట్టి ఆనాటినుండి జీవితాంతంవరకు దినమునకు ఒక్క సంకీర్తనకు తక్కువ కాకుండా సంకీర్తన రచన సాగించాడు. పల్లవి, చరణాలతో కూడిన సంకీర్తన రచనకితడు మార్గదర్శకుడై 'పదకవితాపితామహుడ'ని కీర్తి గడించాడు. అన్నమయ్య పదాలలో సంగీతం, సాహిత్యం, భగవద్భక్తి త్రివేణీ సంగమంలా మేళవించాయి.

శ్రీ వేంకటేశ్వరుని పరతత్త్వమూర్తిగానే కాకుండా వివిధ ఆగమ సంప్రదాయాల్లో వినుతుడైన వైభవమూర్తిగా కూడా అన్నమయ్య కీర్తించాడు. ఆంధ్రవాగ్గేయకారుల్లో అనేక వైష్ణవ క్షేత్రాలను సందర్శించి ఆయాక్షేత్ర మూర్తులపై వివిధ సంకీర్తనలను రచించిన ఘనత తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులదే!

అన్నమయ్య భగవత్తత్త్వాన్ని అనేక జానపద గేయరీతుల్లో రచించి సామాన్యులకు అందించే ప్రయత్నంచేశాడు. అన్నమయ్య గ్రాంథిక, శిష్టవ్యావహారిక, వ్యావహారిక భాషాశైలులలో సంస్కృతాంధ్ర సంకీర్తనల్ని రచించాడు. జానపదుల జీవద్భాషను సర్వతంత్ర స్వతంత్రంగా వాడి సంకీర్తనల రచనాశైలిలో తర్వాతి వాగ్గేయకారులకి మార్గదర్శకుడైనాడు.

అన్నమయ్య పదాలు శ్రీ వేంకటేశ్వరముద్రాంకితాలు. వీరి బాటను అనుసరించిన వారు తాళ్లపాక పెదతిరుమలాచార్యులు, తాళ్లపాక చినతిరుమలాచార్యులు.

ఇహపర శ్రేయోదాయకమైన తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు, ఇతర తాళ్లపాకకవుల సంకీర్తనలను భక్తజనానికి అందించాలని తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములు 1978 సంవత్సరంలో సంకల్పించి అన్నమాచార్య ప్రాజెక్ట్ స్థాపించింది. అప్పటినుండి అన్నమాచార్య ప్రాజెక్ట్ కళాకారులచే గానంచేయబడిన తాళ్లపాక అన్నమాచార్యుల, ఇతర తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనలు ఆంధ్ర ప్రదేశ్‌లోనే కాక, ఆంధ్రేతర రాష్ట్రాలలో కూడా బహుళ ప్రచారం, ప్రాచుర్యం పొందాయి.

అన్నమాచార్య ప్రాజెక్ట్ తాళ్లపాక అన్నమాచార్య, ఇతర తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనల ప్రచారం పరిశోధన -రికార్డింగ్ శాఖల సమన్వయంతో వివిధ కార్యక్రమాలను నిర్వహిస్తున్నది. అన్నమాచార్య ప్రాజెక్ట్ కళాకారులచే వేలకొలదిగా సంగీత సభలు, పరిశోధకులచే సాహితీసమావేశాలు నిర్వహించింది. మరియు తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనలను ఆడియో క్యాసెట్లుగా విడుదలచేసి బహుజనామోదం పొందింది.

తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానంచే 1949 సంవత్సరం నుండి ప్రతి సంవత్సరం అన్నమాచార్య వర్ధంతి ఉత్సవాలు, 1978 సంవత్సరం నుండి అన్నమాచార్య జయంతి ఉత్సవాలు జయప్రదంగా నేటికీ నిర్వహింప బడుచున్నవి. మరియు అన్నమాచార్య సంకీర్తనోత్సవాలు కుగ్రామ స్థాయినుండి మహానగరాలస్థాయివరకు జరుగుచున్నాయి. అన్నమాచార్య ప్రాజెక్ట్ వివిధ విశ్వవిద్యాలయాల

సమన్వయంతో తాళ్లపాక కవుల సాహితీ సదస్సులు నిర్వహిస్తున్నది. తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానం 1978సం॥ నుండి తాళ్లపాక అన్నమాచార్యుల, ఇతర తాళ్లపాక కవుల సాహిత్యంపై వివిధ విశ్వవిద్యాలయాల్లో పరిశోధన చేసేవారికి ఉపకారవేతనం ఇచ్చి ప్రోత్సహిస్తున్నది. ఈ ప్రణాళిక క్రింద ఇప్పటివరకు దాదాపు 50 సిద్ధాంతవ్యాసాలు సమర్పింపబడ్డాయి.

తాళ్లపాక అన్నమాచార్యుల, ఇతర తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనలపట్ల నానాటికీ పెరుగుచున్న ప్రజాదరణ, మరియు 1935వ సంవత్సరం నుండి వివిధ దశల్లో ముద్రింపబడిన తాళ్లపాక అన్నమయ్య, తాళ్లపాక పెదతిరుమలయ్య, తాళ్లపాక చినతిరుమలయ్య సంకీర్తనల సంపుటాలు ఏనాడో చెల్లిపోయిన కారణంగా నేడు తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనల సంపుటాలు సమగ్రంగా పునర్ముద్రించవలసిన ఆవశ్యకత ఏర్పడింది.

పూర్వముద్రణ సంపుటాల్లోని పూర్వపరిష్కర్తల పీఠికలు యథాతథంగా ముద్రింపబడుచున్నాయి. పరిష్కర్తచే పీఠికలో సూచింపబడిన సంపుటాల సంఖ్యలు పూర్వముద్రణకు సంబంధించినవి. తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనల సంపుటాలు మొదటిసారిగా సమగ్రంగా పునర్ముద్రితమవుతున్నందువల్ల ముద్రణ, పాఠకుల సౌకర్యార్థం క్రమపద్ధతిలో వుండాలనే వుద్దేశ్యంతో పూర్వముద్రణ సంపుటాల సంఖ్యలు మార్చబడినవి. సంపుటాల సంఖ్యల మార్పులు ప్రత్యేకంగా పట్టికలో చూపబడింది.

తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానానికి రాగిరేకుల్లో లభించిన తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనలు మొత్తం నేడు ముద్రించబడుచున్నందువల్ల సమగ్రమనే పదం సూచికంగా వాడబడింది.

భక్తిభావ విలసితాలైన తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనల సంపుటాలను సమగ్రంగా ముద్రించుటకు ఆమోదించిన తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానం ధర్మకర్తృత్వమండలి అధ్యక్షులు శ్రీకలిదిండి రామచంద్రరాజుగారికి, మరియు ధర్మకర్తృత్వమండలి సభ్యులకు మా హార్దిక కృతజ్ఞతాంజలి.

ఈ సంపుటాల ముద్రణకు అధికారికమైన ఆమోదాన్ని తెలిపిన తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానముల కార్యనిర్వహణాధికారి శ్రీ ఎం.కె.ఆర్.వినాయక్ I.A.S. గారికి కృతజ్ఞతాంజలి.

తాళ్లపాకపదకవుల సంపుటాల పునర్ముద్రణ ప్రణాళికరూపొందించుటలో సహకరించిన శ్రీ ఉదయగిరి శ్రీనివాసాచార్యులు గారికి (తాళ్లపాక వాఙ్మయపరిష్కర్త), విద్వాన్ శ్రీ సింగరాజు సచ్చిదానందంగారికి (విశ్రాంత తెలుగు అధ్యాపకులు, తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానాలు) ఆచార్య కె. సర్వోత్తమరావుగారికి (డీన్, హ్యూమానిటీస్ & ఎక్స్‌టెన్షన్ స్టడీస్, శ్రీ వేంకటేశ్వర విశ్వవిద్యాలయం, తిరుపతి) ఆచార్య ఎం. శ్రీమన్నారాయణమూర్తిగారికి (డైరక్టర్, శ్రీ వేంకటేశ్వర ప్రాచ్య పరిశోధనాసంస్థ, శ్రీ వేంకటేశ్వర విశ్వవిద్యాలయం, తిరుపతి) మరియు ఈ సంపుటాల ముద్రణలో సాహిత్యపరంగా నిర్మాణాత్మకమైన సూచనలందించిన డా॥ముదివేడు ప్రభాకరరావు M.A., Ph.D గారికి, (పరిశోధకులు, శ్రీ వేంకటేశ్వర ప్రాచ్య పరిశోధనాలయం, తిరుపతి) మా హార్దిక కృతజ్ఞతాంజలులు.

ఈ సంపుటాల ముద్రణలో సాంకేతికపరమైన సహకారాన్ని అందించిన తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానముల ముద్రణాధికారి శ్రీ ఎం. లక్ష్మణరావుగారికి, వారి సిబ్బందికి, తి.తి.దే పౌరసంబంధ శాఖాధికారి శ్రీ పి. సుభాష్‌గౌడ్ గారికి కృతజ్ఞతాంజలులు.

డా॥ మేడసాని మోహన్ M.A., Ph.D
డైరక్టర్
అన్నమాచార్య ప్రాజెక్ట్
తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములు
తిరుపతి.

తేది : 10-2-98

తాళ్లపాక పదకవుల సంకీర్తనల సంపుటాలు

సంఖ్యా వివరణ పట్టిక - 1998

సంపుటాలు	మునుపటి సంఖ్య	ఇప్పటి సంఖ్య	సంకీర్తనాచార్యుని పేరు
అధ్యాత్మ సంకీర్తనలు	1	1	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
అధ్యాత్మ సంకీర్తనలు	2	2	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
అధ్యాత్మ సంకీర్తనలు	3	3	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
అధ్యాత్మ సంకీర్తనలు	10+11(1,2భాగాలు)	4	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	12	5	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	4	6	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	13	7	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	14	8	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	15	9	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
అధ్యాత్మ, శృంగార సంకీర్తనలు	16	10	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	17	11	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	18	12	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	19	13	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	20	14	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
అధ్యాత్మ సంకీర్తనలు	21	15	తాళ్లపాక పెదతిరుమలాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	22	16	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	23	17	తాళ్లపాక పెదతిరుమలాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	24	18	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	25	19	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	26	20	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	27	21	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	28	22	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	29	23	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు

శృంగార సంకీర్తనలు	30	24	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	31	25	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	32	26	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
*శృంగార సంకీర్తనలు	33	27	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
*శృంగార సంకీర్తనలు	34	28	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
*శృంగార సంకీర్తనలు	35	29	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు

* తాళ్లపాక పదసాహిత్యం మొదటిసారిగా సమగ్రంగా పునర్ముద్రణచేయబడుచున్నది. ఈ సందర్భంగా సంకీర్తనల సంపుటాల సంఖ్యలు క్రమపద్ధతిలో ఉండాలనే వుద్దేశ్యంతో మార్పులు చేయబడి, పై పట్టికలో చూపబడినవి. పై పట్టికలోని మునుపటి సంఖ్య వరుసలో సూచింపబడిన 33, 34, 35 సంపుటాలు ఇంతవరకు ముద్రింపబడలేదు. ఇప్పుడు ప్రథమంగా ప్రచురింపబడుతున్నాయి. అయినప్పటికి ప్రస్తుతం 1998 సం॥లో క్రొత్తగా 1వ సంపుటం నుండి ఇవ్వబడిన క్రమ సంఖ్యలు ఈ ప్రథమ ముద్రణ సంపుటాలకు చేర్చబడినది. ఈ మార్పును సహృదయ పాఠకులు గమనించగలరు.

పీ ఠి క

ఆత్మానం నాయికాం కృత్వా రచనాం రసవాహినీమ్।
అర్పయద్వేంకటేశాయ యః కృతీ తముపాస్మహే॥

ఇరవైనాల్గవ సంపుటమున, ఇకమీదట ప్రతిసంపుటమునను ఒక్కొకవిషయమును గూర్చి చర్చించుటకు సంకల్పించినట్లు మనవి చేసియుంటిని. భాషామర్యాదలకు, భావసంపదలకు, అలంకార విశేషములకు, తాళ్లపాకకవులవాఙ్మయరాశిలో వెలితి కానరాదు.

ఈ సంపుటమునందు ముఖ్యముగ 1. అనుస్వారము, 2. రాగి రేకులవ్రాతలో కొన్ని విశేషములు అను రెండంశములను గూర్చి యథామతి సంగ్రహముగ ముచ్చటింపదలచితిని.

1. అనుస్వారము

ఈ అనుస్వారమును చర్చించుటకుముందు దీనికి పూర్వరూపమైనవర్ణములనుగూర్చి కొంత విచారింపవలసి యున్నది. మూల-రూపములను చర్చించునపుడు కొంత దీర్ఘప్రస్తావనగూడ అవసరమే.

పాణినీయ వ్యాకరణమున లఘు గురువులను నిరూపించుచు, "హ్రస్వం లఘు" 1-4-10 "సంయోగే గురు" 1-4-11 "దీర్ఘంచ" 1-4-12 అని సూత్రించియున్నారు. దీనివలన, "అచల" వంటి వర్ణములు లఘువులని "అన్యత్ర" లో క్రిగీతలు గల వర్ణములు గురువులని, అట్లే "పారావార" లో దీర్ఘము లన్నియు గురువులని తేలుచున్నది. గురులఘు నిర్వచనము ఛాందసులకు (ఛందశ్శాస్త్రజ్ఞులకు,) ప్రధానమైనను వారుగూడ కొంత వరకు వ్యాకరణము ననుసరించియే సాగించినారని తోచుచున్నది. అందువలన ఈ గురులఘు విషయమున వ్యాకరణశాస్త్రమునుగూడ ప్రస్తావించితిని. పై శాస్త్రమును గురిగా చూచితిమేని "సంయమి"

వంటిపదములలో సున్నతో గూడిన 'సం' అనునది గురువగుటకు వ్యాకరణములోఆధార మగపడదు, కాని ఛందశ్శాస్త్రకర్తలు,

శ్లో॥ "దీర్ఘం సంయోగపరం తథా ప్లుతం వ్యంజనాంత మూష్మాన్తం।
సానుస్వారం చ గురు క్వచిదవసానేఽపి లఘ్వన్త్యమ్ ॥"
(పిం-సూ-1-4)

అని వాకొని యున్నారు. దీనికి గూడ యేదో వ్యాకరణ సంబంధము కలదని భావన. నిరాధారముగ వట్టి మర్యాదపాటగ ఛాందసులు చెప్పియుండరు గదా!

అనుస్వారముతో కూడిన 'సంయమి' వంటి పదముల స్వరూపమును విచారింతము. 'సమ్ + యమి' అనునప్పుడు "మోఽనుస్వారః" 8-3-23 అనుసూత్రముచే మకార మనుస్వారమై 'సంయమి'గా మారుచున్నది. ఇట్లే సంవాద సంబంధాదులు. సంస్కృతమునవైనచో 'హరిమ్ + వందే' ఇత్యాదులలో 'హరిం వందే' ఇత్యాదిగ మారుటయు పైసూత్రప్రభావమే. ఇది నిత్యసూత్రమే; కాని, యీసూత్రముతో మకార మనుస్వారముగ మారనిపక్షమున[1] 'సమ్యమి' 'సమ్వాద' ఇత్యాదిగ రూపము లుండవలసివచ్చుగదా. అప్పు డాసకారము సంయోగపరము కావున "సంయోగే గురు" అను సూత్రముచే తప్పక గురువు కాగలదు. అందువలననే మకారస్థానీయమైన అనుస్వారమును గూడ సంయుక్తముగ భావించి దానికి ముందున్న వర్ణమునకు గురుత్వము ఘటించియుందురు. అట్లే 'అన్ + కితః' 'శామ్ + తః' ఇత్యాది యేకపదములందును "నశ్చాపదాన్తస్య ఝలి" 8-3-24 అనుసూత్రముచే నకార మకారములు సున్నలుగమారి 'అంకిత' 'శాంత' వంటిరూపములు కాగా, "అనుస్వారస్య యయి పరసవర్ణః" 8-4-58 సూత్రముచే పరసవర్ణమువచ్చి 'అఙ్కిత' 'శాన్త' ఇత్యాదిగ సంస్కృతమున రూపము లగుచున్నవి.

---

1. 'ఆంధ్రాక్షరతత్త్వము' లో పాడి-వేంకటస్వామిగారి వాదమిది.

అనునాసికాక్షర సంయోగమున్న స్థలములందంతట సున్ననే పాటించి 'అంకిత' 'శాంత' ఇత్యాదిగవ్రాయుట మన తెనుగువారి సంప్రదాయము. దీనికి "యయితద్వర్గాన్తః" (ప్రాకృతప్రకాశము 4-17) అను వైకల్పిక సూత్రము ఆధారమని చెప్పుటయు కలదు. 'బిందుల్' (1-1-40) (పాకృతమణిదీపిక) అను సూత్రమునందలి నిత్య విధి కారణమనుట బాగుండునేమో? "అఙ్కిత" 'కాఞ్చన' వంటివి 'అంకిత' 'కాంచన' ములుగామారుటకు పై ప్రాకృతపద్ధతినే మన తెలుగువారు అవలంబించి యుందురు. పై నిరూపించినకారణ ములతో వ్యస్త, సమస్త పదములయందు అనుస్వారమునకు (బిందు-వుకు), సాధారణముగ మూలరూపములోని అనునాసికాక్షరములు కారణములగుచున్నవని తేలినది.

ఈ బిందువు మన తెలుగు బాసలో సిద్ధ, సాధ్య, ఖండాఖండ [(c) (o)] భేదములతో నుండుట మరీ వినోదకరము. సిద్ధ బిందువుగల పదములందు దానిమూలరూప మందలి అనునాసికాక్ష రమును మాత్రము పరిశీలించినచో చాలును. మన తెనుగునకు సంస్కృత, ప్రాకృత, తమిళ, కన్నడపదములు మూలరూపములగు టచే, వానిలో అనునాసికాక్షరమున్నచో వానినుండి బుట్టిన మన తెనుగుపదములందు, యథాశాస్త్రముగ సున్న లరసున్నలు ఏర్పడి యుండును. పదాద్యక్షరములపై సున్న లరసున్న లేర్పడునపుడు, పదాద్యక్షరము లఘువైనచో దానిపై వచ్చు సున్న నిండుసున్న గను, పదాద్యక్షరము దీర్ఘమైనచో దానిపై వచ్చుసున్న అరసున్న గను, తక్కినస్థలములయందు వచ్చుసున్న ఉభయాత్మకముగను ఉండుట మనతెనుగుశాస్త్ర సంప్రదాయము. ఉదా: 'దణ్డః' సంస్కృతము 'దంటు' తెలుగు, 'కాణ్డః' సంస్కృతము 'కాఁడ, తెలుగు. ఇట్లే తమిళమునందుగూడ సంస్కృతము నందువలె సున్నలకు బదులుగ అనునాసికాక్షరసంయోగముతో వ్రాయుటయే పద్ధతిగా

కనబడుచున్నది కావుననే ఉదా: 'ఉరోగ్గల్' అను తమిళ పదము "రోఁకలి" గా 'శేడ్డు' అనునది 'చేఁదు' గను 'అన్‌దోగై' అనునది 'అఁదోఁక' గను, అట్లే 'దాఁటు' అను కన్నడపదము 'దాఁటు,' 'దూంటు,' 'దూఁటు', గ మారుట గుర్తింపదగిన విషయము.

ఇక్కడ ఒకవిషయము విచారింపవలసియున్నది. మూల పదములలో అనునాసికాక్షరములు లేకపోయినను తద్భవములలో అనుస్వారములుండుట, మూలసంస్కృతములో 'అనునాసిక, అనుస్వార' అక్షరమున్నను తద్భవములలో అనుస్వారము లేకుండుటయు పై సిద్ధాంతమునకు విరుద్ధముగ తోచుచున్నది. 'వక్ర' శబ్దము 'వంకర' గా, 'స్త్రీ' శబ్దము 'ఇంతి' గా, 'కక్ష' శబ్దము 'చంక' గా మారునపుడు ఈ విరోధము స్పష్టముగ తెలియుచున్నది. కాని 'వక్ర' శబ్దము వంటి వానిలో అనుస్వారమును "వక్రాదిషు" (ప్రా. ప్ర. 4-15) సూత్రముచే ప్రాకృతవైయాకరణులు సాధించిరి. దానినే మనవా రాదరించిరి. 'ఇంతి' శబ్దములో భ్రాంతి చేతను 'చంక' లో భ్రాంతి-వర్ణవ్యత్యయములచేతను బిందువులు సాధించు చున్నారుగదా! అనుస్వార, అనునాసికములు గల్గిన 'మాంసాది' శబ్దములు తద్భవములలో అవిలేకుండ ప్రయోగించుటను "మాంసాదిషు వా" (ప్రా. ప్ర. 4-16) అనుసూత్రముచే ప్రాకృతవైయాకరణులు సమర్థించిరి.

సిద్ధ, సాధ్య ఖండాఽఖండ బిందు స్వరూప మిట్లుండగా తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులకీర్తనలలో పై విధులను అన్నిటిని దాటిన ప్రయోగములు కొన్ని కానవచ్చుచున్నవి. అందుకొన్ని నాబోటివాని జ్ఞానమితికి సహేతుకములుగా, కొన్ని హేతుదూరములుగా కనపడుచున్నవి. తెనుగువాఙ్మయమున ఇతరకవుల ప్రయోగములలో 'యేమిటికి' అనుశబ్దసంగ్రహరూపమైన 'ఏటికి'

అనునది అర్ధానుస్వారరహితముగనే యున్నది. కాని ఈ వాఙ్మయము నందంతట ఆశబ్దము 'ఏఁటికి' అని సార్ధానుస్వారముగనే కన్పట్టుచున్నది. మూలపదములోని మకారము లోపించుటచే ఆస్థానములో అర్ధబిందువుండుట న్యాయ్యముగనే తోచుచున్నది. మాట, మాటు, మాటికి శబ్దములందు ఈవాఙ్మయము నందచ్చటచ్చట అర్ధానుస్వార ముఁడుట కొంత విచిత్రమే. కాని మాట శబ్దములో అర్ధానుస్వారము హేతువాదమునకు, పూర్వప్రయోగములు సాక్షిగా తోచుచున్నను, మాఁటు, మాఁటికి పదములలో హేతువు కనబడుటలేదు. అట్లే "కడ+కడ=కట్టకడ" అను రూపము 'కట్టఁగడ' గ ఈ వాఙ్మయమునందు కనపడుచున్నది. ఇది తమిళ సంప్రదాయమా యనిపించుచున్నది. 'అంట' (అనుట) కు రూపాంతరమగు 'అఁట' లో 'ఎసఁగు' మొదలగు నిత్యసార్ధానుస్వారములైన రూపములలో అర్ధానుస్వారము లేకుండుటయు నీవాఙ్మయమున విచిత్రమే. 'ఎసఁగు' లో నొక్కొక్కచోట కనపడినను 'అఁట' లో మాత్రము ఇంతవరకు నాదృష్టి కెచ్చటను అరసున్న కనపడలేదు. 'రాఁగు' 'రాఁపు' అని సార్ధానుస్వారము లున్నవి. 'రంగు' రాఁగైతే, 'రంపు' రాఁపైతే పరవాలేదు.

అన్నమాచార్యులు భాషావిషయమున భావకల్పనమున చాలస్వతంత్రుడు. ఆయన ఈపదములను ఏదృష్టితో ప్రయోగించెనో, దానిని పెద్ద తిరుమలాచార్యులవారు ఎంత పరిశీలించి రేకులపై చెక్కించిరో, ఇందు పోగరపనివారి కైవాడ మెంత యున్నదో చెప్పలేము. మనకు లభించిన శాస్త్రములను, మనము చదివిన చదువును ఊతగా చేసికొని ఆయన భాషాపాండిత్యము కొలవలేము. ఇకపై అన్నమాచార్య భాషా సారస్వతములను సూటిగా విమర్శింపగల పెద్దలు పై విషయములను సహేతుకముగ నిర్ధరింపగలరు.

ప్రాతకాలపు వ్రాతలలో అరసున్న కానరాదు. అంతటా నిండుసున్నయే. కాని ద్విరుక్తాక్షరములకు ముందున్న నిండుసున్న పూర్ణానుస్వారముగా, అద్విరుక్తములైన హల్లులకు ముందున్న నిండుసున్న అరసున్నగా గుర్తించు సంప్రదాయము గలదు.

2. రాగిరేకుల వ్రాతలోని విశేషములు

పై చెప్పినవిధముగనే ఈ రేకులలో అరసున్న నిండుసున్నల వ్రాత నిండియున్నది. కాని కొన్నియక్షరములయందు పలుతావుల ఆ పద్ధతి భేదించియున్నది. ఉదా:- రేకుల వ్రాతపద్ధతిప్రకారము, 'ఎంతైనా' 'ఎద్దాంకా' ఇత్యాదిగా వ్రాయవలసిన స్థలములలో 'ఎంతైనా' 'ఎందాంకా' అనియు, 'కాంబోధి' అని వ్రాయవల సిన స్థలములలో 'కాంబోది' అనియు 'సుఖంబు' అని వ్రాయ వలసిన స్థలములలో 'సుఖంబు' అనియు వ్రాత మాటిమాటికి కన బడుచున్నది. ఇట్టి స్థలములయందు మేము 'ఏం (ఎం?) తైనా' ఇత్యా-దిగా సూచించుచున్నాము. ఇట్టి వ్రాత అక్కడక్కడ విరివిగానుండు-టచే ఈ సూచనలు అచ్చులో కొంతవికారముగ గన్పట్టునని, పదము-లను సందర్భములను అనుసరించి 'ఎంతైనా' అని వుంటేగూడ సూచన యివ్వకుండ 'ఎంతైనా' ఇత్యాది మామూలుగనే వ్రాయుచున్నాము. కారణము పై తెల్పిన వికారము తొలగించుటయే. అట్లే పెక్కుచోట్ల 'వ్రాయు' టకు, 'వాయు' అనియే రేకులలో కన్పడుచున్నది. దానికిని పైవిధముగ [వా(వ్రా?)] సూచించుచు వచ్చితిమి. ఇదియు ననంతమగుటచే అచ్చులో వికారమును తొలగించుటకై 'వాయు' ను 'వ్రాయు' గనే వ్రాయుచున్నాము. 'భ్రమయుకు'[1] 'భ్రమయు' అనియే పలుతావుల గలదు. బతుకు, బలిమి ఇత్యాదు లలో 'బ' ప్రత్యేకముగ కనపడుటచే, 'భ్ర' లో మహాప్రాణ సూచక మగు ఒత్తు లోపించియుండునని 'భ్ర' గనే వ్రాయుచున్నాము. ఎచ్చటైన అర్థముతో సందర్భముతో పెద్దగా సందేహము తోచునపుడు సూచన

1. తలకట్టుగ బవర్ణ మిప్పు డచ్చులో లేదు.

లిచ్చుట అచ్చులో అంత బాధకము కాదుగాని, చేతిపనివారిపొర పాటుకో అక్కడక్కడ దొరలిన యీ చిన్ని దోసములకు అచ్చులో సూచనలిచ్చుట వ్యర్థ మనిపించినది.

ఇక్కడింకొక విషయముకూడ గమనింపవలసి యున్నది. రేకులలోని పంక్తులకు ముందుగ ఒకపద్ధతి ప్రకారము గీతలు గీచుకొని తగినంత యెడమిచ్చి అక్షరములు చెక్కుతూవచ్చిరి. అందు 'ఎంత్రై' అనుస్థలమున 'ఈ' వత్తు (—) 'ఐత్వము' (—) లకు చాలినంత స్థలము దొరక నప్పుడెల్లా ఈపని చేసిరేమోయని తోచు చున్నది. ఒక 'త్రై' కి ఈహేతువు చెప్పవచ్చుగాని, పై దెలిపిన మిగత వర్ణముల విషయమున నేమి చెప్పుటకూ తోచదు, చేతిపొర పాటుగనే గుర్తింప వలసియున్నది. ఇట్టి ప్రమాదము ఇతర పదము లందును గలదు.

ఈ వాఙ్మయపరిష్కరణమున తమ నిండు సహకారములను ఉత్సాహమును చూపుచున్న తి. తి. దేవస్థానము కమిటీ అధ్యక్షులు శ్రీ సి. అన్నారావుగారికి, ఈ వాఙ్మయరాసిక్యమును లోకమునకు నెంతోగొప్పగ అందివ్వవలెనను ఆసతో పనిచేయించుచున్న తి. తి. దేవస్థానముల కార్యనిర్వహణాధికారులు శ్రీ పి. యస్. రాజగోపాల్ రాజు, ఐ. ఏ. యస్., గారికిని నా ధన్యవాదములు. మాకు వలసిన విధముగ ఈ కార్యమున తోడ్పడుచున్న శ్రీ వేంకటేశ్వర ప్రాచ్యకళాశాలాధ్యక్షులు డా॥ కె. సేతురామేశ్వర దత్తాగారికి, వెంట వెంటనే ముద్రణమునకు సర్వసంభారములను సమకూర్చుచున్న తి. తి. దే. ప్రెస్ మేనేజరు శ్రీ యమ్. విజయకుమార్ రెడ్డిగారికిని, నా ప్రశంస దప్ప వేరేమీయగలను. నాచేర్పులు కూర్పులన్నింటిని సావధానముగ వీలైనంత నిర్దుష్టముగ ముద్రించుచున్న తి. తి. దే. ప్రెస్ అచ్చుకూర్పరులకు, ఈ పీఠిక వ్రాతలో తగు విధముగ సహకరించిన చిరంజీవి కె. రామచంద్రరాజుకును నామంగళాశాసనములు.

"ఎచ్చుకైనను తప్పుండు చేరికైన, ధర్మమే భ్రాంతి పురుషుల ధర్మమగుట" అను తిరుపతి వేంకటకవులమాట ననుసరించి, ఎంత జాగ్రత్తగ పరిశీలించినను మాకనుగప్పి దొరలిన దోషములను సహృదయులు మన్నించి తెల్పినచో పైపై సంపుటములలో మరింత జాగ్రత్తపడగలమని మనవి.

సంగీతే సాహిత్యే చాంగీకారాయ శారదా ముద్రామ్ ।
యస్య విరీక్షేత స్వయ మఖివందే రాళ్లపల్లికులమందారమ్ ॥

తిరుపతి
27-11-77

బుధవిధేయుడు.
శ్రీ గౌరిపెద్ది రామసుబ్బశర్మ.
(తాళ్లపాక వాఙ్మయ పరిశోధకుడు)
ఆంధ్రశాఖాధ్యక్షుడు,
శ్రీ వేంకటేశ్వర ప్రాచ్యకళాశాల.

సందిగ్ధపదసమీక్ష

[తాళ్లపాకకవులవాఙ్మయములో అపూర్వపదరాశి గొప్పది. దానినిగూర్చి విస్తారముగ పరిశ్రమ సాగవలసియున్నది. దాని కుపస్కారకముగ నిఘంటువుల కెక్కనివీ, ఎక్కినా అర్థాంతరమున ప్రయోగింపబడినవీ, ఇతర ప్రయోగములందు కానరానివీ, మాత్రమే యీ సమీక్షలో లఘువుగ చర్చింపబడునవి. ఈ చర్చలో నాది సూచనమాత్రమే. పైపై పెద్దలు పరామర్శింపగలరు. ఈ సంపుటమునుండి ఈ సమీక్ష కడపటగాక పీఠికానంతరము చేర్చబడుచున్నది.]

1. ఆఁడుఁబోడి (517 పాట). 'ఆఁడుఁబోఁడిమి' లో సామాసికముగ 'మి' లోపించి యేర్పడిన రూపము కావచ్చు. ఈపద్ధతి ఈ వాఙ్మయమున అక్కడక్కడ కానవచ్చుచున్నది. చూ:- "మఱి యాఁడుఁబోడెడ్డెదు మగపోడిమా నేఁడు" 22వ సంపుటము 456 పాట. అక్కడ "దీనియర్థము విచార్యము" అని వ్రాసి యుంటిని. పరిశీలింపగా 'ఆఁడువారిపద్ధతి, ఆఁడుఁదనము' అని అర్థముగా తోచుచున్నది.

2. ఉంగిటి (149 పాట) ఉంగిడి = 'ఊపిరియాడనిస్థితి' అని వా. ని. ఆ 'ఉఁగిడియే ఉంగిటి' అయి యుండవచ్చు. ఉంగిడికి ఛాయార్థముగా 'మీదమీద' 'యెడతెరపిలేక' 'దండి' ఇత్యాద్యర్థములలో ప్రయోగించినట్లున్నది.

3. ఒలినిలయా (414 పాట) ఒలి = 'శబ్దము' అని తమిళము. అదే మన 'ఉలివు' కావచ్చు. ఒలిశబ్దార్థమునకు ఛాయగా (శుతి (వేదము) అని అర్థమైనచో, వేదాధారా అని అర్థము కావచ్చు.

4. కడమదొడమలు = (181 పాట) ఇది జంటపదముగా తోచుచున్నది. ఈనాటివ్యవహారములో కానవచ్చుటలేదు. 'మిగిలింది,

తగిలింది', 'వచ్చింది, పోయింది' ఇత్యాద్యర్థములలో వాడినట్లు తోచుచున్నది. 'మిగిలినది' అను నర్థమున కడమశబ్ద మీనాటికిని వ్యవహారములో గలదు.

5. కలుపడఁజేసితి (481 పాట) ఇది నిఘంటువుల గానరాదు. ప్రకరణమునుబట్టి 'నివ్వెరపడునట్లు,' 'మ్రాన్పడునట్లు,' కలవరపడునట్లు,' చేసితివి ఇత్యాదిగ నూహింపవచ్చు.

6. కొండల మొయిలు మేసినట్లు (559 పాట) కొండల మొయిలు మేయుట అను పలుకుబడి యీనాటికినిగలదు. దండిగ మబ్బులు కొండలపై పారాడు చుండినచో, అదిచూచి గ్రామీణులు 'కొండ మొగిలి మేస్తావుంది వానకు బలమబ్బా' అంటారు. ఆయర్థములోనే యీ పలుకుబడి నిచట మాండలికముగ ప్రయోగించి నట్లున్నది.

7. గురుమ (449 పాట) 'కుర్ముమై' Lustre, Brightness, Superiority. అని తమిళము. అదియే ఇది కావచ్చు. 'పెద్దరికము, మహిమ' ఇత్యాది అర్థములుండవచ్చు. ఈ పదప్రయోగము మరియొకచోట చూ: 517 పాట. 'గరిమ' శబ్దవికారమైన కావచ్చు.

8. గొల్లముంజులు (505 పాట) ముంజు = 'మెదుక' అని వా. ని. ఆ అర్థ మిక్కడ సరిపడనట్లు తోచుచున్నది. ప్రకరణమును బట్టి 'ముఁజులు=నుచ్చులు' గా తోచుచున్నది. మేకల గొర్రెలపెంటలు బురదగ తడిపి, దానిని చిన్న పేలికలకు అంటించి, మేకపిల్లలు, గొర్రెపిల్లలు తల్లులదగ్గర పాలు త్రాగకుండుటకై వాటిరొమ్ములకు చుట్టుచుందురు. వాటినే 'నుచ్చు' లని మాండలికముగ వ్యవహారింతురు. ఆశబ్దము ఇక్కడ 'అసహ్యము' అను ఛాయార్థమున ప్రయోగించినట్లున్నది.

9. చేపట్టు గుంచమవు (పాట 201) 'చేతికిలోనైన కొలపాత్రము' అనునర్థమున వాడినట్లున్నది. 'పరాధీనుడు' చాయార్థము కావచ్చు.

10. చేలాగు (14 పాట) 'చేయూత' అను నర్థమున వాడినట్లున్నది. చేయిచ్చి లాగుకొనుటయు కావచ్చు.

1. తిరువుమొరువు (12 పాట) 'తికమక' అనునర్థమున వాడినట్లున్నది. ఈ యర్థమున శకటరేఫతో నీజంటపదము తమిళనిఘంటువున గలదు.

2. తీసిపెట్టుగానితమిన్ (96 పాట) 'తీయుటకు పెట్టుటకు వలనుపడని, లేదా తొలగించుటకు సాధ్యపడని' అను నర్థమున నీధాతుజవిశేషణములు క్త్వా-తముతోకూర్చి ప్రయోగించినట్లున్నది.

13. నిజపట్టేవు (48 పాట) 'భయము + పడు = భయపడువలె, నిజము + పట్టు=నిజపట్టు' వాడినట్లున్నది. ఇది అపురూపమే.

14. నిట్టి పిడిమేఁదాన (పాట 485) నిఘంటువుల కానరాదు. ప్రకరణమునుబట్టి, 'నిలువైనపిడివంటి శరీరముగలదానను' అని తోచుచున్నది. 'సౌందర్యము లేకుండుట' దీఁలో అభివ్యక్తమగునేమో?

15. బగివాయ కాపెమీఁది పరాకున నున్నవేళ (189 పాట) ఇక్కడ పరాకుశబ్దము, 'పరవశము - మగ్నత' అను నర్థమున నరిపోవుచున్నది. పరాఙ్ముఖ శబ్దభవము గదా ఇది. పై తెల్పిన యర్థములోనే 'విస్మరణంబైనది మాటలపరాకుచే ననుచు కళా 8-81. దీనినే వా. ని కూడ నుదాహరించినది.

16. పేనిపట్టుక (186 పాట) అక్కడక్కడ 'పానిపట్టి' అని కానవచ్చు దాని కిదియే మూలరూపమా అనిపించుచున్నది. ఈ 'పానిపట్టి'

'పనిపట్టి' అనుదాని వ్యావహారికరూపము కావచ్చునని, 22వ సంపుటము సందిగ్ధ పదసమీక్షలో 80 వదిగ నిచ్చియున్నాము. పరిశీలించగ పేనిపట్టి లేక పూనిపట్టి అనువానివికారముగ తోచుచున్నది.

17. చేసేటి బత్తి (265 పాట) భక్తిశబ్దభవమైనయీబత్తి, ఈ వాఙ్మయములో స్త్రీపురుషు లొకరొకరిపై చూపెడి 'ప్రేమ' కు పర్యాయముగ చాలచోట్ల గలదు. పై యర్థములోనే యెక్కువగ నుండుట గమనింపదగినవిషయము.

18. మోమోము (487 పాట) మోము + మోము = మోమోము అని విచిత్రమైన ఆమ్రేడితసంధి. ప్రతివారిముఖము అనియే కాక, ఒకరిముఖము నింకొకరుచూచుట, (మొగము మొగము చూచుకొంటే) అను నర్థముగూడ సరిపోవుచున్నది.

19. లాగవేగాలు (284 పాట) 'లాఘవ' శబ్దభవము 'లాగ' కాగా, 'సులువుగ వేగముగ' అని యీజంటపదముల కర్థము కావచ్చు. వేగమునకు లాఘవము కారణమూ కావచ్చు. అప్పుడు ద్వంద్వము పొసగదు.

20. సంతము (197 పాట) శాంతశబ్దభవముగా తోచుచున్నది. అర్థము అదే. తద్భవించుటలో అన్నమయ్య స్వతంత్రుడు.

21. వెఱంజరో (534 పాట) వెరంజు ధాతువేనా? శకటరేఫము చింత్యము. అర్ధానుస్వారమును బట్టి పై 'వెరంజు' గనే భావింపవచ్చు.

N. B. కొన్నిశబ్దములకు వివరణము పాదదీపిక (Foot–Note) లోనే ఇచ్చియుండుటచే ఈ సమీక్షలో శబ్దసంఖ్య తగ్గినది. ఇకపై సంపుటములలో గూడ; పాదదీపికనే యీవివరణమునకెక్కువగ నుపయోగించదలచితిమి.

శ్రీరస్తు

శ్రీ తాళ్లపాక

అన్నమాచార్యుల శృంగార సంకీర్తనలు

~~౨౯వ సంపుటము~~

స్వస్తిశ్రీ జయాభ్యుదయ శాలివాహన శకవరుషంబులు ౧౩౪౬ అగు నేటిక్రోధి సంవత్సరమందు తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు అవతరించిన పదారు యేండ్లకు తిరువేంగళనాథుండు ప్రత్యక్షమైతేను అది మొదలుగాను శాలివాహన శకవరుషంబులు ౧౪౨౪ అగు నేటి దుందుభిసంవత్సర ఫాల్గుణబహుళ ౧౨ నిరుధానకు[1] తిరువేంగళనాధుని మీఁదను అంకితముగాను తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు విన్నపముచేసిన శృంగార సంకీర్తనలు.

రేకు 901 దేసాళం

అండకు రావయ్యా అన్నియుఁ దెలిసెను
　నిండి నొసలిలత్తుక నీరువలె నున్నది ॥ పల్లవి ॥

ముసుఁగు వెట్టుకొని మూల నేమిసేసేవు
　ససరానఁ బెదవులు చూపవయ్యా
　యెసఁగి రెప్పలమీఁది కేలవచ్చెఁ దమ్ములము
　కొసరితేను చెక్కిట గోరువలె నున్నది ॥ అండ ॥

---

(1) ఈశబ్దము 'విరోధ' 'విరుద్ధ' శబ్దములకు వ్యావహారిక రూపముగా కానవచ్చుచున్నది. అడ్డగింపు, అవధి అని యర్థము. ఆనాడు కడపటిదినమని తాత్పర్యము. కీ॥ శే॥ ప్రభాకరశాస్త్రిగారూహించిన 'సరియగు' అను నర్థము తాత్పర్యార్థము కావచ్చును. 'అవధి' అను నర్థములో, "ఈ విరుద్ధమునకుఁ గుశలంబు మాకు" అను తరిగొండ–వెంగమాంబగారి ప్రయోగము 'విష్ణుపారిజాతము' ౬౫ వ పుట–సాహిత్య అకాడమీవారిది దీనికి సహాయపడుచున్నది. నేవీప్రయోగ మివ్వగా శ్రీమాఁ రాళ్ళపల్లి–అనంతకృష్ణశర్మగారు, 'విఱుత్తం' అను అరవపదము గూడ 'విఱువు' అను నర్థముతో దీనికి సహాయపడు ననిరి.

క్రీగీతగల స్థలము చిఁ౨ము దినుటచే దుంక పడియున్నది.

కాయమెల్లాఁ గప్పుకొని కడులోన నున్నాఁడవు
నోయగపునీవురము చూపవయ్యా
చాయలకెంపు లెడవిసరీ బాహుమూలముల
నీయందుఁ గళలు నేఁడు నెలకొన్నట్లున్నవి ॥ అంద ॥

తెరవేసు కేలితి పొద్దిక నలమేల్మంగను
సొరిది నీనెమ్మొగము చూపవయ్యా
ఇరవై నన్ను శ్రీవేంకటేశుఁడ యేలితివి
వెరవుతో నీపుక్కిట విడె మున్నట్లున్నది ॥ అంద ॥ 1

మాళవి

ఇయ్యకొంటి నిఁక నీయిచ్చాయను
కొయ్యతనాలదాననా కొసరితిఁ గాక ॥ పల్లవి ॥

యెనయక నీతోను యెదురాడేదాననా
అనవల కొకమాట ఆడితిఁ గాక
పెనఁగుచు నీతోను బిగిసేటిదాననా
చనవుమెఱసి కొంతజంకించితిఁ గాక ॥ ఇయ్య ॥

యెడచొచ్చి నీపట్టుకు నెగసక్కెపుదాననా
నడుమ నూరకే నీతో నవ్వితిఁ గాక
జడిగొని నిన్ను మీరి సాదించేదాననా
పుడివోఁ బచన్నుల నొత్తితిఁ గాక ॥ ఇయ్య ॥

సొరిది గబ్బితనము చూపేటిదాననా
కెరలి కాఁగిటను బిగించితిఁ గాక
యిరవై శ్రీవేంకటేశ యేలితివి నన్ను నిట్టె
జరగేదాననా మోవి చవిగొంటిఁ గాక ॥ ఇయ్య ॥ 2

సాళంగనాట

తొలుత నెఱఁగవా తొయ్యలిలాగు
బలిమి చూపఁగనేల పంతమియ్యనేల ॥ పల్లవి ॥

వాడివట్టి తీసి నీవు వాడఁబరచఁగ నిచ్చె
కొడిమెలు నిన్ను నెంచి కొసరీనాపె
అదరి యప్పటి నీవు అవుఁగాము లాడుకోఁగా
బెడిదపుఁబెదవులు పిప్పిగట్టీ నిదివో ॥ తొలు ॥

కక్కసించి పెనఁగుచు కాఁగిలించి వేఁడుకోఁగా
చక్కఁ గిందవేసుకొని జరసీ నాపె
వెక్కసమై నీ వందుకు వినయాలు నేయఁగాను
పక్కన నీనేఁతలెల్లాఁ బచ్చిదేరీ నిదివో ॥ తొలు ॥

శ్రీ వేంకటేశుఁడ యిట్టె చేరి నీవు గూడఁగాను
భావించి నీవురముపై నెక్కీ నాపె
వేవేగ నిప్పుడే నీవు విడెము చేతి కియ్యఁగా
చేవదేరి నీవలపు చిమ్మిరేఁగె నిదివో ॥ తొలు ॥ 3

దేవగాంధారి

దేవరగుణములు దెలియవు
నీవే మాకును నేరుపవయ్యా ॥ పల్లవి ॥

వదలక నీతో వాసికిఁ బెనఁగిన
యెదుటనె నీమన సెట్టుండునో
కదిసి నీరతికిఁ గడుదమకించిన
యిది వేసాలని యెంతువో నీవు ॥ దేవ ॥

చెనకఁగ నీయెడ సిగ్గులు నెరపిన
పనులవి యేమని భావింతువో
ననిచి నీయెదుట నవ్వులు నవ్విన
తనివిలేనిదని తగ నాడుదువో ॥ దేవ ॥

కూడుచ నిన్నిటు గుబ్బల నొత్తిన
వోడ దనుచు గో రూఁదుదువో
యీడనె శ్రీవేంకటేశ యేలితివి
వీడె మిచ్చితే వెరగందుదువో ॥ దేవ ॥ 4

కన్నడగౌళ

నేసతోఁ బెండ్లాడితివి చెల్లుబడి కాకపోదు
గాసిఁ బెట్టి కిట్టి నన్నుఁ గరుణించరాదా ॥ పల్లవి ॥

చెన్నుమీర చిత్తము రా నేవలు నేయుచుండితే
నన్ను నీవప్పుడు మరి నగరాదా
వన్నెల నిన్నిట్టె కైవసము నేసుకుంటే
మిన్నక నీ పంతములు మెరయరాదా ॥ నేస ॥

ఆయము లంటుచు నిన్ను నాసకొలుపకుండితే
పాయపుమదాన నన్నే పలుకరాదా
చాయల నే నీమోవి చవులుగొనకుండితే
సోయగపుబి(వి?)న్నాణానఁ జూడఁగరాదా ॥ నేస ॥

చేవమీరినరతుల సిగ్గులు రేఁచకుండితే
నీవాసు లిన్నియును నెరపరాదా
శ్రీవేంకటేశ్వర యిట్టె చేకొని కూడితివి
యీ వేడుకలు గలిగె నిఁక మెచ్చరాదా ॥ నేస ॥ 5

మంగళకౌశిక

ఎటువంటివాఁడవయ్యా యిచ్చకము సేయఁగాను
సటలంటా బొమ్మలను జంకింతురా ॥పల్లవి॥

పూరకే నీపాదములు వొత్తుచుఁ బిసుకఁగాను
గోరుదాఁకెనంటా యేల కొచ్చి చూచేవు
చేరివూడిగాలు గడుఁ జేసితే మెచ్చఁగాక
నేరుపు నేరము లెంచి నిందవేతురా ॥ఎటు॥

కన్నగన్నచోటనెల్లా గందము నీకుఁ బూయఁగా
చన్నులు నాటెనంటా సాదించేవు
వున్నతి బత్తిసేసితే నొడఁబడుదురుగాక
సన్నలఁ దప్పులుమోపి చండిసేతురా ॥ఎటు॥

మొల్లమిరతుల నిన్ను మోవి యాని కూడఁగాను
పల్లు సోఁకెనంటా నాతోఁ బంతమాడేవు
యిల్లిదె శ్రీవేంకటేశ ఇందుకె నవ్వటగాక
కొల్లగా సిగ్గువరచి కొసరుదురా ॥ఎటు॥ 6

రేకు 902 దేశాక్షి

ఏమనేమయ్య నీవు యేలికవు మాకునెల్లా
ఆమనిగా మోవి చూపి యాసరేఁచేవు ॥పల్లవి॥

ఇచ్చకములే సేసి యెలయించి యెలయించి
పచ్చిదేర నింతులను భ్రమయించేవు
ముచ్చటలాడి కడుమోహములు పైఁజల్లి
మెచ్చులుగా వలపించి మేకులుసేసేవు ॥ఏమ॥

భ్రకిగీతగలది చిలుము దిని దుంకపడిన స్థలము.

సందడిఁ జేతులు చాఁచి జవ్వనము లంటియంటి
మందపెండ్లికూఁతులను మరిగించేవు
విందులవీడెము లిచ్చి వేసాలు గతునెరపి
యిందులోనే యేకతాన యెమ్మెల మించేవు ॥ ఏమ ॥

నమ్మిక లెన్నైనా నిచ్చి నగవులు పచరించి
మమ్ము నిందరినిఁ గూడి మన్నించేవు
నెమ్మది శ్రీవేంకటేశ నేరుపులు పచరించి
నిమ్మపండు చేతికిచ్చి నీటులు చూపేవు ॥ ఏమ ॥ 7

తెలుఁగుఁగాంబోది

దయఁజూడవయా తతిగొని మొక్కెము
ప్రియురాండ్లము నిమఁ బెండ్లాడితిమి ॥ పల్లవి ॥

చలములు నీతో సాదించేమా
వలచినవారము వనితలము
బలుములు నీతోఁ బచరించేమా
కొలిచినవారము గోలలము ॥ దయఁ ॥

పెనఁగుచు నీతో బిగిసేమా నీ-
ననుపులవారము నాతులము
పవివడి నేరమి పైవేసేమా
చనవరివారము సాదులము ॥ దయఁ ॥

యీవేళఁ గూడితి మెలయించేమా
దేవుళ్లము నీతెఱవలము
శ్రీవేంకటేశ్వర చెలఁగి నగేమా
బూవపువారము భోగులము ॥ దయఁ ॥

శుద్ధవసంతం

జంకించితనేవు నన్ను సాదవా నీవు
సంకించ వేమిటికి సాదవా నీవు ॥ పల్లవి ॥

దూరి కొపకత్తెనంటా తొయ్యలుల కందరికి
సారె సారెఁ జెప్పేవు సాదవా నీవు
వూరకే మాటలాడుతా నొద్దఁ గూచుండి నా కిట్టె
సారపుబుద్ధి చెప్పేవు సాదవా నీవు ॥ జంకిం ॥

గొరబుగా నావలపు కొల్లున నవ్వుతా నీవు
సరవితోఁ గేరేవు సాదవా నీవు
తెరవేసి యానవెట్టి దిమ్మరినేఁతలు చేసి
సరుగఁ జెక్కునొక్కేవు సాదవా నీవు ॥ జంకిం ॥

కలికినాకుచములు కాఁగిటను బిగియించి
చలపట్టి కూడితివి సాదవా నీవు
అలరి శ్రీవేంకటేః అదరపుతేనె లిచ్చి
చలివాసితివి సిగ్గు సాదవా నీవు. ॥ జంకిం ॥ 9

కేదారగౌళ

వింటిమి యీకొత్తలు వీనులు చల్లఁగాను
జంటలై నీపై వలపు చల్లెనట చెలియ ॥ పల్లవి ॥

వేడుకలు వెదచల్లి పీడెము పుక్కిటఁ బెట్టి
ఆడరానిమాట లాపె ఆడెనట
కోడెకాఁడవై నీవు కొండగొద(డు?) గెత్తఁగాను
నీడనుండే చెమటలు నించెనట చెలియ ॥ వింటి ॥

చిప్పిల నవ్వులు నవ్వి చేతులు బుజాల వేసి
చెప్పరానిసేఁత లాపె చేసెనట
గొప్పలుగా నీవు పిల్లఁగోవి రాగా లొత్తఁగాను
దెప్పరాన నలపెల్లాఁ దేరెనట చెలియ ॥ వింటి ॥

చాయలు సన్నలు చూపి చన్ను లురమున నాని
సేయరానిసేవ లాపె చేకొనెనట
యీయెడ శ్రీవేంకటేశ ఇటు నన్నుఁగూడితివి
మోయరానిచోటు మోపి మొక్కెనట చెలియ ॥ వింటి ॥ 10

ఆహిరి

ఎప్పుడు మన్నించేవయ్య ఇఁక నీవు
వుప్పతిల్లువేడుకెల్లా వొడిఁగట్టుకొన్నది ॥ పల్లవి ॥

జవ్వనమదముతోడ చన్నులవేఁకముతోడ
నివ్వెరగుపడి చెలి నిలుచున్నది
నవ్వులు నెలవిఁగార నయము మోమున మీర
వువ్విళ్లూరుచు నీపై నొరగుకొనున్నది ॥ ఎప్పు ॥

సిగ్గులనే విఱ్ఱవీఁగి చిప్పిలఁగ మోవి మాఁగి
వొగ్గి విడె మందుకొని వూరకున్నది
నిగ్గుఁబులక లెసఁగ నిట్టూర్పులు వొసఁగ
కగ్గుదేర నేకతానఁ గాఁగిలించుకొన్నది ॥ ఎప్పు ॥

పెనుఁగొప్పు కడుపీడ ప్రియాలు మాటలఁగూడ
గునియుచు నీతొడపైఁ గూచున్నది
యెనసితివి శ్రీవేంకటేశ యీకెనుమన్నించి
ననుపుల నిన్ను నిట్టె నమ్మికవున్నది ॥ ఎప్పు ॥ 11

సాళంగం

ఏమయ్య యింతయేల యెకసక్కేలు
సాము సేసిననీతో సతి పెనఁగీనా ॥ పల్లవి ॥

ఎలచిననగవులపగిడికాఁడవు
వెలలేనివేడుకలవేసదారివి
మలకలపలుకులమతకరివాఁడవు
కలికి నీకు నేఁడు కత చెప్పఁగలదా ॥ ఏమ ॥

తిరువు మురువు నేనేదిమ్మరీఁడవు
పరిగుపెక్కువిద్యలబయకాఁడవు
అరుదైనజూదాలఆగడీఁడవు
గరిమ నీకు నింతి కత చెప్పఁగలదా ॥ ఏమ ॥

సంతకూటముల జాణకాఁడవు
మంతనపురతులమాసటీఁడవు
చెంతఁ గలసితివి శ్రీవేంకటేశ్వర
కాంత నీకు నిట్టె కత చెప్పఁగలదా ॥ ఏమ ॥ 12

రేకు 903 లలిత

[1] కానీవే గొల్లెతా గబ్బిగొల్లెతా
ఆనుక తెలుసుకొంటి వవునవురా గొల్లఁడా ॥ పల్లవి ॥

పంతకారిగొల్లెతా పదరకు గొల్లెతా
రంతుల నట్టేకానీరా గొల్లఁడా
యింతగట్టు(ట్టి?)వాయవౌత యెరిఁగితినే నేను
సంటిలోనె వింటిరా నీసాదుఁదనాలెల్లను ॥ కానీ ॥

1. ఇది వాకోవాక్యము.

మతకారిగొల్లెతా మంకులాఁడిగొల్లెతా
రతులకు మాయింటికి రారా గొల్లఁడా
కతకారివౌత ఇట్టె గానవచ్చెనే నేఁడు
చతురతలు మోమున జడి సేరా నీకును ॥ కానీ ॥

చనవరిగొల్లెతా చనవిమ్మా గొల్లెతా
కెలయకు శ్రీవేంకటగిరిగొల్లఁడా
పొలఁతు లందరు నేఁడు పొగడేరే నిన్నును
కలపితి వౌఁ నిన్ను కమ్మటి మెచ్చితిని ॥ కానీ ॥ 13

హిజ్జిజి

విన వేడుకయ్యీ మాకు వింతలైన మీసుద్దులు
యెనలేనిముచ్చటలు యెటువంటివో ॥ పల్లవి ॥

యెంగిలిపెదవి వంచి ఇందాఁకా నీ చేతిలోన
నంగవించి మాటలాడె నది యెవ్వతో
పొంగుచు నీమేన నిట్టె పులకలు గడునిండె
సంగతి న వెటువంటిసంతోసములో ॥ విన ॥

చెమటచన్నులు దాఁక చేలాగు నీకు నిచ్చి
అమర లోనికిఁ దెచ్చె నది యెవ్వతో
తమితోఁ గళలు రేఁగి తతి నివ్వెరగైతివి
సమమైన వెటువంటిసంగడిపొందులో ॥ విన ॥

జవ్వనమదము గార సదమదముగ నిన్ను
అవ్వలఁ గాఁగిటఁ గూడె నది యెవ్వతో
ఇవ్వల శ్రీవేంకటేశ ఇటు నన్ను నేలితివి
వువ్విళ్లూర నెటువంటి వుపాయములో ॥ విన ॥ 14

వరాళి

ఏఁటికి సత్యాలు నేనే వెందాఁకా నీవు
గాఁటముగ నింకాఁ దాయకాణించవలెనా ॥ పల్లవి ॥

చెలియిచ్చినపువ్వులచెండు నీచేత నున్నది
మలసి నీచేఁత కది మచ్చము గాదా
కొలఁదిమీరఁగ తొల్లె గొల్లెతల మగఁడవు
యెలమి నీయెడ్డతనా లెంచిచూపవలెనా ॥ ఏఁటి ॥

రమణిచేముద్దుటుంగరము నీవేల నున్నది
కొమరై నీపొందు కది గురుతుగాదా
తమితోడ నీవు తొల్లె ధర్మరాజు మఱఁదివి
గములై నీ నిజాలకు కడగుచు తున్నదా ॥ ఏఁటి ॥

అంగనకంటసరి నేఁడట్టె మెడ నున్నది
సంగతిగా నీకదె లాంచనము గాదా
చెంగట నన్నేలితివి శ్రీ వేంకటేశ్వర
అంగపునీరతులకు నొఁగాము లున్నవా ॥ ఏఁటి ॥ 15

శ్రీరాగం

అంతలోనె తేరెనా ఆకెమనసు
పొంతనుండి యింకానేమి బుజ్జగించేవయ్యా ॥ పల్లవి ॥

నెలవి నవ్వులతోడ చెలియ మాటాడఁగాను
వెలయఁ బూబంతిఁ గొని వేసితివి
నిలువుఁదురుము దాఁకె నిన్ను నాకె చూడఁగాను
చెలరేఁగి యేమిటికిఁ జెక్కు నొక్కేవయ్యా ॥ అంత ॥

కొసరుఁజూపులతోడ కోమలి నీకు మొక్కఁగా
పొసఁగఁ బన్నీరు దిగఁబోసితివి
వెసఁ బయ్యద దడిసి వేడుక యానవెట్టఁగా
విసువక ఇప్పుడేమి విడెమిచ్చేవయ్యా ॥అంత॥

సిగ్గులచేఁతలతోడ చెలి కాఁగిలించుకోఁగా
వొగ్గి గందవొడి చల్లి వొనరితివి
నిగ్గుల శ్రీవేంకటేశ నిన్ను నాకె మెచ్చఁగాను
అగ్గమై యప్పటి నెంత ఆసనేసేవయ్యా ॥అంత॥ 16

ముఖారి

నీవలెనఁ గొసరఁగ నేరుతుమా
సేవలు చేసి నిన్నుఁ జేకొందుఁ గాక ॥పల్లవి॥

వెలలేనివలపులవేడుకకాఁడవు
ఛలమరిచేఁతలజాజరకాఁడవు
పలుకులఁ గరిగించేబయకారివాఁడవు
నిలువుఁజక్కఁదనాలనీటుకాఁడవు ॥నీవ॥

తచ్చనతరితీపులతగవరివాఁడవు
[1]పచ్చలాయకట్టేలాబపువాఁడవు
లచ్చిగొండితనములలాగవేగకాఁడవు
విచ్చనవిడి తగులువిరికాఁడవు ॥నీవ॥

చొప్పలెత్తి సోదించేసుంకరివాఁడవు
కుప్పళించి పొందుసేసేకోడెకాఁడవు
ఇప్పుడె శ్రీవేంకటేశ యేలితివి నన్ను నిట్టె
తొప్పఁదోగేరతులకు దొమ్మికాఁడవు ॥నీవ॥ 17

1. పచ్చలు+ఆయకట్టే. పచ్చలు=వాణ్యములు (రాశలు), ఆయకట్టు=ఆదాయము వచ్చునట్టుసాగుచేయు (పండించు).

శంకరాభరణం

అలివేణిని బెండ్లాడవయా
చెలులవిన్నపము చేకొనవయ్యా ॥ పల్లవి ॥

సొలపులఁ దొలితొలి చూచినచూపులు
కొలఁదిమీర నుంకువలాయ
చెలఁగి చేతులను నేసినసన్నలు
తలఁపఁగ నలుగడఁ దలఁబాలాయ ॥ అలి ॥

ననుపున నెలవుల నవ్వినన వ్వులు
గొనకొనఁగఁ బాలకూళ్ళాయ
అనువుగ బ్రియమున నాడినమాటలు
మనసిజతంత్రపుమంత్రములాయ ॥ అలి ॥

వేడుకకాఁగిటివినయపుచేఁతలు
కూడినకూటపుగురులాయ
ఝాడనె శ్రీ వేంకటేశ యేలితివి
తోడలమేల్మంగ దోమట్లాయ ॥ అలి ॥ 18

రేకు 904 వేళావళి

ఏమిటికిఁ జలము యెందాఁకా
నాములతోడుత నగవే యిఁకను ॥ పల్లవి ॥

బలుము లేమిటికిఁ బచరించేవే
వలచినదానవు వనితవు
సొలయచు రమణుని సోదింతురటే
అలరి ఇచ్చకములాడుట గాక ॥ ఏమి ॥

తగవులఁ బెట్టఁగ తగునటవే యిఁక
మగనితోడ పలుమరు నిపుడు
అగడుసేతురా ఆతని నింతేసి
చిగురుమోవి పొసఁగి చెలఁగుటగాక ॥ ఏమి ॥

కూడినవేళను గుట్టుసేతురా
యీడనె శ్రీ వేంకటేశునెడ
ఆడకు పెంగెము లలమేల్మంగవు
వీడెము లందుక వెలయుటగాక ॥ ఏమి ॥ 19

రామక్రియ

అవునయ్య నీసుద్దు లటువంటివి
జవళితో నంటుబచ్చలివంటివాఁడవు ॥ పల్లవి ॥

చెలరేఁగి యేడలేని చేఁతలెల్లాఁ జేసివచ్చి
వెలయ నిప్పుడు నన్ను వేఁడుకొనేవు
పలుమారు నీచేత బాసలుగొన వెరతు
కలువకంటులయెడ కాతరీఁడ వనుచు ॥ అవు ॥

వాడవారిపైనెల్లా వలపులు చల్లి వచ్చి
యీడ నాతో నేడలేని యిచ్చలాడేవు
కోడెకాఁడ నీవోజ కొనియాడ సిబ్బితయ్యీ
జాడతో నింతులయెడ చంచలుఁడ వనుచు ॥ అవు ॥

పెక్కుగోపికలనెల్లాఁ బెండ్లాడి యిట వచ్చి
గక్కన నాకాఁగిటఁ గలసితివి
నిక్కి శ్రీ వేంకటేశుఁడ నే నలమేల్మంగను
కక సించఁబోక నీవు గబ్బివాఁడ వనుచు ॥ అవు ॥ 20

గౌళ

చెలులాల చూడరే చెలువునిబాగులెల్లా
నిలువుఁజక్కఁదనాల నిలుచున్నాఁ డీడను ॥ పల్లవి ॥

ఇయ్యఁగదే విడెము యిందాఁకా నేడ నుండెనే
నెయ్యపురమణుఁడంటా నే నుంటిని
పయ్య దంటవచ్చీని పలుమారు నన్నుఁ జూచి
కొయ్యతనాలు నేరిచె గొంకఁ డేమిటికిని ॥ చెలు ॥

అడుగవే సుద్దులు ఆడ నుండి తా వచ్చె
నడుమఁ దనప్రియాలు నమ్మితిని
వొడివట్టి పెనఁగీని వొనరి సంతోసాన
గడుసాయఁ జేఁతలను కరఁగఁ డెంతయినా ॥ చెలు ॥

మొక్కవే నామాఁట ముంచి నన్నిటు గూడె
యిక్కడ శ్రీ వేంకటేశు కిరవైతిని
అక్కరతో మన్నించీని అలమేలుమంగ నేను
తక్కక రతుల మించీ దంట తనమునను ॥ చెలు ॥ 21

దేసాళం

ఇందరు నెఱిఁగినవే యీసుద్దులు
యెందాఁకా వట్టిమాయ లేమిసేసే విపుడు ॥ పల్లవి ॥

తప్పులుదారులు నన్ని తానె తేరీఁగాని
చెప్పరాదా నీమాట చేరి వినేను
అప్పట నుండియు నీవు ఆఇత్తపడే విట్టె
నెప్పున నీనిజములు నెరపేవు సారెకు ॥ ఇంద ॥

ఈ శ్రీగీతటుగల స్థలముల చిలమెక్కువగ నున్నది. కొన్నియక్షరము లరిగి యున్నవి.

తీపులుఁగారాలు నిట్టె తేటతెల్లమయ్యీఁ గాని
చూపరాదా నీమోవి చూచే నేను
పైపైనే మలసేవు పంతగారితనమున
వోపికఁ జెలుల నేమి నొడఁబరచేవు ॥ ఇంద ॥

పాడియునుఁ బంతమును బాయిటఁబడీఁ గాని
కూడరాదా నీవు నన్నుఁ గోరి మెచ్చేను
వేడుక నేలితివి శ్రీ వేంకటేశ ఇంతలోనే
యీడ నే నలమేల్మంగను ఇంపు నాకుఁ జేసేవు ॥ ఇంద ॥ 22

పాడి

బొంకనితప్పనియట్టి పురుషుఁడవు
మంకుదీర నీవెట్లా మాటలాడేవయ్యా ॥ పల్లవి ॥

చనవుచేసుక ఇంతి సారె సారె సొలయఁగా
ననుపుచేసుక నీవు నవ్వఁగాను
మొనసి సవతులెల్లా మోములు చూచుకొనేరు
పొనుగక వారినెట్టు బుజ్జగించేవయ్యా ॥ బొంక ॥

ప్రియము గూరిచి యాపె బెట్టియాన వెట్టఁగాను
క్రియగూడ నీవు నట్టె కెలయఁగాను
కయిపుగాఁ దోడివారు కనుసన్నలఁ జూపేరు
నయమున వారి నెట్టు నమ్మించేవయ్యా ॥ బొంక ॥

మక్కువ నిన్నలమేలుమంగ గాఁగిలించఁగాను
నిక్కి శ్రీ వేంకటేశుఁడ నీవు మెచ్చఁగా
తక్కినసతులెల్లా[1] నాసగించేరు
ఒక్కరితో వారినెట్టు ఆదరించేవయ్యా ॥ బొంక ॥ 23

1 'ఆసించు' సహజము. 'మోసగించు' వలెనా?
గీతలు గల స్థలములు చివికిపోవగ నున్నది.

మధ్యమావతి

ఎటువంటివలపో యెవ్వరికొలఁది గాదు
ఘటనతోఁ దమకించీఁ గనుఁగొనవయ్యా ॥ పల్లవి ॥

తళుకున నిన్నుఁ జూచి తలవంచుకొని యింతి
తలపోసీ నీరూపు తనలోననె
నిలువుఁజెమటతోడ నిట్టూరుపులతోడ
చెలరేఁగి గుబ్బతిలీఁ జిత్తగించవయ్యా ॥ ఎటు ॥

కోరి నీపై నాసపడి గొబ్బునను సిగ్గువడి
పేరఁబెట్టి మాటలాడీఁ బెదవులనె
సారపుతుకముతోడ జవ్వనభారముతోడ
ఆరీతి నివ్వెరగందీ నాదరించవయ్యా ॥ ఎటు ॥

కాఁగిటికిఁ జెయ్యి చాఁచి కన్నులనే నీకు మొక్కి
మాఁగినమోవి యిచ్చీ మతకాననె
చేఁగదేర నిన్నుఁ గూడె శ్రీవేంకటేశుఁడ
వీఁగ దలమేలుమంగ వినోదిఁచవయ్యా ॥ ఎటు ॥ 24

రేకు 905

భల్లాటి

ఏమిటికి మాముందర యెమ్మెలెల్లాఁ జూపేవు
నేమూ నీవలె మేలు నెరపఁగఁగలమే ॥ పల్లవి ॥

చక్కనిదాన వౌదువే సణఁగులాఁడి వౌదువే
నిక్కి విభునిఁ గొసర నేరుతువే
దక్కెనే నీపంతములు తరుణులలోనెల్లా
మక్కువ నాతని నింత మరిగించుకొంటివి ॥ ఏమి ॥

క్రిగీతలుగల స్థలముల చిఒమెక్కువగ నున్నది.

జవ్వని వౌదువే మంచి జాణకత్తె వౌదువే
రవ్వసేసి భ్రమయించ రాజవే నీవు
నవ్వు లీదేరెనే నీకు నడుమ నిందరిలోన
బువ్వాన నీతని నింత పొందు సేసుకొంటివి ॥ ఏమి ॥

మేటి వౌదువే అలమేలుమంగ వౌదువే
పాటించి శ్రీ వేంకటేశుఁ బనిగొంటివి
మాటలు చెల్లె నీకు మావంటివారిలోనెల్లా
చాటువ మమ్మేలితని చనవు గైకొంటివి ॥ ఏమి ॥ 25

పాడి

ఎంతైనా నాతఁడు నీకు నెక్కుడుగాదా
కాంతుఁడు మన్నించఁగానే [1] ఘనురాల వైతివి ॥ పల్లవి ॥

వెక్కసములాడకువే విభునితో సారె సారె
మిక్కిలి నాతఁడు నీకు మేలువాఁడు
జక్కవపిట్టలవంటిచన్నులు విసికెనంటా
వుక్కవంటి గోరనేల వూఁదేవే నీవు ॥ ఎంతై ॥

ఆరితేరి యెంచకువే అండనుండి ఇంతలోనె
చేరి నీకుఁ బ్రియములు చెప్పీ నాతఁడు
తోరపుమొయిలువంటికురు లూతఁ దంచెనంటా
చీరానఁ జేతులు చాఁచి పెనఁగుదురటవే ॥ ఎంతై ॥

నీ వలమేలుమంగవు నిందలు వేయకువే
శ్రీ వేంకటేశుఁడు నిన్నుఁ జెందినవాఁడు
[illegible] నిన్నుఁ గూడి యట్టె చెక్కు [illegible] నంటా
[illegible] ॥ ఎంతై ॥

1. [illegible]

శుద్ధవసంతం

సూటిగా నన్నేమి చూచేవు
  నీటుతోడ నన్నీ నేరుపవయ్యా ॥ పల్లవి ॥

నవ్వుతా నిన్ను నాయము లడిగీ-
  నెవ్వతో అనతి యియ్యవయ్యా
  జవ్వని యప్పటి సరిజేసుకాడీ
  పువ్విళ్లూరఁ బందే లొగి వేయవయ్యా ॥ సూటి ॥

మచ్చికతోడుత మనవి చెప్పీ
  విచ్చనవిడిని వినవయ్యా
  వచ్చి యాపె నీతో వసంతమాడీ
  పచ్చివలపులు పైఁ జల్లవయ్యా ॥ సూటి ॥

పలుమరు నీపైఁ బాటలు వాడీ
  మెలుపున నిట్టె మెచ్చవయ్యా
  అలమేలుమంగనై ననన్నేలితి-
  చెలిమి శ్రీ వేంకటేశ నేఁడయ్యా ॥ సూటి ॥ 27

దేవగాంధారి

మిక్కిలిమేలుది అలమేలుమంగ
  అక్కరతో నిన్నుఁజూచీ నలమేలుమంగ ॥ పల్లవి ॥

కొచ్చి కొచ్చి యాశా(లా?)పించి కూరిమితోఁబాడఁగాను
  మెచ్చీ నిన్ను నిదె యలమేలుమంగ
  నెచ్చెలులతోడనెల్లా నేసణాలు సారెసారె
  అచ్చలాన నాడు [illegible] నలమేలుమంగ ॥ మిక్కి ॥

వాడలవాడల నీవు వయ్యాళిఁ దోలఁగాను
మేడలెక్కి చూచీ నలమేలుమంగ
పీడెము చేతఁబట్టుక వెస నీవు పిలువఁగా
ఆడనుండి వచ్చె నీడ కలమేలుమంగ ॥ మిక్కి ॥

యీలీల శ్రీ వేంకటేశ ఇంతచన వియ్యఁగాను
మేలములాడీ నలమేలుమంగ
యేలిననీరతులను ఇదె తననేరుపెల్లా
ఆలోచనలు నేసీ నలమేలుమంగా ॥ మిక్కి ॥ 28

శ్రీరాగం

ఎట్టు దరించఁగవచ్చు నిల్లాండ్లకు నూరిలోన
చుట్టమవై సిగ్గులెల్లా చూరలాడేవు ॥ పల్లవి ॥

మాయదారిమాట లాడి మనసులు మరిగించి
పాయపుగొల్లెతలను భ్రమయించేవు
చాయలుసన్నలుఁ జేసి చవులుగా మోవిచూపి
ఆయములు గరఁగించి ఆసరేఁచేవు ॥ ఎట్టు ॥

వెలవుల నవ్వునవ్వి చిట్టంటుచేఁతలు నేసి
కలికిజవరాండ్లఁ గాఁకరేఁచేవు
ప్రియముల నవ్వునవ్వి పెంపుగఁ గాఁకలపుంచి
నయగారితనమున నమ్మించేవు ॥ ఎట్టు ॥

కన్నులఁ దప్పక చూచి కాఁగిటను బిగియించి
కన్నెలనుఁ జొక్కించి కైకొనేవు
అన్నిటా శ్రీవేంకటేశ అలమేలుమంగను నేసు
మన్నించి నన్నునేలి మంతనమాడేవు ॥ ఎట్టు ॥ 29

రామక్రియ

వట్టిబాఁతిపడి నీపై వలపులు చల్లేముగాక
యిట్టయితే మరియిఁక నేమిచెప్పేదయ్యా ॥ పల్లవి ॥

కాంతను నాయెుఁటనె కాఁగిలించుకొంటివి
పంతములాడఁగ నీకఁ బనియేది
వింతలుగా సిగ్గులెల్లా విడిచినమీఁదట
యెంతకొసరినా నందు నేమిగలదయ్యా ॥ వట్టి ॥

నావద్దనుండి యాకెతో నవ్వులు నవ్వితివి
భావించి చూచిన వీఁకఁ బనియేది
వేవేలకు మతిలోనివెరపు దీరినమీఁద
చేవమీరినసుద్దులు చెప్పఁ జోటేదయ్యా ॥ వట్టి ॥

చలివాసి యాకెతోనే సరసములాడితివి
పలుమారుఁ బచ్చిసేయఁ బనియేది
అలమేల్మంగనైన నన్నట్టె యేలితివి
యెలమి శ్రీవేంకటేశ యెట్టు మెచ్చేదయ్యా ॥ వట్టి ॥ 30

రేకు 906 మనోహరి

అలమేలుమంగవు నీ వన్నిటా నేరుపరివి
చలములేఁటికి నీఁక సమ్మతించవే ॥ పల్లవి ॥

విడియము చేతికిచ్చి విభుఁడు వేడుకపడి
వొడివట్టి పెనఁగగా నొద్దనకువే
వుడివోని వేడుకతో నుంగరము చేతికిచ్చి
యెడయ ; వేఁడుకొనఁగా నియ్యకొన్నవ్వం

చిప్పిలువలపుతోడ చెక్కులు నొక్కుచు మోవిఁ—
గప్పుర మందియ్యఁగాను కాదనకువే
కొప్పు దువ్వి బుజ్జగించి కొసరి మాటలాడి
అప్పసము నవ్వఁగాను అట్టె కానిమ్మనవే ॥ ౨౨ ॥

యిచ్చగించి శ్రీ వేంకటేశ్వరుఁడు నిన్నుఁ గూడి
మచ్చికఁ గాఁగిలించఁగాను మారాడకువే
పచ్చడము మీఁదఁ గప్పి పట్టపుదేవులఁ జేసి
నిచ్చలాన నేలుకొనె నీవూఁ గైకొనవే ॥ అల ॥ 31

కురంజి

ఇంత కాకు గలదా యేమోయి చెలులను
చెంతల మందెమేళాలు నేసుకొంటి విట్లా ॥ పల్లవి ॥

యేకతాన నీవు నాకు నిట్టె కతలు చెప్పఁగా
దాకొని సతులెల్లాను తామూ వినేరు
జోకతో నీవు విడేలు నొరిది నా కందియ్యఁగా
చేకొని తామూ నట్టె చేతులు చాఁచేరు ॥ ఇంత ॥

సరసమాడుచు నా చన్నులు నీవంటఁగాను
నొరిదిఁ దమచన్నులు చూపేరు నీకు
తెరలో నాకు నీ మోవితేనె విందువెట్టఁగాను
గరిమఁ దాము నట్టె కమనోరూరేరు ॥ ఇంత ॥

పలుమారు నీవు నాకుఁ బచ్చడము గప్పఁగాను
కలికికాంతలు తమ్మూఁ గప్పుమనేరు
అలమేల్మంగనైన న్నట్టె నీవు కూడితేను
నెలవై శ్రీవేంకటేశ నిన్నుఁ దామూ కూడేరు ॥ ఇంత ॥ 32

దేసాళం

కొలువులోపలనున్న కొమ్మలెల్లా నవ్వేరు
కొలఁదిమీరకువయ్య గోవిందరాజా ॥ పల్లవి ॥

పాపములోత్తేయట్టిపడఁతికి నిదివో
అడిగొని చెమరించె నంగమెల్లాను
కాదనక పచ్చడము గప్పి మఱఁగునను
పోదితో నాపెఁ దనివిబొందిఁచవయ్యా ॥ కొలు ॥

సరుసఁ గూచుండినట్టిసకియకు నిదివో
సిరులుగాఁ బులకించె చెక్కులెల్లాను
తెరవేసుకొని సిగ్గుదేరిచి గుట్టునను
గరిమతో లోలోనె కాఁగిలించవయ్యా ॥ కొలు ॥

శ్రీసతికి భూసతికిఁ జేరి కూడఁగ నిదివో
రాసి నిట్టూర్పులు మిఁచె రతులలోనా
ఆసతోడుత శ్రీవేంకటాద్రిగోవిందరాజ
లేసుగా నిద్దరిని లాలించఁగదవయ్యా ॥ కొలు ॥ 33

వరాళి

ఎంతలేదు నీయానోద మేమిచెప్పేది
బంతినుండి రతులకే బాఁతిపడేవు ॥ పల్లవి ॥

చెలులై తేఁజాలు నట్టె చేరి యెంతవడియైనా
మలసి మలసి నీవు మాటలాడేవు
కొలఁదిమీరినయట్టికుచములు గంటేఁజాలు
మెలమి నూరకయైనా మేఁకారేవు ॥ ఎంత ॥

తప్పకఁ జూచితేఁజాలు తనియక మీఁదమీఁద
వుప్పతిలుఁదమకాన నోలలాదేవు
చిప్పిల నవ్వితేఁజాలు చెంతల నట్టెభ్రమసి
వొప్పగుమోవితేనెకు నొగి నోరూరేవు ॥ ఎంత ॥

కాఁగిలించుకొంటేఁజాలు కడుసంతోసముతోడ
చేఁగదేరి వలపుల చిమ్మిరేఁగేవు
వీఁగక శ్రీ వేంకటేశ వెస నన్నుఁ గూడితివి
పాఁగినతరితీపులఁ బచ్చిదేరేవు ॥ ఎంత ॥ 34

ముఖారి

ఏమె విభునినేల యెలయించేవే నీ—
మోమున సింగారాలు మొలచున్నవి ॥ పల్లవి ॥

నెలవుల నొకమాటు చేరి నీవు నవ్వితేనే
వెలలేనిమహిమల వెన్నెల గాయు
తళుకున నీవటు తప్పక చూచితేనే
నిలువెల్లాఁ జీఁకటుల నిగ్గుదేరును ॥ ఏమే ॥

మఱిపేన వాతెరమోవి నీవు చూపితేనే
సొరిదినే పగడాలసొంపు నిండును
మరుగుచు నీవిట్టె మాటలు సారె నాడితే
యిరవై కప్రపుపల్కు లిటు నిండును ॥ ఏమే ॥

సందడి నీపయ్యదలో చన్నులు చూపితేనే
కుందణం(నం?)పువన్నెలెల్లా గుదిగొనును
కందువ శ్రీవేంకటేశుఁ గాఁగిట నీవు గూడితే
యెందు నలమేల్మంగ నీయిరవు గాన్పించును ॥ ఏమే ॥ 35

సింధురామక్రియ

ఎంతవేడుకకాఁడవు ఇన్నిటా నీవు
సంతసించేవు మోహము చల్లినంతనె. ॥ పల్లవి ॥

వన్నెవచ్చె మేనికిని వాడుదేరె మోమెల్ల
కన్నులను నాపె నీవు గాంచినంతనె
చెన్నుమీర సంతోసాన చెక్కులెల్లాఁ -బులకించె
పన్నుగా నాకెమాటలు విన్నంతనె ॥ ఎంత ॥

ఆసవుట్టె మనసుకు అరిమురిఁ జెమరించె
నేసవెట్టి యాపె నిన్నుఁ జేరినంతనె
వాసిమీర పైపైనే వలపులు గడుమించె
చేసన్నలు నీయెదకుఁ జేసినంతనె ॥ ఎంత ॥

నిట్టూరుపులు రేఁగె నిండుఁదమకము నిండె
గుట్టుతోడ నీవు రతిఁ గూడినంతనె
అట్టె శ్రీ వేంకటేశ ఆనందము గడునుబ్బె
చుట్టి ఆకెఅయములు సోఁకినంతనె ॥ ఎంత ॥ 36

రేకు 907 ఆహిరి

ఎడసి కూడినపొందు ఇంపులాయను
తడవి మీభావములు తలపోనేమయ్యా ॥ పల్లవి ॥

చెక్కునఁ బెట్టినచెయ్యి సెలవిఁ బారేటినవ్వు
వొక్కమాటే చెలియకు నొనగూడెను
నిక్కపువోరమణుఁడ నీమహిమలే ఇవి
మిక్కిలి మాలో నేమే మెచ్చుకొనేమయ్యా ॥ ఎడ ॥

మేరమీరు నిట్టూర్పులు మితిమీరు తమకము
యీరెండు నింతికి నిచ్చె ఇరవాయను
ఆరయ వోరమణుఁడ అమరించితివి రీతి
యేరుపరచి మీసుద్దు లెంచుకొనేమయ్యా ॥ ఎద ॥

పయ్యదలెడజారును పచ్చిధేరేరతిచొక్కు
నెయ్యపుఁగామిని కిచ్చె నెలవాయను
యియ్యెడ శ్రీవేంకటేశ యెనసితి వింతలోనె
చయ్యన మిమ్ముఁ బొగడి సంతోసించేమయ్యా ॥ ఎద ॥ 37

బౌళి

చెక్కునొక్కి ఇచ్చకము సేతురుగాక
వెక్కసపునేఁతలను వింత నేతురా ॥ పల్లవి ॥

వలచినరమణుఁడు వాడికెకు నీమీఁద
కలువల వేసితేను కాఁతాళింతురా
తలుపుదెరచి నీదండఁ గూచుండినవాని
చలపట్టి బొమ్మలను జంకింతురా ॥ చెక్కు ॥

పొందైనమగవాఁడు బుజముపైఁ జెయివేసి
కందువ లంటితేనే కాదందురా
విందులమోవి చూపి విడెమడిగేటివాని
మందెమేళములాడుచు మారుకొందురా ॥ చెక్కు ॥

శ్రీవేంకటేశుఁడు చేరి నిన్నుఁ గాఁగిలించి
ఆవటించి కూడితేనే అలయుదురా
దేవులవంటా నిన్నుఁ దెగడి నవ్వించేవాని
కావరపుఁజూపు చూచి కాతరింతురా ॥ చెక్కు ॥ 38

లలిత

చిత్తగించవోయి నీవు శిరసువంచుకొనక
చిత్తరాన నీకె నీపై ప్రియము చల్లీసి ॥పల్లవి॥

పలుచనిసిగ్గుతోడ బాసికము గట్టుకొని
చెలరేఁగి సతి నీపై సేసచల్లీని
చెలులమాటుననుండి చిప్పిలుఁదమకమున
తళుకుఁజూపుల నిన్ను తప్పక చూచీని ॥చిత్త॥

చెంది మురిపెముతోడ సింగారించుకొని
కందువ లంటుచు నీ కాలుదొక్కీని
సందడివేళలంచు జాణతనాలాడి నీకు
ముందుముందుగాఁ దాను మోవి చూపీని ॥చిత్త॥

గాటఁపుటాసలతోడ కంకణము నీకుఁ గట్టి
పీఁటమీఁదఁ గూచుండి పెండ్లాడీని
యీటున శ్రీవేంకటేశ యిటు నన్నుఁ గూడితివి
మేటివై యిందుకు నాపె మెచ్చు మెచ్చీసి ॥చిత్త॥ 39

అమరసింధు

ఉచిత మెఱఁగవద్దా వువిదలకు
రచనల నీసరి రావా యెవ్వరును ॥పల్లవి॥

యింతులెల్లా నిలుచుండి యిట్టె కొలువుసేయఁగ
మంతనములాడేవు మగనితోను
చింతపై నీవొకతెవే జట్టిగొంటివా యేమి
వంతువరుసలు మరివలదా యెవ్వరికి ॥ఉచి॥

సవతు లిందరును మీసరుసనే వుండఁగాను
ఫవళించే వీతనిపానుపుమీఁద
కవగూడఁగా నీకే కాణాచాయనా యేమి
తవిలి నీసాటికి రాఁదగదా యెవ్వరికి ॥ ఉచి ॥

తోడివారెల్లా నట్టె వూడిగాలు సేయఁగాను
వేడుకఁ గూడితివి శ్రీవేంకటేశువి
కూడిమాడి నీవే రతిఁ గొల్లగొంటివా యేమి
వోడక నీవంటియాస వుండదా యెవ్వరికి ॥ ఉచి ॥ 40

సౌరాష్ట్రం

చూడవయ్యా నీ సేఁతలు సూటిపడేను
ఆడరాదు నీతో మారు అవుఁగాదనుచును ॥ పల్లవి ॥

సరసములాడితివి చనవు లొసఁగితివి
తరుణితోడ నీవు తమకానను
యిరవై యీపె నేఁడు యేమిభాగ్యము సేసెనో
సిరులవలపులెల్లా చెక్కుల నిండెను ॥ చూడ ॥

సేవ సేయించుకొంటివి సిగ్గులు దేరిచితివి
భావించి వనిత నింత పవిగొంటివి
పావనమె తనజన్మఫల మదియెట్టిదో
చేవదేరినవలపు మోవిమీఁద నున్నది ॥ చూడ

గక్కనఁ బెండ్లాడితివి కాఁగిటఁ గూడితివి
మిక్కిలివేడుక నలమేలుమంగను
యిక్కువ శ్రీవేంకటేశ యెటువంటితగులమో
చక్కనివలపులెల్లా చన్నులపై నున్నవి ॥ చూడ ॥ 41

సాళంగనాట

ఇదివో మావిన్నపము యిట్టె చిత్తగించవయ్యా
సుదతివున్న జాడలు చూతువు రావయ్యా ॥ పల్లవి ॥

యిప్పుడే వచ్చేవని యింటవాకిటను చెలి
కప్పురపుటారతెత్తఁ గాచుకున్నది
దప్పిదేర నీకునేల(నీయ?) తట్టిలోన బాగాలు
కుప్పలుగా మీఁదెత్తుకొని వున్నది ॥ ఇది ॥

ఆరగించవచ్చేవని అన్నిదెరఁగులనెల్లా
చేరి విందాయితముగాఁ జేసుకున్నది
గారవానఁ బాదాలుగడిగేనంటాఁ బన్నీరు
ఆరీతిఁ బైఁడిబిందెల నమరించకున్నది ॥ ఇది ॥

పవళించవచ్చేవని పట్టెమంచముమీఁదట
వివరించి పూఁబరపు వేసుకున్నది
నివిరి శ్రీవేంకటేశ నీవు విచ్చేసి కూడఁగ
తవిలి యలమేల్మంగ తనివితో నున్నది ॥ ఇది ॥ 42

రేకు 908. శుద్ధదేశి

ఇప్పటికిఁ జనవరి యింతి నీకు
కొప్పుదువ్వి నన్ను నేల కొంగువట్టే విపుడు ॥ పల్లవి ॥

మలసి నీవు నాతో మాటలాడితివంటాను
సొలసీ నాపె నిన్నుఁ జుట్టి చుట్టి
కలికి యన్నిటా కడుఁగతలెల్ల నేరుచును
వెలలేని యాపెమాటే వినవయ్యా నీవు ॥ ఇప్ప ॥

ననుపున నాతో నవ్వులు నవ్వితివంటా
గునిసీ నాపె నిన్నుఁ గొచ్చి కొచ్చి
ఘనవరివినోదాల సరసురా అన్నిటాను
వొసర నాపెతో నవ్వి వుండవయ్యా నీవు ॥ ఇప్పు ॥

గక్కన నన్ను నీవు కాఁగిటఁ గూడితివంటా
కక్కసించీ నాపె నిన్నుఁ గమ్మి కమ్మి
నిక్కి శ్రీవేంకటేశుఁడ నే నలమేలుమంగను
లెక్కతోనే యాపెఁ గాగిలించవయ్యా నీవు ॥ ఇప్పు ॥ 43

తెలుఁగుఁగాంబోది

నీవే యెరఁగుదువు నానెయ్యము పోరమణి
భావములోపల నుండి భ్రమయించనేఁటికి ॥ పల్లవి ॥

చూపుటమ్ము బొమ్మవింట జోడై నిలిచెఁగాన
చేపట్టి మర్మవేదనఁ జేయుఁగాక
కోపులమంచితనపుఁగుచమండలము నేఁడు
యేపునఁ బ్రాణాలతోడ యేలాట మెట్లాడీనే ॥ నీవే ॥

తొడఁగి మబ్బుగవిసి దొడ్డకుటిలపుఁగొప్పు
కడుఁగామాంధకారముఁ గప్పుఁగాక
నడుమ మోముఁజంద్రుఁడు నవ్వువెన్నెల గాయుచు
చిడుముడి నామదినిఁ జీఁకటేల నేసీనే ॥ నీవే ॥

పచ్చిదొండపంటి వంటిబాగుల రాగపుమోవి
రిచ్చవడ మోహము రేఁచుఁగాక
ఇచ్చకపు శ్రీవేంకటేశుఁడ రమ్మని నన్ను
ఇచ్చఁ గూడితివి రతి నిందాఁకా నెట్లుండెనే ॥ నీవే ॥ 44

పాడి

తరుణులతోడనా నీతరితీపులు
తొరలింపుఁగూరిముల దొరపాటివాఁడవు ॥పల్లవి॥

వలచినసతితోను వాసికిఁ బెనఁగుదురా
పలుకులునేరిచినపంతగాఁడవు
బలిమిఁ జెనకఁగాను పరాకుసేయుదురా
నెలకొన్నజవ్వనపునెరవాదివాఁడవు ॥తరు॥

ఆసగించివున్నయింతి నారఁడిఁ బెట్టుదురా
నేసవెట్టిపెండ్లాడినచెలువుఁడవు
నీసరిఁ గూచుండఁగాను నీటులు చూపుదురా
వేసటలేనిరతులవేడుకకాఁడవు ॥తరు॥

అలమేలుమంగఁ గూడి అలయించి నవ్వుదురా
తెలివి శ్రీవేంకటాద్రిదేవుఁడవు
కలసి మొక్కఁగా మోవి కదుపిప్పి సేతురా
తలపోఁత లెఱిఁగిన దయగలవాఁడవు ॥తరు॥ 45

వసంతవరాళి

ననుఁ జూడవే ఇఁకను నాసొమ్ము చేసుకొనేను
ఘనుఁ డీతనిచెయ్యి నేఁ గైదండ చేకొంటిని ॥పల్లవి॥

చనవరిదానవు చలమరిదానవు
యెనలే కాతనిఁ గూడ కేల మానేవే
మనసునమ్మినయట్టిమాటపట్టు వుచ్చుకొంటి
వినుమడించె వలపు లిట్టుండవలదా ॥ననుఁ॥

ఇతవరిదానవు ఇయ్యకొన్నదానవు
రతుల నింటికి నేల రాకుందేవే
సతముగా నన్నిటా సమ్మతి చేసుకొంటివి
బలుకు నీవలె నిట్టె ప్రచరించవలదా ॥ నను ॥

పాయురానదానవు పంతగారిదానవు
చాయల నేపొద్దూనేల ఉంటవా నేవే
రేయి వచ్చి శ్రీ వేంకటాద్రిగోవిందుఁడే నన్నేలె
యీయెడ నవ్వునవ్వితి వింతమెచ్చవలదా ॥ నను ॥ 46

సాళంగం

వలపేల దాఁచేవే వనిత నీవు
తిలకించి యెంతతరితీపుసేసేవే ॥ పల్లవి ॥

పలుమారు నాతఁడు బాఁతిపడి పిలువఁగా
వొలసీనొల్లమి నేల వూఁకొనేవే
బలిమి నాతఁడు నీకు పచ్చడము గప్పఁగాను
అలరి వొయ్యారాన నట్టె లోనయ్యేవే ॥ వల ॥

చిమ్మిరేఁగి యాతఁడు చేసన్న సేయఁగాను
వుమ్మడిజాగుతోనేల వొద్దికయ్యేవే
నెమ్మితోడ నాతఁడు నీకు విడెమియ్యఁగాను
చిమ్ముల మెల్లనే యొట్టు చేయిచాఁచేవే ॥ వల ॥

అట్టె శ్రీవేంకటేశుఁడు అంకెఁ గాఁగిలించుకోఁగా
గుట్టునఁ గరఁగి యెంతగుబ్బతిల్లేవే
యిట్టె యాతఁడు నిన్ను నేలి నేఁడు మన్నించఁగా
దిట్టవై యలసి యేమి తేలించి చూచేవే ॥ వల ॥ 47

హిందోళవసంతం

మాకేల విన్నవించ మాపుదాఁకా నీతోను
దాకొని నీవే దయఁ దలఁచేవుగాని ॥ పల్లవి ॥

హత్తి రమణి విలిచీ నాడకు విచ్చేయరాదా
చిత్తము వచ్చినట్లాఁ జేసేవుగాని
మొత్తమి నిప్పుడే నీవు మొగము చూడఁగరాదా
యిత్తల నన్నియు నీవే యెఱిఁగేవు గాని ॥ మాకే ॥

మనసిచ్చి యేకతాన మాటలాడి చూడరాదా
పనివడి నీవే నిజపట్టేవుగాని
చెనకుచుఁ దొనుపపైఁ జేరి కూచుండఁగరాదా
ననిచి మానిజమెల్లా నమ్మేవుగాని ॥ మాకే ॥

కక్కసమేఁటికి యాకెఁ గాఁగిలించి కూడరాదా
మిక్కిలి శ్రీవేంకటేశ మెచ్చేవుగాని
యిక్కువ నిప్పటిపొందు యిట్టె యీడేరించరాదా
మక్కువలు నేసి నీవే మరిగేవు గాని ॥ మాకే ॥ 48

రేకు 909. నాగగాంధారి

ఇంకా నేమనేవయ్యా యెదుట నుందాన నేను
కుంకుమ నీకుఁ బూయనా గురుతుగా నేను ॥ పల్లవి ॥

సన్నలు నీవు సేయఁగా సమ్మతించి కాదనక
విన్నపము సేయనా వేడుకతోడ
వెన్నెలబాయిటఁ జేయివేయఁగా నప్పటి నీకు
కన్నుల నే మొక్కనా కడుఁదమకమున ॥ ఇంకా ॥

నాయెడకు దలేని నవ్వులెల్లా నవ్వఁగాను
ఆయములు సోఁక నిన్ను నాడవా నేను
దాయక పాయక నీవు దరద విట్టె కూచుండఁగా
నేయనా పూడిగములు చెప్పినట్టెల్లాను ॥ ఇంకా ॥

పంతమున కాఁగిటను బలిమి నీవు గూడఁగా
మంతనాన మెచ్చనా మచ్చికతోడ
చెంతనే మన్నించితివి శ్రీవేంకటేశ నన్ను
సంతోసించనా నీసరసములకును ॥ ఇంకా ॥ 49

మాళవి

వేగిరకాఁడవు నీవు వెనలఁ బెట్టుమనవు
ఆగడము నేసి యేల అలయించేవు ॥ పల్లవి ॥

చలము సాదించరాదు జంకించి చూడఁగరాదు
యెలమి నింతలో నేరా యెగ్గుపట్టేవు
బలిమి చూపఁగరాదు పంతములాడఁగరాదు
తిలకించి యేమిరా తిట్టు దిట్టేవు ॥ వేగి ॥

బెట్టిమాటాడఁగరాదు బిగువు చూపఁగరాదు
అట్టు అదేరా ఇట్టె యేఁచేవు
గుట్టున నుండఁగరాదు కొసరి నవ్వఁగరాదు
వుట్టిపడి నీవేరా వుప్పతించేవు ॥ వేగి ॥

కదిసి పెనఁగరాదు కాఁగిలించుకొనరాదు
వుదుటున నౌరారా వొడివట్టేవు
ఇదివో శ్రీవేంకటేశ యేలితివి నన్ను నిట్ట
పొదిగి యేమిటికిరా బుజ్జగించేవు ॥ వేగి ॥ 50

సామంతం

మేలు మేలు నీగుణము మెచ్చితి నేను
నీలీల లోకమెల్లా నిండెఁగా నేఁడు ॥ పల్లవి ॥

వలపుగలుగువారు వద్దనే వుందురుగాక
తిలకించి వాడలకుఁ దిరుగుదురా
తెలిపి చెప్పఁగనేల తేటతెల్లమిగ నాపె-
కలువదండ నీమెడఁ గంటిగా నేనిపుడు ॥ మేలు ॥

నసుపుగలుగువారు నవ్వుతానుందురుగాక
తనివో కెవ్వతెనైనాఁ దలపోతురా
వెనకటి సుద్దులేల వేడుకతో నాపెచేతి-
కొనవేలివుంగరము గురుతాయఁగా ॥ మేలు ॥

కైవసమైనవారు కాఁగిట నుందురుగాక
ఆవలివారితో మేలాలాడుదురా
శ్రీవేంకటేశ నన్నుఁ జేరి యిట్టెకూడితివి
నీవే నన్ను మన్నించుట నిజమాయఁగా ॥ మేలు ॥ 51

కేదారగౌళ

ఇద్దరిఁ గూర్చఁగదవె యింతిరో నీవు
సుద్దులు చెప్పేనంటే చోటెంతైనాఁ గలదు ॥ పల్లవి ॥

పడఁతి కడకు నిట్టె పతిఁ దోడుకొనిరావె
యెడమాటలాడఁబోతే యెన్నిలేవు
వెడవెడ మాని యట్టె విడెము చేతి కియ్యవే
అదరి యాతనిప్రియా లవెన్నైనాఁ గలవు ॥ ఇద్ద ॥

క్రిగీతభాగం వ్రణము చిలుమెక్కువగ నున్నది.

మిగులా నిద్దరిఁ బాన్పుమీఁదఁ గూచుండఁ బెట్టవే
 తగవులఁ బెట్టేమంటే తనివిలేదు
బిగి వాయకుండా నట్టె పచ్చడము గప్పవే
 పగటు లాతనివి చెప్పఁగఁ గొత్త లిపుడు ॥ ఇద్ద ॥

శ్రీవేంకటేశ్వరుచేత నేసలు వెట్టించవే
 వావులు దెలుపఁగాను వఱపాయను
దేవులకు దేవునికి తెరవేయఁగదవే
 చేవదేరేమోహము చెప్పనరు దిఁకను ॥ ఇద్ద ॥ 52

గుండక్రియ

దేవరవు గావా యీతెలుఁగులకు
 చేవదేరె నిఁక రట్టుసేయఁగవలెనా ॥ పల్లవి ॥

అటిమటి నూడిగాలు ఆపెచేతఁ జేయించేవు
 యెఱఁగనా నీజాడ తెప్పుడు నేను
మేటి నీవు దొరవౌదు మనసున మెచ్చితివి
 గుఱుతులు నాకిన్నిటాఁ గొచ్చి చూపవలెనా ॥ దేవ ॥

కానుకగా నాపెసొమ్ము గక్కున నాకిచ్చేవు
 కానవా నీ నేఁతలు కలకాలము
పూని విజమరి వౌదు పొంచి నిన్ను నమ్మితిమి
 తానకమై ఆసుద్దులె తలపెట్టవలెనా ॥ దేవ ॥

అలమి నన్నుఁగూడి ఆపెపేరఁ బిలిచేవు
 తెలియనా నీగుట్టు తెల్లమిగాను
యిల జాణఁడ వౌదువు యిన్నిటాఁ దనిసితిమి
 యెలమి శ్రీవేంకటేశ యెచ్చరించవలెనా ॥ దేవ ॥ 53

ప్రతిగీతగలది చెదలు దిని దుంకపడిన స్థలము.

సింధురామక్రియ

తొల్లె ఇన్నిటా నీవు దొడ్డవాఁడవు
చెల్లఁబెట్టి యిందరితోఁ జెప్పఁగ నేమిటికి ॥ పల్లవి ॥

పలుకులఁ గరఁగించి భావములఁ జొక్కించి
నెలఁతల వలపించ నేరవా నీవు
వెలయ గొల్లెతలెల్లా వెన్నతోఁ బెట్టిరి నీకు
పొలసి నీ మహిమలు పొగడ నేమిటికి ॥ తొల్లె ॥

నసుపులు గడుఁజేసి నయములట్టె చూపి
వొనరఁ బెండ్లిండ్లాడ నోపవా నీవు
చనవిచ్చి రుకుమిణి సామునేయించెను నాఁడె
పెనఁగుచు మెచ్చి నిన్నుబ్బించఁగ నేమిటికి ॥ తొల్లె ॥

చెక్కులు వేమరు నొక్కి నేఁతలన్నియునుఁ జేసి
లెక్కలేనిరతి నేయలేవా నీవు
యిక్కువతో శ్రీ వేంకటేశ నన్నుఁ గూడితివి
తక్కననీపొందులెల్లాఁ దడవ నేమిటికి ॥ తొల్లె ॥ 54

రేకు 910 ఆహిరినాట

ఎంతలేదు నీపగటు యెందాఁకానే
కాంతుని కిచ్చకమాడి కలయఁగరాదా ॥ పల్లవి ॥

వేడుకకు రమణుఁడు వేమారు నవ్వితేను
జాడెఱఁగక బొమ్మల జంకించేవే
యీడువెట్టి వేరొక్కతె నింటికిఁ దెచ్చుకొంటే
పాడిదప్పి నీ పంతము పైవచ్చెనటే ॥ ఎంత ॥

ఛెలరేఁగి యాతఁడు చెనకి చన్నులంటితే
 పెలుచవై సారెనేల పెనఁగేవే
కొలువులోపలనున్నకొమ్మలఁ గాఁగిలించితే
 చలపట్టి నీవు మరి సాదించేవటే ॥ ఎంత ॥

శ్రీ వేంకటేశుఁడు నిన్నుఁ జేరి యిట్టె కూడితేను
 ఆవటించి రతినెంత అలయించేవే
కావరించి వూడిగపుకాంతలతోఁ జెప్పితేను
 తావుకొన్న నీవలపు దాఁచేవటే ॥ ఎంత ॥ 55

రామక్రియ

ఎంతటివాఁడవు నిన్ను నేమిచెప్పేది
 కంతునితండ్రివౌట కంటిమి నేమెల్లాను ॥ పల్లవి ॥

తేనెలు(ల?)వంటిమాటలు తివిరి నీవాడఁగాను
 ఆనుకొని వలచిరి యతివలెల్లాను
మోనముతోఁ బొరుగున మొక్కులు చేత మొక్కఁగ
 మానలేక తగిలిరి మగనాండ్లెల్లను ॥ ఎంత ॥

జోడుగాఁ దరితీపుల చూపులు నీవు చూడఁగ
 వేడుకతోఁ బైకొనిరి వెలయాండ్లు
వాడికెనవ్వులు నీవు వరుసతో నవ్వఁగాను
 ఆడానీడాఁ బొందిరి పాయపుకన్నెలెల్లాను ॥ ఎంత ॥

నేయరావిమంతనపునేఁతలెల్లాఁ జేయఁగాను
 ఆయ మెఱిఁగి పెండ్లాడి రచ్చరలెల్లా
యీయెడ శ్రీవేంకటేశ యేలితివి మమ్ము నిట్టె
 డాయఁ గొలిచేరు నీపట్టపుదేవుళ్ళెల్లను ఎంత ॥ 56

త్రికీతలు గల స్థలముల చిలుమెక్కువగ నున్నది.

శంకరాభరణం

ఆకెఁ బిలువవయ్యా యిచ్చటికిని
    కాకరిపను లడుగఁగవలె నిఁకను ॥ పల్లవి ॥

ననుపులమాఁటలు నాతోనాడఁగ
    కనుఁగొని నవ్వీఁ గడ నొకతె
    యెనయఁగ నీగుణ మేమిదెలిసెనో
    వెనకటిపను లవి వినవలె నిఁకను ఆకెఁ ॥

సరసముతో నాసరులు దిద్దఁగా
    కెరలుచు నటు గొణఁగీ నొకతె
    ధర నీసేఁతలు తానేమెఱుఁగునా
    గరిమ లన్నియునుఁ గనవలె నిఁకను ॥ ఆకెఁ ।

కంధువతో ననుఁ గాఁగిలించఁగా
    చెంది సన్నసేసీ నొకతె
    యిందునె శ్రీవేంకటేశ కూడితివి
    చందము లిటు మెచ్చఁగవలె నిఁకను ॥ ఆకెఁ ॥ 57

దేశాక్షి

మంచివాఁడవయ్య నీవు మరిగి సిగ్గువడవు
    యెంచరాని నీవలపు ఇటు చూపవలెనా ॥ పల్లవి ॥

నవ్వులకు నీతోను నాతియానడిమాటలు
    రవ్వలేల సేసేవు రచ్చలోనను
    పువ్వుల వేసే వప్పటి బుజ్జగించే వంతలోనె
    ఇవ్వల నీగజరులు ఇటు చూపవలెనా ॥ మంచి ॥

విందువలె మోవితేనె వెలఁది యొసగితేను
అందరిలో నేలచెప్పే వంగడి నీవు
అందుకొనేవు పయ్యెద అట్టె చన్నులు మూసేవు
ఇందులోనే తమకములు యిటు చూపవలెనా ॥ మంచి ॥

కలసిమెలసి యింతి కాఁగిలించి కూడితేను
షెలినేల నవ్వేవు వేడుకతోను
యెలమి శ్రీవేంకటేశ యేలి కమ్మటి నంటేవు
యిలపై నీయెమెల్లా నిటు చూపవలెనా ॥ మంచి ॥ 58

శ్రీరాగం

ఎఱఁగరా నీసుద్దులు యింతులెల్లాను
అఱిముఱి దొడ్డివారమని మమ్ము నవ్వేవు ॥ పల్లవి ॥

గొల్లవాఁడవై తిరిగి కోరి నీవు మరికదా
వెల్లవిరి మధురలో వెలవెట్టితి
పల్లదపునేఁతలతో పసులఁ గాచికదా
యెల్లవారికిని మరి యేలికవైతివి ॥ ఎఱఁ ॥

బెరసి యశోదకు బిడ్డఁడవై వుండికదా
పొరలి దేవకినిజపుత్రుఁడవైతి
వరుసతో రేపల్లెవాడలఁ దిరిగికదా
నరపతివై ద్వారకానగర మెక్కితివి ॥ ఎఱఁ ॥

మందలోనిసతులను పొంది పొంది మరికదా
అంది పదారువేలఁ బెండ్లాడితివి
యిందునె శ్రీ వేంకటేశ యిటు నన్నుఁ గూడికదా
దిందుపడి శ్రీ వేంకటాద్రిపై నిలిచితివి ॥ ఎఱఁ ॥ 59

శ్రీగీతలు గలవి చిలుమూరుటచే నే నూహించినవి.

వసంతవరాళి

పరగ నేఁ జేసినట్టి భాగ్యము గాక
సరస నీదేవుళ్లలో చక్కనిదాననా ॥ పల్లవి ॥

మన్నించి నీవు నను మాఁటలాడించేవుగాక
యెన్నిక నీసతులలో నేమిబాఁతి
అన్నిటా నేరుపరివై యాదరించేవుగాక
కన్నెలు పదారువేలకంటె దొడ్డదాననా ॥ పర ॥

యెల్లగా నాచే విడె మిప్పించుకొనేవుగాక
తొల్లిటికాంతలకంటె దొరనా నేను
మెల్లనె నాచన్నులమీఁదఁ జేయివేసేవుగాక
గొల్లెతలకంటె నే నెక్కుడుదాననా ॥ పర ॥

ననుపునఁ గూడి నన్ను నవ్వు నవ్వించేవుగాక
చనవరికాంతలసరివత్తునా
యెనసితివి శ్రీ వేంకటేశ నన్ను నింతలోనె
మనెడివారికంటె మలసేటిదాననా ॥ పర ॥ 60

రేకు 911 శుద్ధవసంతం

ఇంతేసిమీగుట్టు లెవ్వఁ డెఱుఁగు
వింతలాయ నేఁడు వివరించఁగాను ॥ పల్లవి ॥

చల్లనిచూపుల నీవు సారెఁ దన్నుఁ జూడఁగాను
మెల్లనిమాటల కొపె మెచ్చనాడఁగా
యెల్లవారు నెరిఁగిరి యిద్దరిమీపొందులు
కల్లలంటా నుంటిమి యీకత లిన్నాళ్లదాఁకా ॥ ఇంతే ॥

చెలరేఁగి నీవు నట్టె చేసన్నలు నేయఁగాను
నలువంకలను నా పై నవ్వఁగాను
తెలిసి రిందరు నేఁడు తేటతెల్లమిగాను
బెళుకులంటా నింటిటు బ్రియము లిందాఁకాను ॥ ఇంతే ॥

శ్రీ వేంకటేశ నీవు చేకొని కూడఁగాను
కావరించి పయ్యదాపె గప్పఁగాను
యీవల మమ్మేలితివి ఇంతులు సంతోసించిరి
ఆవలపులే సతమనుచు నేముంటిమి ॥ ఇంతే ॥ 61

సామంతం

మారుమాట లాడరాదు మరి నేరా లెంచరాదు
సారెకు విదివో నీసంగాతాలు ॥ పల్లవి ॥

ఇచ్చకము లాడవలె ఇయ్యకొని యుండవలె
విచ్చలు నేపొద్దు నాకు నీతో బదుకు
పచ్చిదేర నవ్వవలెఁ బనులన్నిఁ జేయవలె
గచ్చులను నీతోడికాఁపిరము నాకు ॥ మారు ॥

తప్పక చూడఁగవలె తమకము చూపవలె
నెప్పున నెప్పుడు నాకు నీపొందులు
ముప్పిరిఁ బొగడవలె మోహము చెప్పఁగవలె
కుప్పలుగ నీతోడిమక్కువనేస్తాలు ॥ మారు ॥

కలిసి వుండఁగవలె కాఁగిట బిగించవలె
తొలఁగరా దెంతైనా నీతో చెలిమి
యెలమి శ్రీ వేంకటేశ యేలితివి నన్ను నిట్టె
అలమేల్మంగనే నేను అదె నీనాకూటమి ॥ మారు ॥ 62

ఆహిరి

అదివో నీచిత్తము ఆకెభాగ్యము
కదలిఁక లిందులోనే కనుకో నీవిఁకను ॥ పల్లవి ॥

పున్నమవెన్నెలలోనఁ బొద్దువోక జవరాలు
నిన్నుఁ దలఁచి రేయల్లా నిద్దురవోదు
విన్నవించితిమి నీకు వేవేలకు నొక్కమాటె
యెన్నికలెల్లా నీవే యెఱుఁగుదు విఁకను ॥ అది ॥

చేరి యారామములోనఁ జెక్కుచేతితోడఁ జెలి
నీరూపు భావించి నివ్వెరగందె
యీరీతిఁ గానుక నీకు నిచ్చి వొప్పగించితిమి
తారుకాణ లన్నియుఁ దలఁచుకో యిఁకను ॥ అది ॥

కనకపుమేడలోనఁ గామించి యలమేల్మంగ
తనివోనినీరతికిఁ దమకించెను
యెనసితివి శ్రీవేంకటేశ యింతలో విచ్చేసి
మన సొక్కటాయ విట్టె మన్నించు మిఁకను ॥ అది ॥ 63

రీతిగౌళ

ఏమిటికి దూరేవు యెరవులవానివలె
యీమోహమే నిజమైతే వింటికి రారాదా ॥ పల్లవి ॥

మంతనము గాకుండఁగా మాటలాడదాయఁ గాని
పంతముగాదు నీతోఁ బడఁతికిని
సంతజాణతనమౌను సబలోన నాడితేను
ఇంత గలవాఁడవైతే నింటికి రారాదా ॥ ఏమి ॥

పిగ్గులు నిండుకొనఁగ చేరి మొక్కుదాయఁగాని
వెగ్గళించి కాఁడిసుమ్మీ వెలఁది నీతో
అగ్గమై సందడిలోననైతే [1]గొల్లదోమటౌను
యెగ్గులేనివాఁడవైతే నింటికి రారాదా ॥ ఏమి ॥

కడుఁబరవశములుగాఁగా నవ్వుదాయఁగాని
గడుసుగా దలమేల్మంగ నియ్యె[2]డను
అడరుచు శ్రీవేంకటాధిప కూడితి విట్టె
యెడయ కెప్పుడు నిట్టె ఇంటికి రారాదా ॥ ఏమి ॥ 64

ఆహిరి

చిత్తగించి నీవు దయ సేయఁగరాదా
బత్తి నేసి నీకుఁ గడుబాఁతిపడి వున్నది ॥ పల్లవి ॥

చెక్కు చేతఁబెట్టుకొని చెలవుల నవ్వుతాను
నెక్కొని యున్నది చెలి నీయెదుటను
వెక్కసపుఁదమకాన విడెము చేతఁ బట్టుక
యెక్కువైన యాసలతో నిచ్చగించి యున్నది ॥ చిత్త ॥

సారె జారుఁగొప్పుతోడ జవ్వనాన విఱ్ఱవీఁగి
నేరుపుతో మాటలాడీ నీ యెదుటను
బోరున నిన్నెచ్చరించి పువ్వుల వేసుకొంటా
కూరిములు గానరాఁగా గుట్టుతోడ నున్నది ॥ చిత్త ॥

అలరి కాఁగిటఁగూడి అలపుసొలపుతోడ
నిలిచె నలమేల్మంగ నీయెదుటను
యెలమి శ్రీవేంకటేశ ఇరవై పానుపుమీఁద
వెలసినసింగారాలవేడుకతో నున్నది ॥ చిత్త ॥ 65

ప్రతిలో గలవి చిలుమూరినందున నేనూహించిన యక్షరములు.

1. గొల్లదోమటి = గొల్లవారి మర్దితనము ?

2. ఏ + యెడను. హల్లులపైనున్న ప్రతిముపకూ ప్రతిసంధియే.

తెలుంగుఁగాంబోది

ఆనతియ్యవయ్య అదేల దాఁచేవు
యీ నేర్పు లేకుండితే నింత సేతువా ॥ పల్లవి ॥

చెక్కులు నొక్కుచు నేదలు దేరిచి
పెక్కుప్రియాలు చెప్పేవు నాకు
యెక్కడ నెవ్వతె నెనసి వచ్చితో
యిక్కువ నూరకే యింత సేతువా ॥ ఆన ॥

కన్నుల మొక్కుచు కందువ లంటుచు
యెన్నేసివేసాలు పన్నే విందు
కన్నె నెవ్వతె నిక్కడకుఁ దెచ్చితివో
మొన్నఁదైన నీవు యింత సేతువా ॥ ఆన ॥

వావులు చెప్పుచు వరుసఁ గూడేవు
శ్రీవేంకటగిరి గోవిందుఁడా
దేవుళ్ళ నెందరిఁ దీపులఁ బెట్టితో
యీవేళ నన్నేలి యింత సేతువా ॥ ఆన ॥ 66

912-వ రేకులేదు.

రు 913. శంకరాభరణం

చెప్పదు యెంతైనఁ జెలులకును
చొప్పులెత్తుచును సోదించరాదా ॥ పల్లవి ॥

ననుపున నీవిటు నవ్వులు నవ్వఁగా
మునుకొనె సిగ్గులు ముద్దియకు
మనసునఁబారినమతక మేఁటిదో
అనువున నదియును నడుగఁగరాదా ॥ చెప్ప ॥

పలుమరు నీవిటు పైఁ జేయి 'యఁగా
పులకలు నిండెను పొలఁతికిని
యెలమినిఁ బొడమినయింపు లెట్టివో
తిలకించి అవియుఁ దెలియఁగరాదా ॥ చెప్ప ॥

గక్కన నీవిటు కాఁగిలించఁగా
చొక్కులు మించెను సుదతికిని
యిక్కువలు శ్రీవేంకటేశ యెట్టివో
మిక్కిలి మేలిఁక మెచ్చఁగరాదా ॥ చెప్ప ॥ 67

కేదారగౌళ

నాతో నేలాసవెట్టేరే సఖుమ మీరు
యీతల నాతనిసేఁత లెఱఁగనా నేను ॥ పల్లవి ॥

కడుబత్తిగలవాఁడు కడల కేలపోవునే
వొడయఁడై నావద్దనే వుండుఁగాక
వుడివోక మీరెంత వొడఁబరచేరే నన్ను
యెడనెడ తనగుట్టు యెరఁగనా నేను ॥ నాతో ॥

బాసలిచ్చినట్టివాఁడు పరుల నేల చూచునే
నేసవెట్టి కాఁపురము నేసుఁగాక
వేసరక మీరేల వేఁడుకొనేరే నన్ను
యీ సుద్దు లన్నియు ముందే యెరఁగనా నేను ॥ నాతో ॥

చేరి కూడినట్టివాఁడు సిగ్గులేల నెరపునే
వూరకే లోనై మరిగుండుఁ గాక
మీరెల్లా శ్రీవేంకటేశు మెచ్చి యేలపొగడేరే
యీరీతిజాణఁ దపుత యెఱఁగనా నేను ॥ నాతో ॥ 68

దేవగాంధారి

ఏమని వినెనో యిటు నీసరితళు
తామర విసురుచుఁ దాఁకించీని ॥పల్లవి॥

యీలాగున నీ వింటికి రాఁగా
వాలుకచూపులు వంచీఁ జెలి
ఆలరిపై మాటాడకమునుపే
కోలుముందుగాఁ గొసరీని ॥ఏమ॥

ననుపున నీవిటు నవ్వులు నవ్వఁగ
కినియుచుఁ గడుఁ జంకించీని
చనవునఁ బైఁ జేయి చాఁచకమునుపే
పెనఁగుచు నానలు వెట్టీని ॥ఏమ॥

గక్కున నీవిటు కాఁగిలించఁగా
అక్కజపురతుల నలసీని
యిక్కువ శ్రీవేంకటేశ మునుపనే
చెక్కులు నొక్కుచుఁ జెనకీని ॥ఏమ॥ 69

నాగవరాళి

నే నొకటి సేయఁగాను నీ వొకటి భావించేవు
ఆనతీవయ్య యింక ననుమాన మేఁటికి ॥పల్లవి॥

చనవుగలదంటాను సారె నిన్నుఁ గొసరితి
ననుపుగలదంటాను నవ్వితి నేను
యెనసి యిందుకుఁగాను యేల సిగ్గులు వడేవు
చెనకి నీయందేమైనా నేఁత గలదో ॥నే॥

దేవుల నయితినంటా దిష్టించి నిన్నుఁ జూచితి
కైవసమైతివంటాను కాఁగిలించితి
చేవదేర నీవేల శిరసు వంచుకొనేవు
నీవాళ్ళ నేమైనా మరి నేరములు గలవో ॥ నేనా ॥

విన్నపము విందువంటా వేవేలు నాడితి
మన్నింతువంటా నిన్నే మరిగుంటిని
యిన్నిటా శ్రీవేంకటేశ యింతలో నన్నేలితివి
తిన్నఁగా నీవేమి బుద్ధిఁ దలఁచుకొంటివో ॥ నేనా ॥ 70

కన్నడగౌళ

బాయిటఁ బడె వలపు పడఁతికి నీకును
యీయెడ నామోము చూచి యెంత నవ్వేవు ॥ పల్లవి ॥

అక్కర యంతో కాని అప్పటప్పటికి నిన్నుఁ
' జెక్కు నొక్కి చెలి నీపై నేసవెట్టీని
పక్కన నాకెనేనేటు త్తి చేకొనఁగరాదా
యిక్కువ నామోము చూచి యెంతనవ్వేవు ॥ బాయి ॥

యేకళా లెట్టివో కాని యెదుటనే కాచుకుండి
మేకొని సన్నలునేసి మేలమాడీని
నీకేమి యాపెసలిగె నెమ్మదిఁ జెల్లించరాదా
యీకడ నామోము చూచి యెంతనవ్వేవు ॥ బాయి ॥

వేడుక యెట్టిదోకాని వెలఁది కాఁగిటఁగూడి
జోడై శ్రీ వేంకటేశ చొక్కించీని
యీడుగా నన్నేలితివి యిట్టె యాపెఁ గూడరాదా
యీదేర నామోము చూచి యెంతనవ్వేవు ॥ బాయి ॥ 71

మలహరి

ఎఱఁగినపనులకు నేల గుట్టు సేసేవు
గుఱితేనికోరికలు గూఁటఁ బెట్టేవా ॥ పల్లవి ॥

చెలపచెమట గారీఁ జెక్కులను
నెలవుల నవ్వులూరీఁ జెలియకును
పిలిచి మాటాడరాదా ప్రియుఁడవు
వలపులు దాఁచుకొని వడ్డి కిచ్చేవా ॥ ఎఱఁ ॥

పున్నమవెన్నెల చిందీఁ గన్నుచూపుల
చన్నులఁ బులక లుబ్బీ సకియకు
మన్నించి కూడఁగరాదా మగఁడవు
పిన్నవయసుఁదనము పెట్టెఁ బెట్టేవా ॥ ఎఱఁ ॥

ముప్పిరిఁ దేనెలు జారీ మోవిమీఁదను
చిప్పిలీఁ గళలవివో చిన్నిమోమున
యిప్పుడె శ్రీ వేంకటేశ యేలితివి
తప్పకుండా రతుల వెదలు వెట్టేవా ॥ ఎఱఁ ॥ 72

సామంతం

ఆయలేవయ్యా సుద్దులన్నియు నెరుఁగుదుము
చాయకాఁడ వౌదువు సీనట లేఁటికయ్యా ॥ పల్లవి ॥

మితిమీరినవలపు మిక్కుటమై వుండఁగాను
సతిమాటలెల్లా నీకుఁ జవులాయను
వెతదీర విన్నపాలు వేగినంతాఁ జేసినాను
ఇతరులయెడ కింత ఇతవయ్యీనా ॥ ఆయ ॥

వుప్పతిల్లఁదమకము వువిదపై నుండఁగాను
 వొప్పి యాపెవిందులెల్లా నొద్దికాయను
 ఇప్పు డెవ్వరైనా బోనమింటికి నీకుఁదెచ్చితే
 చప్పనై తోఁచుఁగాక ఆసలు వుట్టీనా ॥ఆయ॥

పానుపుమీఁదిరతులు పచ్చిదోఁచి వుండఁగాను
 తేనెగారేఆపెమోవి తీపులాయను
 ఆనుక శ్రీవేంకటేశ అట్టె నన్నుఁ గూడితివి
 యేనెలఁతలందునైనా ఇటువలె మెచ్చేవా ॥ఆయ॥ 73

వేళావళి

తగుతగు నీదొరతనము లీఁక
 వెగటులన్నియును వేడుకలాయ ॥పల్లవి॥

విరసపుతిట్లు వేవేలు దిట్టిన
 సరసపువేళల చవులాయ
 యెరవులచేఁత నీవేమిఁ సినా
 నరి నాకాఁగిట చందములాయ ॥తగు॥

బొమ్మజంకెనలు పొరి నెన్నైనా
 సమ్మతించితే చవులాయ
 దిమ్మరివై యెంధు దిరిగివచ్చినా
 నెమ్మి నన్నేలఁగా నేరుపులాయ ॥తగు॥

అంగము లలయఁగ నంటఁబెనఁగినా
 సంగడిరతులను చవులాయ
 రంగు శ్రీవేంకటరమణ నన్నెనసితి
 వెంగిలిమోవుల కిచ్చకమాయ ॥తగు॥ 74

సాళంగనాట

ఎవ్వ రెట్టయినా నుండనీ ఇదివో నేను
నవ్వుతా నీసేవ సేతు నడుమ నేను ॥ పల్లవి ॥

మనసున నొకమాట మఱుగున నొకమాట
యెనసి నే(న?)నయములు యెఱఁగ నేను (?)
వనితనై నీమీఁదివలపే గతియని
తనివోక బదికేటిదానను నేను ॥ ఎవ్వ ॥

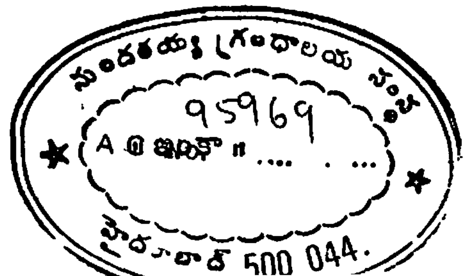
పొలిసితే నొకటియు నొల్లకుంటే నొకటియు
చలివేఁడివేసాలు జరప నేను
కలికితనాన నీతో కాఁపురమే గతియని
తలఁచి పొందులు నేసేదానను నేను ॥ ఎవ్వ ॥

వొక్కపరి యిచ్చకము వొక్కపరి మచ్చరము
యిక్కడా నక్కడ యెలయించను నేను
గక్కన శ్రీవేంకటేశ కలసితి విటు నన్ను
మక్కువ నిటువలెనే మరుగుదు నేను ॥ ఎవ్వ ॥ 75

గంభీరనాట

ఇంకా మమ్ముఁ జెనకేవు యేరా వోరి
కొంకులేక కొసరేవు కొమ్మల నందరిని ॥ పల్లవి ॥

గోవుల మరపినట్టు గొల్లెతల వలపించి
కావరించి తిరిగేవు కానీకానీరా
వేవేలు ఇండ్లు చొచ్చి వెన్నదినేనంటానే
మోవులు చవిగొంటివి ముద్దియల నెల్లను

పిల్లఁగోవిరాగాలనె పెక్కుమంత్రాలు మంత్రించి
కల్లరివై తిరిగేవు కానీకానీరా
చల్లదుత్తలంటాను చన్నులపైఁ జేయి చాఁచి
కొల్లగొంటివి మానము కోమలులనెల్లను ॥ ఇంకా ॥

మడుగులఁ జొక్కుచల్లి మచ్చిక సేయించుకొని
గడుసరివై తిరిగేవు కానీకానీరా
నడుమ శ్రీవేంకటేశ నన్ను నిట్టె యేలితివి
తొడిఁబడఁ గూడితివి తొయ్యలులనెల్లను ॥ ఇంకా ॥ 76

శ్రీరాగం

వలపేమి వెగటా వనితలకు
చిలుకుగోళ్ళనేల చెమట విమ్మేవే ॥ పల్లవి ॥

అదనెరిఁగి వచ్చిమా టాతఁడు నిన్నాడితేను
వదనకమలమేల వంచేవే
సదరానఁ గప్పురము చన్నుదాఁక వేసితేను
వుదుటున లోలోన వుసురనేవేలే ॥ వల ॥

చవులువుట్టం చాతఁడు సన్న నీకుఁ జేసితేను
అవలివలై యేల అలనేవే
తివిరి చెట్టె ముసుఁగు దీసి మోము చూచితే
జవళిఁ జొక్కుచు నేల జడిసేవే ॥ వల ॥

శ్రీ వేంకటేశుఁడు నిన్నుఁ జేరి కాఁగిలించితేను
భావము గరఁగి యెంత పదరేవే
కావరపునవ్వుతోడఁ గడుసరసమాడితే
చేవదేర నెంతకెంత చెలఁగేవే ॥ వల ॥ 77

హిందోళవసంతం

ఎంత కాకు సేసేవు యింతుల నింతేసి నీవు
వంతులు వెట్టుక యేమి వల్లె వేసేవు ॥ పల్లవి ॥

కందువ మర్మములంటి గజరుఁదనము చూపి
యెందరితో నవ్వునవ్వి యెలయించేవు
చిందేటిమోవితేనెలు చిమ్మిరేఁచి చవిగొని
విందులవలపులెట్టి పెదచల్లేవు ॥ ఎంత ॥

చన్నులపైఁ జేయివేసి జాణతనములు చూపి
యెన్నికతలఁ గరపే విందరి నీవు
వెన్నెలనవ్వు నవ్వించి వేడుకలు చిత్తగించి
పన్నినమాయల నెట్టుభ్రమయించేవు ॥ ఎంత ॥

కాతరాలు వుట్టించి కాఁగిటను బిగియించి
యేతుల నెందరిఁ గుండే వింపుల నీవు
యీతల శ్రీవేంకటేశ యిట్టె నన్నుఁ గూడితివి
జాతుల నెందరిపై నేసలు వెట్టేవు ॥ ఎంత ॥ 78

915-వ రేకు లేదు.

రేకు. 916 చాయానాట

నేఁడు గొత్తలా తనకు నెయ్యపుజాణతనాలు
నాఁడే కానవచ్చెను నమపులెల్లాను ॥ పల్లవి ॥

చెంతనుండి పలికీని చేయి మీఁదవేసీని
యెంతలేదు తనవల పెరుఁగనటే
వంతుతోఁ బువులెల్లాను వాసనలు చూపీని
ఇంతటితనతమక మేమిచెప్పేనే ॥ నేఁడు ॥

సెలవుల నవ్వీని చెక్కులు గడునొక్కీని
తెలిసితిఁగదే తనతెలుఁగెల్లాను
బలిమి నూరకే తాను పచ్చడము గప్పీని
కలిగెనె తనపొందు కాణాచి నాకు ॥ నేఁడు ॥

కన్నులఁ దప్పక చూచీ కాఁగిలించి కూడీని
నన్ను శ్రీవేంకటేశుఁడు మన్నించెఁ దానె
నన్నల నప్పుడే నాతో సరసములాడీని
పన్ని నవేడుకతో; నాభాగ్యమాయనే ॥ నేఁడు ॥ 79

నట్టనారాయణి

ఈడనుండేచుట్టరిక మిది చాలదా
వాడికనుద్దులు నీవు వదలేటివాఁడవా ॥ పల్లవి ॥

పలుమారు నీతోను పంతములాడఁగరాదు
చలములు సారె సారె సాదిఁచరాదు
పొలుపుగ నీవు నన్నుఁ బొందులు నేయుమనేవు
వొలిసినట్టు మట్టున నుండేటివాఁడవా ॥ ఈడ ॥

యెక్కువ తక్కువ నీతో నెదురు మాటాడరాదు
కక్కసించి నిన్నెంతైనాఁ గాదనరాదు
ఇక్కువ లంటుచు నన్ను నియ్యకొలుపవచ్చేవు
తక్కినపనులు నీవు తలఁచనివాఁడవా ॥ ఈడ ॥

శ్రీ వేంకటేశ్వర నీ చిత్తము దెలియరాదు
వావితో నన్నేలితివి వద్దనరాదు
కావలె ననుచు నాకుఁ గంగణము గట్టితివి
చేవదేరఁ గూడితివి సిగ్గువడేవాఁడవా ॥ ఈడ ॥ 80

దేశాక్షి

రమ్మనవే చెలియా రమణుని నీడకు
యిమ్మనవే చనవులు యెలయింపు లేఁటికే ॥ పల్లవి ॥

కన్నులఁ జూచినదాకాఁ కడలేదు తమకము
సన్నల మొక్కినదాఁకా చల్లీఁ గూరిమి
మన్నన లడుగుదాఁకా మలసీఁ గోరికలు
యెన్నిలేవు యెడమాట లింకానేఁటికే ॥ రమ్మ ॥

సరసమాడినదాఁకా జడివట్టీఁ జెమటలు
వరసకు వచ్చుదాఁకా వంచీఁ జలము
గరిమఁ బైకొన్నదాఁకాఁ గమ్మీ నడియాసలు
ఇరవై నడుమఁ దెర యిఁక నేఁటికే ॥ రమ్మ ॥

కదిసి కూడినదాఁకా కడుఁ జన్ను లదరీని
పెదవి యానినదాఁకా నిదే నోరూరీ
అదన శ్రీవేంకటేశుఁ డంతలోన నన్నుఁ గూడె
యెదుటనే వొడఁబాటు లింకానేఁటికే ॥ రమ్మ ॥ 81

ఆహిరి

ఎవ్వతె[1]కో నేఁడు నిన్ను నింత సేసెను
పువ్వులైన వలపులే పూఁపలు నౌను ॥ పల్లవి ॥

చెవిలోఁ జెప్పినమాట చిత్తములోపల నాటీ
వివరింప వినుకలి విరహ మవును
తనివి యదే సారెఁ దలపోయ తలపోయ
కవిసి నివ్వెరగులై కమ్ముకొనును ॥ ఎవ్వ ॥

1. ఎవ్వతె+ఒకో.

కనుఁగవచూపులే కాయముమీఁదఁ బారీ
వెనుకొని కనుకలి విరహా మౌను
తనరి యాకాంక్షలఁ దగులఁగ దగులఁగ
యెనసేటిరతులకు నేఁకట లౌను ॥ ఎవ్వ ॥

నెలవి నవ్వినవవ్వు నేసలై తలకెక్కి
వెలయుచు నేకళయ్యె విరహా మౌను
అలమి శ్రీవేంకటేశ అట్టె నన్నుఁ గూడితివి
యెలమి సంతోసాల కిరవులౌను ॥ ఎవ్వ ॥ 82

దేసాళం

వలపులలో నీకీవన్నె లివి ఇన్నియును
మలతురు నొలతురు మంకుల నుండుదురు ॥ పల్లవి ॥

చల్లపాదితనములు సహజము సతులకు
వెలఁది నేమీననక వేఁడుకోవయ్యా
పలుకదు రేమైనాఁ బక్కన జంకింతురు
పిలువఁ బిలువ నట్టె బిగుతు రెంతైనా ॥ వల ॥

కడుగట్టితనములు కలిగిన వెప్పుడును
పడఁతికి నీ విట్టే పంతమీవయ్యా
కొడిమెలు గట్టుదురు కోపములు చూపుదురు
తడవినంతటిలోనే తప్పులువట్టుదురు ॥ వల ॥

ఆనోదపుఁదనములె అంగములు కాంతలకు
యీ సుదతిఁ గూడితివి యేలుకోవయ్యా
బాస లడుగుదురు పైపై శ్రీవేంకటేశ్వర
నేసవెట్టి గర్వాన చెక్కులు నొక్కుదురు ॥ వల ॥ 83

మేచబౌళి

ఎవ్వతెతో మాటలాడే విప్పుడు నీవు
జవ్వని నిలుచున్నది చక్కఁజూడవయ్యా ॥ పల్లవి ॥

కలువకన్నుల నిన్నుఁ గసరి
కులుకుఁజన్నుల నిన్నుఁ గొసరి
చెలిఁ బయ్యదకొంగు విసరి
చెలి నీ సేవలు సేసీఁ జిత్తగించవయ్యా ॥ ఎవ్వ ॥

చిమ్ముల మోహరసము చిలికి
పమ్మేచు ప్రియములెల్లాఁ బలికి
అమ్ముడుసిగ్గులఁ గొంత యలికి
కొమ్మ నీకుఁ దమకించి కొసరీ మెచ్చవయ్యా ॥ ఎవ్వ ॥

చొక్కపుటాసల నిన్ను సొలసి
మక్కువలు చల్లి చల్లి మలసి
గక్కన శ్రీవేంకటేశ కలసి
మొక్కి సంతోసాన నింతి; ముదమందవయ్యా ॥ ఎవ్వ ॥ 84

రేకు 917. పళవంజరం

ఆఁటది యేమి యెఱుఁగు నన్నిటను మగవాని-
మాఁటలోని దింతమర్మము నీచే నున్నది ॥ పల్లవి ॥

నేయకుండవచ్చునా చెప్పినట్టెల్లా నేను
పాయపుఫువాఁడవు నీవు బలువుఁడవు
యేయెడాఁ జెప్పఁగరానియెన్నికలు నీరతులు
తోయరాదు పాయరాదు దోసము నీది ॥ ఆఁట ॥

అడకుండవచ్చునా అనుకున్నట్టెల్లా నీతో
కోడెకాఁడవు నీవు గొంటరివి
పాడితో నూఁకొవఁగానివచ్చివి నీసుద్దులు
వాడిక నాజవ్వనము వడి నీకె నెలవు ॥ ఆఁట

పూరకుండవచ్చునా వొడ్డారమున నీతో
ధీరుఁడవు శ్రీవేంకటాద్రినివాసుఁడ
యీరీతి మానఁగరావు యెన్నఁడు నీపొందు లివి
కేరడముగాఁ దేలినకీరితి నీది ॥ ఆఁట ॥ 85

నాట

చిత్తాన నోరుపు లేదు సిగ్గు విడువఁజాలవు
హత్తి నిన్ను నేమందు నౌదువయ్యా జాణవు ॥ పల్లవి ॥

మోము చూచితే ముసిముసినవ్వులు నవ్వేవు
కామించి తలవంచితే కాతరించేవు
గోమునఁ జెనకితేను కొంకి సాములు నేసేవు
నేమమున నుండితేను వెక్కి పైకొనేవు ॥ చిత్తా ॥

అనుక మాటలాడితే నటు గుట్టు చూపేవు
మోనాన నుండితే చనుమొన లంటేవు
కానుక లిచ్చితేను నలుగడలునుఁ జూచేవు
మాని వూరకుండితేను మంతనమాడేవు ॥ చిత్తా ॥

సేవలు సేయవచ్చితే చేతు లొడ్డించుకొనేవు
వోవరిలోఁ బండుండితే నొడివట్టేవు
యీవేళ శ్రీవేంకటేశ యేలితివి నన్ను నిట్టె
వావులు చెప్పినంతనే వలపులఁ జిక్కేవు ॥ చిత్తా ॥ 86

కేదారగౌళ

ఎరవులే నీ గుణాలు ఇన్నాళ్ళదనకాను
సరివచ్చె నాడుకొనే జవరాండ్లమాటలు ॥ పల్లవి ॥

వెలవెట్టనివలపు వెలఁది నీపైఁ జల్లఁగా
నలువంకలా నీకు నవ్వులు గావా
మొలకచన్నులు మరి మోమున కెగరఁగాను
యెలమి సంతోసాలుగా కేఁక నెన్నఁడయ్యా ॥ ఎర ॥

పోరచి దెచ్చి విడేలు పొరుగాపె యియ్యఁగాను
సారె కిందరిలోనా చవులు గావా
తీరనిమోవితేనెలతీపు నీమోవి సోఁకఁగ
యీరీతి నీ భాగ్యమాయ నిన్నిటా మేలయ్యా ॥ ఎర ॥

పీఁటమీఁద నీకు నిచ్చె పెండ్లికూఁతు రుండఁగాను
పాటించి ఇన్నిటా నీరపములే కావా
యీటున శ్రీవేంకటేశ ఇటు నన్ను నేలితివి
మీటాయ నీసుద్దులెల్లా మెచ్చాయనయ్యా ॥ ఎర ॥ 87

సాళంగం

నీచేఁతలే ఇవి నీవేల సిగ్గువడేవు
చేచేత వలపులు చిమ్మిరేఁచకుండునా ॥ పల్లవి ॥

తగ నీతనికి నీవు తతిగొని చెప్పఁగాను
చిగురుమోవికి వాడుచెందకుండునా
పగటుసరసమునఁ బైపైఁ బెనఁగఁగాను
వెగటుఁజన్నులు వెల్లవిరి గాకవుండునా ॥ నీచే ॥

నడుమ నూరకె నీవు నవ్వులు నవ్వఁగాను
  జడియని నీకొప్పు జారకుండునా
వాడివట్టి తీసి పతి నొద్దికిఁ బిలువఁగాను
  వెడవెడ పోఁకముడి వీడకుండునా ॥ నీచేఁ ॥

ముందె శ్రీవేంకటేశుమోవి చవిగొనఁగాను
  కందువమర్మము కరఁగక వుండునా
సందులేక కాఁగిటిలో సతముకై వుండఁగాను
  మందలించి వేడుకలు మరిగించకుండునా ॥ నీచేఁ ॥ 88

ఆహిరి

ఘనుఁడైనవాని నింతకాకు సేతురా
  మనసునఁ బెట్టుకొని మంతనము లాడవే ॥ పల్లవి ॥

అంగనలు కొలువు సేయఁగ నుండేరమణుని
  వెంగెములాడకువే వేమారును
సింగారించుక యద్దము చేతఁబట్టి చూడఁగాను
  చెంగట నాతనిపై మచ్చములు చూపకువే ॥ ఘనుఁ ॥

చెప్పరానిబాసలెల్లాఁ జేసేటిమగవానిఁ
  దప్పులెల్లా నెంచకువే తగవు గాదు
ముప్పిరివల్లెవాటుతో మురిపెముచూపేవాని
  దుప్పటిపసపు చూపి దూరులు నేయకువే ॥ ఘనుఁ ॥

చేరి కాఁగిలించుకొన్న శ్రీవేంకటేశ్వరుని
  నేరము లెంచకువే నీకుఁ దగదు
కూరిమితో నిను వేఁడుకొంటా నుండేటివాని—
  తారుకాణచేఁతలెల్లాఁ దలఁపు సేయకువే ॥ ఘనుఁ ॥ 89

పాడి

ఇంకనేల కొంకను యిన్నియుఁ జెల్లుబడాయ
అంకెకు వచ్చినపని ఆపె దానే యెరుఁగు ॥పల్లవి॥

మోహముగలవాఁడవు మొక్కించుకో ఆపెచేత
వోహణించి నన్నేమి బుద్దెడిగేవు
సాహసివని పొగడి సాముసేయు మాపెతోడ
బాహుమూలములఁ గలపస తానే యెరుఁగు ॥ఇంక॥

పొందుసేసినవాఁడవు పొత్తున నాకెఁ బెట్టుకో
విందువలె నాతోనేల విచారించేవు
అందరిలో సంతోసించి ఆపెనే నీవడుగుము
మందలించి; నీ వాదేటిమాటలు దానెరుఁగు ॥ఇంక॥

పెండిలాడినవాఁడవు పిలువు నీవే యాపెను
అండనే నాతోనేమి ఆలోచించేవు
నిండుక శ్రీ వేంకటేశ నీవు నన్ను నేలితివి
పండుమోవిగురుతులభావము దా నెరుఁగు ॥ఇంక॥ 90

రేకు 918. దన్నాసి

ఊడిగపునిబ్బరాన వొరపు లెరఁగరు
తాడుపడి గోళ్లల తాఁకించేరే మీరు ॥పల్లవి॥

పన్నీట మజ్జనమార్చి పావడలఁ దడివొత్తి
చన్నులేల తాఁకించేరే సతులాలా
తిన్ననికప్పురధూళి తిరుమేననెల్లా మెత్తి
వున్నతపుఁ గొప్పులేల వూఁదేరే మీరు ॥ఊడి॥

తట్టుపుణుఁ గలది యంతటా మెరుఁగులు వెట్టి
చుట్టుఁబయ్యెద లేఁటికి సోఁకించేరే
గట్టిగా సొమ్ములు వెట్టి కడుసింగారాలు నేసి
వట్టి మీ చెమటలేల వడియించేరే ॥ ఊఁడి ॥

అలమేలుమంగ నురమందు నెలవుకొలిపి
యెలమి శ్రీ వేంకటేశు నేలనవ్వేరే
బలిమి నానాజాతిపండ్లు నైవేద్య మిచ్చి
అలమి మోవిపండ్లవి యేమి చూపేరే ॥ ఊఁడి ॥ 91

రామక్రియ

ఏమి నెరపేవు మేకు లింతులెల్లాఁ జూడఁగాను
ఆమనివేడుకకాఁడ వౌదువయ్యా నీవు ॥ పల్లవి ॥

నీవద్దఁ గాచుకున్న నెలఁతుక వుండఁగాను
ఆవలా కెతో సరసమాడేవు
తోవలఁ బెళ్ళిచెట్లు మందుగాదనినమాటలు
నీవల్లనే కానవచ్చె నెమ్మది నిందరికి ॥ ఏమి ॥

వరుసతోఁ బెండ్లాడినవనిత మాటాడఁగాను
పొరుగాపెతో నవ్వేవు పోరచిగాను
సరిమున్న మేనవారు సరకుగా రనుమాట
విరతితోడుత నీవే నిజము నేసితివి ॥ ఏమి ॥

అలమేలుమంగ వురమందు నిట్టె వుండఁగాను
ఇల నీఁ పెక్కించుకొంటి వెన్నికగాను
భళి శ్రీవేంకటేశుఁడ పైకొసరు లాభమని
తెలిపితి విందరికి తేటతెల్లమిగాను ॥ ఏమి ॥ 92

సామవరాళి

ఏమని విన్నవించేము యిట్టె కనుఁగొనవయ్య
మోమునఁ జేతులలోన మొక్కు లున్నవి ॥ పల్లవి ॥

నెలఁతమనసులోన నింకువలపు లున్నవి
నెలవినవ్వులలోన సిగ్గు లున్నవి
తలిరుమోవిమీఁద తరితీపు లున్నవి
కలువకన్నులలోన కాంక్ష లున్నవి ॥ ఏమ ॥

అంగనమాటలలోన నడియాస లున్నవి
రంగగుచన్నులపై కరఁగు లున్నవి
అంగపుసేవలలోఁ బ్రియములెల్లా నున్నవి
సింగారంపుఁగొప్పుమీఁద సేస లున్నవి ॥ ఏమ ॥

కప్పి యలమేలుమంగకాఁగిట నీమేనున్నది
చిప్పిలఁ జెక్కులమీఁద చిహ్నా లున్నవి
యిప్పుడె శ్రీవేంకటేశ యిద్దరుమఁ గూడితిరి
నెప్పున నీకెవేల నీ వుంగర మున్నది ॥ ఏమ ॥ 93

శంకరాభరణం

మాటలాడఁగదె మగనితో
ఆఁటదాని కింత యమరునా ॥ పల్లవి ॥

చెలులు బుద్దులుచెప్పినా వినవు
చలము పతితో సాధింతురా
కలసి మెలసి కాఁపురాలు సేసి
అలుకలు మతి యమరునా ॥ మాట ॥

నవ్వేవిభునితో నాలేల నేసేవు
రవ్వ లింతయేలే రామలకు
జవ్వనమదాన జడియుచు నుండి
అవ్వలిమోములు అమరునా ॥ మాట ॥

మచ్చికచుట్టాల మండాటు సేయవే
హెచ్చుఁగుందులేల యీవేళను
యిచ్చల శ్రీవేంకటేశుఁడు గూడెను
అచ్చమాయ సిగ్గు లమరునా ॥ మాట ॥ 94

నాదరామక్రియ

ఎంతగోస నాసనేసేవేల మమ్ముఁ గొసరేవు
పంతము నీకిచ్చినదే పైకొంటగాదా ॥ పల్లవి ॥

యెదిరించి నీకుఁ జేతులెత్తి మొక్కినపుడే
కొదలేక నిన్ను వేఁడుకొంటగాదా
పొదిగి యేపొద్దు నీపొంత నున్నయపుడే
అదనఁ గూడుకొని నీయాల నౌటగాదా ॥ ఎంత ॥

కమ్మఁగొని కొలువులోఁ గాను కిచ్చినపుడే
చెనకి నీకుఁ బ్రియాలు చెప్పుటగాదా
ననుపుతో నెలవుల నవ్వునవ్వినప్పుడే
యెనసేననుచు నీతో నియ్యకొంటగాదా ॥ ఎంత ॥

మచ్చిక నీచెవిలోన మాటలాడినపుడే
కొచ్చికొచ్చి నీకాఁగిటఁ గూడుటగాదా
అచ్చపుశ్రీ వేంకటేశ అలమేల్మంగను నేను
మెచ్చి నీరతిఁ జొక్కితి మేలుదానఁ గాదా ॥ ఎంత ॥ 95

సామంతం

సారె వల పందరిపైఁ జల్లుచున్నాఁడు
తీరుగా సరసమాడి తిల్లగోవిందరాజు ॥ పల్లవి ॥

భరితమై మేడలోనఁ బవ్వళించి వున్నవాఁడు
తరుణులతో నవ్వుతా నున్నాఁడు
పరగ నందరిచేత పాట వింటానున్నవాఁడు
తెర దీసుకున్నవాఁడు తిల్లగోవిందరాజు ॥ సారె ॥

వేసపాలశిరసున సిగ్గుతోడ నున్నవాఁడు
ఆసపాటుచూపులచాయల నున్నాఁడు
బాసికపుసతులపై పాదాలు చాఁచుకున్నాఁడు
తీసిపెట్టుగానితమిఁ దిల్లగోవిందరాజు ॥ సారె ॥

భావపురతులఁ గూడి పంతముతో నున్నవాఁడు
శ్రీవనిత భూవనితఁ జేసుకున్నాఁడు
వావు లిందరికిఁ జెప్పి వన్నెకాఁడై పొందినాఁడు
దేవుఁడు శ్రీ వేంకటాద్రి తిల్లగోవిందరాజు ॥ సారె ॥ 96

రేకు 919 శంకరాభరణం

వింటిమయ్యా నేఁడు నీవేడికెలు
కంటిమయ్యా తోడుతనే కందువ వాడికెలు ॥ పల్లవి ॥

వలపుల తమ్మివిరివాటులు
సొలపులఁ బెనఁగినచోటులు
నెలకొని వున్ననీసీటులు
కొలువులో సుద్దులివి కొండలుఁ గోటులు ॥ వింటి ॥

కూరిమి గొసరరాక కొంగువట్టి తియ్యరాక
వోరుచక సిగ్గుతోడ నున్నదాననే
నేరుపరి యీతఁడు నెట్టుకొవి నీపై నా
చేరి వద్దివారిచేతఁ జెప్పించి చూడవే ॥ ఏపా ॥

బలిమి నేయఁగరాక పాసి వుండఁగరాక
వొలిసి కాఁగిటఁ గూడివున్నదాననే
యెలమి శ్రీ వేంకటేశుఁ దేలె నన్ను నీవయినా
నొలవక కోరికలు నోదించి చూడవే ॥ ఏపా ॥ 100

ముఖారి

ఏఁటికి నన్ను గుంపించే వేమే నీవు
చాటిచెప్పేవు నాకిది సఫలము గాదా ॥ పల్లవి ॥

కుప్పళించి నీవు నాకొంగువట్టి తీసేననే
విప్పుడే లోకములెల్ల నేలనా నేను
పిప్పిగట్ట నీవు నాతో పెనఁగులాడవచ్చేవు
కప్పుచు నత్తైతే నాభాగ్యముగాదా ఇపుడు ॥ ఏఁటి ॥

చేరి చేరి నామీఁద చేతులు చాఁచవచ్చేవు
గారవించ నాకిది ఘనతగాదా
అరితేరి నామేన నటు గోరు సోఁకించేవు
నేరుపుతో నాకిది విధానముగాదా ॥ ఏఁటి ॥

పిక్కటిల్లఁ గాఁగిట బిగియించవచ్చేవు
యెక్కువైనపదవి నా కిదేకాదా
చెక్కు నొక్కి కూడితివి శ్రీ వేంకటేశుఁడ నేను
చొక్కపురతు లివెల్లా సోబనముగాదా ॥ ఏఁటి ॥ 101

సింధురామక్రియ

ఒద్దనున్న కాంతలకు నుల్లములు గరఁగెను
సుద్దులేమి చెప్పేము చూతువురావయ్యా ॥ పల్లవి ॥

పట్టెమంచము మీఁదటఁ బవ్వళించీని చెలియ
నెట్టుకొన్న వేడుకతో నిన్నుఁ దలఁచి
గుట్టున మనోరథాలు గోరుకొంటా ముక్కుమీఁది—
జుట్టువేలితో నున్నది చూతువు రావయ్యా ॥ ఒద్ద ॥

వొక్కతె యేకతమున నుండి యుల్లాసముతోడ
పక్కన నీమీఁదటిపదాలు వాడి
యిక్కువ నీమోవితేనె కేఁకట నోరూరుకొంటా
చొక్కి నిట్టూర్పులు నించీఁ జూతువు రావయ్యా ॥ ఒద్ద ॥

ఇట్టె నీవు రాఁగా శిరసెత్తి నీమొగము చూచి
గట్టిగా శ్రీవేంకటేశ కాఁగిట గూడిఁ,
నెట్టుకొని రతులను నిన్ను మెప్పించీ దినముఁ
జుట్టి చుట్టి ఇట్లానే చూతువు రావయ్యా ॥ ఒద్ద ॥ 102

రేకు 920 సామంతం

ఏమిటికిఁ దలవంచే వేల సిగ్గులువడేవు
కామించి వచ్చేఁగాక గాతసేయవచ్చెనా ॥ పల్లవి ॥

మచ్చిక నీతోఁ జెలి మాటలాడ వచ్చేఁగాక
పచ్చిగాఁ జేఁకటితప్పు పట్టవచ్చెనా
ముచ్చటదీరఁగ నీమోము చూడవచ్చేఁగాక
తెచ్చుకొన్న యాకెతో వాదించవచ్చెనా ॥ ఏమి ॥

వెల్లవిరిచూపుల నీవీడేలు
మెల్లనె తమకముల మేడేలు
కొల్లలు నీతమకపుగూడేలు
పెల్లురేఁగెఁ బుక్కిళ్ళ పెండ్లివీడేలు ॥ వింటి ॥

పాలకూళ్ళలోనవె పంతాలు
చాలా నమరె నీసంతాలు
యేలితివి శ్రీవేంకటేశ యలమేల్మంగను
యీలీల నాతో నాదేవు యేకాంతాలు ॥ వింటి ॥ 97

కాంబోది

ఏమిటికిఁ జేసేవే యెగసక్కేలు
కామించినరమణునిఁ గలయఁగరాదా ॥ పల్లవి ॥

కప్పి నిన్నాతఁడు తమిఁ గాఁగిలించుకొనఁగాను
యిప్పుడు నీవిన్నపము లేమినేసేవే
ముప్పిరిదప్పికిని నీమోవితేనె లడుగఁగ
అప్పటిఁ బన్నీరేల అందియిచ్చేవే ॥ ఏమి ॥

నొలపి చక్కఁదనాలు చూచి యాతఁడు చొక్కఁగా
తల దువ్వి తురుము యెందాఁకాఁ బెట్టేవే
కలికి నీచన్నులకుఁ గడు చేయిచాఁచఁగాను
వెలయ నిప్పుడు యేల వీడె మందిచ్చేవే ॥ ఏమి ॥

శ్రీవేంకటేశ్వరుఁడు చేరి రతిఁ గూడఁగాను
యీవేళనే పాదములు యేఁటి కొత్తేవే
కావిరి నేకతమునఁ గడు నీతో నవ్వఁగాను
చేవమీరి ఇఁకనేల సిగ్గువడేవే ॥ ఏమి ॥ 98

ముఖారి

నీవు మొదలు జాణవు నీకంటె నాకె జాణ
ఈవల నావల మిమ్ము నిద్దరి మెచ్చేము ॥ పల్లవి ॥

ఎయ్యెద మాటునేసుక పలుమారు నవ్వుకొంటా
వుయ్యాలమంచాన నిన్ను నూఁచీఁ జెలి
వొయ్యనె పాదాన నాపెవొడి నీవు దాఁకించఁగ —
నియ్యెడ సిగ్గువడీ నింతలో నీదేవులు ॥ నీవు ॥

పుక్కిటివిడెముతోడ పొంచి పొంచి చూచుకొంటా
వొక్కట నాకుమడిచి వొసగీఁ జెలి
చక్కనినీకొనగోరు చనుమొన నంటించఁగా
చెక్కు చేతమోపుకొని సిగ్గువడీ దేవులు ॥ నీవు ॥

తనివోనిగుట్టుతోడ తమకము రేఁచుకొంటా
యెనసి కాఁగిట మోవి యిచ్చీఁ జెలి
ఘనుఁడ శ్రీవేంకటేశ కళలుమించఁ గూడఁగ
చెనకేచెలులఁ జూచి సిగ్గువడీదేవులు ॥ నీవు ॥ 99

మధ్యమావతి

ఏపాటిబత్తిగలఁదో యిటు నామీఁద
దాపుగా నాసుద్దులిట్టె తలపెట్టి చూడవే ॥ పల్లవి ॥

మనసు దెలియరాక మర్మము అడుగరాక
వొనగూడి గుట్టుతోడ నున్నదాననే
ఘనుఁ డాతఁ డన్నిటాను కాంతరో నీవై నాను
అనుమానించక మాటలాడించి చూడవే ॥ ఏపా ॥

కూరిమి గొసరరాక కొంగువట్టి తియ్యరాక
వోరుచక సిగ్గుతోడ నున్నదాననే
నేరుపరి యీతఁడు నెట్టుకొవి నీవైనా
చేరి వద్దివారిచేతఁ జెప్పించి చూడవే ॥ ఏపా ॥

బలిమి నేయఁగరాక పాసి వుండఁగరాక
వొలిసి కాఁగిటఁ గూడివున్నదాననే
యెలమి శ్రీ వేంకటేశుఁ డేలె నన్ను నీవయినా
సొలవక కోరికలు సోదించి చూడవే ॥ ఏపా ॥ 100

ముఖారి

ఏఁటికి నన్ను గుంపించే వేమే నీవు
చాటిచెప్పేవు నాకిది సఫలము గాదా ॥ పల్లవి ॥

కుప్పళించి నీవు నాకొంగువట్టి తీసేననే
విప్పుడే లోకములెల్ల నేలనా నేను
పిప్పిగట్టి నీవు నాతో పెనఁగులాడవచ్చేవు
కప్పుచు నవ్వితే నాభాగ్యముగాదా ఇపుడు ॥ ఏఁటి ॥

చేరి చేరి నామీఁద చేతులు చాఁచవచ్చేవు
గారవించ నాకిది ఘనతగాదా
ఆరితేరి నామేన నటు గోరు సోఁకించేవు
నేరుపుతో నాకిది నిధానముగాదా ॥ ఏఁటి ॥

పిక్కటిల్లఁ గాఁగిట బిగియించవచ్చేవు
యెక్కువైనపదవి నా కిదేకాదా
చెక్కు నొక్కి కూడితివి శ్రీ వేంకటేశుఁడ నేను
చొక్కపురతు లివెల్లా సోబనముగాదా ॥ ఏఁటి ॥ 101

సింధురామక్రియ

ఒద్దనున్న కాంతలకు నుల్లములు గరఁగెను
సుద్దులేమి చెప్పేము చూతువురావయ్యా ॥ పల్లవి ॥

పట్టెమంచము మీఁదటఁ బవ్వళించీని చెలియ
నెట్టుకొన్న వేడుకతో నిన్నుఁ దలఁచి
గుట్టున మనోరథాలు గోరుకొంటా ముక్కుమీఁది—
జుట్టువేలితో నున్నది చూతువు రావయ్యా ॥ ఒద్ద ॥

వొక్కతె యేకతముననుండి యుల్లాసముతోడ
పక్కన నీమీఁదటిపదాలు వాడి
యిక్కువ నీమోవితేనె కేఁకట నోరూరుకొంటా
చొక్కి నిట్టూర్పులు నించీఁ జూతువు రావయ్యా ॥ ఒద్ద ॥

ఇట్టె నీవు రాఁగా శిరసెత్తి నీమొగము చూచి
గట్టిగా శ్రీవేంకటేశ కాఁగిట గూడిఁ,
నెట్టుకొని రతులను నిన్ను మెప్పించీ దినముఁ
జుట్టి చుట్టి ఇట్లానే చూతువు రావయ్యా ॥ ఒద్ద ॥ 102

రేకు 920 సామంతం

ఏమిటికిఁ దలవంచే వేల సిగ్గులువడేవు
కామించి వచ్చేఁగాక గాతనేయవచ్చెనా ॥ పల్లవి ॥

మచ్చిక నీతోఁ జెలి మాటలాడ వచ్చేఁగాక
పచ్చిగాఁ జేఁకటితప్పు పట్టవచ్చెనా
ముచ్చటదీరఁగ నీమోము చూడవచ్చేఁగాక
తెచ్చుకొన్నయాకెతో వాదించవచ్చెనా ॥ ఏమి ॥

అట్టె నిన్ను పీడె మడుగఁగ వచ్చేఁగాక
దిట్టయై నీనేఁతలు శోదించవచ్చేనా
నెట్టన నీసేవసేయ నెయ్యముతో వచ్చేఁగాక
గట్టిగా నీనేస్తాలు కాకుసేయ వచ్చేనా ॥ ఏమి ॥

మిక్కిలి కాఁగిటఁ గూడి మెప్పించవచ్చేఁగాక
కక్కసించి నీపై నద్దికము వచ్చేనా
మొక్కుచు శ్రీవేంకటేశ మోవి యానవచ్చేఁగాక
పక్కన నాపెను నిన్నుఁ బచ్చిసేయవచ్చేనా ॥ ఏమి ॥ 103

మలహరి

ఇంతసేతురా యిటువలె రమణుని
యింతివి నిను నెలయించె ననుచును ॥ పల్లవి ॥

సారెకు నేఁటికి జంకించేవే
కేరుచు వతఁడు నగె ననుచును
జీరలుగా గోరఁ జిమ్మెదురటవే
వూరకె పరాకై యుండె ననుచును ॥ ఇంత ॥

పెనుఁదురు మేఁటికిఁ బిడికిటఁ బట్టేవే
ననుపున నీతోఁ బెనఁగె ననుచును
అనుగుకుచంబుల నదుముదు రటవే
తనలో నొకతెను తలఁచె ననుచును ॥ ఇంత ॥

జంటల నింతేల చలములు మీరేవే
నంటున నీతో నెనసె ననుచును
ఇంటిలో శ్రీ వేంకటేశు జరతురటే
అంటుచు సరసములాడె ననుచును ॥ ఇంత ॥ 104

శుద్ధవసంతం

వేడుకకు వెలలేదు విభుఁడ వా కెకును
జాడలెల్ల సరివచ్చె సమ్మతాయ మాకును ॥ పల్లవి ॥

తచ్చితచ్చి మాటలలోఁ దనవల పఁ(పం?)తయును
యెచ్చరించెఁగా నేఁడు యింతి నీకు
పచ్చిచేఁతలనే నీతోఁ బచరించవచ్చెఁగా ననుపు
యిచ్చకముగాఁ బొంచి యిందరిలోన ॥ వేడు ॥

నెలవినవ్వులలోనే చేనేటివిన్నపాలెల్లా
తలఁపించెఁగా నేఁడు తరుణి నీకు
పిలిచేనేరుపులోనే బెరయించెఁగా పగటు
నలువై నీమెచ్చుగాను నడుమఁ దాను ॥ వేడు ॥

కూడినకాఁగిటిలోనే గురుతైనకాఁపురాలు
యీడేరఁ జేసెఁగా యీసతి నీకు
జోడై శ్రీవేంకటేశ చొక్కి నన్ను నేలితివి
పీడెమిచ్చెఁగా మఱియు వింతలేక యిపుడు ॥ వేడు ॥ 105

బౌళిరామక్రియ

ఏమాయనయా యింతటిలోనే
కామునికి నివి గలసహజములు ॥ పల్లవి ॥

చనవరికాంతలు సరసములాడఁగ
ననుపున విభుఁడవు నవ్వితివి
పెనఁగుచు రమ్మని పేరునఁ బిలువఁగ
పనివడి యట్టె పలికితివి ॥ ఏమా ॥

కొలువుకామినులు కుచములు చూపిన
  నొలయుచుఁ దప్పక చూచితివి
కలువపువ్వులటు కానుక లిచ్చిన
  అలరి కరంబుల నందితివి ॥ ఏమా ॥

వూడిగపుసతులు వొడివట్టుకొనిన
  వేడుకతోఁ బెండ్లాడితివి
యీడనె శ్రీవేంకటేశ నన్నెనపి
  తోడనె దోమటి దొడికితివి ॥ ఏమా ॥ 106

సాళంగనాట

వెక్కసపువలపుల విఱ్ఱవీఁగేవు
  మక్కువలు మారుకొంటే మఱి యేమిసేసేవే ॥ పల్లవి ॥

యింతులెల్లా నుండగాను యేకతము నీవాడేవు
  చెంతనుండి విభునికి సేవసేసేవు
యెంత కెత్తుకొంటివే నీ వించుకాఁ దగవెంచవు
  యింతలో దొమ్మిసేసితే నేమిసేసేవే ॥ వెక్క ॥

సరివారిలోననెల్లా చనవులు నెరపేవు
  గరిమ నాతనితోడఁ గడునవ్వేవు
దొరతన మెంతగద్దే తోడివారిఁ గైకోవు
  విరతి దొమ్మి గూడితే నీ వేమిసేసేవే ॥ వెక్క ॥

కావరించి చెనకేవు కాఁగిటనుఁ గూడేవు
  శ్రీ వేంకటేశ్వరునిఁ జెలఁగించేవు
దేవుల వౌదువే ఆ దేవుడే మమ్మును నేలె
  యీవిధాన సంతమైతే నిఁక నేమిసేసేవే ॥ వెక్క ॥ 107

*ద్రావిళభైరవి

ఆసపడ్డవారిని అలయింతురా
పోసరించి యేల జరపులఁబెట్టే విఁకను ॥ పల్లవి ॥

కన్నులనే మొక్కితి కైదండ నీకిచ్చితి
విన్నపములు నేసితి వేమారును
యెన్నిక యింతటనైనా యింటికి రారాదా
సన్నల నెందాఁకా రచ్చలునేనే విచ్చట ॥ ఆస ॥

సేవలెల్లాఁ జేసితి చెక్కులు నే నొక్కితి
వేవేలకుఁ గొసరితి వేమారును
చేవదేర మంచముపైఁ జేరి కూచుండరాదా
తోవల చెలులతో సుద్దు లేమిటి కిపుడు ॥ ఆస ॥

కందువ లిట్టే యంటితి కాఁగిలించుకొంటిని
విందుగా శ్రీవేంకటేశ వేమారును
పందెము లేమాడేవు పవ్వళించరాదా
చెందితివి నన్ను నేఁడుఁ చింతలు మరేఁటికి ॥ ఆస ॥ 108

రేకు 921 ఆహిరి

ఎవ్వరేమిచెప్పేరు యిఁక నీకును
నివ్వటిల్ల నింకా నవే నేరుచుకోవయ్యా ॥ పల్లవి ॥

ఆసపడి రతులకు నండనుండి చిత్తమురా
నెనేఁగా ఆకె నీకు సేవలెల్లాను
పూసగుచ్చినట్టు చెప్పి బుద్ధులెల్లా నీకు నూరి
పోసెఁగా చెవిలోనను పొద్దువొద్దు నీకును ॥ ఎవ్వ ॥

* క్రీగీతలు గలవి చిలుము తిన్నవి.

వాదికగా నీమీఁద వలపులు చల్లిచల్లి [1]
పీదెమిచ్చెఁగా నీకు వేడుకతోను
యేడలేనిసుద్దులెల్ల నెచ్చరించి యింతేసి
తోడ సాముసేయించెఁగా దొరతనమునను ॥ ఎవ్వ ॥

చెక్కునొక్కి నేసవెట్టి నేఁతలెల్లాఁ జేసి చూపి
చిక్కించెఁగా ఆపె నిన్ను శ్రీవేంకటేశ
మక్కువతో నీచేత మన్నింపించి నన్ను మెచ్చి
మిక్కిలి నవ్వునవ్వెఁగా మేరమీరి నిన్నును ॥ ఎవ్వ ॥ 109

మంగళకౌశిక

అన్నిసేవలునుఁ జేసీ అంగన నీకు
సన్నల నీతో నట్టె సరసమాడీని ॥ పల్లవి ॥

కామించి సిగ్గులతోడ కంకణాలు గదలఁగ
వేమారుఁ బాదము లొత్తీ వెలఁది
ఆమనివలపుతోడ నంగమెల్లాఁ జెమరించ
గోమున నప్పటి నీకుఁ గొప్పువెట్టీని ॥ అన్ని ॥

సెలవినవ్వులతోడ చెక్కిన పయ్యద జార
మలయుచు పీదెమిచ్చీ మగువ
పులకచెక్కులతోడ పొందులు(లఁ?) తలఁపు రాఁగ
వెలయ సురటి నీకు విసరీని ॥ అన్ని ॥

విట్టూరుపులతోడ విందునివ్వెరగుతోడ
గుట్టున గుబ్బల నొత్తీఁ గోమలి
యిట్టె శ్రీ వేంకటేశ యేలితివి నన్ను నేఁడు
జట్టిగొని యాపె యింతా వన్నెలు చూపీని ॥ అన్ని ॥ 110

1. ఇక్కడ పాదవిభాగపుగురుతు లేదు.
శ్రీగీతలు గలవి చిలుము తిన్నవి.

సింధురామక్రియ

[1] ఎంత నీవు పోతరించి యిద్దపులఁ బెనఁగినాను
వంతుకుఁ గొంగువట్టితి వదలకు మనవే ల్లవి ॥

కొతరించి రమణునిఁ గలకాలమెల్లా నీవే
చేతఁ జొక్కించుకొంటివి చెప్పేదేమే
యీతల నాతఁడే మాయింటికి విచ్చేసె నేఁడు
నీతితోడ నిలుపక నేనేల విడుతునే ॥ఎంత॥

బలిమితో మగవాని బాసలు ఒయించుకొని
యెలయించి కైకొంటివి ఇంకానమే
వలపించి యాతని నావద్దికి రప్పించుకొంటి
వెలయ భోగించక నీవెంట నేలంపుదునే ॥ఎంత॥

కందువ శ్రీవేంకటేశుఁ గాఁగిటిరతులఁ గూడి
అందరిలో మెరసితి వప్పటినేమే
ముందుముందె నే నాతనిమోవితేనె దక్కఁగొంటి
అందముగఁ బెండ్లాడక అదేల మానుదునే ॥ఎంత॥ 111

కేదారగౌళ

నీవైనా నానతీవయ్యా నెరజాణవు
తావుల నీదేవులైతే దాఁపిరము నేనెను ॥పల్లవి॥

పొలఁతి నీమాటలకు బొమ్మల జంకించి చూచి
తలవంచి సిగ్గుతోడఁ దడఁబడీని
అలరి చెలికత్తెలు ఆరహస్య మడిగితే
తెలియఁ జెప్పఁగరాక తెరవేసుకొనెను ॥నీవై॥

1. సవతుల సంవాదమిది.
త్రిగీతమన్నవి చిలుము బలిసినవి.

అప్పటి నీనేఁతలకు నాయములు సోఁకనాడి
కప్పుకొన్నపయ్యదతో కాఁతాళించీని
వొప్పుగ నూడిగములవువిద లడిగితేను
ముప్పిరి నొడుగరాక మునుఁ గిడుకొనెను ॥ నీవై ॥

నీవు నవ్వినవ్వుకు నీతురుము వట్టి తీసి
వోవరిలోపలఁ గూడి వొగి మెచ్చీని
శ్రీ వేంకటేశ నీదేవు లలమేలుమంగ
వోవల నడిగితే నీవుర మెక్కుకొనెను ॥ నీవై ॥ 112

ఆహిరినాట

ఏల గడించుకొనేవు యేడలేనికతలును
లోలోనే గుబ్బతిల్లక లోనికి రావయ్యా ॥ పల్లవి ॥

చిగురుమోవిమీఁద చిప్పిలుఁదేనె గారితే
వొగరుఁదిట్లనేవు వూరకే నీవు
మగువ నీమీఁదట మచ్చరించి పలుకఁగ
నిగిడి యింతటిలోన నీవేమి నేసితివి ॥ ఏల ॥

నలిఁ జంద్రవదనాన నవ్వువెన్నెల గాసితే
అలరుచు నెగసక్కెలనేవు నీవు
చెలిస్తు నీమీఁదట చిట్టకము నెరపఁగ
నెలకొన్నయట్టితప్పు నీవేమి నేసితివి ॥ ఏల ॥

జక్కవ చనుముక్కులు సరవాఁడు లై తేను
వుక్కునఁ గాఁగిట నిన్ను నొత్తెననేవు
అక్కున శ్రీ వేంకటేశ అలమేల్మంగ ఐరయ
ని[illegible] పానుపుమీఁదట నీవేమి నేసితివి ॥ ఏల ॥ 113

సాళంగనాట

వేడుకకాఁడ వౌదువు వింతమాసటీఁడ వౌదు—
వేడ చూచినా మెచ్చేరు యింతులెల్లా మిమ్మును ॥ పల్లవి ॥

తెలువఁ బెండ్లియాడి తేరుమీఁద నేఁగిరాఁగా
చిఱుఁజెమటలు గారెఁ జెక్కులమీఁద
మెలయుచు వీదులను మించి విట్టువీఁగఁగాను
నెలవాదిసాముల నిట్టూర్పులు నిండెను ॥ వేడు ॥

బాసికము గట్టుకొని పడఁతితో మెఱయఁగ
సేసముత్తేలు చూపట్టె శిరసులపై
ఆసతో వాడలనెల్లా నారతులెత్తించుకోఁగా
వోసరించి మోముల గొబ్బున మించెఁగళలు ॥ వేడు ॥

॥ ఉళ్లలమేలుమంగఁ గూడి అట్టె వసంతాలాడఁగ
చెలఁగెఁ బులకలు మెయి శ్రీవేంకటేశ
వెలయ నిండ్లనెల్లా విందు లారగించఁగాను
వలపులు మోవిమీఁద వన్నెచూపె నిపుడు ॥ వేడు ॥ 114

రేకు 922 అమరసింధు

ఎంతబత్తో నీమీఁద నీరమణుఁడు
చెంతనుండి ఇయ్యఁగదే చేతికి బాగాలు ॥ పల్లవి ॥

పయ్యదకొంగు వట్టి పతి నీతోఁ బెనఁగీని
ఇయ్యకొని రాఁగదవే ఇంటికి నేఁడు
చెయ్యార నప్పటి నీచెక్కు నొక్కి వేఁడుకొనీ
వుయ్యాలమంచముపైఁ గూచుండఁగదె సరుస ॥ ఎంత ॥

నెట్టుకొనఁ గాఁగిలించి నిన్ను నొడఁబరచీని
అట్టె కానిమ్మనఁగదె ఆతనితోను
వొట్టుకొని పాదము నీవొడిమీఁదఁ జాఁచీని
గుట్టుతో నావతిచ్చి నూఁకొనఁగదె మాట ॥ ఎంత ॥

చెలరేఁగి మంతనాన శ్రీ వేంకటేశుఁ డెనసె
అలమేలుమంగవు నీవలమఁగదె
పలుమారు నవ్వుతాను బాసికము గట్టీని
చలమెల్లా నీదేరె చల్లఁగదె నేస ॥ ఎంత ॥ 115

సాళంగం

అయనాయ నుండవయ్య అలసితివి
చేయిమీఁదుగా నన్నుఁ జెనకేవు ఇపుడు ॥ పల్లవి ॥

వెలి నింతలో నొక్క వెలఁదికాఁగిట నుండి
కలలోన నొకకాంతఁ గలతువు
యెలమి నీయానోద మేమిచెప్పే దప్పటిని
కొలఁదిమీరఁగ నాకొంగువట్టే విపుడు ॥ అయ ॥

శిర నీవలఁ బెట్టుక చెలితో మాటాడుతానే
తెరలో నొక్కతెఁ గూడి కెరలింతువు
గొరబులుగానీ నీగుణము లెట్టు గనేది
సరి నాపై నిదివో నేసలు చల్లే విపుడు ॥ అయ ॥

వెలయ భూకాంతను వీఁపునను మోచుకొని
అలమేలుమంగ నురమందు మోచేవు
తెలిపి శ్రీ వేంకటేశ దేవిగా నన్నేలితివి
వలెనని మువ్వంకలా వలచితి విపుడు ॥ అయ ॥ 116

భైరవి

ఆదరించవయ్యా అంగన నింతటనైనా
పోదివలపులు తలపోయుచున్నది ॥పల్లవి॥

చెప్పరానిప్రియములు చేరి నీకుఁ జెప్పఁగాను
దప్పిదేరీ మోవిమీఁద తరుణికిని
వుప్పతిల్లు నేవ నీకు వొద్దమండి నేయఁగాను
చిప్పిలఁగఁ జెమరించె చెక్కులెల్లాను ॥ఆద॥

నసుపులు చేసుకొని నవ్వు నీతోనవ్వఁగాను
నినుపులై నిగిడీని నిట్టూర్పులు
తనియక వీడెమిచ్చి తగ నిన్ను వేఁడుకోఁ
వానరెను పులకలు వొళ్లనెల్లాను ॥ఆద॥

కలికితనాలు చూపి కాఁగిలించు కొనఁగాను
మలసీని కోరికలు మనసునను
అలమేలుమంగ నేలి తట్టె శ్రీవేంకటేశ
నెలకొనె వేడుకలు నిలువెల్లాను ॥ఆద॥ 117

శోకవరాళి

ఏమి విన్నవించేము యెందాఁకా నీకు
నీమనసునఁ గలట్టు నెలఁతను గావుము ॥పల్లవి॥

పంతగాఁడ వౌదువయ్య పదఁతి నింత వేసేవు
ఇంతకీర్తి గట్టుకొంటి విప్పుడు నీవు
మంతనానఁ జెలువెల్లా మంచివాఁడవని నిన్ను
వంతులకుఁ బొగడేరు వాడలవాడలను ॥ఏమి॥

బలువుఁడ వౌదువయ్య బయలీఁదించితి వింత
చల మీదేర్చుకొంటివి సాదువలెనె
సులభాననే నీకీసుకృతము చేరెను
నలుగడ నవ్వేరు నమ్మినట్టివారలు ॥ ఏమి ॥

నిరతపుజాణవయ్యా నేఁ డింటికి విచ్చేసి
గరిమఁ గూడితి వీకెఁ గరుణించి
సిరుల శ్రీవేంకటేశ చేఁతలు చందము లాయె
అ(అః)రుదుగ మెచ్చేరు అందరు నీకతలు ॥ ఏమి ॥ 118

ఆహిరి

తెలవ మొక్కఁగాఁ బిరితియ్యఁ దగవుగాదు
గుటిగా మన్నించవయ్య కొసరేల ఇఁకను ॥ పల్లవి ॥

పంతమాడనేరుతువు భావించనేరుతువు
యింతులను లాలించ నెఱఁగవా
అంత నీవు నేసినందు కాకె యలిగివున్నది
సంతము నేసుకోవయ్య చలమేల యిఁకను ॥ తెల ॥

పెనఁగనేరుతువు పెండ్లాడనేరుతువు
అనిశముఁ జనవియ్య నది నేరవా
యెనయ నిన్న రానందు కిటు మాటాడకున్నది
మనసు నమ్మించవయ్య మరఁగేల ఇకను ॥ తెల ॥

కలయఁగనేరుతువు కాఁగిలించనేరుతువు
అలరి యురమున మోయఁగనోపవా
కలికి శ్రీవేంకటేశ కైవశమై నీకున్నది
నెలవి నవ్వించవయ్య చెప్పనేల ఇఁకను ॥ తెల ॥ 119

ముఖారి

ఎంతగద్దో నీయూనోద మిప్పు డీకెకు
చింతదీర మనసులో దిక్కువాపరాదా ॥ పల్లవి ॥

ననుపున నొకమాఁటు నాతో మాటాడితివంటా
గునిసీ తప్పకచూచి కోమలి నిన్ను
పనివడి నీవాపెతో పచ్చిమాటలెల్లా నాడి
వెనకటిగఁఱలెల్లా విడిపించరాదా ॥ ఎంత ॥

సమ్మతి నామోము చూచి సరసమాడితివంటా
వుమ్మడిఁ జన్నుల నొత్తీ నువిద నిన్ను
చిమ్ముచు నీకొనగోర జీరలు మేనెల్లాఁ జేసి
దిమ్మరేఁగినమదము తెలుపఁగరాదా ॥ ఎంత ॥

నవ్వుతా నప్పటి నీవు నన్నుఁ గూడితివంటా
రవ్వగా తాఁ గాఁగిలించీ రతికి నిన్ను
యివ్వల శ్రీవేంకటేశ యెదురుగా నాపెఁ బెట్టి
కువ్వలైనకూటముల గుదిగుచ్చరాదా ॥ ఎంత ॥ 120

రేకు 923 హిందోళం

ఇద్దరివసంతము లీడేరెను
వుద్దండాలు మాని ఇంక నూరకుండరాదా ॥ పల్లవి ॥

కామిను లిందరు నిన్నుఁ గాఁగిటఁ బెట్టుకుండఁగా
నీమీఁదఁ జె(జ?)ల్లేఁగా పన్నీరు చెలి
యేమరించి విడిపించు కేతెంచి నీవాకె
కోమలపుఁజన్నులపై కుంకుమ చల్లితివి ॥ ఇద్ద ॥

పూదిగాలవారిచేత నొంటి నడెవెట్టించి
జాదతోఁ గప్పురధూళి చల్లిఁగా నీపై
వోదక నీవప్పటిని వొద్ది తప్పించుక కొప్పు
పీడఁగా నాపెమీఁద విరుల జేసితివి ॥ ఇద్ద ॥

దొమ్మి నడపాలవారి దోమతెర వేయుమని
చిమ్మెఁగా గందము నీపై శ్రీవేంకటేశ
యెమ్మెతో నీకెఁ గూడి ఇంపులచెమటలకు
కమ్మరఁ గమ్మర నట్టె కస్తూరి నించితివి ॥ ఇద్ద ॥ 121

దేవగాంధారి

బదలెను పానుపు పరచరే
అడుగరే యిదియేమియని చెలులు ॥ పల్లవి ॥

చెలపచెమటలు మైఁ జిప్పిలీని
అలసి వచ్చినాఁడు నేఁ డదే విభుఁడు
చలువగాఁ గప్రము పైఁ జల్లఁగదరే
వెలయ సురటిఁగొని విసరరే ॥ బద ॥

పొనుగు నిట్టూరుపుల బుసకొట్టీని
పనిసేసి వచ్చినాఁ డప్పటి విభుఁడు
తనివారఁ బల్లనిగందము మెత్తరే
నీనుపుగఁ బన్నీరు నించరే ॥ బద ॥

దాఁగక దప్పి మోవులు దడిపీని
కాఁగి వచ్చినాఁడు శ్రీవేంకటవిభుఁడు
పాఁగి వాసించినబాగా లియ్యరే
చేఁగదేర నన్నుఁ గూడె సేవలెల్లాఁ జేయరే ॥ బద ॥ 122

పళవంజరం

ఎంత వేడుకకాఁడవో యీపెకు నీవు
అంతరంగమెల్లా మాకు నానతీవయ్యా ॥పల్లవి॥

కాంతకానుక యెంత కనుపట్టి వుండెనో
అంతటిలోఁ జేయిచాఁచే వందరిలోన
బంతి నాపెసరస మేపాటి మేన నంటెనో
వింతయి మోముకళల వెల్లివిఁగేవు ॥ఎంత॥

చెలియపలుకు లెంత చెవిసోఁకి వుండెనో
అలరి యప్పటి మాఁట లడిగేవు
మలసి యాపెచూపు మర్మము లెట్లంటెనో
తలపోసి రతులకుఁ దమకించేవు ॥ఎంత॥

మగువవలపు లెంత మనసునఁ బట్టెనో
నగి నగి సారెసారె నంటుచూపేవు
జిగి నన్నుఁ గూడితివి శ్రీవేంకటేశ నేఁడు
పొగడి యాపెను నాతోఁ బురుఁడు వెట్టేవు ॥ఎంత॥ 123

సామరాగం

మాతో నేమి చెప్పేవు మాపుదాఁకా నీవు
యీతరవాత నేఁ నీవు యియ్యవయ్య చనవు ॥పల్లవి॥

అనరాదుగాక నిన్ను నాపెయేమనె నీవు
ననిచి వేరొకతెతో నవ్వేవేఁటికి
మనసిచ్చి యెందుకుఁగా మాటలాడదాయ నేమో
పెనఁగి చేపట్టితీసి పెట్టవయ్య విడెము ॥మాతో॥

అట్టునేయరాదుగాక నెట్టన పతిచెలితో.
నట్టె నీవు జూజము లాడవచ్చునా
ఇట్టె యిందుకుఁగానే ఇంటిలోనే వున్నదేమో
గుట్టున వద్దఁ గూచుండి కూడవయ్య కాఁగిట ॥ మాతో ॥

తప్పు మోపరాదుగాక తరుణి నీకెట్టె కూడి
కప్పులు దేరఁగ మోవి గంటినేతురా
చిప్పిలి యిందుకుఁగాను సిగ్గువడి వున్నదేమో
అప్పటి శ్రీవేంకటేశ చెప్పవయ్య ప్రియము ॥ మాతో ॥ 124

వరాళి

ఒక్కరు నోచిననోము వొకరికి ఫలియించె
నెక్కొని చూడ నిద్దరు నీదేవుళ్లే కారా ॥ పల్లవి ॥

మరిగి మీరిద్దరును మంచముపై నుండఁగాను
తరుణి తొంగిచూచి తలవంచెను
సరుసనున్నయాపెకే చాల నీవు వలతువు
నిరతి వెలినున్నాకె నీకే వలచును ॥ ఒక్క ॥

కందువ మీ రిద్దరును కాఁగిలించుకుండఁగాను
చెంది వేరొకతె చూచి సిగ్గువడెను
అంది ఆయాలంటినాపె కటు నీవు చిక్కితివి
విందువచ్చినాకె నీవేడుకకుఁ జె(జి,జొ?)క్కెను ॥ ఒక్క ॥

పొంచి మీ రిద్దరు మోవిబువ్వపుతేనె లానఁగా
పొంచుకున్నయాకె తాను పొత్తుగూడెను
మెంచఁగ శ్రీవేంకటేశ ఇచ్చకుఁడ వొకతెకు
ఎంచి వేరొక్కతెయైతే నీఇచ్చలోనిది ॥ ఒక్క ॥ 125

సామంతం

అంత మనసునఁ గద్దు ఆపెకు నీమీఁదిబత్తి
సంతోస మప్పటిఁ జేసీ చనవియ్యవయ్యా ॥ పల్లవి ॥

ఘనమైననీదుచక్కనిరూపు చూచిచూచి
తనివి దీర దెంతైనాఁ దరుణికిని
పనివడి నీవలెనే బంగారుపతిమఁ జేసి
వెనుకొ నాపెమోమున వేలఁగట్టవయ్యా ॥ అంత ॥

సరసములాడి నీతో సారెకు నవ్వులు నవ్వీ
మరిగియున్నది నీపై మచ్చికలెల్లా
సరుసఁ గూచుండి నీవు చవులుగాఁ జెనకుచు
కెరలించి కెరలించి గిలిగించవయ్యా ॥ అంత ॥

ముట్టి నీపాదము లురమున నిడుక వొత్తుచు
యిట్టె పాయదు శ్రీవేంకటేశ నిన్నును
నెట్టన నన్నేలితివి నీవింకా సొమ్ములు నేసి
మెట్టి నీపాదుక లాపెమెడఁ గట్టవయ్యా ॥ అంత ॥ 126

రేకు 924 శుద్ధదేశి

ఏది నిజమని వుందు మెరుఁగించవయ్యా మాకు
మేదించి వలపు లిరుమేలాఁ బూసేవు ॥ పల్లవి ॥

విన్నపము నేఁ జేయఁగ వీనులనే వింటివి
కన్నుల నాపెఁ జూచేవు కమ్మటి నీవు
చన్నుల నే నొత్తితేను సరిఁ బులకించేవు
సన్న లాపెకుఁ జేసేవు సారెసారె నిప్పుడు ॥ ఏది ॥

మాటలు నే నాడఁగాను మచ్చిక నూఁకొంటివి
   గాఁటాన మోవి చూపేవు కడు నాపెకు
యీటున నే నవ్వితేను యిచ్చగించే విందుకు
   పాటించి మన సాపెపై నిలిపేవు ॥ ఏది ॥

పిలిచితే వచ్చితివి ప్రియాన మాయింటికి
   యెలమి నాసపడేవు ఇంకా నాపెకు
కలసితి విటు శ్రీవేంకటేశ్వర నన్నును
   తొలుతటిపొందు లాపెతోఁ బొదిపేవు ॥ ఏది ॥ 127

పాడి

ఎట్టు నమ్మించేవో నీవే యెరుఁగుదువు
   ఇట్టె అన్నిపనులు నెంచుకొని వున్నది ॥ పల్లవి ॥

మనసు రంజిల్ల నీతో మాటలాడేఁగాని చెలి
   వెనకటిసుద్దులెల్లా వినియున్నది
తొనసి వేడుకతో నీకిచ్చకమాడీఁ గాని
   అమగు నీగుణములు అరనే[1] నన్నున్నది ॥ ఎట్టు ॥

వెలవి నవ్వుదెచ్చుక చేరి నీతో నవ్వేఁగాని
   కలికి నీచేఁతలెల్లాఁ గని వున్నది
వలచినదై నీతో వాదించఁజాలదు గాని
   సొలసి నిన్నేకతాన సోదించే నన్నున్నది ॥ ఎట్టు ॥

ఆసలు మానఁగలేక అట్టె నిన్నుఁ గూడేఁగాని
   బాసలు నేయించుకొనఁ బరగున్నది
లాసి శ్రీవేంకటేశ నీలాగు దెలిసెఁగాని
   మూసినముత్యమై నీముంగిటనే వున్నది ॥ ఎట్టు ॥ 128

---

[1] అరనేను + అది

బౌళి

ఇంకానేల దాఁచేవు యెదుపగుదురుగాను
పొంకపునీగుణములు యీబూమెల్లా నెఱఁగదా ॥పల్లవి॥

వుంకించి నిన్నిందరిలో వాడివట్టి తీసితేను
జంకించి వద్దని యేల సన్న సేసేవు
కుంకుమచన్నులచొప్పు గురిగా నీమేననంటె
లంకెల నీసుద్దులు యీఅలన లెరఁగరా ॥ఇంకా॥

జలజాక్షులనుఁ గూడ జాణవని పొగడితే
నెలమి నోరేల మూసే వింతలోనను
పలుసోఁకులమచ్చము పట్టిఇయ్యఁదొడఁగెను
వాళవై ననీవోజ యీవొద్దివా రెరఁగరా ॥ఇంకా॥

సొరిది నీనాసందిచుట్టరికాలు చెప్పితే-
నెరవుసేయకుమని యేల మొక్కేవు
నిరతి శ్రీవేంకటేశ నిలువెల్లాఁ బచ్చిదేరె
పొరి నీపొందు లిరుగుపొరుగు లెఱఁగరా ॥ఇంకా॥ 129

ఆరిబి

ఒక్కరిఁ గాదనలేక పూరకున్నాఁడవు నీవు
మక్కువతో నెవ్వరిపై మనసున్నదయ్యా ॥పల్లవి॥

ఇంతి నిన్నొకతె తమఇంటికిఁ బిలిచితేను
పంతాన వేరొకతె చెయివట్టి తీసీని
వంతులకు నిరుమేలా వలపులు దైవారి
పొంతల నెవ్వరితోడ పొందుసేసేవయ్యా ॥ఒక్క॥

ౘ్రతిగీతలుగల స్థలమున చిలుమెక్కువగ నున్నది.

కోమలి యొకతె నీకుఁ గొప్పు గడుదువ్వితేను
వేమారుఁ బాదాలొత్తి వేరొక్కతె
కేమాన నెదురుబడి నెయ్యము లాసలుఁ జూపి
చేముంచి యెవ్వరిచేత నేఁగగానేవయ్య ॥ ఒక్క ॥

కందువ నొకతె నిన్నుఁ గాఁగిలించి కూడితేను
సందడిఁ బెండ్లాడీని సరి నొక్కతె
ఇందులోనే కూడితివి యిద్దరి శ్రీవేంకటే
విందుచెప్పి యెవ్వతెకు వీడెమిచ్చేవయ్య ॥ ఒక్క ॥ 130

శంకరాభరణం

గుట్టున నుండవే కోమలి
జట్టిగొనుచు నిను జరసీ నిపుడు ॥ పల్లవి ॥

సముకాన నతఁడు సరసమాడఁగా
తమకించకువే తరుణీ
చెమటలు నీమేనఁ జిప్పిలఁగఁ జూచి
తిమురుచు రమణుఁడు తెగడీ నిపుడు ॥ గుట్టు ॥

చెలిమి సేసి పతి చేకొనఁగానే
బలిమి సేయకువె పడఁతీ
పులకలు చెక్కుల బొదిగొనఁ గనుఁగొని
నలుగడఁ దా నటు నవ్వీ నిపుడు ॥ గుట్టు ॥

సొరిది శ్రీవేంకటేశుఁడు గూడఁగానె
గరిసించ నేఁటికే కలికీ
నిరతి మోమునఁ గళ నిండఁగ దిష్టించి
కెరలుచు నీతఁడే కేరీ నిపుడు ॥ గుట్టు ॥ 131

సౌరాష్ట్రం

చెప్పరయ్య వూడిగాలు సేసేము నేము
చిప్పిలుమోవితేనెలు చిమ్మనేల సిగ్గులు ॥ పల్లవి ॥

మచ్చికలు దైవారె మదనకళలు దేరె
యిచ్చలో నిద్దరికిని యింపులు మీరె
తచ్చి సతు లాడుకొంటే తలవంచుకొననేల
పచ్చిదైతి రింకనేల పలుమారు సిగ్గులు ॥ చెప్ప ॥

అంగాలఁ జెమట మించె ఆసలు లోలోఁ బొంచె
రంగుగా నిద్దరి సింగారములు ముంచె
ముంగిటిచెలులతోడ మూసి మంతనములేల
యింగిత మెఱఁగవచ్చె నింకనేల సిగ్గులు ॥ చెప్ప ॥

తలపోఁతలెల్లా దక్కె తనువులు కడుఁ జొక్కె
కలసితి రిద్దరిభోగములు నిక్కె
యెలమి శ్రీవేంకటేశ యిందరితో మఱఁగేల
యెలుఁగెత్తి నవ్వరాదా యింకనేల సిగ్గులు ॥ చెప్ప ॥ 132

రేకు 925 ఆహిరినాట

మాముందర నింత యాల మతకాలు నెరపేవు
గామిడివి గావోయి కడపరాయా ॥ పల్లవి ॥

కందువ సేవలు సేసి కడునవ్వులు నవ్వీని
పొందు గద్దా తొల్లి నీకుఁ బొలఁతితోను
విందు చెప్పవచ్చీని విడెము చేతి కిచ్చీని
అందెనో వాడఁబాట్లు ఆపెకు నీకు ॥ మాముం ॥

ఆసలచూపులు చూచి అంటి ముట్టి పెనఁగీని
బాస నేసితివో తొల్లి పడఁతికిని
నేసలు పైఁజల్లీని వెంగటఁ గొలువునేసీ
ఆసుద్దు లోనగూడెన ఆపెకు నీకు ॥ మాముం ॥

కాయము చన్నుల నొత్తి కాఁకదేరి మాటలాడీ
ఆయనా చుట్టరికము అంగనతోను
యీయెడ శ్రీవేంకటేశ ఇటు నన్ను నేలితివి
అయితమా పెండ్లికి ఆపెకు నీకు ॥ మాముం ॥ 133

రామక్రియ

[1]ఏమి జాణతనా లాదే వింకా నీవు
ఆమాటే వెక్కసమాయె అతని వలనను ॥ పల్లవి ॥

సుదతిరో నీవద్దఁ గూచున్న చుట్ట మెవ్వఁడే
మదనగురుఁడే వీఁడు మాయింటిలోన
అదియేమె నావిభుఁడౌట నీ వెఱఁగవా
కదిసి నన్నేలేనంటేఁ గాదనఁగవచ్చునా ॥ ఏమి ॥

యెవ్వరితో నవ్వితివే యిందాఁకా నీవు
నివ్వటిల్ల గిలిగించీనే కృష్ణుఁడు
యివ్వల నాకిచ్చినబాసెరఁగవా
చివ్వనఁ బొందునేయఁగ సిగ్గులు వడుదునా ॥ ఏమి ॥

మంచముపై నెవ్వఁడు నీటు చూపీనే; నన్నుఁ
బ్రేమ శ్రీవేంకటేశుఁడు పెండ్లాడెనే
ఆముందే నన్నుఁ బెండ్లాడె నదెరఁగవా
నామగఁడ ననఁగా మానఁగవచ్చునా ॥ ఏమి ॥ 134

1. ఇది సవతుల సంవాదము

కన్నడగౌళ

అలసేవు సొలసేవు అప్పుడే నీవు
వలపు రేఁచుటగాక వట్టిసట లేఁటికే ॥పల్లవి॥

సరసమాడేవిభుఁడు చన్ను లెంతపిసికినా
కరఁగి కూడుటగాక కసరనేలే
గొరబుగాఁ గూడేవాఁడు గోర నెంత పూఁదినాను
దొరసి మెచ్చుట గాక దూరనేఁటికే ॥అల॥

మగఁడైనవాఁడు రతి మచ్చరము చూపితేను
నగుట గాక మాఁటలవెగటులేలే
తగుల మోహించువాఁడు తమకించి పొదిగితే
సొగిసి లోనౌటగాక బిగియనేలే ॥అల॥

సందడిఁ బెండ్లాడేవాఁడు సారెఁ బువ్వులవేసితే
విందులఁ జొక్కుట గాక విసువులేలే
యిందరిలో శ్రీవేంకటేశుఁ డిట్టె నిన్ను నేలె
సందుకొనవలెఁగాక చలపట్టనేలే ॥అల॥ 135

దేశాక్షి

కంటిమయ్య నీచేఁతలు కన్నులపండుగగాను
వెంటలైనముచ్చటలే ప్రియము నీకు ॥పల్లవి॥

మంతనమాడేటివేళ మజ్జనమాడేటివేళ
ఇంతితోడి సరసము లింపులు నీకు
అంతలోఁ గప్పురకాపు అవధరించేటివేళ
సంతతపువసంతము చవులు నీకు ॥కంటి॥

పొందులవేళలఁ దట్టుపుణుఁగు పూసేటివేళ
ఇందుముఖితోడిమాట లితవు నీకు
చెందమ్మిపూవుదండలు సింగారించుకొనేవేళ
విందులమోవియా~~కులు చేకుక నీకు~~ ॥ కంటి ॥

సొలసి నవ్వేటివేళ సొమ్ము లిడుకొనేవేళ
అలమేల్మంగకూటమి అనువు నీకు
యెలమి శ్రీ వేంకటేశ ఇద్దరుఁ బెండ్లాడేవేళ
కొలువులోనిమొక్కులు కొసరు నీకు ॥ కంటి ॥ 136

సౌరాష్ట్రం

అందులోనే వున్నవివె అన్నివిన్నపములును
కందువతోడఁ గలసీ కరుణించవయ్యా ॥ పల్లవి ॥

చెక్కులపై వెడజారుఁజెమట నీపచ్చడాన
గక్కనఁ దుడుచుకొనీఁ గామిని
వెక్కసపుఁగుచములవెట్ట దీర నీచేతుల
అక్కరతో నద్దుకొనీ నప్పటప్పటికిని ॥ అందు ॥

అలయికలెల్లాఁ దీర నందనున్ననీమీఁద
పలుమారు నొరగీని పడఁతి
నిలువుఁగొప్పు వీడితే నిన్నే ముడువుమనీ
తలఁపించి విరహపుతమకముతోడను ॥ అందు ॥

తెల్లమిగాఁ దనదప్పి దేరుచుకొని మోవి
మెల్లనే చేకొనీ నలమేలుమంగ
చెల్లుబడి నీకాఁగిట శ్రీవేంకటేశుఁడు (డ?) గూడి
యిల్లిదే నిన్నుఁ బొగడి యిచ్చకమాడీని ॥ అందు ॥ 137

శంకరాభరణం

ఇంకనేమి గద మిందరికి
పొంకముగా నిటు భోగించఁగలఁడు ॥ పల్లవి ॥

జగడములడిచినసవతుల కెల్లా
తగవులు చెప్పఁగఁ దాఁ గలఁడు
వెగటునఁ దనతో వెంగములాడిన
మగిడి వేఁడుకొన మఱి తాఁ గలఁడు ॥ ఇంక ॥

ప్రియపడి కాంతలు పెనఁగి యలసితే
దయలు దలంచఁగఁ దాఁ గలఁడు
రయమునఁ దనకై గాఁపుగ వలచిన
నయమున నవ్వుచు నమ్మించఁగలఁడు ॥ ఇంక ॥

పతమై వనితలు సరిఁ బెండ్లాడిన
తతిగొని కూడఁగ(గఁ?) దాఁ గలఁడు
యితవై శ్రీవేంకటేశుఁడు తానె
గతియై మమ్మేలెఁ(లఁ?)గమ్మటిఁ గలఁడు ॥ ఇంక ॥ 138

రేకు 926 ఆహిరి

వద్దనేమా మిమ్ము నేము పట్టిదూరు మాకేల
పొద్దువొద్దు దప్పక ఎడా భోగించరాదా ॥ పల్లవి ॥

మరిగినచెలి నీపై ఎచ్చికలు చల్లఁగాను
తొరలింపుఁడ ఎకాన తోఁగి చూచేవు
ఇరవైనఅడి సూస లింతగలవారు మీరు
గరిమలఁ ఒలివాయఁ గాఁగిలించరాదా ॥ వద్ద ॥

పొంచిపొంచి యాపె నిన్ను పూవులను వేయఁగాను
 చంచలించి యట్టె నీవు సన్న సేసేవు
 ఘంచితనముల నింతమక్కిఁగ్గిఁబవ్వారు మీర్లు
 కొంచక పీఁటమీఁదటఁ గూచుండరాదా ॥ వద్ద ॥

వెనకనుండాపె నేఁడు విడెము నీకియ్యఁగాను
 యెనసితివి శ్రీవేంకటేశ ఆపెను
 మనసార నలమేలుమంగను నన్నేలితివి
 పెనఁగనేల ఇద్దరూఁ బెండ్లాడరాదా వద్ద ॥ 139

పాడి

పొద్దువోక నీవు వట్టిపొందులు నేసేవుగాక
 వొద్ద నాపె వుండఁగాను వారు లితవయ్యేరా ॥ పల్లవి ॥

చెంగట నేపొద్దు నీకు సేవలు నేసీనాపె
 వుంగిటి నెదుట నిలిచున్నది ఆపె
 సరగతిగా నవ్వునవ్వి సరసమాడీ నాపె
 సింగారపు సతులెల్లాఁ జిత్తానఁ బట్టేరా ॥ పొద్దు ॥

వేడుకతో సారె మోవివిందులువెట్టీ నాపె
 యీడుజోడై నీకు విడేలిచ్చీ నాపె
 యేడలేని విన్నపాలు ఇట్టే సేసీ నాపె
 వాడవారి మీఁద నీకు వలపు వుట్టీనా ॥ పొద్దు ॥

సందుకొని కాఁగిలించి చన్నులనొత్తీ నాపె
 మందెమేళపుటలమేల్మంగ ఆపె
 ఇందరిలో శ్రీవేంకటేశ నన్ను నేలితివి
 సందిగొందులవారిని సరకు గొనేవా ॥ పొద్దు ॥ 140

భైరవి

గక్కన లాలించరాదా కాఁగిట నించఁగరాదా
చెక్కుచేతితో నిదెంత సిగ్గులువడేవు ॥ పల్లవి ॥

చలివాసి నీతోను సరసమాడీ నదె
మొలకచన్నులు నీపై మోపీ నదె
చెలఁగి చుట్టరికము చెప్పీ నింతలోన నదె
చెలిఁ జూచి నీవెంత సిగ్గులువడేవు ॥ గక్క ॥

కడువెల్లవిరిగాను కన్నుల మొక్కీ నదె
వొడిమీఁదఁ గూచుండి వొరసీ నదె
జడియుఁదమితో మోవిచవు లడిగీ నదె
చిడుముడి నీవెంత సిగ్గులువడేవు ॥ గక్క ॥

చెనకుచు నిను గూడి సేవలు సేసీ నదె
మనసిచ్చె నలమేలుమంగ నీ కదె
ఘనుఁడ వమ్మేలితివి కందువ శ్రీవేంకటేశ
చినుకుఁజెమట నెంత సిగ్గులువడేవు ॥ గక్క ॥ 141

శ్రీరాగం

నాఁడే పవిచ్చినబాస నమ్మి వున్నారము నేము
పోఁడిమిఁ దలఁచవయ్య పొంత నే మాసేవలు ॥ నాఁడే ॥

పలపుపైఁ బవళించి పడఁతి విడె మియ్యఁగ
నెరిసరసము గడునిండా నాడేవు
యెలుకతో సంతోసాల నెంతపరాకైనాఁ గద్దు
మఱవకురయ్యా మాపై మన్నన లెప్పుడును ॥ నాఁడే ॥

గద్దెమీఁదఁ గూచుండి గందము నీకుఁ బూయఁగ
వొద్దిక నాపెతోడ నవ్వులు నవ్వేవు
కొద్దిలేనివలపులు కోటానఁగోటులు మీకు
సుద్దులు దలఁచి దయఁజూడవయ్య మమ్మును ॥నాఁడే॥

కొలువులో నిలుచుండి కూరిమి నీపైఁ జల్లఁగా
అలమేలుమంగ నురమందు నించేవు
తొలుతె శ్రీవేంకటేశ దొరసితి రిద్దరును
అలరి మమ్మేలి మాయంకల రాఁగదవయ్య ॥నాఁడే॥ 142

పాటి

కమ్మటి నెవ్వరినైనాఁ గాకునేసీని
ఇమ్మల నాసోదము యెంత గద్దో చూడరే ॥పల్లవి॥

కొలువై వున్నాఁడు వాఁడె గోవిందరాజు మించి
చెలు లిద్దరు పాదాలు చేరి యొత్తఁగా
చెలరేఁగి నవ్వుకొంటా శేషునిపైఁ బవళించి
పలుమారు వలపులు పచరించీఁ జూడరే ॥కమ్మ॥

తగవులు దిద్దీ వాఁడే తమితో గోవిందరాజు
మగువ [1]లందెంది యాకుమడిచియ్యఁగా
జిగి మర్మాలంటుకొంటా చిత్తరువుమేడలోన
వెగటులేనిమోహము వెదచల్లీఁ జూడరే ॥కమ్మ॥

కదిసీ నదివో శ్రీవేంకటాద్రి గోవిందరాజు
సుదతులు కాఁగిట మెచ్చులు మెచ్చఁగా
గుదిగొన మోవియిచ్చుకొంటా నేకతమున
పొదిగొన్నముచ్చికలు పోదినేసీఁ జూడరే ॥కమ్మ॥ 143

1. అంది+అంది

మలహరి

ఏఁటికి గుంపెన లిఁకనేలే నీకు
కూటమిరతులకుఁ గొసరఁగరాదా ॥ పల్లవి ॥

వొడివట్టుచునుఁ బతి వొడఁబరచఁగాను
జడియుచుఁ బలికి కసరుదురటే
అడరి కెమ్మోవితేనియలు గురిసీ నదె
తొడరి నీవు బువ్వము దొడుకఁగరాదా ॥ ఏఁటి ॥

నమ్మిక లొసగుచు నవ్వులు నవ్వఁగాను
చిమ్ముచు నాఅడి యింత సేతురటే
వుమ్మడిఁ గుచము లాతఁ డొరసీఁ; వలపులు
నెమ్మి చుట్టరికములు నెఱపఁగరాదా ॥ ఏఁటి ॥

కలయుచుఁ గాఁగిట కందువ లంటగాను
కెలయుచుఁ గడును జంకింతురటే
యెలమిని శ్రీవేంకటేశుఁడు మన్నించీని
పలుకుఁబంతముల పై కొనరాదా ॥ ఏఁటి ॥ 144

రేకు 927. కన్నడగౌళ

ఇంత సేసినవాఁడవు యీదేరించుకొనరాదా
వింతలాయఁ జేఁతలెల్ల వెరపేల నీకును ॥ పల్లవి ॥

పొందులేనివాఁడవైతే పొంతఁ గూచుండఁగనేల
ఇందుముఖి నీతోడ నేల నవ్వీని
మందలించి నన్ను నేల మాటల భ్రమఇంచేఁ
సందుకొంటి విఁక వట్టిసటలేల నీకును ॥ ఇంత ॥

ఆసలేనివాఁడవైతే లాసి ఇట్టె చూడనేల
మోసదీర సతి నీకు మొక్కఁగనేల
బాసలిచ్చి నన్ను నేల పైపై నొడఁబరచేవు
రాసికెక్కితివి విచారములేల నీకు ॥ ఇంత ॥

చుట్టమవు గాకుంటే సుద్దులు చెప్పఁగనేల
ఇట్టె ఆ యింతి విడె మియ్యవచ్చునా
నెట్టన శ్రీవేంకటేశ నేఁడు నన్ను నేలితివి
గుట్టెల్లాఁ దెలిసితిమి కొంకనేల నీకు ॥ ఇంత ॥ 145

వరాళి

నీవాళ్ళఁ గల్లలేకుంటే నిండుక వుందువుగాక
చేవదేరి వుండఁగాను సిగ్గువడ నేఁటికి ॥ పల్లవి ॥

మొగము చూచి చెలి మొక్కులు నీకు మొక్కఁగా-
నెగసక్కెలంటా నేల యెంచుకొనేవు
నగుతా నాపె నిన్ను నాయము లడుగఁగాను
వెగటువెంగేలంటా వీఁగఁగ నేమిటికి ॥ నీవా ॥

మక్కువతో నేరలేనిమాట లింతి యాడఁగాను
వెక్కసము లందులో భావించి చూచేవు
యిక్కువ నాపె నీకు నిచ్చకములు చూపఁగ
పక్కన నొరపు లట్టె పట్టఁగ నేమిటికి ॥ నీవా ॥

మనసిచ్చినసతి నీమర్మములు ముట్టఁగాను
తనివోనిసిగ్గుతోడఁ దలవంచేవు
ఘనుఁడ శ్రీవేంకటేశ కందువ నన్నేలితివి
పెనఁగేఁ గాఁగిట నాపె బిగువు లేమిటికి ॥ నీవా ॥ 146

నట్టనారాయణి

దేవరవు గావా తెలిసితి మల్లనాఁడె
చేవదేరినపనులు చెప్పనేల యిఁకను ॥ పల్లవి ॥

జఱసి జఱసి నీయాచారము లేమి చెప్పేవు
యెఱఁగనా నీసరిత లింతక తొల్లి
యెఱుకలు నేసి నీవు యెచ్చరించ నిపుడేల
మఱచేవా నీకతలు మాటికి మాటికిని ॥ దేవ ॥

వెంటనే పొగడుకొని విబ్బువీఁగే వెంతేసి
కంటిగా నీగుణములు గరగరగా
పెంటలుగాఁ బచారించి పెనఁగులాడఁగనేల
జంటగాక విడిచేవా చలముతో నీవు ॥ దేవ ॥

పుక్కిటివిడె మిచ్చి పొంచి వొడఁబరచేవు
దక్కెఁగా నీకాఁగిలి తతితోడను
గక్కన శ్రీవేంకటేశ కలసితి విదె నన్ను
తక్కువయినవా నీతగినమన్ననలు ॥ దేవ ॥ 147

దేసాళం

అన్నియుఁ దెలిసినవే అందరును
వెన్నలో నేతివంటిది వేడుక నీప్రియము ॥ పల్లవి ॥

మొక్కలాన నాకె నిన్ను మోత నొకమాటాడితే
వెక్కసములాడేవు వేమారును
మక్కువ మీ ఇద్దరికి మాటలే వాండ్లుగాని
లక్కవంటి వెంచిచూడ లవి మీ మనసులు ॥ అన్ని ॥

చిట్టకాన కాపె నీపైఁ జెనకి చేయిచాఁచితే
వొట్టుకొని పెనఁగుతా నొడ్డుకొనేవు
గుట్టుతోడ నుండేవి మీ గుణము లింతేకాని
పట్టుజిగురువంటిది పాయనిమీవలపు ॥ అన్ని ॥

చెలిమిసేయుచు నాపె సెలవుల నగితేను
చెలరేఁగి నవ్వేవు శ్రీవేంకటేశ
బలిమి చూపేవి మీ పంతము లింతేకాని
తలిరులవంటివి బిత్తరపు మీమోవులు ॥ అన్ని ॥ 148

బౌళిరామక్రియ

నీదు నేఁతలకు నీవే దిష్టము
మేదిని నేమెల్లా మెచ్చితిమయ్యాఁ ॥ పల్లవి ॥

యీడగుకాంతలు యింటనే వుండఁగ
వాడలసతులకు వలచితివి
వోడక క్షీరాబ్ధినుండి రేపల్లెను
తోడనే వెన్నలు దొంగిలినట్లు ॥ నీదు ॥

వుంగిటివాసన లొడలనే వుండఁగ
అంగడిగందము లడిగితివి
బంగారు పీతాంబరము నీకుండఁగ
చెంగటికోకలు చేకొన్నట్లు ॥ నీదు ॥

ఆనఁ గౌస్తుభము అక్కున నుండఁగ
శ్రీసతి నురమునఁ జేర్చితివి
వేసట శ్రీవేంకటశిఖ(రీడ?)దు కుండఁగ
రాసికుచగిరుల రమించినట్లు ॥ నీదు ॥ 149

నాదరామక్రియ

అందుకేపో చింతించీ నప్పటనుండి
చెంది వేఁడుకొనవయ్యా చెలిని యీవేళను ॥పల్లవి॥

గుట్టున నుండినదాని గోరు చంటిమీఁదఁ దీసి
నట్టనడుమ నూరకే నవ్వితివట
అట్టె అదియునుఁగాక అలయించి యేమిటికో
అట్టుగాఁ గేరడము లిట్టె యాడితివట ॥అందు॥

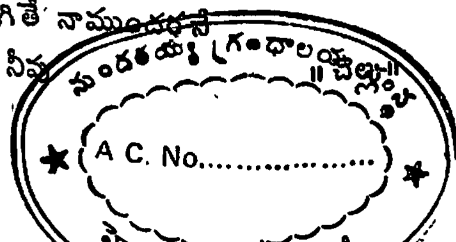
ముప్పిరిసిగ్గరిదానిముసుఁగు దీసి మోమెత్తి
తప్పక చూచితివట తత్తరానను
అప్పటి వేరొకతెతో నాపెరహస్యములెల్లా
చెప్పి మోవిమీఁద గంటినేసితివట ॥అందు॥

చెలఁగి కూడినదానిచీర నీవు గట్టుకొని
యెలమిఁ బచ్చడ మాపె కిచ్చితివట
అలమేలుమంగపతివై నశ్రీ వేంకటేశుఁడ
నిలువుఁగల్కితగాలు నేర్పితివట ॥అందు॥ 150

రేకు 928 దేశాక్షి

చెల్లదా నీవేమేమి నేసినా నీకు
వెల్లవిరిగా నేల వింతలు నేసేవు ॥పల్లవి॥

చీటికిమాటికి నన్ని నేఁతలెల్లాఁ జేసివచ్చి
మాటలెన్ని యాడేవు మాతోడను
నాటకుఁడ నిన్నుఁ జూచి నగితే నాముందఱనే
యేఁటికి బాసలు నేసే వింకా నీవు ॥చెల్ల॥

వోపిక పిఱవాళ్ళినేరా లొక్కటొక్కటి యెంచితే
చూపు లేమిచూచేవు సోద్యముగాను
పై పెరిఁగి నేను నీవలపు సోదించితేను
పైపై నన్ను నెంత వాడఁబరచేవు నీవు ॥ చెల్ల ॥

మాఁగినమోవిమీఁద మఱులెల్లా నించుకొని
కాఁగిట నెట్టు గూడితి కమ్మటి నన్ను
వీఁగక శ్రీవేంకటేశ వేఁడుకొని మొక్కితేను
నాఁగువారఁ బొందులెల్లా నడపేవు నీవు ॥ చెల్ల ॥ 151

మాళవిగౌళ

కానుకకుఁ జేయిచాఁచీఁ గమ్మటిఁ దాను
నానినచెమటతో సన్నలు నేసీని ॥ పల్లవి ॥

ఆమనికాలము వచ్చె నంగనవలపు హెచ్చె
యేమని విన్నవింతమే యీతనితోను
కామునమ్ములు వాఁడెక్కె కమ్మటిఁ జిగురులు నిక్కె
నాములువారఁ దా నింక నవ్వులు నవ్వీని ॥ కాను ॥

చందురుఁడు నుదయించె జవ్వన మీకెకు మించె
కందు వేడఁ జూపుదమే కాంతునికి
మందమారుతము రేఁగె మలసి యలులు మూఁగె
చెంది మోము చూచితేనే సిగ్గులువడీని ॥ కాను ॥

కోకము లొద్దికిఁ జేరె గుబ్బచన్నుఁగవ మీరె
చేకూరిచే దెట్లానే శ్రీ వేంకటేశు
దాకొనె నిద్దరిసొంపు దైవారె రతులమునుంపు
కైకొని పొగడిశేనే కళలుదేరీని ॥ కాను ॥ 152

కురంజి

మెచ్చవలదా నీవు మెలుఁతనేరుపులకు
హెచ్చుకుందు లెంచుకొని యెగ్గులువట్టుదురా ॥ పల్లవి ॥

పంతమాడి నీమోవిఁ బచ్చిసేఁత సేసితేను
కాంతనేల దూరేవు గద్దెనతోను
దొంతినున్నవలపులు దోమటిదాడికితేను
చింతతోడ నిపుడేల శిరసువంచేవు ॥ మెచ్చ ॥

ఇట్టె జవ్వనమదాన నెంగిలి నిన్నుఁ జేసితే
తిట్టులేల తిట్టేవు దీకొనుచు
గుట్టుతోడఁ దరితీపుగుణ మేరుపరచితే
వొట్టుకొని చింతలేల వొడిఁగట్టుకొనేవు ॥ మెచ్చ ॥

రావాడి కడపలోన రతి నలయించితేను
శ్రీవేంకటేశుఁడ యెంత చిమ్మిరేఁగేవు
వేవేలుతమకముల వీడుదోడు లాడితేను
చేవదేగ నెంతేసి సెలవి నవ్వేవు ॥ మెచ్చ ॥ 153

శుద్ధదేశి

ఆతనినేల కొసరే వప్పటి నీవు నీ–
యేతులెల్లాఁ జూచెఁగదె ఇందాఁకాను ॥ పల్లవి ॥

నిన్నుఁ బేరుకొని పిల్చి నీతోనే మాటలాడి
యెన్నికలు సేసెఁగదె ఇందరిలోన
విన్నపాలెల్లా విని వీడెము చేతికిచ్చి
ఇన్నిటా లాలించెఁగదె ఇందాఁకాను ॥ ఆత ॥

సరసములెల్లా నాడి సంగడినే కూచుండి
అరుదుగా మొక్కెఁగదె అండనే వుండి
తెరవేసుకొని మోవితేనియలు నీకొసగి
ఇరవుగా నవ్వెఁగదె ఇందాఁకాను ॥ అత ॥

వాడివట్టి నినుఁ దీసి వొద్దిక జూజాలాడి
జడిగొనఁ గూడెఁగదె చవికెలోన
చిడుముడి నన్ను నేలె శ్రీవేంకటేశుఁడు నేఁడు
యెడయఁడుగదె నిన్ను నిందాఁకాను ॥ అత ॥ 154

ముఖారి

సొరిది నీసరితలు చూచితిఁగాక
సిరులనీసేవలు సేయక విడిచేనా ॥ పల్లవి ॥

కప్పురాన వేసేవు కడుసన్నలు సేసేవు
యెప్పుడు నీసుద్దులు నే నెఱఁగనివా
దప్పిదేరఁ బలికేవు తమితో బుజ్జగించేవు
చెప్పినట్లు నే నీకు సేయకుండేనా ॥ సొరి ॥

విరులెల్లా ముడిచేవు వీడెము నాకిచ్చేవు
మరిగి నీమేలు నేను మఱచితినా
పొరిఁబొరిగుణములు పొగడేవు నావద్ద
తిరముగా నిట్టె సమ్మతించక మానుదునా ॥ సొరి ॥

కలకలనవ్వేవు కాఁగిట బిగించేవు
తొలుతనే నే నిన్ను సంతోసించనివా
యెలమి శ్రీవేంకటేశ యేలితివి నన్ను నిట్టె
నెలవై ననాకు నివి నేఁడు గొత్తలా ॥ సొరి ॥ 155

హిందోళవసంతం

జవ్వనపుదాన వింత చలమేఁటికే
చివ్వన పీడె మొసగి సేవసేయవే ॥ పల్లవి ॥

మక్కువతో రమణుఁడు మంచిమాట లాడఁగానే
వెక్కసములాడి యేల వేగిరించేవే
పక్కన నందుకుఁగాను పైఁ జేయివేసితేను
మొక్కలానఁ గాతాళించి మోమేల వంచేవే ॥ జవ్వ ॥

నయమిచ్చి యాతఁడు నవ్వు నీతో నవ్వఁగాను
రయమున నీవెంత రవ్వసేసేవే
ప్రియమున నప్పటిని పెనఁగి పొందుసేయఁగ
నియమానఁ జలపట్టి నీవేల లోఁగేవే ॥ జవ్వ ॥

శ్రీవేంకటేశ్వరుఁడు చేరి నిన్నుఁ గూడఁగానే
కావరించి నీవేల కక్కసించేవే
చేవదేర మీఁద మీఁదఁ జిమ్మిరేఁగ మన్నించఁగా
వేవేలువిధాల నెట్టు వెరగందేవే ॥ జవ్వ ॥ 156

ఱకు. 929 ఛాయానాట

ఇట్టె రాఁగదరా యింటిలోనికి
వుట్టిపడి బిగియఁగ నొద్దురా ఇఁకను ॥ పల్లవి ॥

జవ్వనపాయమువారు చలమునఁ బెనఁగితే
రవ్వలై వలపులు మేరలు మీరును
పువ్వువంటిదాన నేను పొరుగున నుండి నీవు
వువ్విళ్లూర నింత సేయవొద్దురా నీవు ॥ ఇట్టె ॥

ప్రేమగలుగువారు బీరపులు చూపితేను
దోమటితమకములు గారుకెక్కును
కామించిసదాన నేను ఘనుఁడ విన్నిటా నీవు
వోముచు గుట్టున నవ్వనొద్దురా ఇపుడు ॥ ఇట్టె ॥

అలుమగఁడైనవారు ఆసల నూరకుండితె
చాలుకొన్నతరితీపు సందడించును
మేలిమి శ్రీవేంకటేశ మెచ్చి నన్ను నేలితివి
వోలవేసి కొసరఁగనొద్దురా ఇఁకను ॥ ఇట్టె ॥ 157

బౌళి

కంటిమి వింటిమి నేఁడు కందువగాను
వొంటిఁ జిక్కించుక నిన్ను నొరసేదేమి ॥ పల్లవి ॥

నిక్కి నీవు సేయించుకొనినగురుతులెల్లాను
చెక్కులనే వుండఁగాను చెప్పేదేమి
పిక్కటిల్లుఁజెమటలు పిచ్చిలి మేననుండఁగ
అక్కడి నీసుద్దులెల్లా నడిగేదేమి ॥ కంటి ॥

పెనఁగి యెక్కడనో తెప్పించుకొన్నవుంగరము
కొనవేల నుండఁగానే కొసరేదేమి
వెనకటి నీపొందులు వెంటనే వచ్చివుండఁగా
దినదినమును నీతోఁ దెలిపేదేమి ॥ కంటి ॥

కాముకళలెల్లా నొక్కగనివై నేఁ డింతలో నీ-
మోముననే వుండఁగాను మోఁగేదేమి
ఆమని శ్రీవేంకటాద్రి అహోబల [1]నరసింహా
చేముంచి నన్నేలితివి సిగ్గువడేదేమి ॥ కంటి ॥ 158

1. 'నరసింహ్వా' అని రేకు వ్రాత.

పాడి

ఎవ్వరిముందరఁ జూపే వేడలేనినీగుట్టు
నవ్వులేమి నవ్వేవు నాలితనమునను ॥ పల్లవి ॥

విన్నవించీ నాపెమాట వినుకొనరాదా
యెన్నిపరాకులు నేసే వెఱఁగివుండే
సన్న నేసీ నివెల్లా జాడతోఁ జూడరాదా
కన్నులేల మూసేవు కడుసిగ్గుతోడను ॥ ఎవ్వ ॥

ఆపెయిచ్చేవిడెము అందుకొనరాదా
చూపులేమి చూచేవు సోరణగండ్ల
అపని కాసపడితే నట్టె కావిమ్మనరాదా
యేపున నేలకొంకేవు యిందరిలోపలను ॥ ఎవ్వ ॥

కూడినయాపెకూటమిఁ గోరి చెంగలించరాదా
వాడుమోముతో నెంత వాను లెంచేవు
యీడనే శ్రీవేంకటేశ యేలితివి నన్ను నిట్టె
యీడులేల పెట్టేవు యివ్వలా నవ్వలాను ॥ ఎవ్వ ॥ 159

సామంతం

మాయలేల నేసేవు మన్నించరాదా
బాయిటఁ బడె నీగుట్టు ప్ర[1]హ్లాదవరద ॥ పల్లవి ॥

వారసివలపు తొల్లే వాడిఁ గట్టుకొన్నందుకు
అరుదైనతొడపై తొయ్యలి సాకిరి
సరుసనే మాతోను జాణతనాలాడేవు
యిరవై నీయాసోద మేమిచెప్పే దిఁకను ॥ మాయ ॥

1. 'ప్రంహ్లాద' అని రేకుప్రాత.

మొనపి చుట్టరికము తొల్లి మోపు గట్టుకొన్నందుకు
యెనలేని వీఁపుమీఁది యింతి సాకిరి
ననుపు నాతోనే నవ్వులెల్లా నవ్వేవు
నినుపులై గజరెల్లా నిండె నీమై నిపుడు ॥ మాయ ॥

తమకమెల్లాఁ దవ్వి తలకెత్తుకున్నందుకు
కొమరై నశిరసుపై కొమ్మ సాకిరి
మమత శ్రీవేంకటేశ మరిగి నన్నేలితివి
జమళి నీపొందులు సతమాయ నేఁడు ॥ మాయ ॥ 160

ఆహిరి

ఎటువంటివలపులో యిద్దరికిని
చిటుకంటే మెచ్చేవు శ్రీ నరసింహా ॥ పల్లవి ॥

గిరులెక్కి లకిమమ్మ కిన్నెర వాయించుకొంటా
పరగ నీమోము తప్పక చూడఁగా
సరుగన నీవు వచ్చి సంగడినే కూచుండి
సిరులతోఁ బొగడేవు శ్రీ నరసింహా ॥ ఎటు ॥

యెదురుమేడపై నెక్కి యెలుఁగెత్తి పాడిపాడి
వుదుటునఁ దామరపూవుల వేయఁగా
పొదిగి నీవంతలోనే బుజముపైఁ జేయివేసి
చెదరక చెక్కునొత్తేవు శ్రీ నరసింహా ॥ ఎటు ॥

పఱపుపై నీకె నీపైపరాకునఁ జెలితోడ
అఱిముచ నిన్నుఁ జూపేకాంత మాడఁగా
మెఱయ శ్రీ వేంకటాద్రిమీఁద వచ్చి కూడితివి
చెఱఁగుపట్టి చొక్కుతా శ్రీ నరసింహా ॥ ఎటు ॥ 161

భైరవి

ఇచ్చలోనిదాన నేను ఇన్నిటా నీకు
గచ్చు లేమిటికిరా చేఁగలమట్టిచెన్నుఁడా ॥ పల్లవి ॥

అరితేరి కతలెల్లా నడుగుతా నన్ను నీవు
చేరి యానవెట్టకురా చెప్పేఁగాని
దూరు నేయ కేఁకనైనా దోసము లేదనరా
సారెసారె నీకు మొక్కి జట్టిగానే నేను ॥ ఇచ్చ ॥

వొగ్గి కొంగువట్టుకొని వొకటొకటే యడిగి
సిగ్గులువడకురా చెప్పేఁగాని
అగ్గలమై కిందుపడి ఆసుద్దులు మఱవరా
అగ్గమై నీవూడిగాలే అన్నీఁ జేసే నేను ॥ ఇచ్చ ॥

యెన్నఁగ శ్రీ వేంకటాద్రి నిరవై నన్నేలితివి
చిన్నిగోరు దియ్యకురా చెప్పేఁగాని
మన్నించితి వెప్పుడు నామచ్చిక దలఁచరా
సన్నల నీరతులకే సమ్మతించే నేను ॥ ఇచ్చ ॥ 162

రేకు 930 ధన్నాసి

చిత్తగింతువు రావయ్యా చెలికడకు
పొత్తులతలపోఁతల బోగించీని ॥ పల్లవి ॥

మనసు నిలుపరాక మాటలనుఁ బొద్దువోక
వొనరి విరహమున నున్నది చెలి
కొనలుసాగినయాస కొప్పునఁ బెట్టేనేసఁ
దనివోక కూటమికిఁ దమకించీని ॥ చిత్త ॥

చెమటలఁ దొప్పఁదోఁగి సిగ్గులనే కడుమాఁగి
అమరినజవ్వనాన నలసీఁ జెలి
తిమురువలపులను తియ్యనిసొలపులను
జమళిపులకలతో జాజుకొనీని ॥ చిత్త ॥

యెదురుచూపులు చూచి యిట్టె కాఁగిటికి లాచి
ముదమునఁ జేతులెత్తి మొక్కీఁ జెలి
అదన శ్రీ వేంకటేశ అట్టె నీవు గూడఁగాను
వుదుటుఁగళలు రేఁగి వూరుపు లాఁగీని ॥ చిత్త ॥ 163

ఆహిరి

ఇన్నిటా నీచలములు యీడేరెనే
పన్ని నీనేరుపు లిట్టె పచరించవలెనా ॥ పల్లవి ॥

పెనఁగి యాతఁడు నీకుఁ బ్రియములెల్లాఁ జెప్పె
తనిసీ ఇంతటా నీచిత్తము వచ్చెనా
యెనసి వలచేనంటా ఇందరిలోనా నీష
ననిచినమగవాని నగుఁబాటుసేతురా ॥ ఇన్ని ॥

చెలరేఁగి సేయరానిచేఁతలెల్లా నీకుఁ జేసె
తలచినవీదుపంతము చెల్లెనా
మెలఁగి నీమాటలు మీరెనంటా నీవు
కిలకిలనగి యింత కిందుపరపింతురా ॥ ఇన్ని ॥

కూరిమి నీకాఁగిటను కూడినట్టెల్లాఁ గూడె
కోరిననీకోరికలు కొనసాగెనా
యీరీతి శ్రీవేంకటేశుఁ డిచ్చకుఁడంటా నీవు
రారాపు లిటుసేసి రతి నలయింతురా ॥ ఇన్ని ॥ 164

దేవగాంధారి

రాజవు నీకెదురేది రామచంద్ర
    రాజీవనయనుఁడ రామచంద్ర ॥పల్లవి॥

వెట్టిగాదు నీవలపు వింటి నారికిఁ దెచ్చితివి
    అట్టునేయఁ బనిలేదు యిట్టె రామచంద్ర
    గుట్టుతోడ జలనిధిపై గొండలు ముడివేసితి-
    వెట్టు మఱవఁగవచ్చు నివి రామచంద్ర ॥రాజ॥

బతిమితోడుతఁ బైఁడిపతిమెఁ గైకొంటివి
    రతికెక్కె నీచలము రామచంద్ర
    మితిమీరి జవ్వనము మీఁదుకట్టితివి నాకై
    యితరు లేమనఁగల రిఁక రామచంద్ర ॥రాజ॥

నావంటిసీతను నాఁగేటికొనఁ దెచ్చితి
    రావాడితమకముతో రామచంద్ర
    యీవేళ శ్రీ వేంకటాద్రి నిరవై నన్నుఁ గూడితి
    చేవదేర గండికోట శ్రీరామచంద్ర ॥రాజ॥ 165

సాళంగం

ఏల కూరిమిగొసరే విప్పుడు నన్ను
    వాలాయించి నీవాపెకు వసమై వున్నాఁడవు ॥పల్లవి॥

తమకించి నే నిన్ను దప్పులుదేరిచేనంటే
    అమరునా నీవద్ద నాపె వుండఁగా
    సముకాన నుండి మోవిచవులు చూపేనంటే
    తెమలేవా ఆపె తరితీపుల నున్నాఁడవు ॥ఏల॥

వెస నాముచ్చటలెల్లా వేడుకఁ జెప్పేనంటే
 బొసఁగునా ఆపె నీతోఁ బొందు సేయఁగా
రసికత నీతో సరసము లాడేనంటే
 అస మిచ్చేవా ఆపె ఆసల నున్నాఁడవు ॥ ఏల ॥

సతమై నీకుఁ బచ్చడము గప్పేనంటే
 ఇతవౌనా ఆపె నిన్ను నెనయఁగను
పతివై నన్నేలితివి బాగుగా శ్రీ వేంకటేశ
 తతిఁ గాదనేనా ఇందరిఁ గూడున్నాఁడవు ॥ ఏల ॥ 166

నాదరామక్రియ

కంటివిగా యెటువంటిగయ్యాళి యీపె
 ఇంటికాడనే చూపి ఇచ్చీనట తాను ॥ పల్లవి ॥

యెలమి నీవట యాడో యింతిఁ బెండ్లాడితివట
 వెలఁది యాడినమాట వింటివా వోయి
అలరి నీవేమైనా నటువంటివాఁడవా
 కలవి లేనివి నీపై గడియించీఁ దాను ॥ కంటి ॥

మేరతో నీవేల నేడో మెట్టి లిడుకొంటివట
 చేరి యాకెకోపము చూచితివా వోయి
నేరమి నీయందుఁ గద్దా నే మెన్నఁడూ నెఱఁగము
 తారుకాణించేనంటాఁ దమకించీఁ దాను ॥ కంటి ॥

విందుల నెవ్వతెకో విడె మిచ్చి వచ్చితట
 చెంది యాకెగుట్టు తెలిసితివా వోయి
పొందితివి నన్ను నిట్టె పొసఁగ శ్రీ వేంకటేశ
 *పొందలివే యని మొక్కి నిన్ను మెచ్చీఁ దాను ॥ కంటి ॥ 167

---
*కీగీతలు గలవి చిలుమ. తిన్నవి.

నాగవరాళి

ఎక్కడ గడించుకొంటి వీకెను నీవు
పక్కన సేవలు సేసి పాదా లొత్తీని ॥ పల్లవి ॥

సొంపుమీరి నీతోడ సుద్దులెల్లా విన్నవించి
చెంపల జారేకురులు చేత దువ్వీని
యింపువుట్ట నేడలేని యిచ్చకములెల్లాఁ జేసి
జంపుల నవ్వులునవ్వి జట్టిగొనీని ॥ ఎక్క ॥

మచ్చిక మాఁటలాడించి మర్మములు సోఁకించి
మెచ్చి మెచ్చి గందము నీమేనఁ బూసీని
లచ్చెనగా గోరుదీసి లావులు చూపి పెనఁగి
కుచ్చి కాఁగిలించి నిన్నుఁ గోరికొసరీని ॥ ఎక్క ॥

బాగాలిచ్చి వేఁడుకొని పచ్చడము మీఁదఁ గప్పి
అగడాలు సేసి కూడె నాపె నిన్నును
చేగదేర నేలితివి శ్రీవేంకటేశ నన్ను
లాగుల నప్పటి మోవిలంచము దా నిచ్చీని ॥ ఎక్క ॥ 168

రేకు 931 మాళవిగౌళ

ఇందరు నెరిఁగినవే యీ సుద్దులు
యెందునుండినాను మాయింటికి రావలెను ॥ పల్లవి ॥

యెంతవాఁడవైనాను యెపుడును మాతోను
పంతములాడకురా పలుమారును
కాంతలమోవితేనెలు కైకొనేటివేళను
పొంతనుండి యెంగిలికి పొత్తుగూడవలెను ॥ ఇంద ॥

శ్రీగీతలు గలవి చిలుము తిన్నవి.

ఘనుఁడవౌదువు నేఁడు గర్వము మాతో సరి—
పెనఁగకురా నీవు పెచ్చురేఁగుచు
వనితలైనవారు వడిఁ గాఁగిలించేవేళ
చనుఁగొండలసందిఁగి చనవియ్యవలెను ॥ ఇంద ॥

మగఁడవైతివి నాకు మక్కువ శ్రీవేంకటేశ
బిగియకురా ఇంత పెనఁగుతాను
మగువలైనవారి మరిగి కూడేవేళ
పొగరుఁబాదములు వీఁపున మోవవలెను ॥ ఇంద ॥ 169

బౌళి

ఎంతలేదు నీయాసోద మేమిచెప్పేది
చెంతనుండి నామీఁదఁ జేయిచాఁచేవు ॥ పల్లవి ॥

వొక్కతెతో మాటాడుతా నొక్కతెతో నవ్వేవు
అక్కర నొకతె వీడె మడిగేవు
వుక్కుమీరి వొక్కతెను వొడివట్టి తీసేవు
మక్కువ నప్పటివి నామర్మము లంటేవు ॥ ఎంత ॥

చెయివత్తే నీకెమ చేసన్న సేసే వాకెను
పాయఁజాల కిల్లికెకుఁ బనిచెప్పేవు
చాయల నల్లాకెతోడ సరసము లాడేవు
సోయగాన నాకప్పటి సొమ్ము లిచ్చేవు ॥ ఎంత ॥

యెవ్వతెనో పేరఁ బిల్చి యెవ్వతెనో కూడేవు
డవ్వుల నదెవ్వతెనో తలఁచేవు
రవ్వగా శ్రీవేం[illegible] [illegible] నన్నుఁ జెలఁగించి
చిపు[illegible] [illegible] ॥ ఎంత ॥ 170

కన్నడగౌళ

ఎప్పుడూ నీయాల నేను ఇటు నాకు మగఁడవు
  చిప్పిల నాచేత నీవు నేవగొనవయ్యా ॥ పల్లవి ॥

కన్నెనాటనుండి నాకుఁ గాచుకుండి యింతేసి-
  చన్నులు రాఁగాను నేసవెట్టితివి
  విన్నవించే దేమున్నది వేగినంతా నీవు నన్ను
  మన్నించినమన్ననలు మఱవకుమయ్యా ॥ ఎప్పు ॥

మొలకవలపులే మొదలునేసుకొని
  తొలిసమరుతాడితే దొరసితివి
  బలిమి చెప్పఁగనేల పలుమారు నీవు నాకు-
  నెలమి నిచ్చినమాఁట యీడేరించవయ్యా ॥ ఎప్పు ॥

తమకపుఁజూపులనే దక్కి నాకాఁగిటిలోన
  కొమరెపాయ మీదేరఁ గూడితివి
  అమర నాడఁగనేల ఆసతో శ్రీవేంకటేశ
  జమళి నావద్దనుండి చనవియ్యవయ్యా ॥ ఎప్పు ॥ 171

రామక్రియ

నెమూ ఏవలెనే నేరుతుమే ఇన్నిటాను
  నేమముతో మామీఁద వించవే మన్ననలు ॥ పల్లవి ॥

చెప్పినట్టు నేసేపతి చేతికి లోనై యుండఁగా-
  నిప్పుదేకాక పంతము లేఁక నెన్నఁడే
  ముప్పిరి నీవేలను ముద్దుటుంగర మదిగో
  చిప్పిల్ల నీకన్నిటాను చెల్లునే నీపగటు ॥ నేమూ ॥

వలచి యీ విభుఁడు నీవాఁడై నేఁ డుండఁగాను
యెలమి నవ్వునవ్వక యేలమానేవే
పలుసవతులలోన పట్టపుదేవులవట
చలమున నేలవే సవ(తులఁ?) [1] రాజ్యము ॥ నేము ॥

శ్రీవేంకటేశుఁడు నిన్నుఁ జెంది కాఁగిలించఁగాను
ఆ వేడుక లీ వేడుక లమరుఁ గదే
కైవశమై భోగములు కాణాచులాయ నిట్టె
యీవల నన్నేలె విఠఁడిది నీమతకము ॥ నేము ॥ 172

దేసాళం

వెల్లవిరాయఁ బనులు [2] విట్ఠలేశ్వరా
చల్ల జంపునేఁతల నటకారివాఁడవు ॥ పల్లవి ॥

ననుఁజూచి కొలువులో నవ్వినదే చాలదా
వనితల యెడల గర్వపు వాఁడవు
చెనకి యప్పటి నన్నుఁ జేఁ(జే?)త నంటవలెనా
బొనుగనివలపులపొత్తులవాఁడవు ॥ వెల్ల ॥

మచ్చికల నాతోడ మాటాఁగుటే చాలదా
కుచ్చితపు బహుపరాకులవాఁడవు
విచ్చనవిడి నిప్పుడే విడెమియ్యవలెనా
మచ్చువేసితీసేవెడమాయదారివాఁడవు ॥ వెల్ల ॥

సంగడి నాపై నేస చల్లుటే చాలదా
సంగ తెరిఁగి నె(న?) న(నె?) రజాణకాఁడవు
చెంగట నన్నేలితివి శ్రీవేంకటేశుఁడవై
యెంగిలి సేయవలెనా యిచ్చకపు వాఁడవు ॥ వెల్ల ॥ 173

---

1. రాజ్యము?
2. ' అని రేకు వ్రాత. ఈ పాటలోఁ

శంకరాభరణం

ఉద్దగిరి కృష్ణుఁడు పుబ్బరికాఁడు వీఁడు
ముద్దులు చూపుతానే ముసుఁగులు దీసేనే ॥ పల్లవి ॥

చెంగట నిద్దిరించేటిచెలువంపుగొల్లెతల
దొంగిదుచు వచ్చి వచ్చి తొడ లంటీనే
ముంగిటఁ గూచుండఁగాను ముడిచినపోఁకముడి-
కొంగులు విడిచి యట్టె కొల్లున నవ్వీనే ॥ ఉద్ద ॥

వేడుకతో గొల్లెతలు వెన్నముద్దలు సేయఁగ
చాదెసంది వచ్చి తాను చన్నులంటీనే
జోడై యొకరొకరు సుద్దులుచెప్పేటివేళ
కోడెకాఁడై యండనుండి కొప్పులు వట్టీనే ॥ ఉద్ద ॥

అట్టె విడేలు సేయుచు నాకులు మడుచుకోఁగా
గట్టిగాఁ గళలురేఁగ కాఁగిలించీనే
యిట్టె మమ్మిందరిని యేలి శ్రీవేంకటేశుఁడై
దిట్టతనమున మోవితేనె లిచ్చీనే ॥ ఉద్ద ॥ 174

రేకు 932. శ్రీరాగం

ఏడలేనిసత్యాలు నేఁడేల చేసీనే
వీడె మందినాఁడు యీవిద్యకుఁ దా ననరే ॥ పల్లవి ॥

మంతనానఁ దాను నేను మాటలాడుకొన్నవెల్లా
ఇంతటిలోననే ఆపె యెట్టెరిఁగెనే
అంతటివిభుఁడు తానె ఆనతియ్యఁబోలుఁగాక
వంతులకు నాపె వచ్చి వద్ద నుండెనా ॥ ఏడ ॥

గుట్టునఁ దాను నేను కూడుకొన్నసుద్దులెల్లా
గట్టిగా వెలినుండాపె కనెనటవే
చుట్టమువలెనే తాను చొప్పు చూపఁబోలుఁగాక
పొట్టపొరుగాపె వచ్చి పొందేయప్పు డుండెనా ॥ఏడ॥

చేరి తెరలోఁ దనకు నేసిననేవలెల్లా
తేరకే ఆపెమతిఁ దెలియుబెట్టె
మేరతో [1]భూపతిచెరువుమేటి శ్రీవేంకటేశుఁడు
యీరీతి నన్నుఁ గూడఁగా నీడ నాపె వుండెనా ॥ఏడ॥ 175

పాడి

చూతువుగా నీయామేలు సొంపులుగాను
కాతరాన లోనికి రాఁగదవయ్య ఇపుడు ॥పల్లవి॥

మొక్కలాన దవ్వులనే మోము చూచి నవ్వితేనే
చెక్కులెల్లాఁ బులకించె చెలియకును
చక్కనిచన్నులంటితే చవులేమి పుట్టునో
గక్కనఁ బాన్పుపైకి రాఁగదవయ్య ఇపుడు ॥చూతు॥

పొలసి యల్లంతనుండి పూఁచి మాటలాడితేను
చెలపచెమట గారెఁ జెలిమేనను
యెలమిఁ గతచెప్పితే నింపు లెట్టు వొడమునో
కలికి సంగడికి రాఁగదవయ్య ఇపుడు ॥చూతు॥

తమకించి ఇంతనంతఁ దప్పక చూచితేను
అమరెఁ జెలిమోమున అట్టె కళలు
జమళి శ్రీవేంకటేశ సమరతిఁ గూడితివి
కమలాక్షియంకెకు రాఁగదవయ్య ఇపుడు ॥చూతు॥ 176

---

1 భూపతి చెరువు కోనేరు అని యొకపండితుడు.
కోన్—ప్రభువు అని తమిళము. కోన్+ఏరు=కోనేరు=స్వామిపుష్కరిణి.

రామక్రియ

కంటిమి యీ భాగ్యము కన్నులపండుగగాను
జంటలై మీరుండఁగా సాదించేదేమే ॥ పల్లవి ॥

విడెము నీచేతికిచ్చి విభుఁడు నెలవి నవ్వె
యీడేరె నీపంతము లిఁక నేఁటికే
వేడుకకు వెలలేదు వెక్కసములాడరాదు
యేడనున్నా సవతులు యేమినేసేరే ॥ కంటి ॥

పేరున నిన్నుఁ బిలిచి ప్రియుఁడు సరసమాడె
కోరినకోరిక చెల్లెఁ గోఁ(గొం?)క నేఁటికే
నేరుపులెల్లా దక్కె నెయ్యములు దలకెక్కె
యీరసించి తోడివారు యేమిగట్టుకొనేరే ॥ కంటి ॥

యింటికి వచ్చి శ్రీ వేంకటేశుఁడు నిన్నుఁ గూడె.
దంటయై కాఁగిట నించెఁ దడవనేలే
పెంటలాయ నేసలు పెనగొనె నాసలు
వెంటనే వచ్చె మీమేలు వెదకేదెట్లనే ॥ కంటి ॥ 177

సాళంగనాట

ఏమి చెప్పేది తనయెమ్మెలు నేఁడు
ఆముకొని కాచుకున్నాఁ దత్తునా యేమైనా ॥ పల్లవి ॥

అలసినవారికేల అట్టె పనులు చెప్పీనే
కలసినవారికేల కాఁకరేఁచీనే
మొలకచన్నులు చూచి మొక్కీ నింతటిలోనే
తలఁచిసవరమియ్యఁ దనకు దేవరలా ॥ ఏమి ॥

సిగ్గువడ్డవారి నెంత చిమ్మి రేఁచవచ్చీనే
యెగ్గులేనివారినేల యెచ్చరించీనే
నిగ్గులనామోవి చూచి నిలువుఁగొలువు నేసీ
అగ్గలమై నేవగాన నది దనయేలికా ॥ ఏమి ॥

వూరకున్నవారినేల వొడివట్టి కూడీనే
యీరీతి శ్రీవేంకటేశుఁ డెంత నేసీనే
గారవించి నామేను కప్పిదాఁచీఁ బచ్చడాన
నేరుపున రక్షించునిధానమా ॥ ఏమి ॥ 178

సాళంగం

ఔనయ్యా మంచివాఁడ వన్నియు నెఱిఁగితిమి
మానలేము నిన్నాడక మనసులోఁ గలది ॥ పల్లవి ॥

దప్పిదేరె నీమోవికి తరుణులమోము చూచి
కప్పుర మిమ్మంటేనే కాఁతాళించేవు
తప్పు లెంచితినా నిన్ను దయదలఁచితిఁగాక
యెప్పుడూ నీయనుమానా లేఁతై (లెంతై?)నా విడువవు ॥ఔన॥

నిరతిఁ జెక్కులమీఁదినిండుఁజెమటలు వాయ
సురటి విసరుమంటేఁ జూచి తిట్టేవు
నెరసు లెంచితినా నెయ్యము చూచితిఁగాక
యెరవులే కలకాలమెల్లా నెరపేవు ॥ ఔన ॥

సారె జాఱుఁదురుమున జాజులు నిండాఁ బెట్టి
చేరి ముడువుమంటేనే సిగ్గువడేవు
అ(ఆ?)రయ శ్రీవేంకటేశ [illegible] నన్నేలితివి
కోరికెఁ దనివితేక కొంగుల ॥ ఔన ॥ 179

మాళవిగౌళ

కోరి నీపైఁ దొల్లి నాకుఁ గోప మున్నదా
ఆరీతి అట్టునేయఁగా నంటి వింతేకాక ॥ పల్లవి ॥

ఆనలేల పెట్టేవు అంత వేఁడుకొననేల
కానీవయ్యా నీమాఁటకుఁ గాదనేమా
నేనిట్టె మాటాడఁగాను నేరుపుతో నాపెచేతి–
కాను కందుకొనఁగాను కసరితిఁగాక ॥ కోరి ॥

కొప్పుదువ్వి యెంత నన్ను కొస రొడఁబరచేవు
చెప్పినట్టల్లా నీకుఁ జేయకుండేనా
యిప్పుడు నావద్ద నుండి యెలమి నాపెమట్టెల–
చప్పు డాలకించఁగాను జరసితిఁగాక ॥ కోరి ॥

వీడె మిచ్చి చేయి నాపై వేసేవు శ్రీవేంకటేశ
కూడితి విందులకు నియ్యకొనవలదా
జాడతోడ నన్నేలి సంగడినున్నాపెమోము
చూడఁగా నందుకు నిట్టె సొలసితిఁగాక ॥ కోరి ॥ 180

రేకు 933 ముఖారి

కనుకొనరాదా కడమదొడములెల్లా
పనివడి నీముందరఁ బచారించీ నీఁకను ॥ పల్లవి ॥

బంతి నాపె మొక్కఁగాను పరాకులు నేసుకొంటే
పంతమాడఁదగదా పడఁతికిని
ఇంతలో నిందుకుఁగాను యెగ్గులేల పట్టేవు
దొంతరవలపులను తోడుచూపీ నీఁకను ॥ కను ॥

యెనసి కానుకియ్యఁగా నేమీననక వుండితే
పెనఁగఁగఁ దగగా ప్రియురాలికి
యెనలేనితలపోఁత లచ్చోట నేమిటికి
వెనకటిసేఁతలెల్లా వెలయించీ నీకను ॥ కను ॥

సారెఁ బాదా లొత్తఁగాను జడిసి నిద్దిరించితే
గోర గీరఁదగదా కోమలికిని
యీరీతి శ్రీవేంకటేశ యేలి యింకాఁ గొసరేవు
కోరికరతులు నీకుఁ గుప్పనేసీ నీకను ॥ కను ॥ 181

లలిత

మూసి దాఁపిరములేల ముందరికి రాఁగదవే
నేసపాలవెంటనే చిమ్మిరేఁగె వలపు ॥ పల్లవి ॥

చిప్పిలుఁజెమటలివె చెక్కులపై నున్నవి
రెప్పల నిద్దురలు దేరీ నిదివో
ఇప్పు డాతఁడు నిన్నేలె నెఱఁగమా ఇదె నేఁడు
కుప్పలుఁదెప్పలునై గొనకొనె వలపు ॥ మూసి ॥

చెలపచెలపనవ్వు నెలవుల వడిసీని
పులకలు మేననెల్లాఁ బొదిగొనెనే
మలసి నీనాయకుఁడు మన్నించుట వినమా
కులుకుఁజన్నులమీఁద గుదిగొనె వలపు ॥ మూసి ॥

మిసమిసనికళలు మించీ నీమోమున నవె
పొసఁగినపొందు నిన్నుఁ బొదిగొన్నది
యెసఁగి శ్రీవేంకటేశుఁ దేలె నన్ను నీతఁ డిట్టె
పస నీచిగురుమోవిఁ బాదుకొనె వలపు ॥ మూసి ॥ 182

భైరవి

అందరికి సిరితేకా అటమటా లేమిటికి
నిందలకుఁ జొర వీడే నేరుపింతేకాక ॥ పల్లవి ॥

పడఁతికి నిన్ననె బాసయిచ్చినవాఁడవు
తడఁబడి యింతలోనే తప్పవచ్చునా
నడుమ నన్నుఁ జూచి నాతో మొగమోటానకు
చిడుముడి నిచ్చకాలు సేసేవుగాక ॥ అంద ॥

ప్రేమముతో నిందాఁకాఁ బిలిపించినవాఁడవు
దోమటిదొాడుక కిఁకఁ దోయవచ్చునా
నామనసు గన్నదాఁకా నాటకములు జరపి
గామిడివేసాలు సేసి కదిసేవుగాక ॥ అంద ॥

అండఁబెట్టు కాపెవిదే లందుకొన్నవాఁడవు
దండిగాఁ గూడ కిఁక దాఁచవచ్చునా
కొండవలె నన్నేలితి కోరి శ్రీవేంకటేశుఁడ
చండిసేసి వినోదాలు జరపేవుగాక ॥ అంద ॥ 183

కేదారగౌళ

విచ్చనవిడిని యిఁక వీడేలు సేసుఁగాని
రచ్చలఁ బెట్టక యిఁక రమ్మనవే లోనికి ॥ పల్లవి ॥

పంతగాఁడైనవాఁడు పరపుపై నుండుఁగాక
ఇంతలోనే నావద్దికి యెట్టు వచ్చెనే
యెంతలేదు తనసుద్దు లిన్నియు నెఱుఁగుదును
రంతులు సేయక ఇట్టె రమ్మనవే లోనికి ॥ విచ్చ ॥

యేతులు నెరపేవాఁడు యేమీ ననకుండుఁగాక
యీతల మాతో మాట లేలాడీనే
చూతము తననేరుపు చుట్టులఁ బెట్టఁగనేల
రాతిరాయ నీఁకనైనా రమ్మనవే లోనికి ॥ విచ్చ ॥

దిట్ట యెంతవాఁడు తాను దేవర శ్రీవేంకటేశుఁ—
డెట్టు గూడెనే నను నిందరిలోన
అట్టె కానీవే తనఆయము నేఁగన్నదే
రట్టునేయ కిఁకనైనా రమ్మనవే లోనికి ॥ విచ్చ ॥ 184

సౌరాష్ట్రం

ఎవ్వరు మంచివారమో ఇప్పుడు నీకు
పువ్వువలె నాకు నీవు బుద్ధిచెప్పవయ్యా ॥ పల్లవి ॥

బత్తితోఁ బాదము లొత్తి బాగాలు చేతికిచ్చి
చిత్తమురా సేవలెల్లాఁ జేసీ నాపె
కొత్తకొత్తమాటలాడి కొంగువట్టి తీసి నిన్ను
గుత్తపుగుబ్బల నూఁది గునిసేము నేము ॥ ఎవ్వ ॥

అంగములు సోఁకించి అట్టె మోవి చవిచూపి
చెంగటనే కాఁపిరము నేసీ నాపె
జంగిలి దూరులు దూరి జంకెన బొమ్మలు చూపి
వెంగెములనే సడివేసేము నేము ॥ ఎవ్వ ॥

చనవునఁ గాఁగిలించి చాయలు సన్నలుఁ జేసి
యెనసీ శ్రీవేంకటేశ యెదుట నాపె
ననుపుల నిన్నుఁగూడి నవ్వుతానే గోర గిరి
చెనకి రతుల ఘాతసేసేము నేము ॥ ఎవ్వ ॥ 185

శుద్ధవసంతం

ఊరకే నన్నిటు దూరి వుప్పతించేవు
యేరీతి తక్కరియౌటా యెఱఁగవు నీవు ॥ పల్లవి ॥

ఆతఁడు వాసులెక్కించి ఆటకానకుఁ బెట్టితే
యేతులకుఁ గాఁతాళించి యేలచూచేవే
రాతిరిఁబగలుఁ దాను రచ్చ లెందోనేసి వచ్చి
యీతల నటలు నేసే దెఱఁగవు నీవు ॥ ఊర ॥

తానే సన్నలు నేసి తగవులఁ బెట్టితేను
పేనిపట్టుక నీవేల పెనఁగాడేవే
అనుకొని వాడవారి నందరిఁ బెండ్లాడివచ్చి
యీనేరుపులు చూపేది యెఱఁగవు నీవు ॥ ఊర ॥

శ్రీవేంకటేశ్వరుఁడు చేరి యిద్దరిఁ గూడితే
చేవమీర నీవేల సిగ్గువడేవే
వేవేలుసతులకు వేరే నేసవెట్టి వచ్చి
యీవిధాన మొఱఁగేది యెఱఁగవు నీవు ॥ ఊర ॥ 186

కు 934 కాంబోది

నాకేల వేగిరము నమ్మిఁతి నేను
మేకొని నీవే నన్ను మెచ్చేవుగాని ॥ పల్లవి ॥

ప్రియురాలు విభునితో పెనఁగులాడఁగఁబోతే
నయమున వూరివారు నవ్వేఁజూతురు
క్రియ గూడ నిట్టె చేతికిని లోనై వుండఁగాను
దయ నీచిత్తములోన తానే వుండీఁగాని ॥ నాకే ॥

పాయరానివారు నీతో పంతము లాడఁగఁబోతే
కాయకపుసవతులు కాకుసేతురు
ఛోయి నీవెంతసేసినా నోరుచుకవుండఁగాను
యీయెడ నీవే తగవు యెఱిఁగేవుగాని ॥ నాకే ॥

కందువ నే నిట్టె నిన్నుఁ గాఁగిలించి కూడఁబోతే
పొందైన నీసతులెల్లాఁ బొగడుదురు
ఇందులో శ్రీ వేంకటేశ యేలితి విట్టె వుండఁగా
మందలించి నీవే యింకా మన్నించేవుగాని ॥ నాకే ॥ 187

బౌళి

ఇంక విచారములేల యిద్దరును నొక్కటే
సంకెలేక వుండితేను జరసేరా సతులు ॥ పల్లవి ॥

వనితకు నీకును వాదికమాటలవల్ల
మనసులు సరిదాఁకె మరి యేఁటికి
పెనఁగించుకొననేల ప్రియము తొల్లె కలదు
వొనగూడి వుండఁగాను వొద్దనేరా సతులు ॥ ఇంక ॥

సుదతికి నీకును సూటులచూపుల
కదిసెఁ జుట్టరికేలు కత లేఁటికి
పదర నింతేసి యేల పనులెల్లా నీదేరె
యెదురెదుర నవ్వగా [1]నేలనేరా సతులు ॥ ఇంక ॥

జలజాక్షికిని నీకు సారెఁ జెనకులవల్ల
కొలఁది మీరె రతులు కొంకనేఁటికి
వెలయఁ గోనేటిశ్రీవేంకటేశ నన్నేలితి
కొలువు సేయించుకొంటేఁ గొసరేరా సతులు ॥ ఇంక ॥ 188

[1] ఏల + అనేరా.

పాడి

ఎంత సేసినా నీవు ఇన్నిటికిఁ దగుదువు
బంతికిఁ బిలుతు సిగ్గువడేవనికాని ॥ పల్లవి ॥

బిగివాయ కాపెమీఁదిపరాకుననున్నవేళ
నగినదే చాలదా నాతో నీవు
పొగడుదు నిందరిలో పొంచి నీసుద్దులు చెప్పి-
యగడు సేసితినంటా ననేవనికాని ॥ ఎంత ॥

చెలిఁ గాఁగిలించేవేళ చేరి నిన్నుఁ బిలిచితే
పలుకుటే చాలదా పైపై నీవు
సొలసిందుకు మొక్కుదు చూచినవా రేమని
తలఁతురో యని కొంకి దాఁగేవనికాని ॥ ఎంత ॥

వోదక మీరిద్దరును వుండఁగా నే వచ్చితే
కూడుటే చాలదా గొబ్బన నీవు
పీడె మిత్తు నిందుకు శ్రీవేంకటేశ వెంగెమని
వాడుమోముతోఁ దలవంచేవనికాని ॥ ఎంత ॥ 189

ఆహిరి

ఎగసక్కే లాడనేర యిచ్చకము లాడనోప
జగడాలు మాని యింక చక్కనుండుమనవే ॥ పల్లవి ॥

చెలిమి సేసేవాఁడైతే చేఁతకల్లా లోనౌఁగాక
మలకలమలకలమాట లేఁటికే
వలపెల్లా నాసొమ్ము వట్టిసట దనసొమ్ము
చలము లింకానెల చక్కనుండుమనవే ॥ ఎగ ॥

తప్పులేనివాఁడైతే తాలిమితో నుండుఁగాక
అప్పటిని యింతేసియాన లేఁటికే
యెప్పుడూ నేఁ దనదాన యెవ్వరివాఁడో తాను
చప్పుడు సేయక యిఁక చక్కనుండుమనవే ॥ ఎగ ॥

సమ్మతించినవాఁడై తే చనవిచ్చి కూడుఁగాక
కమ్మటి రేపుమాపని గడు వేఁటికే
తమ్మిపువ్వుకాంతను తా శ్రీవేంకటేశుఁడు
సమ్మదము లోనగూడె చక్కనుండుమనవే ॥ ఎగ ॥ 190

వరాళి

ఇంతకు వచ్చెనా నేఁడు యీపెవలపు
సంతసతులకు నేఁడు సన్నలు చూపేవు ॥ పల్లవి ॥

నేసకొప్పు వంచదా చేరి నీకు మొక్కదా
ఆసతో సేవలు సేయదా యింతి
వాసులెక్కించి యాదోవనితనుఁ బురికొల్పి
మాసటీనివలె నేఁడు మాటలాడించేవు ॥ ఇంత ॥

పెదరేఁచి పీడెమీదా ప్రియములు చెప్పదా
చిదుముడి చన్నులఁ బూజించదా యింతి
యెదమిచ్చి వేరొక్కతె నెఱఁగనటే తెచ్చి
కడవానివలె నేఁడు కాకుసేయించేవు ॥ ఇంత ॥

ఇటు నిన్నుఁ గూడదా యింపు నీకుఁ జేయదా
నటన శ్రీవేంకటేశ నవ్వదా ఇంతి
ఘటనఁ బరకాంతను కన్నులెదుట నిలిపి
విటునిచందాన నేఁడు విద్యలాడించేవు ॥ ఇంత ॥ 191

దేసాళం

ఏమి గట్టుకొంటివి యింతేసి మమ్మేఁ జేసి
దోమటి దొడికి మాకు దూరులు గట్టుదురా ॥ ఏమి ॥

పోహణించి నీవేల పూఁచి బాససేసేవు నీ-
మోహమెల్లాఁ గంటిమి మొన్ననే నేము
వూహాపోహ లెరిఁగి వూరకున్నదాన నేను
సాహసించి చన్నులపైఁ జాఁతురా నీచేతులు ॥ ఏమి ॥

చేరి మమ్మునేల నీవు చెనక వచ్చేవు నీ-
నేరుపెల్లాఁ గంటిమి నిన్ననే నేము
కూరిమిఁగొసరి నీగుట్టు దెలుసుకొంటిమి
మేరమీరి యింతలోనే మెట్టుదురా పాదము ॥ ఏమి ॥

కొయ్యతనాన నన్నుఁ గూడితి పానుపుపై నీ-
నెయ్యమెల్లాఁ గంటిమి నేఁడే నేము
యియ్యెడ శ్రీవేంకటేశ యిన్నియు నియ్యకొంటిమి
[1] నియ్యిచ్చలమోవిపయి నింతురా గుఱుతులు ॥ ఏమి ॥ 192

రేకు 935 శ్రీరాగం

ఇదివో మీసుద్దులు ఇందుకే వెరగయ్యీని
వుదుటుమీవయసులు వొక్కరతే కాదా ॥ పల్లవి ॥

వేడుకతో నిన్నుఁ గూడి వింతలై యుండి తనకు
వాడుమోమేల వచ్చె వనితకును
జాడతో నీమోమైతే సరిఁ జెంగలించినది
వోడక మీకిద్దరికీ వొక్కరతే కాదా ॥ ఇది ॥

1. నీ+ఇచ్చల. వింత్రతికసమాసము,

పువ్వువలె నీతోడ పొందు నేసె నిందాఁకా
నివ్వెరగేఁటికి వచ్చె నెలఁతకును
నవ్వులైతే నీసెలవి నారుకొన్నట్టున్నవి
పువ్విళ్లూర నిద్దరికి నొక్కరతే కాదా ॥ ఇది ॥

కలిసె నీకాఁగిటను కడఁగి శ్రీ వేంకటేశ
అలపులేఁటికి వచ్చె నంగనకును
కొలఁదిలేవు నీకైతే గుఱుతైనచెనకులు
వొలిసి మీకిద్దరికి నొక్కరతే కాదా ॥ ఇది ॥ 193

రామక్రియ

ఆపెకంటె నీవెక్కుడు ఆపె తొల్లె నీకెక్కుడు
చేపట్టి చెలి మొక్కఁగా చెనకేవు నీవు ॥ పల్లవి ॥

కన్నులనే సన్న నేసి కాఁకలు నీపైఁ టూసి
మిన్నక పరాకు నేసీ మెలుఁత
చన్నులపైఁ జేయి చాఁపి సంగతి నిట్టూర్పు లాఁపి
వున్నతి వలపు చల్లి వొరసేవు నీవు ॥ ఆపె ॥

మాటలనే పొద్దువుచ్చి మచ్చిక నీపైఁ గుచ్చి
కూటముల నవ్వు దచ్చి కోమలి
నీటులనే మేనువెంచి సేరుపులనే మించి
పూఁటపూఁటకుఁ గొసరి పొదిగేవు నీవు ॥ ఆపె ॥

కడుఁదమకాన మొక్కి కాఁగిటిలోపలఁ జొక్కి
అదరి కాలుదొక్కి నంగన
విడువక రతిఁ బొంది వెస మోవితేనె చింది
కడఁగి శ్రీ వేంకటేశ కైకొనేవు నీవు ॥ ఆపె ॥ 194

కొండమలహరి

ఎంతలేదు రమ్మనవే యేల వేసాలు నేసీని
పంతగాఁడై వూరకుంటే పచారించేరా ॥ పల్లవి ॥

అలయనేలే తాను ఆసురుసు రననేలే
నలినాక్షి తనతోఁ బెనఁగులాడితే
వలవఁగ నింతేసి వచ్చెఁగాక అటు తాను
తొలుతే సాజాన నుంటే దొమ్మి నేసేరా ॥ ఎంత ॥

సిగ్గులు వడఁగనేలే సెలవుల నవ్వనేలే
నిగ్గులను వసంతపునీరు చల్లితే
బగ్గన తా వచ్చి వొడివట్టి తియ్యఁగానేకాక
వొగ్గి గుట్టున నుండితే నొలవేసేరా ॥ ఎంత ॥

మేనిమురిపెములేలే మేకులు చూపఁగనేలే
ఆనుక తనకాఁగిట నాపె గూడఁగా
యీనెపము శ్రీవేంకటేశుఁడు తాఁ జేసెఁగాక
మోనాన వాసితో నుంటే మొరయవచ్చేరా ॥ ఎంత ॥ 195

సాళంగనాట

పొందు గలిగితే నన్నేఁ బొసఁగుఁగాక
చందముగానియప్పుడు సమ్మతులు గూడునా ॥ పల్లవి ॥

మనసురానిచోటికి మంతనము లేమిటికి
చనవులేనియడకు సరసాలేల
ననుపులేనిపట్ల నగవులు చవిగావు
అనుమానమైనచోట ఆసపడఁదగునా ॥ పొందు ॥

యితవుగానివేళ ఇచ్చకము లేలవచ్చు
సతముగానివారిసంగా లొద్దు
రతి కెక్కనివలపు రాయిడికి మూలము
తతిగానివయసుకు తమక మమరునా ॥పొందు॥

సిగ్గులు ముంచుకొనఁగా నేసలెట్టు వెట్టఁజెల్లు
యెగ్గుపట్టఁ బూనితేను యెనయరాదు
అగ్గమై శ్రీవేంకటేశ అట్టె నన్ను నేలితివి
వెగ్గలించె సంతోసాలు వేగిరించఁ దగునా ॥పొందు॥ 196

సామవరాళి

ఏమి గట్టుకొంటివి నీ విందువంకను
సాము లిందులోనే చేసి సాదించవయ్యా ॥పల్లవి॥

అలిగి నేనే తిట్టితినంటా నాపెతోఁ జెప్పి
తెలిపి నీవే తగవు దిద్దవచ్చేవా
వెలయ నిద్దరికిని వేఁడికోపములు రేఁచి
చెలఁగి నడుమ నీవు సీతు గాయవయ్యా ॥ఏమి॥

పెనఁగి నే నాపె నొట్టు వెట్టితి నంటాఁ జెప్పి
పొనిగి యంతటిలోనే పొందు సేసేవా
వొనరఁగఁ దరితీపు లూరించి వూరించి
యెనలేని వేడుకల నీఁదులాడవయ్యా ॥ఏమి॥

నాలితో నాపె నేను నవ్వితినంటాఁ జెప్పి
తాలిమితోడుతనే సంతము సేసేవా
యీలీల శ్రీవేంకటేశ యేలితి విద్దరి మమ్ము
పోలిమి మావలపు మైఁ బూసుకొనవయ్యా ॥ఏమి॥ 197

దేవగాంధారి

మాతో నేమి చెప్పేవు మాపుదాఁకా సుద్దులు
నీతి విచారించుకొంటే నీవెఱఁగవా ॥ పల్లవి

నమ్మిక గావలె నని నవ్వు దెచ్చుకొనేఁగాక
కొమ్మమనసులోపలికోప మారెనా
సమ్మతించవచ్చునా చల్లజంపు లివిగాక
నెమ్మి నీచేసినచేఁత నీ వెఱఁగవా ॥ మాతో ॥

మచ్చిక చూపవలసి మాటలాడె నింతెకాక
కచ్చుపెట్టుకున్నయలుకలు దీరెనా
మెచ్చఁదగునా యివి మిక్కిలి కాఁకలుగాక
నిచ్చలపు నీగుణాలు నీ వెఱఁగవా ॥ మాతో ॥

వలపు రేఁచేనని వంక చూచె నింతెకాక
తలఁపులో [1] నెంజెరి వింతటఁ బాసెనా
యెలమి శ్రీ వేంకటేశ యింతి నిట్టె కూడితివి
నెలకొన్న నీమహిమ నీవెఱఁగవా ॥ మాతో ॥ 198

రేకు 936 శ్రీరాగం

ఇప్పటనుంటేఁ గొసరనేమిటికి నింతలోనే
తప్పీనా తానే ఆసుద్ది దడవీఁగాని ॥ పల్లవి ॥

రయమున విరహాన రాఁగిననన్నుఁ జూచితే
దయ పుట్టకుండునా తనకై నాను
ప్రియములు చెప్పియైనాఁ బిలువవే యిక్కడికి
నియతానఁ దానే మన్నించీఁగాని ॥ ఇప్ప ॥

---

1. 'నెంజెరివి' 'నెంజిలి' కి మారురూపమా ? నెంజిలి మనోవ్యథ.

వెగటులేనినావిన్నపములెల్లా వింటే
చిగిరించకుండునా చిత్తమైనాను
మొగము చూడుమనవే ముచ్చటయ్యీనివే నేఁడు
జగమెల్లా మెచ్చఁగాను చనవిచ్చీఁగాని ॥ఇప్ప॥

గుఱుతుగా నన్ను నిట్టె కూడినాఁడు ఇటులైతే
చిఱునవ్వు రాకుండునా నెలవినైనా
యెఱిఁగి శ్రీవేంకటేశుఁ డేలె నన్ను విడెమీవే
జఱయుచుఁ దనమోవి చవిచూపీఁగాని ॥ఇప్ప॥ 199

శుద్ధవసంతం

కాంతలనెల్లా నొక్కగాడిఁ గట్టే వింతేకాక
మంతనమాడితేనే మర్మము గరఁగునా ॥పల్లవి॥

తలఁపే కలిగితే దండనుండవా నీవు
వలచినవాఁడవైతే వాసులెంతువా
నెల కొకమాటు వచ్చి నిద్రతెంకి నుండఁగాను
తెలిసెనా నాగుణము తేటతెల్లమిగను ॥కాంత॥

చుట్టరిక మెఱిఁగితే సులభాన నవ్వవా
గుట్టుగన్నవాఁడవైతే కొంచివుందువా
యెట్టకేల కిటు మాతో యేలాటా లాడితేనే
పట్టెనా నీమనసున పంతపునాసేవలు ॥కాంత॥

కరుణించవలసితే కప్పురవిడె మియ్యవా
సరసానకు లోనైతే సమ్మతించవా
యిరవై శ్రీవేంకటేశ యిట్టె నన్ను నేలితివి
సరివచ్చెనా తొల్లిటి సంగాతపురతులు ॥కాంత॥ 20

పూర్వగౌళ

కానవచ్చీ నందులోనే కడమదొడమలెల్లా
నీనేరుపు లాపెమీఁద నెరపుమా చూతము ॥ పల్లవి ॥

చేపట్టుఁగుంచమనంటా సిగ్గు లీడఁ బలికేవు
ఆపెతోడ నీమాటే ఆడుమా నీవు
వోపుదునంటా నాకు వూడిగాలు చెప్పేవు
యేపున నాపెచేత చేయించుకొమ్మా చూతము ॥ కాన ॥

గోలదాననంటా నన్నుఁ గొనగోరఁ జెనకేవు
నాలి నాపెతోడ నిట్టె నవ్వుమా నీవు
మేలుగలదాననంటా మెట్టేవు నాపాదము
గేలి నాపెపాదానఁ దాఁకించుమా చూతము ॥ కాన ॥

నేసుకొన్నదాననంటా చేరి నన్నుఁ గూడితివి
ఆసల నాపెఁ గాఁగిట నంటుమా నీవు
శ్రీసతినంటా నన్ను శ్రీవేంకటేశ యేలితి
భూసతి ఆపెను నిట్టె పొందుమా చూతము ॥ కాన ॥ 201

మధ్యమావతి

అందుకుఁగా మమ్మేల ఆఱడిఁబెట్టేఁ దాను
సందడిఁ గాలుదొక్కితే సాదించవలదా ॥ పల్లవి ॥

అద్దుకొని యెదమాట లాడించకుండితే నేమి
వద్దికి రాఁగాను నే వద్దనేనా
ముద్దుముద్దువలె నేను మొక్కి నిలుచుండితేను
అద్దో పరాకు నేసితే నలుగఁగవలదా ॥ అందు ॥

చప్పుడు గాకుండా వచ్చి సన్న సేయకుంటేనేమి
కప్పురవీడె మియ్యఁగాఁ గాదనేనా
దుప్పటికొంగు వట్టితి తొలుతఁ దా రానందుకు
కొప్పువట్టి తీసి నేను కోపగించవలదా ॥ అందు ॥

నేనలుగాఁ బ్రియములు చెప్పకుండితే నేమి
తేనెమోవిచ్చితే సమ్మతించననేనా
తానె శ్రీ వేంకటేశుఁడు తగిలి నేఁ గూడితేను
పూని యలసినందుకు వోదిసేయవలదా ॥ అందు ॥ 202

గౌళ

నివ్వెరగుతోడ నేము నిలుచున్నార మిదివో
దవ్వులనుండి నీకెట్టు తమిరేఁచేమయ్యా ॥ పల్లవి ॥

మనసులోపలిమాట మగువ కాదఁగరాదు
తనువుమీఁదటికాఁక ధరించరాదు
వనితఁ బాసి వాడలవారితో జూజమాడేవు
వినయాన నీకేమని విన్నవించేమయ్యా ॥ నివ్వె ॥

కన్నులఁజూచేయాసలు గక్కన నాపఁగరావు
పన్ని పాయపుసిగ్గులు పట్టఁగరావు
సన్నల నింతులతోడ సాముసేసే విందు
అన్నిటా నిన్నెట్లఁ జాయకుఁ దెచ్చేమయ్యా ॥ నివ్వె ॥

కూడినట్టి నీరతులు కొలఁదివెట్టఁగరావు
వాడుమోవిగుఱుతులు వంచించరావు
యీడనె శ్రీ వేంకటేశ యేలితి వింతలో వచ్చి
తోడనే నీకీరితిఁ బోదులు సేసేమయ్యా ॥ నివ్వె ॥ 203

పాడి

ఎంత దక్కరీఁడే వీఁడు యేమి సేతునే
మంతనపుచెలులాల మనసియ్యఁ డిదివో ॥ పల్లవి ॥

చేసన్న చేసినవాఁడు చేరి మాటలాడరాదా
ఆసల నవ్వుల నెత్తమాడ నేఁటికి
యీసుద్దు లెఱుఁగ నేను యీతనివేళ గాచుక
నేసవట్టుకున్నదాన చిత్తగించఁ డిదివో ॥ ఎంత ॥

తప్పక చూచినవాఁడు దండనే కూచుండరాదా
కప్పురపువసంతాలు కడనేఁటికి
తప్పు విచారించనైతి తనకే వొడిగట్టుక
అప్పటనుంటేఁ జూచేను అవుఁగాదనఁ డిదివో ॥ ఎంత ॥

వీడె మిచ్చి కూడేవాఁడు వేరులేక చొక్కరాదా
వాడికసతులకళవళమేఁటికి
యీడనె శ్రీ వేంకటేశుఁ డింతసేసి నన్నుఁ గూడె
పాడితో సేవలుసేసేఁ బాయలేఁ డిదివో ॥ ఎంత ॥ 204

రేకు 937 భైరవి

సిగ్గువడ నీఁకనేల శిరసు వంచఁగనేల
తగ్గులేని సరసాల తమిరేఁచరాదా ॥ పల్లవి ॥

పలుమారు నీచేఁతలు పచ్చిగా నాడఁగరాక
చెలియ చెక్కిటిమీఁదిచేత నున్నది
మొలకచన్నులమీఁద మొనగోర సోఁకింపించి
నెలవుల నవ్వింపించి చెంగలించరాదా ॥ సిగ్గు ॥

కొచ్చి కొచ్చి నీమేన గుఱుతులు చూపలేక
ముచ్చటతో సారె నీకు మొక్కుచున్నది
కచ్చుపెట్టి యాపెను నీకాఁగిటను బిగియించి
ఇచ్చకపువలపుల నీఁదింపించరాదా ॥ సిగ్గు ॥

రతికెక్కినట్టినిన్ను రవ్వసేయఁ జాలక
మితిమీరి నిన్నుఁ గూడి మెచ్చుచున్నది
సతమై శ్రీవేంకటేశ చనవిచ్చి మన్నించి
యితవుగా మోవి ఇచ్చి ఇటు మెప్పించరాదా ॥ సిగ్గు ॥ 205

వరాళి

ఇందుకు నే నేమిసేతు ఇది నీకే తెలుసును
విందువలె లోలో వట్టివిచారాలు నేసేవు ॥ పల్లవి ॥

యెన్నఁడైనా నే నిన్ను యెగసక్కె మాడుదునా
కొన్నేసి నీవే గడించుకొందువుగాక
పన్ని నిన్ను నేఁ దప్పులు పట్టితినా యిటు తొల్లి
వున్నట్టేవుండి నీవే వులికిపడేవు ॥ ఇందు ॥

యెచ్చరించి నే నేమైనా యేతువ రెత్తితినా
పచ్చిదేర నీవే సిగ్గుపడేవు గాక
నెచ్చెలులముందరను నీపై నింద మోపితినా
బచ్చెనమాటల నీవే బాసలు నేసేవు ॥ ఇందు ॥

పూనిపట్టి యెప్పుడైనా బొమ్మల జంకించితినా
ఆనుక నీవే వెరగందేవు గాక
వీనుల నీ సుద్దులెల్లా విననా శ్రీవేంకటేశ
నానాటికి నన్నునేలి నవ్వులు నవ్వేవు ॥ ఇందు ॥ 206

కన్నడగౌళ

తేటతెల్లమిగ నన్నేఁ దెలిసితిమి
ఆఁటదాననంటా నన్ను నాఱడిఁబెట్టేవు ॥ పల్లవి ॥

చేఁత నాపె నీకు నిట్టె సేవసేయఁగాఁ జూచి
యింత నీవు వేఁడుకొన్నా నితవయ్యీనా
యెంతలేదు నీవేసాలు యెఱఁగనా నేఁ దొల్లి
సంతకూటములు చూపి సటలఁబెట్టేవు ॥ తేట ॥

సన్నల నాపె నీతో సరసాలాడఁగాఁ జూచి
మన్నన లెన్నిచ్చినాను మనసొగ్గీనా
పన్నిన నీమాయ లివి భావించి తెలియనా
తిన్నని మోవితేనెల తీపులఁబెట్టేవు ॥ తేట ॥

గరిమెతో నాపె నీకాఁగిట నుండఁగాఁ జూచి
సరి నెంతలాలించినా చవు లయ్యీనా
యిరవై శ్రీవేంకటేశ యేలితివి నన్ను నిట్టె
శిరసువంచి నవ్వి నేసలువెట్టేవు ॥ తేట ॥ 207

రామక్రియ

ఆఱడిఁబెట్టఁగనేల ఆతని నింతేసి నీవు
మీఱక బంగారుపీఁటమీఁదఁ గూచుండవే ॥ పల్లవి ॥

కొంగువట్టి తియ్యనేలే కొసర నేమిటికే
సంగతెఱిఁగిననెరజాణవిభుని
ముంగిట నున్నాఁ డతఁడు మొక్కితే నెఱుకగాదా
రంగుగాఁ దానే వచ్చి రావే లోపలికి ॥ ఆఱ ॥

విన్నపము సేయనేలే వేఁడుకొన నింత యేలే
సన్న దెలిసినయట్టిసరసునికి
కన్నాఁడు నీగుట్టు వేళగాచుటే తగులుగాదా
పన్ని నిన్ను నేలీఁగాని పలువవే పానుపు ॥ ఆఅ ॥

చనవునఁ దిట్టనేలే చవులు చూపఁగనేలే
యెనసినశ్రీ వేంకటేశునెదుట
ననిచి వున్నాఁ డితఁడు నగుటే వుంకువగాదా
తనివి నొందించి యింకాఁ దడవవే కాఁగిట ॥ ఆఅ ॥ 208

కాంబోది

తలఁచుకొమ్మనవే తనగుణాలెల్లా నేఁడు
కొలనిలోసతులను కోరఁడా తాను ॥ పల్లవి ॥

పంతములేలాడీనే పడఁతులుగలవాఁడు
యింతలోనే మరుబాణా లిటు గెల్చెనా
అంతటాను తనసుద్దు లల్లనాఁడే వింటిమి
వింతగా సీతాదేవి వెదకఁడా తాను ॥ తలఁ ॥

నవ్వులేల నవ్వీనే ననుపైనకోడెకాఁడు
ఇవ్వలఁ దనపాయము ఇట్టె గెల్చెనా
చివ్వనఁ దనయెమ్మెలు చెప్పీనేలే మాముందర
దవ్వుల రుక్మిణికిఁగా తగులఁడా తాను ॥ తలఁ ॥

చెప్పుకోనేలే మాటలు శ్రీ వేంకటేశ్వరుఁడు
యిప్పుడే తనమనసు యిట్టె గెల్చెనా
వొప్పుగా నన్నిటు గూడె నొరయనేలే చన్నులు
నెప్పున నురాన లక్ష్మి నిలుపఁడా తాను ॥ తలఁ ॥ 20

సౌరాష్ట్రం

ఏమి సేయవచ్చు నిఁక నెవ్వరితో నాడేము
  నీమన సెఱఁగనిది నేము చెప్పేమా ॥ పల్లవి ॥

సెలవుల నగనా చెప్పినట్టు సేయనా
  కొలఁదిమీర నన్నేల కొసరేవు
  తలుపుమాటునసున్న తరుణి నడుగరాదా
  యెలమి నీయంత నీవు యెఱఁగకుండితేను ॥ ఏమి ॥

సేస నీపైఁ బెట్టనా చేతికి విడెమియ్యనా
  వేసాలకు నన్ను నేల వేఁడుకొనేవు
  యీసుద్ది నీవెనకదిక్కుంతిని నడుగరాదా
  దోసము పుణ్యము నీకుఁ దోఁచకుండితేను ॥ ఏమి ॥

తైవసమై కూడనా కాఁగిలించుకొననా
  శ్రీవేంకటేశుఁడ నాచెక్కు నొక్కేవు
  భావము నీదాఁపిరముపడఁతి నడుగరాదా
  చేవమీఱినసిగ్గునఁ జెప్పరాకుండితేను ॥ ఏమి ॥ 210

రేకు 938 శుద్ధవసంతం

మంచివాఁడవే నీవు మావాఁడవు
  అంచెలనేల గుక్కే వాదవయ్య మాట ॥ పల్లవి ॥

ఆగడాలేల సేసే వటువంటివాఁడవా
  మీగుణా లేమైనాను మే మెఱఁగమా
  నీగుటు తెఱఁగలేక నిందలాడిరి చెలులు
  యీగతి నేఁటికి వంచే వెత్తవయ్య శిరసు ॥ మంచి ॥

నేరము లివుకున్నవా నీయందు నేమి గడమ
గారవపునీచేతలు కన్న వే కావా
దూరిరింతే నిన్నిందరు తుదమొద లెఱఁగక
నారుకొన్నచింత యేల నవ్వవయ్య నెలవి ॥ మంచి ॥

బొంకనేరుతువా నీవు పొంచుగా మమ్మేలితివి
కొంకేల శ్రీవేంకటేశ కొసరుదున్నదా
సంకించక నిన్ను నిట్టె సాదించిరింతేకాక
బింకపుగుట్టేమిటికి పెట్టువయ్య నేస ॥ మంచి ॥ 211

ముఖారి

ఏమి సేయవచ్చు నిఁక నియ్యకొనవలెఁగాక
దీమసపుటాసలేకా దిమ్మరిఁ జేసినవి ॥ పల్లవి ॥

చెలరేఁ గాపెసుద్దులే చెప్పేవు పలుమారు
చెలులతోనెల్లా నీవు సిగ్గువడక
నలువంక సవతులు నవ్వే రిందుకు నిన్ను
వలపుగా నిన్ను నింత వాఁడము సేసినది ॥ ఏమి ॥

సూటిగా నాపెమెట్టెలు చూపేవు సీవేలఁ బెట్టి
చీటికిమాటికి నీవు సిగ్గువడక
చాటువగా నందవారు సన్న సేసే రెఱఁగవు
పాటించి మననేకా పచ్చిగాఁ జేసినది ॥ ఏమి ॥

వడి నాపెకుఁ జూనుక వచ్చేవు శ్రీవేంకటేశ
చిడుముడి నన్నేలితి సిగ్గువడక
పడఁతులు నీచేతలు పట్టిఇచ్చేది యెంచవు
కడఁగి నీపయనేకా కళలు నించినది ॥ ఏమి ॥ 212

దేశాక్షి

మాపుదాఁకా నేమిచెప్పే ఘటియును నే నింక
  ఆపనికి లోనై వుండు టదిమేలు నాకు ॥ పల్లవి ॥

ప్రియపడి నీతో నింత పెనఁగ నే మున్నది
  నయగారిమాటలకు నగుతగాక
  నియతాన నడవఁగా నీకు బుద్ది చెప్పేనా
  అయినట్టయిన నీవుండు టదిమేలు నాకు ॥ మాపు ॥

సారెసారె నే నిన్ను సాదించఁగా నేమివచ్చీ
  మేరతో నీచేఁతలెల్లా మెచ్చుటగాక
  వోరలేక వుండఁగాను వొడఁబరచవచ్చేనా
  ఆరతి నీయిచ్చనుండు టదిమేలు నాకు ॥ మాపు ॥

శ్రీవేంకటేశ నీతోడ సిగ్గువడఁ బనియేమి
  భావించి నిన్నుఁ గూడుటే పంతముగాక
  నీవాళ్ళ లేనిగుణము నేఁ జేసిపెట్టేనా
  ఆవటించి నమ్మివుండు టదిమేలు నాకు ॥ మాపు ॥ 213

మాళవిగౌళ

చెప్పవద్దా బుద్దులు నీచెలువునికి
  వుప్పతించ కేలుంటివే వొడివట్టఁగాను ॥ పల్లవి ॥

విందువలె నాతనిచే విడెము నే నందుకోఁగా
  సందుసుడి నీవేల జరసేవే
  పొందుసేసి నీవింతేసి పూనుక వచ్చేదానవు
  యెందుంటివే నన్నతఁడు యేలుకొనఁగాను ॥ చెప్ప ॥

వొద్దనుండి నేనాతని కూడిగాలు సేయఁగాను
గద్దించి నీవేఁటికిఁ గాఁతాళించేవే
సుద్దులే చెప్పుచు వట్టిసూడువట్టేదానవు
తిద్దుకోవద్దటవే యీతెరువు రాఁగాను ॥ చెప్ప ॥

గక్కన శ్రీవేంకటేశుకాఁగిట నేఁ గూడఁగాను
వెక్కసాన నేమిటికి వెరగందేవే
అక్కరతో నెదచొచ్చి ఆయాలంటేదానవు
మొక్కి వేఁడుకొనవదా ముందుముందుగా ॥ చెప్ప ॥ 214

బౌళి

దొడ్డవాఁడ వవుదువు దొరతనములు చెల్లు
వెడ్డువెట్టి వేఁడుకొని విచారించరాదా ॥ పల్లవి ॥

యేమిటికిఁ దలవంచే వెక్కడిపరాకు నీకు
కామిని నీచేతికిఁ గానుకియ్యఁగా
వాములుగా నీమీఁద వలపులు దొంతివెట్టి
మోము చూచీఁ జిత్తగించి ముచ్చటాడరాదా ॥ దొడ్డ ॥

సిగ్గులేల నెరపేవు చిరునవ్వు లేలవచ్చె
వెగ్గళించి యాపె నీకు తమకము వద్దికిచ్చి
తగ్గుమొగ్గులేక నీకు విందుచెప్పఁగా
యెగ్గులేనిముచ్చ టాడీ నిచ్చగించరాదా ॥ దొడ్డ ॥

నీటులేల చూపేవు నీకునీకే అలసేవు
గాఁటపురతులఁ గూడి కాఁగిలించఁగా
పాటించి శ్రీవేంకటేశ పాయము తరవువెట్టి
మేటిపంతములు చూపి మేల మాడరాదా ॥ దొడ్డ ॥ 215

పాడి

ఇద్దరము నున్నారము యిరుదిక్కులా నీకు
పెద్దరికముతోడనే పెనఁగఁగవలెను ॥ పల్లవి ॥

ఆకె నొడఁబరమకో అంకెకు వచ్చినదాఁకా
నాకేమి చెప్పేవు నమ్మినదాన
[1] శేకరమాయ వలపు సిగ్గులు వడితేఁ బోదు
చేకొలఁదిఁ బ్రియములు చెప్పవలె నిఁకను ॥ ఇద్ద ॥

పూని యాకెనే నీవు బుజ్జగించి పిలుచుకో
నే నెప్పుడుఁ దొలుతనే నీదానను
నానాఁడే పెండ్లాడి నవ్వులు నవ్వితేఁ బోదు
తేనెమోవి యిచ్చి తరితీపు చూపవలెను ॥ ఇద్ద ॥

యింటిలో నాకెఁ గూడితి విందాఁకాఁ గాఁగిట నించు(కో?)
జంటయి నేఁ గూడితి నిచ్చకపుదాన
వెంటనే శ్రీవేంకటేశ వేసాలు నేసితేఁ బోదు
అంటువాయ కిట్లానే ఆదరించరాదా ॥ ఇద్ద ॥ 216

రేకు 939. దేసాళం

పాయపుమదములేల పచారించేవు
చాయలా సన్నలా నిట్టె జట్టిగొనరాదా ॥ పల్లవి ॥

చలము సాదింతురా సతులపై విభుఁడవు
వలచి ప్రియము చెప్పవలెఁగాక
తొలుతే నమ్మించి తెచ్చి దోసము గట్టుకోనేల
చెలియచనవు నేఁడు చెల్లించరాదా ॥ పాయ ॥

1. శేకరము :- శేఖరశబ్దభవమా ? 'శే' వ్యావహారికము.

అట్టుగాఁ జేయుదురా గుట్టున రామల నీవు
చుట్టరికమై నయము చూపుట గాక
వట్టియాసలనుఁ బెట్టి వలవంత సేఁచనేల
ఇట్టె కాంతకోరిక యీడేర్చరాదా ॥ పాయ ॥

తగవులఁ, బెట్టుదురా తరుణుల నింతేసి
తగినరతులఁ గూడి దక్కఁటు గాక
మిగులా శ్రీవేంకటేశ మెచ్చి గుట్టునేయనేల
మగువఁ గూడితి విట్టె మన్నించగాదా ॥ పాయ ॥ 217

అమరసింధు

సిగ్గులువడితేఁ బోదు చెప్పేము నీకుఁ బ్రియము
తగ్గక నీమాట జవదాఁటకున్నాఁ డతఁడు ॥ పల్లవి ॥

మన్నించి నన్ను నిట్టె మచ్చికతో నేలుమని
విన్నవించవమ్మా విభునికిని
వన్ని ఇన్నిటా నీవు పట్టపుదేవులవు
కన్నెరో నీయప్పణకుఁ గాచుకున్నాఁ డతఁడు ॥ సిగ్గు ॥

దట్టముగా నేఁడు మమ్ము దయతో రక్షించుమని
కట్టడ సేయవమ్మా కాంతునికి
అట్టే నీవు మొదల మోహపుఁబెండ్లికూఁతురవు
యెట్టైనా నీపంపుసేయ నెంచుకున్నాఁ డతఁడు ॥ సిగ్గు ॥

చేకొంటి వతని నీవు చేరి నన్నుఁ గూడుమని
కైకొలుపవమ్మా శ్రీవేంకటపతికి.
నీకరుణవారము నీ వేలికసానివి
యీకడ నాయింటిలో నీయింపు చూపీ నతఁడు ॥ సిగ్గు ॥ 218

పాడి

సాదుఁగొయ్య వైనాఁడవు సరికిబేసికి నీవు
యేది నిజ మేది గల్ల యేమిసేతునయ్యా ॥పల్లవి॥

బిగియరాదు నీకుఁ బ్రియము చెప్పఁగరాదు
నగరాదు చూపులు నాటించరాదు
సగము మంచితనము సగము బింకము చూపే-
వెగసక్కెవువిభుఁడ వేమిసేతువయ్యా ॥సాదుఁ॥

బొమ్మల జంకించరాదు పొందులు చూపఁగరాదు
కెమ్మోవి యడుగరాదు కినియరాదు
దిమ్మరితనము గొంత దిట్టరాజసము గొంత
యెమ్మెకాఁడ వైనాఁడ వేమిసేతునయ్యా ॥సాదుఁ॥

మచ్చిక మానరాదు మనసు సోదించరాదు
కొచ్చి శ్రీవేంకటేశుఁడ కూడితి నన్ను
పచ్చిసేఁతలు బాసలు నీవాకునను
యిచ్చకుఁడ వైనాఁడ వేమిసేతునయ్యా ॥సాదుఁ॥ 219

ఆహిరి

చెప్పఁగదవయ్యా చెవులుచల్లఁగా వినే
దెప్పరపుఁదలపోఁతే దిష్టమాయనో ॥పల్లవి॥

తిలకించి యాపె నీదిక్కు చూచితే నీవు
నెలవి నవ్వితి వెట్టె సిగ్గుతోడను
యెలమిఁ దనమాటున నేమైనాఁ జేసితివో
చలివేఁడివలపులు సరివచ్చెనో ॥చెప్పఁ॥

విన్నపము లేకతాన వెలఁది. నీకుఁ జేయఁగా
సన్నల జంకించితివి సరసానను
కన్నె యెవ్వతైనా వచ్చి కాచుకున్నదనెనో
నున్ననినీచెక్కు_ దననోరు సోఁకింపించెనో ॥ చెప్పఁ ॥

జవ్వని నీకాఁగిటను చన్నుల నొత్తితే నీవు
పువ్వుల వేసితివి నీపొందు చూపుచు
రవ్వగా శ్రీవేంకటేశ రతి నలయించెనో
నివ్వటిల్లఁ జక్కఁగాను నిన్ను నెచ్చరించెనో ॥ చెప్ప ॥ 220

హిందోళవసంతం

అడుగరే చెలులాల ఆసలేల పెట్టీని
యెడయక పెనఁగితే నిచ్చగించీనా ॥ పల్లవి ॥

నాలినేసి నాతోను నమ్మికమాట లాడి
యేల బేరిజోకొట్టీనే యిప్పుడు తాను
వాలాయించి నేఁగనక వలెనని పైకొంటేను
వోలి నన్నిటికీఁ దాను వొడఁబడీనా ॥ అడు ॥

చాయలా సన్నలాఁ జూపి సారె నాతో నవ్వీని
తాయి గిలిగించనేలే అట్టుతోఁ దాను
పాయక నేనందుకును బాఁతిపడి కొసరితే
సాయము దప్పక తాను నడఁపఁగఁగలఁడా ॥ అడు ॥

గారవించి నన్నుఁ గూడె కడునిచ్చకము చేసి
యేరు నిద్రవుత్తురటే యింతలోఁ దాను
యీరీతి శ్రీవేంకటేశుఁ డిందుకు నే వేడుకొంటే
వూరట నారతులకు నొడిగట్టీనా ॥ అడు ॥ 221

కుంతలవరాళి

ఇందులోనే వున్నది మీయిద్దరిజాణతనము
అందరము నేమనియాడేము నిన్నును ॥ పల్లవి ॥

బాగాలిచ్చేయాఁటదానిపయ్యదకొం గెడలించి
చేఁగదేరేచన్నులు పిసికే వేమయ్యా
ఆగడీఁడవని నిన్ను నొఁగాదనఁగలేక
సోఁగకన్నులఁ దప్పక చూచె నాపె నిన్నును ॥ ఇందు ॥

కుంచెవేసేమగువను కొప్పువట్టి తీసి మోవి –
యంచు గంటిసేసితి వౌనయ్యా
వంచకుఁడ వనుచు రవ్వలుగాఁ జేయఁగలేక
ముంచినమొగమోటాన మొక్కీనవ్వీ నిన్నును ॥ ఇందు ॥

సురటివిసరేయింతిఁ జొక్కించి కాఁగిటఁ గూడి
కెరలించేవు సిగ్గు చెక్కిట నేమయ్యా
పొరపొచ్చెగాఁడవని పోరక శ్రీ వేంకటేశ
సరి నిక్కి పైనొరగి యాసలఁబెట్టీ నిన్నును ॥ ఇందు ॥ 222

రేకు 940 సామంతం

సందుసుడిదానఁ గాను సతమైనదాన నీకు
అందరివలెనే నన్ను నలయించ కిఁకను ॥ పల్లవి ॥

వొత్తి నీకు విన్నవించే వూఁకొని విను నామాట
చిత్తమువచ్చినప్పుడు నేతువుగాని
బత్తిగల వెరుఁగుదు పలుమారు నారతులు
చిత్తగించి యాపెతోడఁ జెప్పకు నీవిఁకను ॥ సందు ॥

క్రీగీతలున్నది చిలుము బలిసినది.

కనుఁగొన నీకు మొక్కే కానుకగాఁ జేకొను
పనిగలప్పుడు చేపట్టేవుగాని
చనవిచ్చితివి తొల్లె సరసపునాచేఁతలు
సొరిది నాపెముందరఁ జూపకు నీవిఁకను ॥ సందు ॥

తతి నాచన్నులనొత్తేతనివొంది కాఁగిలించు
యితవై నప్పు డింకా నేలేవుగాని
పతివి శ్రీవేంకటేశ పచ్చయిననాసుద్దులు
సతమాయ నాపెతో పచారించకు మిఁకను ॥ సందు ॥ 223

వరాళి

ఇన్నాళ్ళవలెఁ గాదు ఇప్పుడు నీవు
తిన్ననిమోమునఁ గళదేరుచుకున్నాఁడవు ॥ పల్లవి ॥

గద్దరికన్నుల నిన్ను గద్దించి గద్దించి
సుద్దులు చెప్పుతానుండె సుదతి నీతో
పొద్దువొద్దుకేమైనా బుద్ధులు నీకుఁ జెప్పునో
తిద్దువడె నీగుణాలు తేటతెల్లమిగను ॥ ఇన్నా ॥

జవ్వనపుచనుఁగవ సరిఁ గులికి కులికి
నవ్వులు నవ్వుతానుండె నాతి నీతోను
అవ్వల దొక్కకుండా నిన్నలవరచుకొనెనో
రవ్వలాయ నీవలపు రాతిరిఁబగలును ॥ ఇన్నా ॥

పుట్టిపడ మోవితేనె లూరఁబెట్టి పూరఁబెట్టి
పట్టిపెనఁగుతానుండె పడఁతి నీతో
నెట్టన శ్రీవేంకటేశ నిన్ను సిగ్గుదేర్చెనో
యిట్టె నన్నుఁ గూడితివి యిచ్చకముతోడను ॥ ఇన్నా ॥ 224

గౌళ

ఎందు వోయీ మాపొందు లెప్పుడు మీవారమే
ఇందరిలో నాపె నీపై యేఁకటతో నున్నది ॥ పల్లవి ॥

ఆడరాదా మాటలు ఆపెతోడఁ గొంతవడి
వేడుకతో నున్నది వినేనంటాను
చూడరాదా నెమ్మోము సూటిగా నీయెదుటను
వీడెము చేతఁబట్టుక వేళగాచుకున్నది ॥ ఎందు ॥

చుట్టరికమైనాఁ గొంత చూపరాదా నీమీఁద
రెట్టించినరతులకోరిక మున్నది
ముట్టరాదా చనుఁగవ ముచ్చటైనతమితోడ
యెట్టయెదుట నీకే మీఁదెత్తుక తానున్నది ॥ ఎందు ॥

కూచుండరాదా దండ గొబ్బున మంచముమీఁద
లాచి కూడినమందెమేళాన నున్నది
యేచి యిట్టె శ్రీవేంకటేశ నన్ను నేలితివి
చేచేత నిద్దరిఁ జూచి చేరి నవ్వుచున్నది ॥ ఎందు ॥ 225

కేదారగౌళ

ఏఁటికిఁ బరాకు నేసే విప్పుడు నీవు
మాఁటలాడి ఇఁకనైనా మన్నించరాదా ॥ పల్లవి ॥

చిమ్ముఁజూపులనుఁ జూచి చేతికిచ్చీ పూబంతి
కొమ్మ నీకు నిదె యందుకొనరాదా
వుమ్మగిలఁ జెమరించి వూరకే నీవుండఁగాను
ఇమ్మిచ్చి తొడమీఁదట నిడుకొనగాదా ॥ ఏఁటి ॥

వినయాన నీకు మొక్కి విందుచెప్పవచ్చెఁ జెలి
గునియక యిట్టె ఇయ్యకొనరాదా
నినుపునిట్టూర్పు నించీ నీవు గుట్టుతో నుండఁగా
చనవిచ్చి చెక్కునొక్కి సమ్మతించరాదా ॥ఏఁటి॥

కొంగువట్టి పానుపుపై కూచుండఁబెట్టీ నిన్ను
ఇంగిత మెరిఁగి మోవి ఇయ్యరాదా
చెంగలించి రతిఁగూడి శ్రీ వేంకటేశ మెప్పించె-
నంగన నెప్పుడు నిట్టె ఆదరించరాదా ॥ఏఁటి॥ 226

ఆహిరి

విచారించుకో నీవే వింతలు నాతోనేల
ప్రచారపునీచేఁతలు పట్టిచూపఁగలనా ॥పల్లవి॥

మొగమునఁ గళలెల్లా ముంచుకొని వుండఁగాను
నగరాదా నిన్నుఁజూచి నాకు నీవేళ
నిగిడి సింగారమే నీకు వెంగెమైతేను
మగువ నింత నేను మానుపఁగలనా ॥విచా॥

చిదుముడితో నీచెక్కుల వడియఁగాను
తుడువరాదా చెమట తొడఁగి నాకు
వుడిబడి నీసుద్దులు వూరెల్లా నాడుకొంటే
తడయక నే నందు కుత్తర మియ్యఁగలనా ॥విచా॥

వుప్పతిల్ల నీమేననున్నపులకలు చూచి
కప్పరాదా పచ్చడము కడఁగి నాకు
యిప్పుడే శ్రీ వేంకటేశ యేలితివి నన్ను నిట్టె
చిప్పిల సిగ్గువడఁగా చిమ్మిరేఁచఁగలనా ॥విచా॥ 227

శ్రీగీతలు గలవి చిలుము తిన్నవి.

ధాయానాట

కిందు మీఁదు నెఱఁగఁడు కెలసీఁ గాతరమున
చందము నేయఁగదరే సతులాల ॥పల్లవి॥

పొద్దువోదా తనకేమి పొలఁతులెల్లా నవ్వఁగా
వుద్దండపునవ్వు నవ్వి. వాడిపట్టి
పెద్దరికమా యిదేమి ప్రియురాండ్ల నింతనేయ
బుద్ధులుచెప్పరే మీరు పూఁచి చెలులాల ॥కిందు॥

వుండఁబట్టదా తనకు నూడిగము నేయఁగాను
చండిపెట్టి వాఁతవాశి(వ్రాఁతవ్రాసీ?)చన్నులమీఁద
బండారము గూడెనా పడఁతులఁ తక్కించఁగా
అండనుండి వేఁడుకోరే అతివలాల ॥కిందు॥

పాయపుమదమా యిది పంతానఁ దెరలోన
ఆయమంటి నన్నుఁగూడె నచ్చలానను
చేయి మీఁదాయఁగా నేఁడు శ్రీవేంకటేశ్వరుఁడు
పాయకున్నాఁడు మెచ్చరే భామలాల ॥కిందు॥ 228

రేకు 941 ఆహిరి

ఇంత అట్టు గాఁదగునా ఇంతులకును
మంతనాన నీవే నన్ను మన్నించరాదా ॥పల్లవి॥

పచ్చిమాటలేలాడేవు పరాకులేల నేసేవు
తచ్చి నే నీకుఁ బాదము లొత్తఁగా
యెచ్చరికతోఁ జెలు లిరువంకా నున్నవారు
బచ్చెనసిగ్గు విడిచి పైకొందునా నేను ॥ఇంత॥

!కీగీతయుగల స్థలమున చిలుమెక్కువగ నున్నది.

కొనగోరే లంటించేవు గుట్టులేల నేసేవు
యెనయ నీకు వింజామ రిట్టె వేయఁగా
మనికై వూడిగాఁ భామలు గొలువు సేసేరు
మనసుమఱఁగు లేక మర్మాలు ముట్టుదునా ॥ ఇంత ॥

దుప్పటేల కప్పేవు తూరి యేమి భావించేవు
చెప్పి శ్రీవేంకటేశుఁడ చేరి కూడఁగా
చొప్పుగా సవతులెల్లా చుట్టిరానున్నవారు
యిప్పటలయిక మాన కింకాఁగూడుదునా ॥ ఇంత ॥ 229

లలిత

తరుణిచెనకులు నీతనువెల్లా నిండినవి
యిరుమేలాఁ జూడరాదా యెంత నీకీమరపు ॥ పల్లవి ॥

నివ్వటిల్ల నీపె నేఁడు నిన్నుఁ బేరుకొని పిల్చి
యెవ్వతెతో మాటలాడే వేమి సేసేవు
పువ్వుల వేసీఁ గమ్మటి పూఁచి పూఁచి యిందుకుఁగా
ఇవ్వల చూడఁగరాదా యేల నీకీమఱపు ॥ తరు ॥

సముకాన నుండి యీకె సారె నిన్నుఁ జూడఁగాను
తమక మెచ్చట నుండీ తలఁ పెచ్చోటు
గుమితాన నెరుకగా కొంగువట్టి తీసీని
అమరఁ బెండ్లాడరాదా అంతయేల మఱపు ॥ తరు ॥

ననుపున నీకె నీతో నవ్వులెల్లా నవ్వఁగాను
పెనఁగులాట లేవంక ప్రియ మేవంక
ఘనుఁడ శ్రీవేంకటేశ కలసి నిన్నెచ్చరించీ
చనవు లియ్యఁగరాదా సరిసేల మఱపు ॥ తరు ॥ 230

సాడి

తెలియఁ జెప్పఁగవలె తెలుసునో తెలియదో
మెలుపున నీకు నమ్మినదాన నేను ॥ పల్లవి ॥

మచ్చరించ నేరఁగాని మనసిచ్చి నీతోడ—
నిచ్చకమాడనేరుతు నిందరికంటె
కుచ్చితురాలఁ గాను గుణము తెలుసుకొంటే
హెచ్చుఁగుందులేనట్టిహితవరి నేను ॥ తెలి ॥

గద్దించనోపఁ గాని కలకాలము నీకు
బుద్దులు చెప్పనోపుదు పొందులుగాను
వుద్దండపుదానఁ గాను వొద్దికై యెప్పుడు నీ—
తిద్దుతీరుకు వచ్చినదేవుల నేను ॥ తెలి ॥

వేసరించఁజాలఁ గాని, వేడుక శ్రీవేంకటేశ
ఆస పుట్టించఁ జాలుదు నన్నిరతుల
రేసులదానఁగాను రేపును మాపును నీకు
నేసవెట్టి పెండ్లాడినచిన్నదాన నేను ॥ తెలి ॥ 231

శుద్ధవసంతం

మగవాని కేడ సిగ్గు మగువల కింతేకాక
యెగసక్కేలాడేనంటా యేలనవ్వే విపుడు ॥ పల్లవి ॥

మంతనాన నిద్దరము మాటలాడుకొన్నవెల్లా
యింతలోనే ఆపె నేఁడు యెట్టెరిఁగెను
చెంతల నీవెమ్మెలకు చెప్పితివేమోకాక
వింతగా నీచెవులనే వినవయ్యా సుద్దులు ॥ మగ ॥

చేరి యింటిలో మనముచేసుకొన్న బాసలు
వారించి యాపెకు నే\(దెవ్వరు చూపిరి
మేరమీరి మురిపెము మెరసితి వేమోకాక
ఆరీతి నీవే యడుగవయ్యా యీసుద్దులు ॥ మగ ॥

పానుపుపై నిద్దరము పైకొన్న కూటములెల్లా
తానకమై యేరీతిగా\(దల\(చినది
కానీలే నీవే పెద్దరికము చూపేవేమోకాక
మేన(శ్రీ)వేంకటేశు\(డ మెచ్చవయ్యా సుద్దులు ॥ మగ ॥ 232

బౌళి

నామోము చూచి చూచి నడుమనేల కొంకేవు
ఆముకొని మెచ్చ\(గా నే నడ్డమాడేనా ॥ పల్లవి ॥

బత్తిగలవా\(డవు పద\(తిపాట వింటివి
చిత్తము రంజించి నీకు చెవి\(బట్టెనా
యిత్తల మే చెమరించె నెంతగర\(గెనో మతి
కొత్తల వాకుచ్చి యాకె\(బొగడ\(గరాదా ॥ నామో ॥

సరి నిదుకొంటివి చదివించితి వాపెను
తిరమైనయాయర్థము తెలిసితివా
నిరతి\(బులకలెల్లా నిండెను సంతోసమెంతో
అరుదైనవుడుగర లట్టె ఇయ్యరాదా ॥ నామో ॥

(శ్రీ)వేంకటేశు\(డవు చెలియాట చూచితివి
భావించి నీకు\(గన్నులపండుగాయనా
యీవల నన్నేలితివి ఇదెంతజాణతనమో
నేవనేసే మిద్దరము నేసచల్ల రాదా ॥ నామో ॥ 233

నాదరామక్రియ

ఓపుదు వెంతకై నాను వువిదలఁ గంటేఁజాలు
పూపవలపు లెన్నైనాఁ బోదిసేయఁగలవు

బాసచేసినాపె వచ్చి పానుపుపై నున్నది
ఆసవెట్టినాపె నీయండ నున్నది
గోస నాసతోడ మరి కొప్పుదువ్వనేల నన్ను
లాసి యెన్నిచోట్లను లాగవేగా లాదేవు ॥ ఓపు॥

రిత్త వచ్చి నాపె కూరిమిఁ దెరలో నున్నది
కొత్తగా వచ్చినయాపె కూచున్నది
హత్తి సరసములాడే వప్పటి నాతో నీవు
సత్తుగా నెన్నిచోట్ల చవులుచూపేవు ॥ ఓపు॥

పూమక వచ్చినయాపె పొరుగున నున్నది
కానుక యిచ్చినయాపె కాచుకున్నది
ఆనుక శ్రీవేంకటేశ అట్టె నన్ను నేలితివి
నేనగా నెన్నిచోటుల నేసవెట్టేవు ॥ ఓపు॥ 284

రేకు 942. ముఖారి

కంటిమి పీలాగులు కతలుగాను
పెంటలుగాఁ గొసరేవు పెనఁగఁగఁగలవా ॥ పల్లవి॥

చూపులకే వలచేవు సుద్దులకే భ్రమసేవు
ఆపడఁతినేరుపు లెన్నని చెప్పేము
చాపలాన బొమ్మలను జంకించితేఁగనక
పైపై నీచేసినభాగ్యఫల మిది గాదా ॥ కంటి॥

మొక్కులకే తగిలేవు ముచ్చటకే లాచేవు
యెక్కువ నీకెపంతము లెంతమెచ్చేము
పక్కన నంతలోనే గుబ్బల నొత్తితేఁగనక
యిక్కువ నీమనోరథ మీడేరుట గాదా ॥ కంటి ॥

నవ్వులకే పొదిగేవు నమ్మికలకె కూడేవు
జవ్వనిభావము యెందు సరిచూపేము
యివ్వల శ్రీవేంకటేశ యెనసె నీకెగనక
రవ్వల నీకు మదనసామ్రాజ్యము గాదా ॥ కంటి ॥ 235

లలిత

ఏమి చెప్పేము నీసుద్దు లెంతవడియైనాను
చేముంచి నాతురుముపైఁ జేయివేయవలెనా ॥ పల్లవి ॥

పోఁడిమి నందరితోడాఁ బొందుసేయనేర్తువట
నేఁడు నన్ను నమ్మించ నేరవా నీవు
ఆఁడువారము గనక అలసి నిన్ను దూరితే
వాఁడికొనగోర చంద్రవంక లొత్తవలెనా ॥ ఏమి ॥

ననిచినవారితోడ నవ్వునవ్వ నేర్తువట
పెనఁగి నన్ను సమ్మతింపించనేరవా
వనితలముగనక వడి నిన్ను సొలసితే
ఘనమైనచన్నులు విసుకఁగ నింతవలెనా ॥ ఏమి ॥

శ్రీవేంకటేశ కొల్వులో సిగ్గువడనేర్తువట
యీవల నన్నుఁ గూడితి వింతనేరవా
కైవసపుటింతులముగనక నిన్ను మెచ్చితే
చేవదేరేమోవితేనె చిప్పిలించవలెనా ॥ ఏమి ॥ 236

భైరవి.

ఇంత సేసినవాఁడవు యిద్దరికి నీవేకావా
దొంతివిడేలు వెట్టేవు తొడిఁబడ నేఁడు ॥ పల్లవి ॥

జగడించేసవతుల సంగడికి నీవు వచ్చి
తగవులు చెప్పేవు తమకానను
నిగిడి వొండొక రట్టె నీమీఁద వొట్టువెట్టఁగా
నగవులు నవ్వేవు నడుమ నేఁడు ॥ ఇంత ॥

కొద్దిమీరఁ బంతాలాడేకొమ్మలవద్దికి వచ్చి
బుద్దులెల్లాఁ జెప్పేవు పొసఁగఁగను
చద్దికి వేఁడికిఁ దమలో సాకిరి నిన్నుఁ గోరఁగా
పెద్దరికాన మించేవు పీఁటమీఁద నేఁడు ॥ ఇంత ॥

రాఁగతనాన జరసేరమణులఁ జేరవచ్చి
కాఁగిలింపించి కూడేవు కందువ లంటి
అఁగుచు శ్రీవేంకటేశ అన్నె నీమో వెదుగఁగా
మాఁగి రతిఁ జొక్కించేవు మగువల నేఁడు ॥ ఇంత ॥ 237

బౌళి

ఇంతటా నీసుద్దులే యేఁటికి సిగ్గువడేవు
యెంత లేదు నాకు నిష్టె ఇయ్యవయ్య విడెము ॥ పల్లవి ॥

వినరాదా ఆపెమాట వేడుకలు దైవార
యెనలేనిపరాకులు యేల సేసేవు
మునుపే యెరుఁగుదురు ముదితలు నీపొందులు
తనివోక నీవేల దాఁచేవో కాని ॥ ఇంత ॥

చూడరాదా ఆపెదిక్కు మాటలు దప్పకుండా
తాడుపడి నీవేల తలవంచేవు
వాడలెల్లా నిండె నీవు వలచినవలపులు
గాడిఁగట్టి నీవేల కప్పేవో కాని ॥ ఇంత ॥

వేయరాదా నీచేయి వెక్కసపుఁజన్నులపై
యీ యెడ శ్రీవేంకటేశ యేల నవ్వేవు
ఛాయల నన్నేలితివి సమరతి నాకెవద్ద
నీయలపు లేమిటికి నెరపేవో కాని ॥ ఇంత ॥ 238

నాగవరాళి

తొరుకాణ నేసుకొంటే తానే నేను
యీరీతినే నవ్వుఁగానీ ఇంటికి రమ్మనవే ॥ పల్లవి ॥

చెక్కులివె చెమరించె చిత్తమెల్లాఁ జిగిరించె
కుక్కినట్టు కోరికలు కొనసాగెను
తొక్కినాఁడు నాపాదము తొలుతే సందడిలోన
యెక్కడ పరాకునేసీ నింటికి రమ్మనవే ॥ తారు ॥

దప్పిదేరె పెదవుల తమకము దైవారె
కొప్పు వీడి చన్నులపై కుప్పలాయను
ముప్పిరిగాఁ గట్టినాఁడు ముంజేత కంకణము
యిప్పుడేల నించీ సిగ్గులు యింటికి రమ్మనవే ॥ తారు ॥

ఆయాలంటి నన్నుఁ గూడె అంగమెల్లాఁ బులకించె
చేయి చేయి సోఁకి యాస చిమ్మిరేఁగెను
చాయలా సన్నలా నేస చల్లె శ్రీవేంకటేశుఁడు
యీయెడ నన్ను మన్నించీ యింటికి రమ్మనవే ॥ తారు ॥ 239

రామక్రియ

నవ్వేవారి నెఱఁగవు నయమున నిన్నుఁజూచి
నివ్వటిల్లినదొరవు నీ వింతేసి సేతురా ॥ పల్లవి ॥

పువ్వులనేల వేసేవు బుజమేల గిరేవు
యెవ్వతె నీకు నేరిపె నిటువంటివి
చివ్వననూడిగాలు నాచేతఁ జేయింతురుగాక
అవ్వలివిడెము నీవే అంది నాకు నిత్తురా ॥ నవ్వే ॥

చన్నులేల పిసికేవు సారెనేల పెనఁగేవు
యిన్నేసి నీగజరుల కేమందును
వున్నతినీపాదాలు నావొడిపై వేతురుగాక
మిన్నక నీవుంగరము మెట్టిగాఁ బెట్టుదురా ॥ నవ్వే ॥

చెక్కులేల నొక్కేవు సిగ్గులేల తడవేవు
దిక్కుల నీవోజలెల్లాఁ దెలిసె నాకు
గక్కన శ్రీవేంకటేశ కలసితి విటు నన్ను
మొక్కించుకొందురుగాక మోము నాకు వంతురా ॥నవ్వే॥ 240

రేకు 943 రీతిగౌళ

బలిమి సేయఁగనేల పరపుపై నున్నదాన
నలువంకలుఁ జూచితే నవ్వురాదా నాకు ॥ పల్లవి ॥

మునుకొన్ననాగుణములు పొగడేవుగాని
వినరాదా నామాట వింతగాను
చనవిచ్చి సతులతో జాణతనాలాడుతానే
ననుపు వారితోఁ జేసితే నమ్మికౌనా నాకు ॥ బలి ॥

జాడ దప్పకుండా నాతో సరసాలాడేవుగాని
చూడరాదా నాదిక్కు సూటితోడను
కోడెకాడవై సందడికొలువులో నుండుతానే
వోడక నన్ను మెచ్చితే నొద్దికౌనా నాకు ॥ బలి ॥

యీరీతి శ్రీవేంకటేశ యిట్టె మన్నింతువుగాని
రారాదా యింటిలోనికి రాపుసేయక
సారె జెలికత్తెల కానలెల్లా జూపుతానే
వోరలేక కూడితేనే వాదబాటా నాకు ॥ బలి ॥ 241

హిందోళం

చూడవే యీతడు దప్పటి సొలసీ నన్ను
యేడ నేరిచినాడో యేమందునే ॥ పల్లవి ॥

చెక్కులు నొక్కుటయెల్లా నేసవెట్టుటకే కాదా
గక్కన విభునిచేత కంటివా చెలి
అక్కరతో మాటాడిన దాసపదుచే(టకే?)కాదా
ఇక్కడ నేమారుమాట లేమందునే ॥ చూడ ॥

కప్పుర మిచ్చుటయెల్లా కదియవలనే కాదా
చిప్పిలీ నీతడు తెలిశితివా చెలి
దప్పిదేర నవ్వుటెల్లా తమకించుటకే కాదా
ఇప్పుడిట్టె వేగిరించీ నేమందునే ॥ చూడ ॥

కనుసన్న సేయుటెల్లా కాగిలించుటకే కాదా
వినయము సేసీ దాను వింటివా చెలి
చెనకుచు మన్నించి శ్రీవేంకటేశ్వరుడు
యెనసినా డిదె నన్ను నేమందునే ॥ చూడ ॥ 242

భైరవి

సవతుల మిందరము సంగడినుంటే నేమాయ
 యివల నీవెట్టుండినా యెవ్వ రేమనేరే ॥ పల్లవి ॥

ఆతనిమోము చూచేవు అంతలోన భ్రమసేవు
 చేతిమీఁదిచెక్కుతోడ చెమరించేవే
 కాతర మింతగలితే కడుసిగ్గువడనేల
 యేతులఁ గాఁగిలించితే నెవ్వ రేమనేరే ॥ సవ ॥

పైకొని మాటలాడేవు భావములో నలసేవు
 దాకొన్నయాసలతోడ తడఁబడేవు
 నీకింతయాఁకటయ్యతే నివ్వెరగు లిపుడేల
 యీకడ నెంతసేసినా యెవ్వ రేమనేరే ॥ సవ ॥

అడియాలములు చూపేవు ఆయములు సోఁకించేవు
 తడవి శ్రీవేంకటేశుదండ వాయవు
 బడి నాతఁడు నన్నేలె పచ్చిగా నవ్వనేల
 యెడయక నీవెంతన్నా యెవ్వ రేమనేరే ॥ సవ ॥ 243

పాడి

ఏల పంతాలాడేవు ఇంతేసి మాతోను
 సోలగిలి యాపెదిక్కు చూడకుండఁగలవా ॥ పల్లవి ॥

చెలియ చూచినచూపు చీఁకటిలో వెన్నెల
 అలవోక మాట బయలువందిలి
 తళుకుమోవితీపు తంగేటఁబెట్టినజున్ను
 తలఁచుకో ఆపెఁబాసి దరిఇంచఁగలవా ॥ ఏల ॥

ముదితచక్కఁదనము ముంగిటనిధానము
వెదచల్లేనవ్వే చలివెన్నెలతేట
పొదలుఁజన్నులు కడివోనిపూగుత్తులు
సదరాన నీచలము సాధించఁగలవా ॥ఏల॥

పడఁతిమేనిచాయ బంగారులోనినిగ్గు
జడియనికాఁగిలి జాజులకయ్య
అడరి శ్రీవేంకటేశ అట్టె యాపెఁ గూడితివి
మెడఁగట్టుకొందుగాక మితిమీరఁగలవా ॥ఏల॥ 244

మధ్యమావతి

ఎంతమేలువాఁడో తాను యీసతికి
పంతగాఁ డింతేసి యేల పచ్చినేసుకొనీనే ॥పల్లవి॥

నెలవి నవ్వినయింతి చేతికి విడెమియ్యదా
తలపోసి తానేల తమకించీనే
కొలువుకువచ్చినాపె కోరి మొక్కక మానీనా
చలివాసి తానేల సాధించీనే ॥ఎంత॥

మాటలాడినట్టికాంత మరిగి పైకొనదా
చీటికిమాటికి నేల చేయిచాఁచీనే
గాఁటమై పిలిచినాపె కాఁగిలించక మానీనా
కూటమికిఁ బెనఁగేల కొంగువట్టీనే ॥ఎంత॥

ముచ్చట గలట్టిరామ మోవితేనె లొసఁగదా
విచ్చనవి డెంతేసి వేఁడుకొనీనే
తచ్చి శ్రీవేంకటేశుఁడు తా నప్పటి నన్నుఁగూడె
యిచ్చకము లిపుడెంత యిట్టె నాకుఁ జేసీనే ॥ఎంత॥ 21

నాగగాంధారి

ఇదివో నీమహిమలు యేమని పొగడేమయ్యా
 కదిసితేనే యినుము కనకమై మించెను ॥ పల్లవి ॥

సెలవి నీవు నవ్వితే చిత్తము చీఁకటివాసె
 వెలసెను నాలోనివేడుకలెల్లా
 చెలిమిసేసి నాపైఁ జేయి నీవు వేసితేను
 బలిమితో వలపులపంటలెల్లాఁ బండెను ॥ ఇది ॥

తప్పక నీవు చూచితే తనువుపై కాఁక మాని
 వుప్పతిల్లె జవ్వనము వుదుటునను
 కొప్పుదువ్వి నీవు నన్నుఁ గొనగోరు సోఁకించితే
 కుప్పళించి తమకపుకొటారులు నిండెను ॥ ఇది ॥

చేరి నీవు పలికితే సిగ్గులు మూల కొదిగి
 కారుకమ్మె నెమ్మోమునఁ గళలన్నియు
 యీరీతి శ్రీవేంకటేశ ఇన్నిటా నన్నేలితివి
 సారె నా కిట్టె మదనసామ్రాజ్యము హెచ్చెను ॥ ఇది ॥ 246

రేకు 944. వేళావళి

ఇన్నిటా సిగ్గులుదేరె నిఁకనేలే
 కన్నుల నాపెసొబగు కప్పించుకొమ్మనవే ॥ పల్లవి ॥

కోపించఁజాలక నేను గుట్టుతో నుండఁగాను
 యేపురేఁగి తనచేఁత లేల చెప్పీనే
 ఆపాటిగలవాఁడు ఆపెనే యీడకుఁ దెచ్చి
 యేపొద్దూ మెడఁగట్టుక యెమ్మెచూపమనవే ॥ ఇన్ని ॥

కోరి వెంగెమాడక గుక్కుతా నే నుండఁగాను
యీరీతిఁ దనపలపు లెంతచెప్పీనే
మేరమీర వేడుకై తే మేడమీఁద నిద్దరూ నుండి
వూరివారెల్లాఁ బొగడ నొద్దికగమ్మనవే ॥ ఇన్ని ॥

యెడ్డయక శ్రీవేంకటేశుఁడు నేఁ గూడఁగా
వాడలిపై రేకలేల వాగిఁ జెప్పీనే
అదరి శ్రీకాంత నేను అవ్వలిపొందు గలితే
వాడిఁగట్టుక మాయింట నుండి నవ్వుమనవే ॥ ఇన్ని ॥ 247

గుజ్జరి

అన్నిటా మీవారమే అనుమానించఁగవద్దు
యెన్నికలు సరివచ్చె నీవయ్య చనవు ॥ పల్లవి ॥

పచ్చివేసేదాననా బాఁతితోడ నీవలపు
తచ్చి తచ్చి దాఁచుకొనేదానఁగాక
మచ్చములుగ నేనంటా మరి నాకేల లోఁగేవు
రచ్చవేయఁ జేఁత లిట్టె రావయ్య నావద్దికి (?) ॥ అన్ని ॥

నవ్వేటిదాననా నవిచి నీసుద్దులెల్లా
దవ్వుల వంకలుదిద్దేదానఁ గాక
యెవ్వరు నెరఁగకుండా నేకాంతమేలాడేవు
పువ్విళ్లారఁ గాఁతాళించ నుండవయ్య యీడను ॥ అన్ని ॥

సిగ్గువరచేదాననా చేరి నీకాఁగిటఁ గూడి
తగ్గనిరతుల మెచ్చేదానఁ గాక
నిగ్గుల శ్రీవేంకటేశ నీవేల వేఁడుకొనేవు
యెగ్గుపట్ట నన్ను నిట్టె యేలవయ్య యిపుడు ॥ అన్ని ॥ 248

శ్రీరాగం

చిగురుఁబెదవి నిండె సింగారములు నేఁడు
నగితివి మేలుమేలు నల్లఁబల్లిచెన్నుఁడా ॥ పల్లవి ॥

చెక్కులఁ జెమట గారీ సిగ్గులు మోమున నూరీ
యెక్కడనుండి వచ్చితి విందాఁకాను
మొక్కేము నీకిదివో మొనగోరు కదువాఁడి
మొక్కలము లీఁకనేల మోహించితి నీకును ॥ చిగు ॥

తురు మించుక చెదరె తోఁశనే సందులదరె
చిరుతపను లేమేమి సేసితివి
గురుతై సేవసేసేము కుచములు [1]గట్లు
జరపులఁ బెట్ట కిఁక సతినైతి నీకును ॥ చిగు ॥

కాయమెల్లాఁ బులకించీ కళలు నీయందు మించీ
చేయిచ్చి నన్నేలితివి శ్రీవేంకటేశ
నీ యిచ్చ రతిసేసితి నిండునాపిఱుఁదు వేఁగు
పాయకు నన్నిఁక నిట్టె బత్తిసేసే నీకును ॥ చిగు ॥ 249

ఆహిరి

ఎరవులదానఁ గాను యెంతైనా నే నీకును
సురతవిద్యలకెల్లా చుట్టమను సుమ్మీ ॥ పల్లవి ॥

సరసములాడి నీచనవు చేకొంచుఁగాక
సరికి బేసికి నిన్ను సాదించేనా
విరసాన నీవు నన్ను వెంగెముగాఁ జూడకు
నిరతపు నీసేఁతకు నే లోనుసుమ్మీ ॥ ఎర ॥

---

1. గట్టి+లు.

ఇచ్చకములాడి నిన్ను యిట్టె దక్కఁగొందుఁగాక
తచ్చనలు సేసి నిన్ను దక్కించేనా
ఇచ్చట సిగ్గువడకు యేమిటా విచారించకు
మచ్చిక నీమాటకు సమ్మతిదానఁ జుమ్మీ ॥ ఎర ॥

చేరి నిన్నుఁ గాఁగిలించి నెలవి నవ్వుదుఁగాక
మారుకొని నే నిన్ను మందలించేనా
కూరిమి శ్రీవేంకటేశ కూడితివి నన్ను నిట్టె
గారవముతోడి వూడిగపుదానఁ జుమ్మీ ॥ ఎర ॥ 250

సామంతం

మనీనే రమణుఁడు ఇంకా నన్ను
కామించి నేరిచినాఁడు కతకారాలు ॥ పల్లవి ॥

తగవులఁ బెట్టీనవే తన్ను నదె చూడవే
చిగురుఁబెదవిమీఁదిసింగారాలు
అగడు నేఁ జేసితినా అందరు నాడుకొనేరు
నగవుఁజూపులలోనివినయగారాలు ॥ ఏమ ॥

యెదుటనే వున్నవవే యెన్నికగాఁ జూడవే
వుదుటుఁజెక్కులమీఁదివొయ్యారాలు
వెదకితేఁ దనమేలు వెల్లావిరులాయ నేఁడు
పదిమారులునేఁటికే బయకారాలు ॥ ఏమ ॥

చెంగటనే నన్నుఁ గూడె శ్రీవేంకటేశుఁ జూడవే
అంగడిఁబెట్టీ [2]పులకలంబారాలు
యెంగిలిపుక్కిటివిడె లిప్పుడే కానఁగవచ్చె
పంగెనరతులలోనిపచారాలు ॥ ఏమ ॥ 251

1. ఈ పాటలోని భావము అంతగ స్పష్టమగుటలేదు. 2. పులకలరాసులా?

సింధురామక్రియ

నేరిచినాఁ డన్నిటాను నెరతనాలు
తారుకాణ లన్నియును తనవల్లఁ గంటిమే ॥ పల్లవి ॥

నెలవి నవ్వినవాఁడు చెక్కునఁ జెయ్యిడనేల
నెలకొన్నరాజసమే నెరపుఁగాక
నిలువుఁజెమటతోడ నీతితో నేకతమాడీ
చెలియరో వీనిజాడ చెప్ప నెట్టువచ్చునే ॥ నేరి ॥

తప్పక చూచినవాఁడు తలవూఁచి మెచ్చనేలే
నెప్పునఁ గైవశమై మన్నించుఁ గాక
చిప్పిలుసిగ్గులతోడఁ జెప్పీ నీకుఁ బ్రియములు
యిప్పు డీతనివిద్య లేమని నే నెంతునే ॥ నేరి ॥

కాఁగిట నించినవాఁడు కడుబుసకొట్టనేల
చేఁగదేరేగుట్టుతోడఁ జెలఁగుఁగాక
ఆఁగుచు కడపరాయఁడై శ్రీవేంకటేశుఁడు
వీఁగఁడు యీవేసా లెట్టు వెలయించవచ్చునే ॥ నేరి ॥ 252

రేకు 945. దేశాక్షి

నేమేయంటా నుండుదుము నిక్కము నీ (ఈ?) విద్యలకు
కామించి నీవొక్కతెవూఁ గలిగితివే ॥ పల్లవి ॥

చెలరేఁగి చెలరేఁగి చేసేవు విన్నపాలు
చలివాయ నాతఁ డింతచన విచ్చెనా
వలచి కాచుకుండినవనితలెల్లాఁ జూడఁగా
తలఁచినట్టెల్లా నీ పెద్దరిక మీడేరెనే ॥ నేమే ॥

యింటిలో నిడుక పన్నులెన్నియైనాఁ జెప్పేవు
బంటువలె నాతఁ డింతపంపు చేసేసునా
దంటలై సవతులెల్లా తమలో నేఁకారఁగాను
పంట పండినట్టు నీభాగ్యము సిద్ధించెనే ॥ నేమే ॥

శ్రీవేంకటేశ్వరునిఁ జేరి కాఁగిలించేవు
వావితో నాతఁడు నీకై వసమాయనా
యీవేళ మమ్మేలెఁ దానె ఇందరము నున్నారము
చేవదేరి నీమేలు నేసపాలై నిండెనే ॥ నేమే ॥ 253

ధన్నాశి

ఎంత కెంత నేసేవే ఇందుకుఁ గాను
పంతము లాడితేనే పైకొని మన్నించఁడా ॥ పల్లవి ॥

పిలిచి యాతఁడు నీకుఁ బ్రియములు చెప్పఁగాను
చలము లేమిటికి జన్వనివి
మొలకచన్నులనీమొన లురమునఁ బెట్టి
బలిమి చూపితే నీకుఁ బంపునేయఁడా ॥ ఎంత ॥

నగుతా నీతఁడు నీలో నసుపు నటించఁగాను
బిగియనేమిటికి పిన్నదానవు
వొగరుమోవితేనె లొద్దికఁ జవులు నించి
తగవులు చూపితే చెంత నిన్ను మెప్పించఁడా ॥ ఎంత ॥

అంకెల శ్రీవేంకటేశుఁ డట్టె నిన్నుఁ గూడఁగాను
మంకులేఁటికి పట్టపుమగువవు
పొంకపుఁగాఁగిటిలో నీపొందులు సతముచేసి
వుంకువఁ జొక్కించితివి వొరపు మరుగఁడా ॥ ఎంత ॥ 254

పాడి

చిత్తగించు తమకమే చిమ్మిరేఁచె లోలోన
మత్తగజగమనను మన్నించవయ్యా ॥ పల్లవి ॥

వలపు నిలుపలేక వనిత నిన్నుఁ జూచి
పలుకులఁ గొసరీని పలుమారును
చలివాసి యప్పటిని సరసములాడీని
నిలుచుండి చేయిచాఁచీ నీమీఁదను ॥ చిత్త ॥

విరహ మోఁపఁగలేక వెలఁది నీయెదుటను
నిరతిఁ గొలువునేసీ నెయ్యమునను
వొరసి వొరసి మరి వూడిగాలు నేసీని
పరిపరివిధముల బాఁతిపడీ నిపుడు ॥ చిత్త ॥

ఆసలు విడువలేక అలమేలుమంగ నిన్ను
నేసవెట్టి కూడీని శ్రీవేంకటేశ
తానువలెఁ బెనఁగీని తరితీపునేసీని
మూసినముత్యమువలె మొక్కు మొక్కీ నీకును ॥ చిత్త ॥ 255

మాళవిగౌళ

అదె నీపెద్దరికమే అన్నిటాను
పొదిగి నీకాఁగిటిలో బుజ్జగించవయ్యా ॥ పల్లవి ॥

బలిమిగలకాంతకు పట్టినదే పంతము
కలసి నీచెల్లుబడి గలిగితేను
యెలమి మందెమేళాన యేమి నిన్నుఁ జేసీనో
వలచినాపెకును గర్వము దగునయ్యా ॥ అదె ॥

నేసవెట్టినచెలికి నేసినదెల్లాఁ జేఁత
అనయిచ్చి నీవుగన ఆదరించితే
వానితో నీచనవున వడి నేమేమాడెనో
నీసరినున్నాపెకు నిన్నేసి దగునయ్యా ॥ అదె ॥

నెమ్మి నలమేల్మంగకు నిల్చినదే నిలుకడ
ఇమ్ముల నీవు శ్రీవేంకటేశ కూడితే
వుమ్మడి నీరతి నెంతవొద్దిక నొరసెనో
తమ్మివిరిపై యాపె కింతయుఁ దగునయ్యా ॥ అదె ॥ 256

సాళంగనాట

[1]మంతనాన నాదేరమ్మ మధురలో యీసుద్దులు
వింతలాయ వినరమ్మ వీనులపండుగలు ॥ పల్లవి ॥

గక్కనఁ గృష్ణుఁడు వుట్టెఁ గంసునిమద మడఁగె
మొక్కిరి దేవతలెల్లా ముదమందుచు
చక్కఁగా జయంతి నేఁడు శ్రావణబహుళాష్టమి
తక్కక దేవకి తల్లి, తండ్రి వసుదేవుఁడు ॥ మంత ॥

యమున దాఁటి యట్టె యశోదయింటఁ బెరిగి
జమళితో బలభద్రసమేతుఁడై
సమమై చంద్రోదయము సమకూడె తోడఁదోడ
రమణఁ బువ్వులవాన రాసులుగాఁ గురిసె ॥ మంత ॥

పనులెల్లా నీడేరె బ్రదికె లోకములెల్లా
నిసువులై ధర్మములు నెలకొనెను
వొనర నలమేల్మంగ నురమున నిడుకొని
ఘనశ్రీవేంకటేశుఁడై కందువ నిలిచెను ॥ మంత ॥ 257

1. ఇది ఆధ్యాత్మకీర్తనలలోనిది

శంకరాభరణం

ఏమమ్మ యశోద యిదె నీబిడ్డఁడ-
  గామిడితనాలఁ గదిసి వీఁడే ॥ పల్లవి ॥

గొల్లలుఁ దాను గోపికలిండ్ల
  కొల్లగా నుట్లు గొట్టీ వీఁడే
  పల్లదాన వారిపాలిండ్లమీఁదట
  చిల్లరచేఁతలు చేసీ వీఁడే ॥ ఏమ ॥

పాలువెన్నలును బానలతోడుత
  కేలు చాఁచి యారగించీ వీఁడే
  మేలిమిసతుల మేనబావనంటా
  కోలుముందుగాఁ గూడీ వీఁడే ॥ ఏమ ॥

అట్టుఁ జక్కిలా లడుకులు వేలఁ-
  గట్టినఁ గోలలఁ గొట్టీ వీఁడే
  దిట్టయి శ్రీవేంకటాద్రి నలమేల్మంగఁ-
  గట్టుక దేవుఁడై కడఁగీ వీఁడే ॥ ఏమ ॥ 258

రేకు 946. శంకరాభరణం

తగవులు చెప్పుమనీ దండనే నీరమణుఁడు
  మొగము చూపరాదా మునికొని (నీఁనఁ) వలపు ॥ పల్లవి ॥

నీవాతని వెంగెమాడ నేరిచినదానవు
  యీవేళ నిట్టె పంతమియ్య నేరవా
  చేవదేర బుద్ధులెల్లాఁ జెప్పేరు నీకుఁ జెలులు
  వోవరిలోఁ దలవంచు కూరకుండనేఁటికే ॥ తగ ॥

సంగడినే బొమ్మల జంకించినదానవు
ముంగిటి కాతఁడు వస్తే మొక్కఁగవద్దా
చెంగట నుండి నీతులు చిలుకలు చదివీని
సంగతి దెలుసుక యిచ్చకమాడఁదగదా ॥తగ॥

శ్రీవేంకటేశ్వరుఁ జేరి కూడినదానవు
సేవ లలమేల్మంగవు సేయఁగవద్దా
కావరపుఁబావురాలు గక్కున రతులు చూపీ
నీవు నాతఁడును నిట్టె నెలకొనఁ జెల్లునే ॥తగ॥ 259

దేవగాంధారి

అంగనజవ్వన మామనికాలము
సంగడినె నీకు జడిగొనె వలపు ॥పల్లవి॥

తీగెమెఱుఁగులు తెలువచూపులు
బాగైనమేఘమ్ము బలుకొప్పు
చేగదేర రతిచెమట వానలు
యీగతిఁ గురిసె నింతాయ వలపు ॥అంగ॥

యింతిమోవి కెంపు లింద్రగోపములు
చెంతఁ గోరికలు పెలయేరులు
పొంతనున్ననీరుబుగ్గలు పులకలు
అంతటాఁ దొరుగఁగా నసలాయ వలపు ॥అంగ॥

అలమేలుమంగమోహము నిగిడినపోన
నెలకొన్నచెరువు నీమనసు
వలనై శ్రీవేంకటేశ్వర నీవు గూడఁగ
ఫలమై జగములోనఁ బదనాయ వలపు ॥అంగ॥ 260

సామంతం

కుందణ(న?)పుదట్టి గట్టి గోవిందరాజు సంది—
గొందులసతులఁ గూడె గోవిందరాజు ॥ పల్లవి ॥

గోవులఁ గాచిననాఁటిగోవిందరాజు । నేఁడు
కోవిదుఁడై వున్నవాఁడు గోవిందరాజు
కూవలు చేసీ వలపు గోవిందరాజు । పిల్లఁ—
గోవిలోనే మాటలాడీ గోవిందరాజు ॥ కుంద ॥

కుందలతోఁబాలుదాగేగోవిందరాజు । నేఁడు
కొండంతదొరైనాఁడు గోవిందరాజు
కొండుకబాలులతోడ గోవిందరాజు । వుట్లు
కొండాటముగఁ గొట్టె గోవిందరాజు ॥ కుంద ॥

కొలనిలో ఆగడీఁడు గోవిందరాజు । నేఁడు
కొలువు సేయించుకొనీ గోవిందరాజు
కొలఁదిమీర మమ్మేలె గోవిందరాజు । మా—
కొలమే శ్రీవేంకటాద్రి గోవిందరాజు ॥ కుంద ॥ 261

గుజ్జరి

ఓపినంత తొల్లె వింటి నూరిలోన నీసుద్దులు
నీపాటివారమా నెలఁతల మిపుడు ॥ పల్లవి ॥

చెలరేఁగి చెలరేఁగి చెప్పేవు మాటలు
కొలఁదివెట్టరావు వూఁకొనే నంటేను
బలిమికాఁడవు తొల్లె పదారువేలసతుల
వలపెల్లాఁ జెప్పేనంటే వసమా వినఁగను ॥ ఓపి ॥

సారెసారె నాముందరఁ జదివేవు నీతులు
మేర మితి లేదు నిన్ను మెచ్చేనంటేను
అరితేరినవాఁడవు అట్టె గొల్లెతలకథా-
భారతము చెప్పఁగానే భట్టనా పొగడను ॥ ఓపి ॥

కొసరి కొసరి నన్నుఁ గూడేవు శ్రీవేంకటేశ
సుసరమా నీనేరుపు చూచేనంటేను
అసమానుఁడవు నీవు ఉష్టమహిష (షుః)ల రతి-
పస లెంచితే మనసు పట్టునా సంతోసము ॥ ఓపి ॥ 262

కుంతలవరాళి

మొక్కవే పాదాలకు మొనసి నీవు
మిక్కిలి నీనాయకుఁడు మేఱువాఁడే నీకు ॥ పల్లవి ॥

చెక్కునఁబెట్టినచెయ్యి సెలవుల నీనవ్వు
నిక్కి చూచి మోహించెనే నీరమణుఁడు
ముక్కుపైఁ బెట్టినవేలు ముంచిననీనివ్వెరగు
తక్కక పొగడీ నిదే తమితోడ నిపుడు ॥ మొక్క ॥

పడఁతులపై వొరగుపాదముపై పాదము
చిడుముడితోఁ దలపోసెఁ జిత్తములోన
అడియాసమాటలు అట్టె పైకొనేజోకలు
తడయక సంతోసించె తన్నుఁదానె యిపుడు ॥ మొక్క ॥

సారెకుఁ జెమటనోన జారినపయ్యదకొంగు
చేరి వేరులేక యెంచీ శ్రీవేంకటేశుఁ-
డీరీతిఁ దా నినుఁగూడె యితవరి నీప్రియాలు
వూరకాణె తేఁ దొడిగి దైవార నిపుడు ॥ మొక్క ॥ 263

ధన్నాసి

ఇంత నాపై బత్తిగలు[1] తెరఁగుదునే
మంతనాన నన్నుఁ దాను మన్నించుటే చాలదా ॥పల్లవి॥

మొక్కకుమనవే తాను మునుపనే దొడ్డదొర
తక్క కడపము వట్టేతరుణి నేను
దిక్కులఁ దనపట్టపుదేవుళ్లు విని యట్టె
వెక్కసాన నవ్వితేను విననోప నేను ॥ఇంత॥

కిందుపడకుమనవే క్రియగలపంతగాఁడు
కందువ కాళ్లాఁజివట్టేకామిని నేను
గొందిఁ దనకొత్తపెండ్లికూఁతులు యీసుద్దెరిఁగి
చెంది తన్నుఁ బంగించితే సిగ్గువడఁజాలను ॥ఇంత॥

తమకించకుమనవే తాను శ్రీవేంకటేశుఁడు
అమర బోనముపెట్టేయంగన నేను
సముకానఁ దా నన్నేలె చనవరులెల్లాఁ జూచి
క్రమముతోఁ బెనఁగితే కాదనఁగనేరను ॥ఇంత॥ 264

రేకు 947. దేసాళం

ప్రియముచెప్పేవేళ బిగియనేల
నయగారితనముల నవ్వు లిట్టె వలెనా ॥పల్లవి॥

కూటమికి నాతఁడు కొంగువట్టుకుండఁగాను
యేఁటికిఁ బెనఁగులాడే వెందాఁకాను
నీటున జోలిసేసేవు నేరుపరి విన్నిటాను
మాట లేమిగలిగినా మరి యాడరాదా ॥ప్రియ॥

---
1 బత్తిగలుళ + ఎరుఁగుదునే.

ఆసపడి మోవితేనె లాతఁ దిట్టె యడుగఁగా
వాసులేల నెరపేవు వట్టిబీరాన
వోసరించి యేడలేనివూడిగా లొనరించేవు
చేనేటిసీబత్తి మరి చెల్లించరాదా ॥ ప్రియ ॥

యిప్పుడే శ్రీవేంకటేశుఁ డిటు నిన్నుఁ గూడఁగాను
తప్పక యేమి చూచేవు తమకించేవు
అప్పటిని మెచ్చి మెచ్చి యట్టె బుజ్జగించేవు
కొప్పుదువ్వి మరి వేఁడుకొని మొక్కరాదా ॥ ప్రియ ॥ 265

సీలాంబరి

చూచితివో చూడవో సుదతులవంక నీవు
కాచుకొని నే నిన్నిరయుఁ గనుఁగొంటి నిపుడు ॥ పల్లవి ॥

పానుపుపైఁ బవళించి పడఁతిఁ బేరఁ బిలిచి
పానిపట్టి పాదాలు పైఁజాఁచితివి
దానికేపో కొలువులో తరుణులు సిగ్గువడి
మోనముతోడుత ముసిముసినవ్వు నగిరి ॥ చూచి ॥

గుట్టువవే తమకించి కొమ్మఁ గొంగువట్టి తీసి
ముట్టి చన్నులపై గోరు మోపితివి
చుట్టిరానున్నసతులు చూచి తమలో లోఁగి
అట్టుమీచేఁతకు శిర సట్టె వూఁచుకొనిరి ॥ చూచి ॥

కావరపువలపుతో కాంతఁ గాఁగిట నునిచి
శ్రీవేంకటేశ నన్నుఁ బచ్చిగా నేలితి
వీవేళ నందరు నన్ను నెనసిరి కాతరించి
వేవేలురతులు భావింపుచుఁ బొగడిరి ॥ చూచి ॥ 266

సామంతం

కామినిభావము నేఁడు కంటివా నీవు
కోమలపుకొత్తపెండ్లికొడుక వైనాఁడవు ॥పల్లవి॥

నిలిచి యేకతమున నీపై గీతాలు పాడి
చెలి నీ వంతలో రాఁగా సిగ్గువడెను
నలిరేఁగి నీవందుకు నవ్వినవ్వి మెచ్చఁగాను
కులికి కులికి మేనఁ గురిసీఁ జెమట ॥కామి॥

చతురత నీదట్టి చన్నులపై గప్పుకొని
తతి నట్టె నిన్నుఁ జూచి తలవంచెను
కతలుగా నీవందుకు కరుణతోఁ బొఁ(బొ?)గడఁగా
కుతుకపుతమకాన గుప్పీఁ బులకలు ॥కామి॥

నెట్టన శ్రీవేంకటేశ నీపానుపుపైఁ బండి
అట్టె నీవు కూడఁగా నరుదందెను
పొట్టి నీవందుకు నన్ను నొనరి బుజ్జగించఁగా
ముట్టిననీరతులలో ముంచీ వలపులు ॥కామి॥ 267

నారాయణి

కందువుగాని యప్పుడే కలిగినవలపులు
సందడి జాగు లేఁటికి సంగడి నున్నారము పల్లవి॥

పొంచి మాయిద్దరినేరుపులుఁ జూడవలసితే
మంచముపైకి రారాదా మందలించేము
యెంచనేల పెండ్లాడితి విద్దరిని నొకమాటె
పంచుక పైఁజూచరాదా పాదా లొత్తేము ॥కందు॥

దండిమాచన్నులగొప్పతన మెఱఁగవలస్తే
నిండఁగాఁ గాఁగిలించరాదా నీటుచూపేము
ఖండనే మాతో నవ్వేవు అట్టే మానదుమ నీవు
పండి చూడరాదా నిన్నుఁ బచారించేము ॥ కందు ॥

మించినమారతిబలిమి యెఱఁగ వలసితే
కంచపుమో వియ్యరాదా కళరేఁచేము
అంచల శ్రీవేంకటేశ అట్టె మమ్ము నేలితివి
నించరాదా పై రెంటెము నిన్ను మెప్పించేము ॥ కందు ॥ 268

ముఖారి

నడుమనే కంటిమి నీనయగారాలు
వుడివోనికోరికల నున్నారు సతులు ॥ పల్లవి ॥

చేరి వొకతెతొడపై శిరసుమోపుకవుంది
యేరా పాదా లొకతెపై యిటు చాఁచేవు
యేరీతి నుండెనోకాని ఇద్దరిఅడియాసలు
సారెకుఁ జెమటలతో జడినేరు సతులు ॥ నడు ॥

మొక్కుచు మాటలాడేవు మునుపటియాకెతోడ
నిక్కుపుఁజూపు లీపెపై నివాళించేవు
వెక్కుఁదమకము లెట్టు నెరపుకొన్నారోకాని
మిక్కిలి నిట్టూరుపుల మెరసేరు సతులు ॥ నడు ॥

బలిమి శ్రీవేంకటేశ పట్టపుదేవుల నేలి
చెలఁగి కూడితి వి'ట్టె' చిన్నదానిని
నిలిచినరతుల నెట్టు నిన్ను మెప్పించిరోకాని
పులకమొలకలతోఁ బొదలేరు సతులు ॥ నడు ॥ 269

'ట్టె' తట్టినారు.

రేవగుప్తి

తెలియరాదు నీమది దిమ్మరివాఁడవు గాన
చెలరేఁగి యడిగేము చెప్పరాదా మాకు ॥ పల్లవి ॥

అగ్గమై యందరిలో నానతీవఁ గాఁగిలించఁగా (?)
సిగ్గువడి సన్న సేసీఁ జేతనే నీకు
కగ్గి నీకు యీపె నింత కాకుసేయవలశో
నిగ్గులవలపు నీకు నిక్కమును గలదో ॥ తెలి ॥

సకులెల్లాఁ జూడఁగాను చవులమో వెడిగితే
మోకము వంచి కన్నుల మొక్కి మొక్కీని
ప్రకటించి యీపె నింత పచ్చిసేసేనంటానో
వొకట మేలువాఁడవై వొనరినచందమో ॥ తెలి ॥

వూడిగపువారుండఁగా నొద్దికై పెనఁగితేను
యీడనె శ్రీవేంకటేశ యీకె నవ్వీని
జాడతో నీపె నింత సమ(వ?)తు సేయవలశో
వేడుకకాఁడవై నవిధ మిటువంటిదో ॥ తెలి ॥ 270

రేకు 948 వసంతవరాళి

నలినాక్షి ఇందరిలో నగుఁబాటులాయ నేఁడు
యెలమి నీకే తెలుసు నేమిచెప్పే మిఁకను ॥ పల్లవి ॥

ఇచ్చగించి యీపె నీఇంటికి తానే వచ్చి
ముచ్చట మాటలాడి మొక్కి మొక్కెను
పచ్చిగా నాపెచెక్కుపై గోరుదీసి నీవు
రచ్చలఁ బెట్టితి విదె రమణివలపులు ॥ నలి ॥

చెంతలఁ గొలువుసేసి చిత్తమురా విన్నవించి
పంతములెల్లా నిచ్చి పాదా లొత్తెను
వింతలుగా చన్నులపై వెలయ నచ్చువా(వ్రా?)సి
సంతలఁ బెట్టితివి సకియవలపులు ॥ నలి ॥

కడుసిగ్గులు విడిచి కాఁగిట నిన్నుఁ గలసి
బడిబడి నీవెంటఁ బాయదాయను
అడరి శ్రీవేంకటేశ ఆపెమోవి గంటిసేసి
వడి నంగడివేసితి వనితవలపులు ॥ నలి ॥ 271

కన్నడగౌళ

నే మిందాఁకాఁ జెప్పితిమి నెలతకు బుద్ధులెల్లా
కామించి మీఁదట నీక కందము నీనేరుపు ॥ పల్లవి ॥

చింతతోడ నాకె నేఁడు చెక్కుచేతితో నున్నది
పంతమాడితైన నీవు పరికించేవా
వింతనీసుద్దులు విని వెరగుతో నున్నది
యింతలో వంచినశిర సెత్తించేవా ॥ నేమిం ॥

నియమపుఁజలముతో నిట్లు చేసుక వున్నది
నయగారితనమున నవ్వించేవా
ప్రియముతోఁ బరపుపై బిగియుచుఁ దానున్నది
రయమున నీవద్దికి రప్పించేవా ॥ నేమిం ॥

కడలేనియాసలతోఁ గాఁతాళాన నున్నది
తడఁబడక రతులఁ దనియించేవా
యెడయక శ్రీవేంకటేశ నిన్నుఁ గూడున్నది
వుడివోనినీసత్యాల నొడఁబరచేవా ॥ నేమిం ॥ 272

ఆహిరి

వించే దయపుట్టి యిట్టె విచ్చేసీ నీడకు
యింటికిఁ దోడితేరమ్మా యీకెప్రాణేశ్వరుని ॥పల్లవి॥

చిత్తరుపటము చూచి సెలవుల నవ్వు నవ్వీ
తత్తరానఁ బాన్పుచూచి తలవంచీని
బొత్తులడపము చూచి పులకించీ మేనెల్లా
హత్తి విన్నవించరమ్మా అంగనవిభునికి ॥వించే॥

చేరి కేళాకూళి చూచి చింతతోడఁ దలపోసీ
పారువపుగుంపుఁ జూచి భ్రమసీని
కోరి పువ్వుటిల్లు చూచి కుప్పళించీఁ బెంజెమట
సారె నెరిఁగించరమ్మా సతినాయకునికి ॥వించే॥

విలువుటద్దము చూచి నివ్వెరగుతో నున్నది
చెలికత్తెలనుఁ జూచి సిగ్గువడీని
కలసీఁ గాఁగిటఁ దానె గక్కన నేతించి నేఁడు
చెలఁగి కానుకీరమ్మా శ్రీవేంకటేశునికి ॥వించే॥ 273

సాళంగం

గుట్టుగలవాఁడుగాఁగా గుంపించకున్నాఁడుగాక
వొట్టుక నేమెల్లాఁ జూచి వోర్వఁగఁగలమా ॥పల్లవి॥

ఆతనినేల దూరేవే అంగడికెక్కె వలపు
యేతులఁ బెండ్లాడినవా రెందరు లేరు
యీతలఁ జెలుల నంపి ఇంటికి రప్పించీని
చేతికి లోనాయనంటే చిమ్మిరేఁచవలెనా ॥గుట్టు॥

పంతము లేలాడేవే పట్టరాదు పాయము
వంతులకు నెందరైనా వద్దమన్నారు
వింతలుగా నవ్వుతానే విందారగించఁ బెట్టి
బంతిఁ గూచుండి విభునిఁ బంగించవలెనా ॥ గుట్టు ॥

సిగ్గులే లలమేల్మంగ శ్రీవేంకటేశుఁడు గూడె
కగ్గులేనిసవతులు గాచుకున్నారు
యెగ్గులేక నన్నునేలె నితనిఁ బానుపుమీఁద
అగ్గలపురతుల నీ వలయిఁచవలెనా ॥ గుట్టు ॥ 274

పళవంజరం

ఏఁటిమతకములో యీపెకు నాతనికి
నాఁటకము లివి గొన్ని నడచీఁ జూడరే ॥ పల్లవి ॥

కొలువు సేసేయాఁటది గుట్టుతోడ నుండుఁగాక
కలకల నగనేలే కాఁతాళానను
చెలఁగి విభుఁడు లోలో నేఁత లేమిసేసెనో
తలఁపునఁ బుట్టుకొని తమకించీఁ దాను ॥ ఏఁటి ॥

విందుచెప్పవచ్చినాపె వినయాలు సేసుఁగాక
పందేలాడఁ దనకేలే పలుమారును
కందువ నాతనివల్ల కపటాలేమిగనెనో
మందలించవలసిట్టె మాట దీసీఁ దాను ॥ ఏఁటి ॥

పీఁటపై పెండ్లికూఁతురు ప్రియముతోఁ గూడుఁగాక
సీటున జంకించనేలే సేరుపుతోడ
సూటి శ్రీవేంకటేశుఁడు చూ చెలమేల్మంగను
కూటములు సేస్తుఁగాని గురిసేసీఁ దాను ॥ ఏఁటి ॥ 275

సౌరాష్ట్రం

ఔనయ్యా మంచివాఁడ వందుకెల్లా నేనా గురి
నానఁబెట్టి సెలవుల నవ్వులు నవ్వేవు ॥ పల్లవి ॥

చెలియచేసినసేఁత చెప్పేవానివలెనే
కలపుకోలుగ నన్నుఁ గాఁగిలించేవు
పొలసి గోరనూఁదుట చూపేవానివలెనే
కెలయుచు నాభుజము గీరేవు నీవు ॥ ఔన ॥

యెచ్చుగుందుమాటలు యెంచేవానివలెనే
పచ్చిదేరేవొట్టు నాపైఁ బచారించేవు
దిచ్చరిసాకిరు లిట్టె తెలిపేవానివలెనే
ముచ్చటఁ జేతులు నామోముపైఁ జాఁచేవు ॥ ఔన ॥

పెనఁగులాటలు తలపించేవానివలెనే
గొనకొని నా పెద్దకొప్పు వట్టేవు
యెనసి శ్రీవేంకటేశ యింతిఁ గూడినట్లానే
అనువైనఅలమేల్మంగనై ననున్నఁ గూడేవు ॥ ఔన ॥ 276

రేకు 949 నట్టనారాయణి

ఇన్నాళ్లు నేడ నుండెనో యెవ్వరు నెఱఁగరు
కన్నులయెదుట నేఁడు గానబడెఁగాని ॥ పల్లవి ॥

యేమి గావలెనో కాని యీపె నీకు నెచ్చెలై
మోముకళలుదేరఁగ మొక్కె నిపుడు
చేముట్టి యీసతినిఁ జేరి కాఁగిలించితివి
మీమీచుట్టరికము మేమిదివో కంటిమి ॥ ఇన్నా ॥

యేవూరోకాని తాను నీయింటికే వచ్చి బత్తితో
సేవలెల్లాఁ జేసితేను చెలఁగితివి
భావమెరిఁగి గంటము పైఁబూసి నవ్వితివి
[1]దోమటి(వన?)మీఁబద్దరిపొందులు నేఁడు గంటిమి ॥ఇన్నా॥

తనపే రేఁటిదోకాని తగిలి శ్రీవేంకటేశ
చెనకుచు నీపైఁ దాను నేసవెట్టెను
యెనసితి విటు నన్ను యేనలమేలుమంగను
నినుపులమీఇంపులు నేఁడు నేము గంటిమి ॥ ఇన్నా ॥ 277

ఆహిరి

ఏమని విన్నవించేము ఇంతి నీపైఁ గలప్రేమ
కోమలపుఁగలికి చెక్కునఁ జేయిచేర్చెను ॥ పల్లవి ॥

యేకతాన నుండి సతి ఇట్టె నిన్నుఁ దలఁపైతే
చేకొని నిట్టూర్పు నించి చెలులఁ జూచె
పైకొని వారందరు కోపాన నిన్ను దూరితేను
దాకొని యేమీ ననక తలవంచుకొనెను ॥ ఏమ ॥

మంచముపై నుండి కాంత మనసు నీపైఁ బారితే
పొంచి మాటాడేచిలుకఁ బొక్కుచుఁ దిట్టె
ముంచి యందుకు నది నీముఁ(ముం?)జేత వాలితేను
దించనిచలమున నీదిక్కు చూచెను ॥ ఏమ ॥

పురమెక్కె లమేల్మంగ వొగి చన్నులు నాఁటితే
వొరటుజక్కవలపై నొలవేసెను
మొరసి శ్రీవేంకటేశ ముక్కుల[2]న వెంటించితే
తెరవేసి నినుఁగూడి తెప్పలనుఁ దేలెను ॥ ఏమ ॥ 278

1. ప్రాసభంగము. 2. ముక్కులన్ + అవి + అంటించితే.

శ్రీరాగం

విన్నవించరే యీమాట విభునికిని
తన్నుఁ దానె యెఱుఁగును తలఁచుకొమ్మనవే ॥ పల్లవి ॥

మనసు లేకములైతే మాటలు సమ్మతులౌను
ననుపు గలిగితేను నవ్వు గలుగు
తనువులు సోఁకితేనే తమకములు రేఁగును
చనవు సతమైతేనే సరసము చెల్లును ॥ విన్న ॥

పాడితో నడచితేనే పంతము లీడేరును
జోడుగూడి వుండితేనే సొంపైవుండును
వేడుక లౌనగూడితే పీడుదోడు లితవౌను
వాడికలు దొరకితే వలపు లమరును ॥ విన్న ॥

యేకతములైతేనే ఇక్కువలు గరఁగును
కైకొని కాఁగిలించితే కళ లుబ్బును
యీకడ నలమేల్మంగ నేలె శ్రీ వేంకటేశుఁడు
చేకొని నన్నుఁ గూడెను చిత్తగించుమనవే ॥ విన్న ॥ 279

భైరవి

కాచీవయ్యా అందరికీఁ గలిగిన సంసారమే
వీసులార నన్నియును వినేము నే మీఁకను ॥ పల్లవి ॥

చెప్పుదురు పతులతో చెలులు తమనేర్పులు
వొప్పి యెంతవడియైనా నూఁకొంటేను
నెప్పున నాకెమాటలు నీకు బాఁతై నేఁడున్నవి
వుప్పతించ మాకేల వొడఁబడే మిపుడు ॥ కానీ ॥

చూపుదురు తమయెమ్మె సుదతు లెంతవడ్డైనా
ఆపనులకు నాయకుఁ డాసపడితే
పైపయి నాపెకు నీవు భ్రమసి వున్నాఁడవు
కోపగించ మాకేల కూడి సంతసించేము ॥ కానీ ॥

నవ్వుఁజు రెంతవడ్డైనా సనఃవుతో వనితలు
రవ్వగా వలచినట్టిరమణునితో
యివ్వల శ్రీవేంకటేశ యేనలమేలుమంగను
చివ్వన మన్నెమ్మెలితివి చేరె మాకు రతులు ॥ కానీ ॥ 280

పాడి

మచ్చికతో నేలవయ్య మదనసామ్రాజ్యలక్ష్మి
పచ్చిసింగారాలచేత బండారాలు నిండెను ॥ పల్లవి ॥

కొమరెతురుమునను గొప్పమేఘ ముదయించి
చెమటవాన గురిసెఁ జెక్కులవెంటఁ
అమరఁ బులకలపైరు లంతటానుఁ జెలువొంది
ప్రమదాలవలపులపంట లివె పండెను ॥ మచ్చి ॥

మించులచూపుల తీగెమెఱుఁగు లిట్టె [1] మెరిచి
అంచెఁ గోరికలజళ్ళవె పట్టెను
సంచితపుకుచముల జవ్వనరాసులు మించె
పొంచి నవ్వుల యామవి పోదిగొనె నిదిగో ॥ మచ్చి ॥

అలమేలుమంగమోవియమృతము కారుకమ్మి
నలుపక్క మోహపునోనలు ముంచెను
యెలమి శ్రీవేంకటేశ ఇంతి నిట్టె కూడితివి
కొలఁదిమీరి రతులకొటార్లు గూడెను ॥ మచ్చి ॥ 281

1. 'మెరుచు' ధాతువుందెనా? 'మెరసి'కి 'మెరిచి' వ్యావహారికమా?

లలిత

నేనే బుద్ధిచెప్పుకొనే నేరుపునఁ బతికిని
దానికేమి యింతలోనె తానే నన్ను నేలెను ॥ పల్లవి ॥

మగవాఁడు మేరమీరి మగువలఁ జెనకితే
తగవులఁ బెట్టనేల తడవకువే
మొగమోటయినచోట మోనాన నుండుటమేలు
పగటున మిగులాను బలిమిసేయకువే ॥ నేనే ॥

పాయపువాఁడు మిక్కిలి పరచై తిరిగితేను
బాయిట వేయఁగనేల పదరకువే
తోయరానిచుట్టముతో చాయసేసుకొంటే మేలు
రాయడించి సారెసారె రచ్చలఁ బెట్టకువే ॥ నేనే ॥

శ్రీవేంకటేశ్వరుఁడు సిగ్గులు విడిచితేను
కావరించి నవ్వనేల కదుమకువే
వావులెనసినచోట వదలకుండుట మేలు
నీవలమేల్మంగ కూడి నెలపై పాయకువే ॥ నేనే ॥ 282

రేకు 950 లలిత

అందులోనె కానరాదా అతివ యీతనిసుద్ది
కందువ లన్నియు నీవె కనుఁగొనఁగదవె ॥ పల్లవి ॥

నెలవినేల నవ్వీనే చేరి నే మోము చూచితే
లలిఁ దనవంకను కల్లలేనివాఁడు
ములువాఁడిగోర నేను మోపితేనే లలికీనే
వెలుపల లోనాను వెరపులేనివాఁడు ॥ అందు ॥

సిగ్గులేల పెంచీనే చెయ్యివట్టి తీసితేను
యెగ్గులుఁదప్పులులేక యేచినవాఁడు
దిగ్గనఁ గాఁగిలించితే దిక్కులేల చూచీనే
బగ్గన నెవ్వతెకైనా బాసియ్యనివాఁడు ॥ అందు ॥

శిరసేల వంచీనే చెంత మోవి నే నంటితే
విరసమెరఁగని శ్రీవేంకటేశుఁడు
అరిది నెలమేల్మంగనై కూడితే మెచ్చనేలే
గౌరవై యెవ్వరికిని గుట్టియ్యనివాఁడు ॥ అందు ॥ 283

మంగళకౌశిక

చూడఁ జిన్నవు నేఁతలు చూపి చెప్పఁగఁ గొత్తలు
జాడల విన్నిటా నేఁడు జాణవైతివే ॥పల్లవి॥

ఆయములుసోఁక మాటలాడ నేర్చుకొంటివే
కాయజుదీమవై నీవు గలగితివే
చాయలాను సన్నలాను సాదించ దొరకొంటివే
పాయపువిభుని నింత భ్రమలఁ బెట్టితివే ॥ చూడఁ ॥

వీటువెలవినవ్వులు నీవలనఁ గంటిమే
పాటలఁ జొక్కించ నీపాలాయనే
జూటుఁదనాలకు నీవే పూటియై నిలిచితివే
తాటించి ఆతని నిట్టె దక్కఁగొంటివే ॥ చూడఁ ॥

అలమేలుమంగవు నీ వట భూకాంతను నేను
యెలమి శ్రీవేంకటేశు నెనసితివే
పొలసి నాకత నీతో పొందు లీడేరించితివే
తెలిపి నీవే పట్టపుదేవులవైతివే ॥ చూడఁ ॥ 284

రామక్రియ

ఊరకేల దాఁచేవు వుదుటునీచేఁతలు
యేరీతి నీవుండినాను యెవ్వరేమనేరు ॥ పల్లవి ॥

వింతచెలు లుండఁగాను వెలఁదితోఁ జెవిలోన
మంతనాన నీ వప్పుడు మాటలాడవా
ఇంతలో నేఁటికి బొంకనేమాయ నేమినేసినా
చెంతలమగవాఁడవు చెల్లదా నీకిపుడు ॥ ఊర ॥

కాకు నేసిరంటాను కడవా రెఱఁగకుండా
ఆకెయిచ్చినవుంగర మందుకొనవా
నీకేల సిగ్గువడ నేఁడు గొత్తలా యివి
యీకడ నీయిచ్చరాజ వేల లోఁగే విపుడు ॥ ఊర॥

వలచి శ్రీవేంకటేశ వనితల మందలించి
అలమేలుమంగ నురమందు నుంచవా
కలసితి విటు నన్నుఁ గపటము లిఁకనేల
బలిమికాఁడ వౌదువు పదరకు మిపుడు ॥ ఊర ॥ 285

రామక్రియ

మంచివాఁడవువలెనే మతకములు నేనేవు
అంచెలనే పైకొనే వవునయ్యా నీవు ॥ పల్లవి ॥

చీర లెస్సాయనంటాను చెరఁగువట్టి తీసేవు
హారములు చూచేనంటా నంటేవు చన్నులు
తీరాయఁ గమ్మలనుచు గోర గీరేవు చెక్కులు
ఆరీతి నింతనేతురా అంగనలను ॥ మంచ ॥

వుంగరాలు మంచివంటా నూరకే వేలువట్టేవు
సింగారమాయఁ గొప్పంటా జేయిచాఁచేవు
సంగతాయఁ [1]గుచ్చలంటా సరుగ నొడివట్టేవు
చెంగటఁ గాకుసేతురా చెలువలను ॥ మంచి ॥

మోవిపండు తీపులంటా మంచి చవులు రేఁచేవు
శ్రీవేంకటేశుఁడ నన్నుఁ జేరి కూడేవు
ఆవల నలమేల్మంగనని నన్నుఁ బొగడేవు
భావించి సచ్చిసేతురా పడఁతులను ॥ మంచి ॥ 286

పాడి

వలచినదానికేలే వాసులెంచను
నెలవుల నవ్వుతాను చేకొనఁగవలదా ॥ పల్లవి ॥

పిలువఁగా నీవేల బిగిసేవే పతితోను
చలము లెందాఁకాను సాదించేవే
బలిమి నాతఁడు నిన్ను పైకొని చెనకఁగాను
కలువకన్నులఁ జూచి కాఁగిలించవలదా ॥ వల ॥

వొడివట్టి తియ్యఁగాను వోరటు లింకానేలే
బడివాయకుండఁగాను పంతమేఁటికే
అడియాలముగ మోవి యాతఁడు నీకియ్యఁగాను
తడవి మోవి యొసఁగి దప్పిదేర్చవలదా ॥ వల ॥

ముందుముందె మాటాడఁగా మోనము నీకిపుడేలే
కందువ నిన్నుఁ గూడఁగ కాఁతాళమేలే
చెంది యలమేల్మంగవు శ్రీవేంకటేశుఁ డతఁడు
పొందైతి రిట్లానే భోగించవలదా ॥ వల ॥ 287

1. కుచ్చెల పావడ. 'కుచ్చల' వ్యావహారికము.

నాట

నీచేతనౌనె నేర్పులివి యెల్లాను
కాచుకుండి మనసెల్లఁ గరఁగించఁగలవె ॥ పల్లవి ॥

కడువలచితినంటా కాంతుని కిచ్చకమాడి
తొడిఁబడఁ గాఁగిలించి దొమ్మిసేసేవు
అదరి చొక్కులఁబెట్టి అంతసేసినదానవు
బడిఁ దిప్పి యాతని భ్రమయించఁగలవే ॥ నీచే ॥

పాసియుండ నోపనంటా పక్కనను బ్బించి పతి-
కాసచూపి ఇంటఁబెట్టు కలయించేవు
బేసబెల్లివై ఇట్లాఁ బెడరేఁచినదానవు
బాసనేయించు కేపొద్దూఁ బనిగొనఁగలవే ॥ నీచే ॥

పట్టపుదేవులనంటా పైకొని శ్రీవేంకటేశు-
నట్టు నిట్టుఁ గూడితివి అలమేల్మంగా
గుట్టున నన్నితఁదేలెఁ గుచ్చితపుదానవు
వొట్టుక వురముమీఁద నుండఁగఁగలవే ॥ నీచే ॥ 288

రేకు 951 వరాళి

ఇప్పుడే విన్నవించితి మెగ్గులువట్టేవుగన
వుప్పతించి మామీఁద నొలవేసేవుసుమ్మీ ॥ పల్లవి ॥

కొప్పేల దువ్వేవు నీవు కొంగేల పట్టేవు నన్ను
యిప్పుడే నీవద్దిచెలులెల్లా నవ్వఁగా
కప్పి నీపై నామేఁకస్తురిబేంట్లు రాలీ
అప్పుడు మమ్మేమైనా నాడుకొనేవుసుమ్మీ ॥ ఇప్పు ॥

చెక్కులేల నొక్కేవు చెయ్యేల వేసేవు నాపై
గుక్కక సవతులెల్లా గొణఁగఁగాను
ఎక్కినినాగుబ్బలపై చెమట [1]నామేననంటే
కొక్కుచు మామీఁద నీవు సొలసేవుసుమ్మీ ॥ ఇప్పు ॥

కాయమేల నిమిరేవు కాఁగిటనేల నించేవు
పాయపుపెండ్లికూఁతులు పంగించఁగా
యీయెడ శ్రీవేంకటేశ యేనలమేలుమంగను
చాయలకే కూడితివి జంకించేవుసుమ్మీ ॥ ఇప్పు ॥ 289

తోండి

కంటిమే నీవల్ల నిట్టికతలెల్లాను
వెంటవెంట వచ్చి కడువేసాలు చూపేవు ॥ పల్లవి ॥

కాటుకకన్నులతోడ కసరుచు రమణుని
సూటిదప్పకుండా నేమిచూచేవే నీవు
నే(నేఁ?)టనే కడమాయనా నీయానోద మెంతలేదు
మేటివై యిందరిలోనా మేకులు నేసేవు ॥ కంటి ॥

కానుకగా మోవిమీఁద కప్పుచుఁ దమ్మలమ్మున
నానఁబెట్టి యిప్పుడేమి నవ్వునవ్వేవే
కానరాదా నీవలపు కలయవేసేవు పొందు
పూని నీపెద్దరిక మిప్పుడే నెరపేవు ॥ కంటి ॥

కంకణాలచేతులను కాఁగిటను బిగియించి
మంకవై యీవేళనేల మాటలాడేవే
కొంకక యలమేల్మంగ కూడె శ్రీవేంకటేశుఁడు
ఉంకెనరతుల నెంత జాగులఁబెట్టేవే ॥ కంటి ॥ 290

1. నామేను+అని+అంటే

పళవంజరం

ఏమే యింతటిదాన వెఱుఁగవటే
నామాట సరివచ్చెనా నేఁడు నీకు ॥ పల్లవి ॥

యెగసక్కెపుమాటలు యెన్నైనా నాడఁగవచ్చు
అగపడి ప్రియమాడే దరుదుగాని
మగవానితోడనేల మారుకొనఁగఁ జెలికి
మొగమోట ప్రియముతో మొక్కవలెఁగాక ॥ ఏమే ॥

బచ్చెనపంతములను బయలీఁదించఁగవచ్చు
నిచ్చఁ బొందు ఁరపేది నేరుపుగాని
యిచ్చకపుఁ బతితోడ నెమ్మెలేల మగువకు
యెచ్చుఁగుందులేక కాఁగి లియ్యవలెఁగాక ॥ ఏమే ॥

నలిరేఁగి కేరడపునవ్వులు నవ్వఁగవచ్చు
యెలమి సరసమాడే దెక్కుడుగాని
అలమేలుమంగవు నిన్నతఁడు శ్రీవేంకటేశుఁ-
డలమె నిట్టె ముదమందవలెఁగాక ॥ ఏమే ॥ 291

దేవగాంధారి

జోడుగూడితి రిద్దరు సొంపగుజాణలె మీరు
తోడ నీళ్లాడరయ్య దొరకె మీకిపుడు ॥ పల్లవి ॥

చెలియగుబ్బలమీఁదిచెమట పన్నీరుకాపు
కలకలమనునవ్వు కప్పురకాపు
మలనేటివినయపుమాటలు వేదమంత్రాలు
వెలసె మజ్జనవేళ వింతలాయ మీకు ॥ జోడు ॥

కాంతమేనితావి యటకటి(లి?)చందనపుకాపు
పొంతఁ గడకుంటే చూపు పునుగుకాపు
సంతసపుసరసాలు జరపేటివూడిగాలు
యింతటా మజ్జనవేళ యితవాయ మీకు ॥ జోడు ॥

ఇయ్యలమేల్మంగ కాంతులెత్తేతిరుపండికాపు
గయ్యాళిమదరాగము కస్తూరికాపు
ఇయ్యెడ శ్రీవేంకటేశ యెనసితి రిద్దరును
వొయ్యనే మజ్జనవేళ వొరపాయ మీకు ॥ జోడు ॥ 292

బౌళి

ఏల యెదతాఁకించే వీడకాడకు నింతుల
మేలములాడుచునే నమ్మించవలెఁగాక ॥ పల్లవి ॥

చాయపాటుమాటలకు సమ్మతించీనా చెలి
ఆయెడకు నీవుంగర మంపినఁగాక
చేయరానిసేఁతలెల్లాఁ జేసితివి తొలుతనె
ఛాయిపట్టి ప్రియమెల్లాఁ జెప్పవలెఁగాక ॥ ఏల ॥

అడియాస కానికల కాపె యీడకు వచ్చీన
యెడయక నీవు వచ్చి యేలినఁగాక
తొడిఁబడ నీపై మోచె తోడనే ఆపెవలపు
గొడవదీరఁగ వేఁడుకొనవలెఁ గాక ॥ ఏల ॥

చుట్టి రాయబారాలకు చొక్కీనా అలమేల్మంగ
గుట్టున శ్రీవేంకటేశ కూడినఁగాక
చుట్టమపై వచ్చితివి సొరిది నీకెయింటికి
నెట్టన నిట్లానే మన్నించవలెఁగాక ॥ ఏల ॥ 293

ఆహిరి

నను(జూచి యిప్పు డెంతనవ్వు నవ్వేవు నీ-
వనితనై వున్నదాన వలదనేనా ॥ పల్లవి ॥

చెలిమికాఁడ నీవేల సిగ్గువడేవు యేమో
వెలఁది విన్నవించీని వినరాదా
యెలమి నామోము చూచి యేల లోఁగేవు మీకుఁ-
గలసాజమే యిది కాదనేనా ॥ నను(॥

కోడెకాఁడ నీవేల గుట్టునేసేవు ఆపె
తోడనే కానుకిచ్చీ నందుకొనరాదా
వేడుక నేఁ జూచేఁగాక వెఱవనేలా మీ-
వాడికమోహము లివి వారించేనా ॥ నను(॥

శ్రీవేంకటేశుఁడ యెంతచెల్లరేఁగేవు నీ-
దేవులు సన్నలునేసీఁ దెలియరాదా
గోవిందరాజవు నీవే గుఱుతుగంటి యిదే
యీవల నన్నేలితివి యీాకె [1]యేలనేనా ॥ నను(॥ 294

రేకు 952 సోమరాగం

ఏల తమకమునేసే వింతలోను
లాలించినానుఁ జెప్పవు లాఁతిదానివలెను ॥ పల్లవి ॥

నిక్కి చూచినదానవు నీవో మరొకతో
యిక్కువతోఁ జెప్పరాదా యెరిఁగేఁగాని
వుక్కున నీవప్పుడైతే వూఁకొంటివి నేఁ జెప్పితే
వెక్కసాన నుందానవు వింతదానివలెను ॥ ఏల ॥

1. ఏల+అనేనా

కూరిమిఁ బాడినది నీకు త్తికో వేరాకతో
మేరతోడఁ దెలుపరాదా మెచ్చేఁగాని
చేరి నేఁ బొగడితేను చెల్లరేఁగితి వప్పుడు
బీరాన గుట్టునేసేవు పెరదానివలెను ॥ ఏల ॥

చెంది కాఁగిలించేవి నీచేతులో చెల్లెలివో
మందలించరాదా సమ్మతించేఁగాని
అంది శ్రీవేంకటేశుఁడ నని కూడితి విప్పుడు
యెందుకైనా నొనగూడే వింటిదానివలెను ॥ ఏల ॥ 295

దేశి

నాకుఁ దెలుసు నీతనినాటకములు
కైకొనీనా ఇంతలోనే కతకారిగాక ॥ పల్లవి ॥

యెఱఁగక చేఁత చేసి యెదిటికి రాఁడనేవు
వెఱపు వావి కేడదే వేసాలుగాక
వొఱపు నీమాటలకే వొడఁబడి తనమతి
కఱకరిఁ గరఁగీనా గామిడిగాక ॥ నాకుఁ ॥

అగడుగాఁ దిరిగాడి యందుకు లోఁగీ ననేవు
తగ వాతఁ దెఱఁగునా తక్కులుగాక
తగిలి తనబాసలు తలఁపించితే నేఁడు
మొగమోడీనా కడుమొక్కలీఁడుగాక ॥ నాకుఁ ॥

వలపు లంతటాఁ జూపి వచ్చి నన్నేలీ ననేవు
సులభుఁడా ఇవిగొన్ని సుద్దులుగాక
బలిమి లోనికి వచ్చి పైకొని శ్రీవేంకటేశుఁ—
డలమె నన్నుఁ గాఁగిట నాగడీఁడు గాక ॥ నాకుఁ ॥ 296

లలిత

చెప్పుడుమాటలు గావు చెలువుఁడ నీనేఁతలు
  చొప్పుదప్పకుండా నేనే చూచితినయ్యా ॥ పల్లవి ॥

యెలమి నాకెయు నీవు నెదురుబడి నుండి
  నెలవుల నవ్వితివి సిగ్గులతోను
తలుపుమాటున నుండి తారుకాణగా నేఁడు
  నొలవక నేనే ఇట్టె చూచితినయ్యా ॥ చెప్ప ॥

వోడక మీరిద్దరును చొక్కమంచముపైనుండి
  వీడేలు నేసుకొంటిరి వేడుకతోను
నీడలోనే పొంచివుండి నెట్టన మీసరితలు
  జోడనగా నేనే చక్కఁ జూచితినయ్యా ॥ చెప్ప ॥

శ్రీవేంకటేశ కాఁగిటఁ జెంది నీ వాకెయు నిట్టె
  మోవితేనె లానితిరి ముచ్చటతోను
యీవలికిఁ దీసి నిన్ను నిదే నేనూఁ గూడితి
  నోవలుగా నేనే మిమ్ముఁ జూచితినయ్యా ॥ చెప్ప ॥ 297

దేశాక్షి

అడుగరే చెలులాల ఆతనినే యీమాట
  వుడివోనితమకాన నుండఁబోలు తాను ॥ పల్లవి ॥

వేడుకగలప్పుడే వెస నవ్వు వచ్చుఁగాక
  వాడి వున్నప్పుడు తలవంపులే కావా
యేడనో సతులచేత యేఁపులఁబడి రాఁబోలు
  యీడ నేఁ జెనకఁగాను యిటులా నుండునా ॥ అడు ॥

ఆసలఁ గూడినప్పుడే ఆయాలు గరఁగుఁగాక
పాసివున్నప్పుడు తడఁబాటులేకావా
బేసబెల్లివలపుల పిరివీకై రాఁబోలు
నేస నేఁ బెట్టఁగాను సిగ్గువడి వుండునా ॥ అడు ॥

సరసమాడినప్పుడే చవులెల్లాఁ బుట్టుఁగాక
గొరబైనయప్పుడు కొఅతలేకావా
యిరవై శ్రీవేంకటేశుఁ డింతలోనె నన్నుఁ గూడె
వరుస నిందాఁకా నిటువలెఁ జొక్కకుండునా ॥ అడు ॥ 298

పాడి

కంటిమయ్యా నీసుద్దులు కతలుగాను
ఇంటిపొరుగువారిపై నింపులు చల్లేవు ॥ పల్లవి ॥

మలసి కొంగువట్టేవు మగువ దండ నుండఁగా
మొలకచన్నులు నిన్ను మోచెనంటాను
యెలమిఁ బెండ్లాడినాపె నేమిసేతువో యిఁక
చెలిమికత్తెలమీఁద చేతులు చాఁచేవు ॥ కంటి ॥

బడినే కానుకిచ్చితే పచ్చడము గప్పేవు
పడఁతికొనగోరు నీపై సోఁకెనంటా
అదరి వుంకువవెట్టినాపె నెంత చిక్కింతువో
నడుమచుట్టాలమీఁద ననుపు చూపేవు ॥ కంటి ॥

కలసితివి సతిని గక్కన శ్రీవేంకటేశ
అలివేణిచూపులు నిన్నంటెనంటాను
యెలమి మేనవారైతే యెంత దక్కఁగొందువో
కలగొన పేరటాండ్లఁ గాఁగిలించేవు ॥ కంటి ॥ 299

శుద్ధవసంతం

కందము నీసంతలు గట్టిగా నిఁక
సందడిఁ బెండ్లాడేవేళ చాయ కెట్టు వచ్చేవో ॥పల్లవి॥

కుంచెవేసేయట్టియాపె కొప్పు దాఁకించెనంటాను
అంచలఁ బంతములెల్లా నాడుకొనేవు
మించినరతివేళను మేనెల్లాఁ దాఁకేయపుడు
వంచనలేక యెటువలె నోర్చేవో ॥కంద॥

జూదమాడి వోడినాపె సొలసి తిట్టెనంటాను
తీదీపుల చలము సాదించఁ జూచేవు
పాదుకొని యేకతానఁ బచ్చిమాట లాడేవేళ
సాదవై నీవెట్లాను సమ్మతించేవో ॥కంద॥

సేసలు వెట్టినయాపె సిగ్గులువడె నంటాను
వాసితోఁ జన్నులమీఁద వాఁ(వ్రాఁ?)త వా(వ్రా?) నేవు
యీసరినే శ్రీవేంకటేశ నన్నుఁ గూడితివి
తాసువలె నిద్దరిని దయతో మన్నించేవో ॥కంద॥ 300

రేకు 953 మేఘరంజి

ఇదివో నీతోడిపొందు [1] ఇంతేశేయా
యెదుట నున్నది చెలి యెఱుఁగుకోవయ్యా ॥పల్లవి॥

కొమ్మచిత్తములోనిచింత కొప్పునెరులై నిండె
ముమ్మడితరితీపల్లా మోవిపండాయ
నెమ్మది నడియాసలు నివ్వెరగుచూపులాఁ
పమ్మి పరాకులేల తప్పక చూడవయ్యా ॥ఇది॥

1. ఇంతేశి + ఆయా

జలజాక్షికోరికలు చనుఁగ్రవరాసులాయ
వలపులు రోమరాజివరుసలాయ
వెలఁబేనితమకము వేఁకమై పిఱుఁదాయ
తలపోఁత లీడేర్చి దయసేయవయ్యా ॥ ఇది ॥

కోమలిరతిభావాలు కొనగోరివాండ్లాయ
భూమిఁగల ఇంపులెల్లాఁ బులకలాయ
యీమేర శ్రీవేంకటేశ యీకె నిట్టె కూడితివి
దోమటిసంతోసాలు తుదిపదములయ్యా ॥ ఇది ॥ 301

కురంజి

ఇటువంటిపనులైతే నిందరు నిన్నేమందురు
కటకటా ఇఁకనైనాఁ గరుణించు మిపుడు ॥ పల్లవి ॥

మొల్లమిగా నాకె నీకు మోహించు టెఱఁగవా
చెల్లఁబో నీవేల జోలిసేసేవో కాక
తొల్లె నీరాకకు నెదురుచూచే దెఱఁగవా
వొల్లనే నవ్వుకొంటా నున్నాఁడవు గాక ॥ ఇటు ॥

వద్దనుండి నీకాపె సేవసేసే దెఱఁగవా
అద్దిరా నీవేల పరాకైతివో కాక
ముద్దు ముద్దువలె నీకు మొక్కే దెఱఁగవా
సుద్దుల నీగుణా లేమి చూపేవో కాక ॥ ఇటు ॥

తాలిమితో నిన్నునాపె దక్కఁగొన్న దెఱఁగవా
మేలుమేలు ఇంతయేల మీరేవో కాక
యీలీల శ్రీవేంకటేశ ఇంతి నట్టె కూడితివి
వేళ నీవెఱఁగవా నీవేడుకలు గాక ॥ ఇటు ॥ 302

బౌళి

ఏమిసేసినాఁ జెల్లును యిదివేళ
చేముట్టి యాతనికే సేవలెల్లాఁ జేయవే ॥ పల్లవి ॥

నాటుకొనె చూపులు నడుమఁ గొలువులోన
గాఁటపురమణునికి కానికియ్యవే
వాఁటమాయ చెమటలు వలపు లినుమడాయ
మాటలాడి యీతని మర్మము లంటించవే ॥ ఏమి ॥

తలకొనె నగవులు దండనుండి చెవిలోన
వెలయ రమణునికే విన్నవించవే
చలివాసె మనసుకు చనవులు తుదముట్టె
తెలిపి యీతనికి నీ తేనెమో వాసగవే ॥ ఏమి ॥

నెట్టుకొనె వేడుకలు నేఁడు శ్రీవేంకటేశుకు
గట్టిగాఁ బెండ్లాడితివి కాఁగిలియ్యవే
దట్టమాయ తమకము తగులాయ నిద్దరికి
చుట్టమవై యీతనికి సొమ్ములెల్లా నించవే ॥ఏమి॥ 303

రీతిగౌళ

చెప్పుమనేవు తగవు చెప్పకుండరాదు నాకు
వొప్పుగ వినవలెఁ గాదా పువిద లిద్దరును ॥ పల్లవి ॥

పాయపుదానవు గాన పతిని సొలసి నీవు
ఆయములు సోఁక మాటలాడఁ జెల్లునే
చాయలాను సన్నలాను సవతులఁ జూపి చూపి
రాయిడించి పలుకఁగరాదే వీకిపుడు ॥ చెప్ప ॥

చేసుకొన్నయప్పుడే చెలువునికాఁగిటికి
ఆసపడి బలిమిసేయఁగఁ దగునే
వాసితోడ నీతోడివనితలమీఁదట
రాసికెక్క చేయిచాఁచరాదు గాని నేఁడు ॥ చెప్పు ॥

చెలిమిగలఁడు నీకు శ్రీవేంకటేశ్వరు
కలయుట సహజమే కాఁగిట నీకు
పలుమారు నీతోడిభామినులముంగిటను
చలపట్టి మరియుచు సందడించ నేఁటికే ॥ చెప్పు ॥ 304

రామక్రియ

నవ్వేవారి నెఱఁగదు నడుమఁ దాను
నివ్వటిల నీ వెన్ని నేర్పితివో చేఁతలు ॥ పల్లవి ॥

చెలరేఁగి చెలరేఁగి చేసీ నీకు విన్నపాలు
నలనాక్షి నీకెంతచనవో కాని
చలివాసి నీయెదుట సన్నలెల్లాఁ జేసీని
యెలమి నీవెంతసలి గిచ్చితివో యిపుడు ॥ నవ్వే ॥

కొసరి కొసరి నీకుఁ గొలువులు నేసీని
సుసరాన నీకె యెంత చుట్టమోకాని
యెసగి నీకప్పటిని యిచ్చకములే నేసీని
వసమై యెంతవలచి వచ్చితివో యిపుడు ॥ నవ్వే ॥

చిమ్మరేఁగి చిమ్మిరేఁగి నేసవెట్టీ నిన్నుఁ గూడి
యెమ్మెలఁ దానెంత నీకు నింపుదోకాని
నెమ్మది శ్రీవేంకటేశ నీవు నను నేలితివి
చిమ్ముల నాపె కెట్లాఁ జెప్పితివో యిపుడు ॥ నవ్వే ॥ 305

సాళంగనాట

కానీలే అందుకేమాయ ఘనుఁడవు నీవిన్నిటా
దానికేమి యిది నీపెద్దరికమే కాదా ॥ పల్లవి ॥

సంతమాడరాదుగాక పలుమారు నీచేఁతలు
కొంతగొంతైనా నీతోడఁ గొనాడరాదా
అంతటివాఁడవుగావా అడఁతురా నీగుణాలు
చెంతల నామోము చూచి సిగ్గులువడుదురా ॥ కానీ ॥

జంకించఁగరాదు గాక చక్కనినీమోము చూచి
కంకణాలచేయెత్తి మొక్కఁగరాదా
అంకె లింతనేరవా సేయఁగవద్దా వినయాలు
కొంకుదేరి నాయెదుట కొల్లున నవ్వుదురా ॥ కానీ ॥

అలుగఁగరాదుగాక అట్టె నీకాఁగిటను
సొలవక మోవి యాని చొక్కించరాదా
యెలమి శ్రీవేంకటేశ యేలితివి నన్ను నిట్టె
నెలకొనె నీపొందులు నివ్వెర గందుదురా ॥ కానీ ॥ 306

రేకు 954 ఆరిబి

తెలిపి చెప్పఁగవలె తెల్లమిగా ముందుముందే
వలపించి నన్ను నింత వలలఁబెట్టేవు ॥ పల్లవి ॥

మొలకలచన్నులమొనలు దాఁకీఁజుమ్మీ
చెలరేఁగి పయ్యదపైఁ జేయివేసేవు
కలువకనులచూపులు కడువాండ్లుసుమీ
నెలవై నాయెదుటనే నిలిచివున్నాఁడవు ॥ తెలి ॥

మంచిగాలపుమాటలు మతిఁ దగిలించీఁజుమ్మీ
అంచెలనే నన్ను సుద్దు లడిగేవు
కొంచక నాకొనవేలిగోరు జీరవారీఁజుమ్మీ
ముంచి నీపాదాలకు మొక్కించుకొనేవు ॥ తెలి ॥

చీఁకటికొప్పునెరులు చేరి నిన్నుఁ గప్పీఁజుమ్మీ
తాఁకించినచేతుల ముందలవట్టేవు
యేఁకటతో శ్రీవేంకటేశ నన్నుఁ గూడితివి
తూఁకువసుమ్మీ పిఱుఁదు తొడ లెక్కమనేవు ॥ తెలి ॥ 307

పూరిబి

కానీవయ్య ఇఁకనేల కడు నిన్ను నొలయఁగ
మోనముతో నుండఁగాను మొక్కఁజెల్లునా ॥ పల్లవి ॥

తలఁపు నిలుపలేక తమితో మాటాడేఁగాక
పిలిచితే రానప్పుడే ప్రియమున్నదా
కొలమునాలఁగనక కోరి సేవసేసేఁగాక
అలపు చూపితినప్పుడే ఆయా లంటఁదగవా ॥ కానీ ॥

చుట్టపువరుస లెంచి చూచి నీతో నవ్వేఁగాక
అట్టు నిట్టు జునిగేవు ఆసగలదా
పట్టినవ్రతముతోడ పైకొని చెనకేఁగాక
వట్టుకొట్టినపుడే విన్నపములు గలవా ॥ కానీ ॥

ఇదె నన్నుఁ గూడఁగాను ఇచ్చకము సేసేఁగాక
వదలితేఁ గాఁగిలి వహి కెక్కునా
పొదిగి శ్రీవేంకటేశ పొందులు నమ్మితిఁగాక
కదిసి నీవున్నప్పుడే కాదనఁగ వచ్చునా ॥ కానీ ॥ 308

హిందోళం

ఇంకానేల దాఁచేవు ఇంతకువచ్చెఁ బనులు
సంకలే కానతీరాదా సమ్మతించేఁగాని ॥ పల్లవి ॥

చక్కెరవంటిమాటలు సతి నీతో నాడికాదా
చొక్కించెను నిన్ను నిట్టె సులభాసను
చక్కనిమొగము చూచి సన్నలు నేసే కాదా
నెక్కొనుతమకమెల్లా నీకు రేఁగెను ॥ ఇంకా ॥

గాలాలవంటిచూపు లొక్కటఁ దగిలించికాదా
తాలిమి నీమనసెల్లాఁ దక్కఁగొనెను
మేలిమిచన్నులు నీమే నిట్టె తాఁకించికాదా
కీలుకొన్నవలపులు కెరలించెను ॥ ఇంకా ॥

లతలవంటిచేతుల లలి గాఁగిలించికాదా
రతిరహస్యములఁ గరఁగఁజేసెను
యితవై శ్రీవేంకటేశ యేలితివి నన్ను నిట్టె
కతకారియాపెకాదా కళ లెసఁగించెను ॥ ఇంకా ॥ 309

మాళవిగౌళ

ఏమని విన్నవించేము యెందాఁకాను
నీమనసే యెఱుఁగును నేఁడెంత సేసేవు ॥ పల్లవి ॥

వలపెల్లా నొక్కటే వారివారిలోపల
కొలఁదిమీరినయట్టిగుణాలు వేరు
చెలిమి నటువంటిదే చెప్పి చూపఁబోఇతేను
వెలలేనినేర్పులు వేవేలు గాని ॥ ఏమ ॥

మన సందరివంటిదే మరిగివుండేయపుడు
 ననుపులసరసాలే నానాగతులు
 తనువు లొద్దికైనవేళ తరితీపు లెంచితేను
 చెనకులో సన్నలే చిత్రములుగాని ॥ ఏమ ॥

పొందులు నెప్పటివే భోగించేయప్పుడు
 మందలించి కరఁగించేమర్మాలు వింత
 చెందితివి నన్ను నిట్టె శ్రీవేంకటేశ్వర
 విందులమోవియీవులే వేడుకలు గాని ॥ ఏమ ॥ 310

నాదరామక్రియ

ఇంత[1]వని కోపుదుమా యిదివో నేమెు
 మంతనానకు వచ్చితే మరిగించుకొంటివి ॥ పల్లవి ॥

పొద్దువోనివాఁడవు పొలఁతులఁ గంటేను
 చద్దికి వేఁడి కాదేవు జాణతనాలు
 వుద్దండీఁడవట మీఁద నొడఁబరచవచ్చితే
 కొద్దిమీరి చెలిమేన గోరు దాఁకించితివి ॥ ఇంత ॥

జూటరివాఁడవు నీవు సుదతు లిచ్చితేఁజాలు
 చీటికిమాటి కంటేవు చేకానికలు
 నీటుదొరవు గనక నీకు విందుచెప్ప వచ్చి-
 నాఁటదానికొంగువట్టి యాఁడిఁబెట్టేవు ॥ ఇంత ॥

విరతి శ్రీవేంకటేశ నెలఁత లెదుట నుంటే
 సరికి బేసి కంటేవు చనుమొనలు
 సరసుఁడవని నిన్ను సంగడి నే మెచ్చితేను
 సొరిది నన్నేలితివి చుట్టమైనదానిని ॥ ఇంత ॥ 311

---
[1] ఇంత+పని

తెలుఁగుఁగాంబోది

కోరిక లీడేరె నిఁకఁ గూచుండవయ్యా
సారె సారె నందుకుఁగా జలపట్టనేఁటికి ॥ పల్లవి ॥

యింతలోనే విభుఁడ నీవింటికి విచ్చేసితివి
పంతపుమాఁటల కిఁకఁ బనిలేదు
వంతుకు వచ్చినయాపె వద్దనే నిలుచున్నది
సంతోసించవలెఁగాని సాదించనేఁటికి ॥ కోరి ॥

దప్పిదేర చెక్కునొక్కి తమ్మల మిడితివి
తప్పులు నీపయి నెంచఁదగవుగాదు
చెప్పరానిగుట్టుతోడ చేసన్నచేసీ నాపె
వొప్పనాయ నీవలపు వుప్పతించనేఁటికి ॥ కోరి ॥

కన్నులనే నవ్వి నన్నుఁ గాఁగిట నించితివి
విన్నపాలు సేయ నిది వేళ గాదు
వున్నతి శ్రీవేంకటేశ వూరకే మొక్కీ నాకె
మన్ననలు దయివారె మతకములేఁటికి ॥ కోరి ॥ 312

రేకు 955. శంకరాభరణం

నా మొగము చూచి నగరాదా
దోమటి గలనే నిందుకు నగరాదా ॥ పల్లవి ॥

వెనకు లాకెచేఁ జేయించకుండితే
నను నీ వప్పుడు నగరాదా
పెనఁగుల జంకింపించకుండితే
యినుమడిగా నీవిటు నగరాదా ॥ నా మొ ॥

పిలిచటు కొసరింపించకుండితే
నలువంకల మరి నగరాదా
చెలరేఁగి ప్రియము చెప్పించకుండితే
కొలఁదిమీరి గక్కన నగరాదా ॥ నామొ ॥

వొట్టి పంతానఁ జెయ్యెగ్గించకుండితే
నట్టనడుమనే నగరాదా
యిట్టె శ్రీవేంకటేశ కూడితివి
చుట్టమవై మెచ్చుగ నగరాదా ॥ నామొ ॥ 313

కన్నడగౌళ

ఏల తలవంచీనే యెగ్గులేల పెంచీనే
తాలిమి నెంచి చూచితే తానే నేననవే ॥ పల్లవి ॥

వొడివట్టి పెనఁగవే వొట్టువెట్టుకున్నవాఁడు
నుడిగి దోసము లేదనుచుఁ బల్కవే
ఆడియాలమైనట్టియాన నా పైఁ బెట్టవే
వొడయఁడు తాను నాకు వోరుచుకొమ్మనవే ॥ ఏల ॥

పలుమారు మొక్కవే పంతముతో నున్నవాఁడు
వెలయ సిగ్గు లొల్లనే విడిపించమనవే
నెలవుల నవ్వింపించి చేరి యాసపుట్టించవే
అలుగరానిచుట్టరిక మన్నిటాఁ దెలుపవే ॥ ఏల ॥

గక్కనఁ దెరవేయవే కరుణతో నున్నవాఁడు
అక్కడిక్కడివా రేమీ ననకనవే
యిక్కువ శ్రీవేంకటేశుఁ డీడ విచ్చె నన్నుఁ గూడె
దక్కినాఁడు తా నాకు తా నెఱుఁగుననవే ॥ ఏల ॥ 314

బౌళి

తమ్ముఁదామే యెటుఁగేరు తగవులెల్లా
రమ్మంటె వత్తముగానీ రావే వాకిటికి ॥ పల్లవి ॥

సతికినిఁ బతికిని సాకిరి చెప్పుదురా
తతిగాని పెనఁగఁగా దండనుందురా
యితవరి చెలులము యెవ్వరి నేమనవచ్చు
రతికెక్కెఁ బనులెల్లా రావే వాకిటికి ॥ తమ్ముఁ ॥

పవ్వళించి వుండఁగాను పాదము లొత్తుదురా
పువ్వులవేట్లాడఁగాఁ బొదుగుదురా
నవ్వించేవారము నాలి యెట్టు నేయవచ్చు
రవ్వలాయఁ జేతలెల్లా రావే వాకిటికి ॥ తమ్ముఁ ॥

బాసలు చేసుకోఁగా పైపై గురియవుదురా
ఆసల మోవులానఁగా నట్టె చూతురా
సేసవెట్టి యేలినాఁడు శ్రీవేంకటేశ్వరుఁడు
రాసులాయ వేడుకలు రావే వాకిటికి ॥ తమ్ముఁ ॥ 315

సాళంగం

ఆనతియ్యవయ్యా నీవాతరవాతిమాట
కానుకలు వట్టుకొని కాచుకున్నారింతులు ॥ పల్లవి ॥

చట్టువంటినీమనసు సాదించరా దెవ్వరికి
గట్టికొండలవంటివి కాంతచన్నులు
గుట్టుతో మీరుండఁగా మీగుణము దెలియలేక
చుట్టుక మొగమొగాలు చూచుకొనే రింతులు ॥ ఆన ॥

కాటుకవంటిది నీచక్కనితిరుమణిచాయ
కోటిచీఁకట్లగుంపు కొమ్మతురుము
పీటుతో మీరుండఁగా మీనెపము లెరుఁగరాక
తేటపడ లోలోఁ జింతించుకొనే రింతులు ॥ అన ॥

కొత్తచిగురువంటిది కోరినట్టినీవలపు
చిత్తరువ్రాఁతవంటివి చెలిరతులు
ఇత్తల శ్రీవేంకటేశ ఇద్దరుఁ గూడితిరి
పొత్తులసంతోసాలఁ బొదలేరు ఇంతులు ॥ అన ॥ 316

నాట

ఈకెకు నప్పుడుగాని యేకచిత్తము గాదు
చేకొని మచ్చిక చూపి చెప్పవయ్య ప్రియము ॥ పల్లవి ॥

కళలు దొలఁకఁగాను గక్కన నీమోము చూచి
మలసి యెందో కొడిమలుగట్టీని
తలకొవి నీవెంత తారుకాణించవచ్చినా
చెలియ నమ్మదు ఇఁకఁ జేయవయ్య బాస ॥ ఈకె ॥

పంకంపుఁజెమట మేనిపై నీకు నుండఁగాను
తెంకి నేడదోయని సందేహించీని
అంకెల నొడఁబరచి అతివ కెంతచెప్పినా
కొంకక మానదు పెట్టుకొనవయ్య అనలు ॥ ఈకె ॥

సతమై నిట్టూర్పులు సారె నీకు రేఁగితేను
సతులఁ బొందితివని జరసీ నిన్ను
ఇతవుగా శ్రీవేంకటేశ యీకెఁ గూడితివి
రతిలోనే సోదించి నేరపవయ్య నిజము ॥ ఈకె ॥ 317

వరాళి

ఇంతదొడ్డవాఁడవౌత ఇంతులెల్లా నెరఁగరా
పంతము లిప్పుడే నీవు పచారించవలెనా ॥పల్లవి॥

తరుణి నీవూడిగాలు తలచుగఁ జేయఁగాను
సిరులఁజెమట మేనఁ జిప్పిలీని
సురటి విసరరాదా సుద్దు లేమి చెప్పేవు
యిరవైనదొరతన మిప్పుడే చూపేవా ॥ఇంత॥

కొమ్మ నిలుచుండి నీకుఁ గొలువులు నేయఁగాను
చిమ్ములయలపుతోడ సిగ్గువడీని
పమ్మి కూచుండఁబెట్టుక పన్నీరు చల్లఁగరాదా
యెమ్మెలునేతులు నీవు యిప్పుడే చూపేవా ॥ఇంత॥

పడఁతి వేగినంతాను పాదాలు నీ కొత్తఁగాను
కడఁగి కళలురేఁగి కాఁతాళించీని
అదరి శ్రీవేంకటేశ అంతలోనే కూడితివి
యెడయనినీనేరుపు లిప్పుడే చూపేవా ॥ఇంత॥ 318

రేకు 956 శ్రీరాగం

కానవచ్చె నాపెమీఁది కందువైనవలపులు
నానఁబెట్టి యివి యేమి నాకుఁ జూపేవయ్యా ॥పల్లవి॥

నీమనసు వచ్చితేను నేరములు నేరుపులే
వేమారు విన్నవించినా వినఁ జవులే
గామిడినేఁతలైనాను కడుఁదరితీపులే
యేమేమి నవ్వులైనాను ఇచ్చకములే ॥కాన॥

కూటములు గలిగితే కొసరులెల్లా నింపులే
 జూటరిగుంపెనలైనా చుట్టరికమే
 నీటుతోడిజంకెనలు వీండినసంతోసాలే
 చాటున గర్వములైనా సమ్మతింపులే ॥ కాన ॥

కైవసములై తేను కాఁగిలే నిధానము
 వేవేలుపంతములు వినయములే
 శ్రీవేంకటేశ నన్నుఁ జిత్తగించి యేలితివి
 చేవదేరేచెనకులు సింగారాలే ॥ కాన ॥ 319

పాడి

చెప్పరయ్య మీరిద్దరు చేకొని బుద్దులు మాకు
 యిప్పుడే చెలులమెల్లా నిఁక మెచ్చవచ్చునా ॥ పల్లవి ॥

మంతనాన మీరిద్దరు మాటలాడుకొంటిరట
 చెంతల మా కవేమైనాఁ జెప్పవచ్చునా
 కొంతులతో మీమొగాలు కళలురేఁగి వున్నవి
 అంతరంగ మదేమైనా నడుగఁగవచ్చునా ॥ చెప్ప ॥

చిమ్మిరేఁగి మీరుమీరే సింగారించుకొంటిరట
 సొమ్ములు మా కవేమైనాఁ జూడఁగవచ్చునా
 చిమ్ముఁజెమటలు మీకుఁ జెక్కులు నిండుకున్నవి
 సమ్మతించి మా కిఁక సంతోసించవచ్చునా ॥ చెప్ప ॥

వావులు చెప్పక మీరు వరుసఁ గూడితిరట
 కావించి మీగుణాలు పొగడవచ్చునా
 యీవేళ శ్రీవేంకటేశ ఇట్టె మమ్ము నేలితిరి
 వేవేలు మీకీర్తులెల్లా వెలఇంచవచ్చునా ॥ చెప్ప ॥ 320

ఆహిరి

సంతోసించుకొనుటే చాలదా సారెసారెకు
చింతించి తలఁచుకొనేసిగ్గరికానికి ॥ పల్లవి ॥

చూపునఁ దప్పక నీవు చూచినదే చాలదా
పూఁపుదెలిసినయట్టిపురుషునికి
కాఁపురాలు నీవు తారుకాణించవలెనా
యేపున నీగుణమెల్లా నెఱిఁగినవానికి ॥ సంతో ॥

నలువున కెలవుల నవ్వినదే చాలదా
ఛెలరేఁగి వాసిగలచెలువునికి
మలసి యేతువులెత్తి మాటలాడవలెనా
వలచి నిన్నుఁ బాయక వసమైనవానికి ॥ సంతో ॥

మునుకొని చేతులెత్తి మొక్కినదే చాలదా
నిను నింత నేసినట్టినేరుపరికి
పెనఁగవలెనా ప్రియానఁ గాఁగిట నీతో
యెనసిన శ్రీవేంకటేశ్వరునికి ॥ సంతో ॥ 321

గౌళ

వద్దే మామాట విన వచ్చేవో రావో
యిద్దరి మీపొందులకు నింత చెల్లునా ॥ పల్లవి ॥

పట్టినదే వ్రతమా పదఁతి నీ వతనితో
వొట్టువెట్టుకొంటివట వొక్కటి గాదు
వట్టినేరా లెవ్వరికి వచ్చుఁ బోవు నొకవేళ
యిట్టి పాయపువారి కంత చెల్లునా ॥ వద్దే ॥

అత్తి సేసినదే చేఁతా అంగన విన్ను నతఁడు
పొత్తుకు రమ్మనఁగాను పో ననేవు
వొత్తి విన్నవించనేల వోడలు బండ్ల వచ్చు
యెత్తయినదొరలకు నింత చెల్లునా ॥ వద్దే ॥

ఆడినదే మాటా అదె శ్రీవేంకటపతి
కూడే నే ననఁగాను గొణఁగేవు
యీడుజోడై యింతలోనే యిద్దరూ నొకటైతిరి
యేడనైనా నీదేకాక యింత చెల్లునా ॥ వద్దే ॥ 322

శంకరాభరణం

ఆడకే వచ్చేఁ బోవే అంతేచాలు
యీడుజోడుఁ జెప్పకువే ఇంతే చాలు ॥ పల్లవి ॥

కన్నులనే చూచితివి కాఁకలు చల్లితివి
అన్నిటా నేమీ ననకు మంతే చాలు
సన్నల నవ్వితివి చాయల మొక్కితివి
యెన్నికలు నరివచ్చె నింతే చాలు ॥ ఆడ ॥

బొమ్మల జంకించితివి పొద్దూఁ గడపితివి
అమ్మకువే వావులు నేఁ డంతే చాలు
చిమ్మితివి మాఁటలు సేసితివి సీఁటులు
యెమ్మె లింకఁ గొలుపవు యింతే చాలు ॥ ఆడ ॥

దగ్గరికి వచ్చితి దవ్వుల మెచ్చితివి
అగ్గలమాయఁ జెమట అంతే చాలు
బగ్గన శ్రీవేంకటాద్రిపతి నేఁడు కూడె నిన్ను
యెగ్గుసిగ్గు లిఁకనేలే యింతే చాలు ॥ ఆడ ॥ 323

నాదరామక్రియ

ఊరు దియ్యఁ బేను వచ్చు నేమనఁగా నెట్లవునో
పూరకుండుటే చాలు వొద్దుసుమ్మీ బాసలు ॥ పల్లవి ॥

అడ్డమాడలేకపో అట్టె నేను నుస్సురంటి
వొడ్డారించఁగలేకే వొగి నవ్వితి
వెడ్డువెట్టి నన్నునేల వెడనిష్టూరిఁ జేసేవు
వొడ్డుకున్నాఁ బోనీవు వోపఁజుమ్మీ యింతకు ॥ ఊరు ॥

కోపగించఁ జాలకేపో కోరి వద్ద నిలుచుంటి
రాపునేయఁ జాలకేపో రమ్మంటిని
యీపనికిఁగానే నీవు యేల పచ్చినేసేవు
దాఁపినా విచ్చివేసేవు తప్పఁజుమ్మీ నీకు ॥ ఊరు ॥

వేసరించఁజాలకే పో వేగమే కూడితి నిన్ను
ఆస చెరుచఁగలేకే అంకె నుంటిని
యీసరికి శ్రీవేంకటేశ నన్ను నేలితివి
వాసికెక్కె రతులెల్లా వలెఁజుమ్మీ యిందుకు ॥ ఊరు ॥ 324

రేకు 957 ఆహిరి

గోరఁబొయ్యేపనికిఁగా గొడ్డలేఁటికి
ఆరయ నాతఁడే చెప్పీ నతివకు బుద్దులు ॥ పల్లవి ॥

చిత్తములోపలిచింత చెక్కుచేతఁ గానవచ్చె
అత్తి మాటాడించకురే అంగన నంత-
బత్తిగలవారమైతే పతిఁ దోడితెత్త మిట్టె
వొత్తి యాకె నేమన్న వొప్పగించీఁ దనువు ॥ గోరఁ ॥

నిండినమైవిరహము నిట్టూర్పులను మించె—
నండనే నవ్వించకు నే ఆయాలు రేఁగి
వుండరే చుట్టాలమైతే నొక్కటినేత మిద్దరి
చండిపెట్టి పిలిచితే చలపట్టీ నలుక ॥ గోరఁ ॥

కూడేటితమకములు కొనచూపులందుఁ దేరె
తోడనే యడుగకువే తొలఁగీ సిగ్గు
యీడకే శ్రీవేంకటేశుఁ దేతెంచి కలసె నేఁడు
వాడికతో సతి మీరవలపించె నతని ॥ గోరఁ ॥ 325

శుద్ధవసంతం

వడి నీజవ్వనానకు వసంతకాలము వచ్చె
అడియాస లిద్దరికి నాయములు సోఁకెనే ॥ పల్లవి ॥

ముదితచెమటలనే ముంగారు లవె ముంచె
పెదవులఁ జిగిరించెఁ బెక్కులాగుల
పొదలుఁగుచములనే పూఁపలాయఁ బిందెలాయ
యెదుటనే పతి వున్నాఁ డిఁకనేమే చెలియా ॥ వడి ॥

కోమలి నీచూపులనే కొడినా (సాఁ)గెఁ గోరికలు
వాములాయఁ బులకలే. వలపు పండి
వాముదేరీ మేనిమీఁదిననవిరివాసనలు
ఆమనివిభుఁడు చేరె నంక లింకేలే ॥ వడి ॥

సతి నీమోహానఁ దీగెసాగె బాహులతలు
సతమాయ నిట్టూర్పు చల్లగాలి
ఇతవై శ్రీవేంకటేశుఁ డిన్నిటాను నిన్నుఁ గూడె
మతిలోఁ బాయకున్నాఁడు మంచిదాయఁ గదవే ॥ వడి ॥ 326

శ్రీరాగం

అన్నియుఁ జేసినఫల మదియే మాకు
విన్నపము లిందుమీఁద వేవేలు నేఁటికి ॥పల్లవి॥

కప్పుర మంపఁగనేలే కడమా న్నాకిది తొల్లి
కప్పురగంధినవుట కానఁడా తాను
కప్పురముపేర నుండి కాఁకనేసె వెరబొమ్మఁ
జిప్పిలి మమ్మేపకుండాఁ జేయుమనవే ॥అన్ని॥

చందన మే లంపెనే సహజాన నేఁ దొల్లి
చందనగంధినవుట చాటువే కాదా
చందనపుఁగొండఁ బుట్టి చల్లజంపు దిప్పకాయ
అంది పచ్చిరేఁచకుండా నడ్డపెట్టు మనవే ॥అన్ని॥

కమలము లే లంపేఁ గానుకగా నేఁ దొల్లి
కమలగంధినవుట కలదేకదే
కమలాక్షుఁడైన శ్రీవేంకటపతి దానె నేఁడు
అమరఁగఁ గూడె నన్ను నండ నుండుమనవే ॥అన్ని॥ 327

మేఁచబౌళి

నాకొరకు నిన్ను నింత నలిఁగించవలెనా
నీకు నితవైనంతే నే నొడఁబడితిరా ॥పల్లవి॥

వాలసీనొల్లనిచోట నొరసితే విసుపౌను
బలిమిసేయఁగఁ బోతే పసురౌను
తలఁచితే నీవు నా తలఁపులో నుండుదువు
చెలి నీకూటమి నింతవేసరించనోపరా ॥నాకొ॥

పారె పారెఁ జెనఁగితేఁ జప్పనౌను నుప్పనౌను
కూరిమిఁ గొసరఁబోతే కోపమౌను
చేరువ నీరూపము నా చిత్తరువులో నున్నది
కోరి నీవెంటఁ దగిలి కోసి రావనోపరా ॥ నాకో ॥

తనిసినరతివేళ తగుమోవే మొగచాటు
ఆనఁగి పెనఁగఁబోతే నలపౌను
ఘనుఁడ శ్రీవేంకటేశ కలసితి విటు నన్ను
మనసు లొక్కటాయ మారుమాట లోపరా ॥ నాకో ॥ 328

తెలుఁగుఁగాంబోది

ఇంక నెంతగాఁగలదో ఇఁతట నీవు రాకుంటే
అంకెఁబెట్టె ప్రాణములు అలవ నీతోస్త ॥ పల్లవి ॥

[illegible] నాతో నాడు మనసు నీపై నుండు
చీటికిమాటికి నాతోఁ జెప్పినవే చెప్పును
కౌతుకకన్నులు నీరాకకే యెదురుకోనుండు
కోటికిఁ బడగయెత్తెఁ గొమ్మ నీపై మోహము ॥ ఇంక ॥

వెలఁది నన్నీడ కంపి వెంటనే తానూ వచ్చు
యెలమిఁ గానుక నీకు నిచ్చినవే ఇచ్చును
నొలసి నీవే వేఁగాఁజూచి నిట్టూర్చి వెదకు
వలపు పెదలువెట్టి వాదవాదఁ జెలియ ॥ ఇంక ॥

పిలిచినే నన్ను నన్ను శిరసున నీకు మొక్కు
పొలయు నీముంగిటనే పొద్దువోకకు
అలరి శ్రీవేంకటేశ అంగనఁ గూడితి విట్టె
చలిమి బలిమిఁ జూపె జవ్వని నీయెడను ॥ ఇంక ॥ 329

హిందోళం

సరసములాడఁగావే సతి, వయసు వోయీని
తెరమరఁ గిఁకనేల దిష్టించరాదా ॥పల్లవి॥

చిత్తరువ వ్రాసినట్టు సిగ్గువడున్నది చెలి
యెత్తి కాఁగిలించుకోవు యింతగలదా
కొత్తమెరుఁగువలెను కొంకుదేరదు నెరచి
హొత్తుకుఁ బిలుచుకొని బుజ్జగించరాదా ॥సర॥

అంచవలెఁ బొలసీని అంగన నీయెదుటను
మంచముమీఁదికిఁ దీసి మన్నించరాదా
అంచల పూఁగొమ్మవలె నాడమండే జడసీని
మంచితనముల నేసి మాటలాడరాదా ॥సర॥

మూసినముత్యమువలె మోనముతో నున్నాని
నేసవెట్టి రతినిందు నేయఁగరాదా
ఆసల శ్రీవేంకటేశ అంగన నిన్నిటుగూడె
వాసికెక్కె నీ వలపు వద్దనుండరాదా ॥సర॥

రేకు 958. ఆహిరి

ఇటమీఁద నీచిత్త మిదివో నా విన్నపము
కుటిలకుంతల నీదేవ గుఱుతుగాఁ జూడుమా ॥పల్లవి॥

కలసి మెలఁగుదాఁకాఁ గమ్మలనే వుందు నావ
వెలవినే వుండు నవ్వు చెనకుదాఁకా
పిలి చాదరించుదాఁకా పెదవిపై మందు మాట
చెలియకు నీమీఁదఁ జెప్పరాదు ప్రియము ॥ఇట॥

పానుపు చేరినదాఁకా పాదాలనే వుండుఁ దమి
నాని సిగ్గుచేత నుండు ననుపుదాఁకా
మోనాన[1] మోవేనుదాఁకా మొకాన నున్నది దప్పి
పూనినమోహ మెట్టిదో పొలఁతి నీమీఁదను ॥ ఇట ॥

కూడి రతిసేయుదాఁకాఁ గుచాల నుండుఁ గోరిక
జోడించి మైఁగాఁక యిందు చొక్కుదాఁకాను
యీడుగాను శ్రీవేంకటేశ ఇంతిఁ గూడితివి
తోడునీడవలె నుండుఁ దొయ్యలి నీవలపు ॥ ఇట ॥ 331

(² జక్కిణి) బౌళి

దేవ వాసుదేవ
భావయ తాం పాలయ ॥ పల్లవి ॥

స్మరహరే అహో నారాయణ ం
మురహర నగధర ముకుంద
తరుణీయం తు తవ విరహేణ
భరితవిచిత్రప్రతిమా జాతా ॥ దేవ ॥

దివిజవందిత దేవోత్తమ అహో
నవనీతప్రియ నందసుత
తవ సంగమసంతతకామనయా
యువతి ర్జాతా యోగిణీవ ॥ దేవ ॥

జితదానవ అహో శ్రీవేంకటపతే
సతత మాధవ కృష్ణ సర్వేశ
రతిసంగమేవ రమణీ³యం తు
బత తే విహితాభరణా జాతా ॥ దేవ ॥ 332

1. మోవి+అనుదాఁకా, 2. నాట్యవిశేషము, 3. రమణీ+ఇయమ్.

సాళంగం

నీకుఁ దెలియదు గాని నిండిననాలోనికాఁక
కాకుసేయకుండరాదా కమ్మరాఁ గొంతవడి ॥పల్లవి॥

నాకంటే మునుప నీవు నన్ను మాఁటాడించఁగాను
పైకొన్నమొగమోట నేఁ బలికేఁగాని
చేకొని నీ వాడానీడాఁ జేసినచేఁతలు విని
కూఁకలు వత్తులునాయ కొలఁపదు మనసు ॥నీకుఁ॥

మొగమిచ్చి సారెసారె మోహము చల్లుచు నాతో
నగఁగా నేనూ నట్ట నవ్వేఁగాని
మొగసక్కెలకు నీమై [1]నెవ్వతోచేఁతలు చూచి
నగమై లోలో నిట్ట జడిసీ నాదేహము ॥నీకుఁ॥

దగ్గరఁగ వచ్చి నీవు తగఁ గాఁగిలించఁగాను
వొగ్గి నేనూఁ గూడి వూరకుండితిఁ గాని
యొగ్గులేక శ్రీవేంకటేశ నన్నుఁ గూడఁగాను
సిగ్గుచేత నాచెక్కు చేతిమీఁద మోఁచేను ॥నీకుఁ॥ 333

శంకరాభరణం

ఆడరానిమా టది గుఱుతు
వేడుకతోనే విచ్చేయుమనవే ॥పల్లవి॥

కాయజకేలికిఁ గడుఁ దమకించఁగ
ఆయము లంటిన దది గుఱుతు
పాయపుఁబతికినిఁ బరిణామము చెప్పి
మోయుచుఁ దన కిటు మొక్కితిననవే ॥ఆడ॥

* ఎవ్వతెయొక్కచేఁతలో.

దప్పిమోవితో ఆ నసుఁ దిట్టఁగ—
నప్పుఁడు నవ్విన దది గుఱుతు
యిప్పుడు దనరూ పిటు దలఁచి బయలు
చిప్పిలఁ గాఁగిటఁ జేర్చితివనవే ॥ అద ॥

పరిపరివిధములఁ బలుకులు గులుకఁగ
అరమరచి చొక్కిన(ద)ది గుఱుతు
పరగ శ్రీవేంకటపతి కడపలోన
సరవిఁగూడె నీఁక సమ్మతియనవే ॥ అద ॥ 334

రామక్రియ

[1]పదియుఁ బదియుఁగాను పరమాత్మఁ డితనికి
వెదకి చవులు దెచ్చి విందు లిట్టె సేయరే ॥ పల్లవి ॥

పొలసు పైఁబారెనట బురద మేనంటెనట
యిల మన్ను మోఁచెనట యీదేవుఁడు
నెలవైన రాకాసినెత్తుటఁ దోఁగినాఁడట
తలపన్నీ రెల్లఁ బోసి కడుగరే దేహము ॥ పది ॥

బాఁపనజి డ్డంటెనట పట్టెనట ముమ్మరము
కైపగునల్లనికోక గట్టినాఁడట
చాపలానఁ జెంచుదానిసంగడిఁ దిరిగెనట
కోపులఁ గప్పురధూళి గుప్పరే యీతనికి ॥ పద ॥

కాంతలనే కూడెనట కడగడ దొక్కెనట
పొంతలఁ దట్టుపుణుఁగు పూయరేనేఁడు
యింతట శ్రీవేంకటేశునెద నలమేలుమంగఁ
గాంతునికి మెడఁగుచ్చి కట్టరే మొక్కుదము ॥ పది ॥ 335

---

1. ఇది ఆధ్యాత్మకీర్తనలఛాయలోనిది ఇందు దశావతార సమన్వయము గలదు.

ద్రావిళభైరవి

ఎట్టు నలపించితివి యేమీ నెఱఁగనినన్ను
పట్టరాదు ప్రాయమిది పైపై నున్నదిరా ॥ పల్లవి ॥

వినుకలివిరహమే వేడుకలై తోఁచెఁగాని
కనుఁగొంటేఁ దమకము కడుబెట్టురా
మనసునఁ దలఁచుటే మంచిదయి వుండీఁగాని
తనువు గాఁగిలించితే తతిగొనీ మఱపు ॥ ఎట్టు ॥

తెమ్మలై తొంటికూటమి దిష్టమై వుండీఁగాని
కమ్మి మీఁదటికోరిక గాసిఁబెట్టీరా
చిమ్ముచు నీకెదురుచూచినదే యింపాయఁగాని
కమ్మర నంటితే గోరు కడువాఁడిరా ॥ ఎట్టు ॥

మంచిదూతికలయెడ మాటలే చవాయఁగాని
కంచముపొత్తిచ్చితేనే కళదాఁకెరా
అంచల శ్రీవేంకటేశ అలమేలుమంగ నేను
యెంచి కూడితివి యిన్ని నియ్యకోలే యిఁకను ॥ ఎట్టు ॥ 336

రేకు 959 ముఖారి

అందుకేమి పదరాదా అనలేల సతివద్ద
కందువ మగవానికిఁ గలదేకాదా ॥ పల్లవి ॥

చెప్పకుండునా బుద్ధి చేరకుండా నెవ్వరివి
యెప్పుడూ నాకెవద్దికి నేఁగినవేళ
అప్పుడే యందుకు నిచ్చలాడక నీవుందువా
చప్పఁజేసి యవి నేను సాగనీఁగాక ॥ అందు ॥

చేయకుండునా ఆకె చెల్లినట్టెల్లా, నీవు
చేయారఁ గాఁగిటిలోనఁ జిక్కినవేళ
య్యాయకుందువా బాస యిందరి విడుతునని
పోయినట్టెల్లా నిన్నుఁ బోనీఁగాక ॥ అందు ॥

అనకుండునా తానె ఆకె దొడ్డదాననని
వినకుందువా నవు వేళావేళ
అనుఁగు శ్రీవేంకటేశ అలమేలుమంగ నేను
తనియ నే నిన్నుఁ గూడి దక్కఁగొంటిఁగాక ॥ అందు ॥ 337

ముఖారి

వెలఁది నింక లేపవెఱతుము నేమైతే
చెలువుఁడవు నీవే విచ్చేయవయ్య లోనికి ॥ పల్లవి ॥

కాంత, నీవు రాఁగానే కన్నులుమూసుక యిట్టె
పంతమున నిద్దిరించీఁ బానుపుమీఁద
చెంతల నేము దగ్గరి చేముట్టి లేపితేను
వింతలుగా విదిలించివేసీఁ గోపానను ॥ వెలఁ ॥

అండ నీరాక చెప్పితే నప్పటి నీపచ్చడము
నిండా ముసుఁగువెట్టి నిద్దిరించీని
వుండలేక పాదమువట్టిఁచి పేరఁబిలిచితే
దిండుకట్టఁ జెప్పరానితిట్లు తిట్టీని ॥ వెలఁ ॥

సతి యలమేల్మంగ సారెకు గురుకవెట్టీ
తతి నీవు పైఁబడఁగాఁ దా నీలిగీని
కతగా శ్రీవేంకటేశ కాఁగిలించి కూడితివి
రతిలో మేల్కనెఁ జాను రవ్వాయ మాపనులు ॥ వెలఁ ॥ 338

పాడి

కొత్తసింగారాలు నేసెఁ గొమ్మ దనమేనిలోనె
చిత్తగించి రారాదా చెలిఁ జూతుగాని ॥పల్లవి॥

కుప్పలునేసె వలపు కుచములనె యిట్టె
చిప్పిలఁ గరఁగె మతి చెమటలను
కప్పుకొనెఁ జీకట్లు కడుజారిననెరుల
యిప్పుడే విచ్చేయరాదా యింతిఁ జూతుగాని ॥కొత్త॥

నిండఁజేసెఁ దమకము నిట్టూర్పుగములను
పండఁజేసె పులకలపైరులు మేన
యెండించెఁ గాఁకలచేత యింపుమోవి, తీపువుట్ట
అందకు విచ్చేయరాదా అకెఁ జూతుగాని ॥కొత్త॥

వెదచల్లెఁ జూపులనె వేవేలు ఆసలెల్లా
నిదురవోయీ నీపై నివ్వెరగుల
అదె శ్రీవేంకటేశ నీ వలమేలుమంగఁ గూడి-
తిదె దినము రారాదా యిఁకనైనాఁగాని ॥కొత్త॥ 339

ఆహిరి

తనువిందుఁ దలఁపందు తమకము నడుమను
పెనగొనీఁ దాను పిలిపించఁడొకో అతఁడు ॥పల్లవి॥

ఇంతక పతికడకు నేఁగునొకో చెలియ
వంతుల నిందు మరలి వచ్చునొకో
చింతదీర నామాట చెప్పెనొకో ఆడను
ఇంతితో మారుమాటలు యేమనెనో అతఁడు ॥తను॥

రమ్మవి పిలుచునొకో రమణి యాతనిని
నెమ్మది మనవాకిట నిలుచునొకో
తమ్మిరేకులేకలైనాఁ దలఁపించకుండునొకో
సమ్మతిఁ గరుణ నాపైఁ జల్లఁడొకో యతఁడు ॥ తను ॥

వీఁడె విచ్చేసెననఁగా విందునొకో నేను
వోఁడిమిఁగాఁగిట వావిఁ బొందుదునొకో
నేఁడె శ్రీవేంకటపతి నే నలమేల్మంగనని
వాఁడె వచ్చి నన్నుఁగూడె వద్దనున్నాఁ డతఁడు ॥ తను ॥ 340

వరాళి

ఇంతలోనె నీతో నే నేమందురా
వొంతనుండి నీవే నాకు బుద్ధిచెప్పఁగదరా ॥ పల్లవి ॥

చెక్కుమీఁదటఁ జేయి చిత్తములోపల నాయి
ఇక్కువమాటలు నీతో నే మందురా
చక్కనే నీనేరుపులు చల్లీ నావూరుపులు
అక్కడినుద్దు లేమైనా నానతియ్యరా ॥ ఇంత ॥

వంచినది నాశిరసు వలపూఁ గడుబిరుసు
ఇంచుకా మొగమోడక యేమందురా
మంచిదే నీలోనిగుట్టు మాకే ఇన్నిటా అట్టు
కంచపుఁబొత్తుకు నీవే కైకొలుపఁగదరా ॥ ఇంత ॥

ముందుఁ దొక్కితి ముంగిలి మోవిమీఁదనె యెంగిలి
యిందరిలోపల విన్ను నేమందురా
అంది శ్రీవేంకటపతి వలమేలుమంగ నేను
యిందె కూడితివి నన్ను నిఁక నానతియ్యరా ॥ ఇంత ॥ 341

ఆహిరి

ఎచ్చేయమనఁగదే విభునిఁ జెలికడకు
పచ్చిసిగ్గు నెన్నడుమ బట్టబయలాయను ॥ పల్లవి ॥

కోరికలు కొనసాగి కోమలికిఁ గొప్పగూడె
మేరతోఁ గళలె ముంచె మించుఁబాయము
పేరడై నవలపెల్లాఁ బెదవులఁ జిగిరించె
ఆరయ నంగన నేఁటి కాఁటిడెఁబెట్టినె ॥ విచ్చే ॥

సతితమకములెల్లా చనుఁగొండలై పెరిగె
రతికాంత పిఱుఁదున రాసికెక్కెను
మతిలోనివిరహము మంచివిట్టూర్పుల రేఁగె
మతకమేఁటికిఁ జేసీ మానినితోఁ దాను ॥ విచ్చే ॥

కూడేటిసంతసములు కొనగోళ్లై వాండ్లైక్కె
పాడితోఁ గోమలికము పాదాల నిండె
యీడ నలమేలుమంగ నెనపె శ్రీవేంకటేశుఁ—
డాడినట్టే పేసె చింతి నట్టె దినదినము ॥ విచ్చె ॥ 342

రేకు 960 బౌళిరామక్రియ

వాఁడే వాఁడే అల్లరివాఁ డదివో
నాఁడునాఁడు యమునానదిలోన ॥ పల్లవి ॥

కాంతలు వలయపుకంకణరవముల—
నంతంతఁ గోలాటమాడఁగను
చెంతల నడుమను శ్రీరమణుఁ డమరె
సంతతపుఁజుక్కలలో చంద్రునివలెను ॥ వాఁడే ॥

మగువలు ముఖపద్మములు దిరిగిరా—
నగపడి కోలాటమాడఁగను
నిగిడీ నడుమ నదె నీలవర్ణుఁడు
పగటుతోఁ గమలబంధునివలెను ॥ వాఁడే ॥

గోపిక లీరీతిఁ గోలాటమాడఁగ
యేపున శ్రీవేంకటేశ్వరుఁడు
వోపెలమేల్మంగ నురమున నిడుకొని
దీపించె మణులలో తేజమువలెను ॥ వాఁడే ॥ 343

శంకరాభరణం

మొగమూ నోడితిమి మొన్ననే కూడితిమి
నగముజాణతనాలు చల్ల నింతవలెనా ॥ పల్లవి ॥

కానుక లిచ్చితిమి కన్నుల మెచ్చితిమి
పోనీరాదా యింకనైనాఁ బోయినపొద్దు
నానె నాకు వలపూ నవ్వులాయఁ దలఁపూ
మానరాదా యింకనైనా మామీఁదిఆనలు ॥ మొగ ॥

చేతుల మొక్కితిమీ చేఁతకుఁ జిక్కితిమీ
తోతో ఇంకానేల తొల్లిటివావి
రాతి రన్నిఁ గంటిమీ రచ్చలనే వింటిమీ
కాతర మింతేనేల కమ్మటి మాతోను ॥ మొగ ॥

దగ్గరి కూచుంటిమీ తప్పులు లేవంటిమీ
సిగ్గులు నీకిఁకనేల చెల్లు నన్నియు
నిగ్గుల శ్రీవేంకటేశ నే నలమేలుమంగను
అగ్గమై కూడితి మింకా నసురుసురేలా ॥ మొగ ॥ 344

పాడి

అల్లవాఁడె భావించరె అంగన లిందరుఁ గూడి
వుల్లములో తనమాయ లుబ్బెనో శ్రీహరికి ॥ పల్లవి ॥

నేలా మిన్నుఁ గొలవఁగ నిక్కి మిన్నేటినురుగు
అలరి యీహరిమేన నంటుకొనెనో
పాలవెల్లి తచ్చఁబోఁగాఁ బైఁబడెనో తుంపురులు
మేలిమి కప్పురకాపు మెత్తిరో యీహరికి ॥ అల్ల ॥

చిత్తగించి రేపల్లెఁ జీఁకటితప్పు సేయఁగా
అత్తల చీఁకటినలు పంటుకొనెనేమో
వొత్తి కరిఁ గావఁబోఁగా నొలికెనో పైమదము
మొత్తమిఁ బుణుగుకాపు ముంచిరో శ్రీహరికి ॥ అల్ల ॥

అలమేలుమంగఁ దెచ్చి అఱుతఁ గట్టుకొనఁగా
పొలసి నవరసాలుఁ బొడచూపెనో
నెలవైనసొమ్ములెల్లా నిండుకొనె మేననెల్లా
అలరి శ్రీవేంకటాద్రి నందమైనహరికి ॥ అల్ల ॥ 345

లలిత

[1] అంగన లీరే యారతులు
అంగజగురునకు నారతులూ ॥ పల్లవి ॥

శ్రీదేవితోడుతఁ జెలఁగుచు నవ్వే-
ఆదిమపురుషుని కారతులూ
మేదినీరమణి మేలములాడేటి-
ఆదిత్యతేజున కారతులూ ॥ అంగ ॥

1. ఇది అధ్యాత్మకీర్తనల ఛాయలోనిది, 345 గూడ కొంచెె మట్టిదే.

సురలకు నమృతము సొరిది నొసంగిన—
హరి కిదివో పసిఁడారతులూ
తరమిది దుష్టుల దనుజుల నడఁచిన—
అరిభయంకరున కారతులూ ॥ అంగ ॥

నిచ్చలుఁ గల్యాణనిధియై యేఁగేటి—
అచ్యుతునకు నివె యారతులూ
చొచ్చి శ్రీవేంకటేశుఁడు నలమేల్మంగ
యచ్చుగ నిలిచిరి యారతులూ ॥ అంగ ॥ 346

సామంతం

ఎవ్వరు వద్ద నున్నారో యేమి సేసీనే
దవ్వుల నెదురురాక తా నేమి సేసీనే ॥ పల్లవి ॥

పచ్చనిచిగురువంటిపాదాల నడచివచ్చె—
విచ్చకపుఁబతి లోన నేమి సేసీనే
నెచ్చెలి మే వింతలోన నిండాఁ గడుఁజెమరించె
యెచ్చుటఁ బరాకైనాఁ డేమి సేసీనే ॥ ఎవ్వ ॥

మంచిమాణికాలురాలేమాట లాడీఁ జెలి యీడ
ఇంచుకంతా నెఱఁగడు యేమి సేసీనే
మంచముపైఁ బవ్వళించె మగువ యలసి వచ్చి
యెంచినయెన్నికలాయ నేమి సేసీనే ॥ ఎవ్వ ॥

కలువరేకులవంటి కన్నులఁ జూచె చెలి—
నెలమిఁ దాఁ దేరిచూచీ నేమి సేసీనే
బలిమి శ్రీవేంకటాద్రిపతి యింతి నిటు గూడె
యిలఁ దనభాగ్యమాయ నేమి సేసీనే ॥ ఎవ్వ ॥ 347

వరాళి

ఏమన్నా హితవేకాక యెగ్గు నాకేలే
కామించి తనుఁజూడఁగఁ గలిగితేఁజాలు ॥ పల్లవి ॥

తలఁపులో నున్నవాఁడు తలఁచే నే నెప్పుడైనా
యెలమిఁ దా నేడ నున్నా నేమాయనే
వలపు నాకే కద్దు వడి నేఁ దన్ను విడువ
చెలఁగి యేపనులైనాఁ జేయనీవే తాను ॥ ఏమ ॥

పెదవిపై నున్నవాఁడు పిలిచే నే నెప్పుడైనా
పొదలి యాకెయింటికిఁ బోయిరానీవే
పదరక నాకుఁబోదు పయికొనేఁగాని నేను
అదనాయ తనతోడిఅలుకేల నాకు ॥ ఏమ ॥

చేతికి లోనయినాఁడు చెనకే నే నెప్పుడైనా
రాతిరేమి పగలేమి రానియ్యరే
యీతల శ్రీవేంకటేశుఁ డింతలో విచ్చేసి కూడె
కాతరాన వెనకటికడమేల యిఁకను ॥ ఏమ ॥ 348

రేకు 961 వసంతం

వేడుక వసంతము వేళ నిదే
వాడలవాడలవెంట వనిత లాడేరు ॥ పల్లవి ॥

కేలుఁగేలుఁ జుట్టిపట్టి కెందామర మోములెత్తి
కోలఁగోలఁ దాఁకఁజేసి గుంపువాయక
చాలుకొని యిద్దరేసి జంటలై సతులు గూడి
వోలి వేరొకతెకోల నొడ్డుతా నాడేరు ॥ వేడు ॥

పాలిండ్లు గదలఁగ బరువైనతురుముల
చేలుచు సోలుచుఁ గొంతవెనకకును
మేలిమిపిఱుఁదులతో మెరయుచు మురియుచు
కోలలఁ బెడమరలి :ోలాటమాడేరు ॥ వేడు ॥.

కది కొందురుమోములు కన్నులఁ దేలించి చూచి
పదతాళగతులకు పడఁతులెల్లా
అదివో శ్రీవేంకటేశుఁ డలమేలుమంగతోడ
ముదమంది చూడఁగాను ముందట నాడేరు ॥ వేడు ॥ 349

పాడి

అప్పటి మానవు వెంగే లదేమే నీవు
కుప్పలైనవలపుల గురిగాఁ జూచేవు ॥ పల్లవి ॥

వద్దే నాతో నింకా వట్టిసటజంకెనలు
గద్దించి తీసిన లోనుగాక మానేవా
కద్దే నావంకఁ దప్పు కప్రపిదె మిచ్చినది
వొద్దిక మదనమెత్తి వొకటొక టాడేవు ॥ అప్ప ॥

పోపో నాతోనేల పొద్దువోనియానలు
చూపుల నాయమంటితే చొక్కకుండేవా
కాపాడి గుబ్బలఁ గొంగుగప్పినది నేరమీ(మా?)
తీపులపెదవి వంచి తిట్టేవు లోలోనే ॥ అప్ప ॥

రావే నాయెడనేలే రతిలో సిగుట్లు
మోవి నిన్నుఁ జెనకితే మొక్కకుండేవా
యీవేళనే శ్రీవేంకటేశుఁడ నేఁ గలసితి
తోవ నలమేల్మంగవు తొక్కేవు పాదములు ॥ అప్ప ॥ 350

సామంతం

గొల్లెతల నింత సేసీ గోవిందుఁడు
కొల్లకాఁడు రేపల్లెగోవిందుఁడు ॥ పల్లవి ॥

పలుకుల భ్రమయించె భావములఁ గరఁగించె
కొలనికరత నవ్వె గోవిందుఁడు
యెలయించి యప్పటి మాయింటిలోనే పవ్వళించె
కొలఁదిమీరినవాఁడు గోవిందుఁడు ॥ గొల్లె ॥

పూరక పువ్వుల వేసె నొకటొకటే సేసె
కూరిమిఁ దప్పకచూచె గోవిందుఁడు
చేరి మావారుండ వారు చెప్పరాదు తనదూరు
కోరి యశోద నీబిడ్డ గోవిందుఁడు ॥ గొల్లె ॥

సమ్మతించఁ జేయివేసె చన్నులతోనే రాసె
కుమ్మరించె వలపులు గోవిందుఁడు
దొమ్మిసేసి మమ్ముఁగూడె దొరవలె నదె వాఁడె
కొమ్మరో శ్రీవేంకటాద్రి గోవిందుఁడు ॥ గొల్లె ॥ 351

లలిత

నిఁజము చెప్పఁబోతే నెలఁతలు నవ్వేరు
భజన నెందరికని బాస లిచ్చేవయ్యా ॥ పల్లవి ॥

చెప్పరాదు చెలులు పదారువేలు
నెప్పున నీవాడుకొంటే నిజమందురా
పిప్పిగట్ట నాసలేల పెదవు లెండీఁ జాలు
కప్పుర మిచ్చేఁగానీ కాఁగిలించవయ్యా ॥ నిజ ॥

నమ్మిరి గొల్లెతలు నీనయగారితనములు
కమ్మరాఁ జేయఁగఁబోతేఁ గై కొందురా
చిమ్మి చెక్కునొక్కనేల చేతులు నొచ్చీఁ జాలు
వుమ్మడిఁ గుచాల నొత్తె నొద్దికి రావయ్యా ॥ నిజ ॥

కంటిమి నీనేరుపులు కాఁగిటిలోనే నేఁడు
అంటి కూడితే భ్రమయక వుందురా
వొంటినే శ్రీవేంకటేశ వొడఁబరచి పొందితి-
వింటిలోఁ బానుపు మీఁది కిఁక రావయ్యా ॥ నిజ ॥ 352

సామంతం

అతఁడు నాకుఁగలఁడనేదే చాలు
చతురుని దూరకురే సారెసారె నిఁకను ॥ పల్లవి ॥

మలసి వేరొకతెకు మనసిచ్చినా అతఁడు
అలరి మాఁటలాడితే నాకుఁగాక
తలఁపు నామీఁద నుండు తను వెక్కడ నుండినా
వలసినప్పుడు తానే వచ్చీ నాకడకు ॥ అత ॥

అటువలెఁ బరసతి కాసపడునా అతఁడు
సటనల నవ్వితేను నవ్వీఁగాక
యెట్టైనా నేనే యతఁడు యెవ్వ రేమిచెప్పినాను
తటుకనఁ దనమాఁట తప్పనివాఁ డతఁడు ॥ అత ॥

పక్కన నెవ్వరికైనా భ్రమసునా నేఁ డతఁడు
చొక్కుఁగన్నులఁ జూచితేఁ జూచుఁగాక
యిక్కడ శ్రీవేంకటేశుఁ డింతలోనె నన్నుఁ గూడె
దక్కె నాపతికే మతి తారుకాణ అతఁడు ॥ అత ॥ 353

రామక్రియ

సిగ్గున మునిఁగెను చింతలఁ బొరలెను
    యెగ్గులెంతురా యిఁకనేలే ॥ పల్లవి ॥

శిరసును వంచెను సెలవుల నవ్వెను
    మరిగెనుఁ బతి నీమాఁటలకే
నిరతితో నలసెను నిట్టూర్పులు నించెను
    యెరపరికములఁ జల మిఁకనేలే ॥ సిగ్గు ॥

నిన్నిటు చూచెను నేలలు వ్రాసెను
    సన్నల నీలో సణఁగులకే
యిన్నిటి కొడఁబడె నిటు చేయివేసెను
    యెన్నిక కొసరులు యిఁకనేలే ॥ సిగ్గు ॥

పంతము నించెను పానుపు చేరెను
    కొంత గొంత నీకూటమికే
యింతట శ్రీవేంకటేశ్వరుఁ గలసితి—
    వెంతని మెచ్చే విఁకనేలే ॥ సిగ్గు ॥ 354

రేకు 962 సాళంగం

మెఱుఁగువంటిది యలమేలుమంగ
    అటిముటి నవ్వీని అలమేలుమంగ ॥ పల్లవి ॥

పలచనియెుఱఁగునఁ బాకీ నీమీఁదిపాట
    మెలుపుఁగూరిమి నలమేలుమంగ
చెలులతో నీసుద్ది చెప్పిచెప్పి కరఁగీని
    అల్లయుచు సొలయుచు నలమేలుమంగ ॥ మెఱుఁ ॥

యీడుగా నీరాకకు నెదురెదురు చూచీ
మేడమీఁద నుండి యలమేలుమంగ
వాడుమోముతో నీపై వలపు చల్లిచల్లి
ఆడీ నాట్యము సారె నలమేలుమంగ ॥ మెఱుఁ ॥

పేరుకొని పిలిచీని ప్రియములు చెప్పిచెప్పి
మేరమీర విన్న నలమేలుమంగ
యీరీతి శ్రీవేంకటేశ నిన్నుఁ గూడె నేఁడు
ఆరితేరె నన్నిటాను అలమేలుమంగ ॥ మెఱుఁ ॥ 355

సామంతం

మూసి మంతనాలతోడిమోహమేలే
వేసరించనేలే మరి వేఁడుకొననేలే ॥ పల్లవి ॥

పిలిచినప్పుడు రాక బిగిసి వెనక నాతో
అలరి యెంతనవ్వినా నదియేలే
వలపుకాఁకలచేత వాడఁజేయనేలే మరి
చలువగాఁ బన్నీరు చల్లనేలే ॥ మూసి ॥

యింటికి వచ్చినపని యియ్యకోక మరి నా-
వెంటవెంటఁ దిరిగేటివేసాలేలే
తుంటతనమున నన్ను దూరనాడనేలే మరి
గెంటి యంతలోనే తాను కిందుపడనేలే ॥ మూసి ॥

చెక్కునొక్కి యప్పుడే చిడుముడిపడీ మరి
అక్కరతోఁ గాఁగిలించే దదియేలే
తెక్కుల శ్రీవేంకటాద్రిదేవుఁ డిట్టె నన్నుఁగూడె
చక్కటిసిగ్గులవేలే చవిదాయనేలే ॥ మూసి ॥ 356

నాగవరాళి

తలపోసి తలపోసి తనువెల్లాఁ గాఁకరేఁగె
వలపు దరించరాదు వాములాయ నిపుడు ॥ పల్లవి ॥

యిట్టె వీడ్చేయఁడొకో యింతలో మరచెనొకో
అట్టె పతి నఁనై(ననై ౖ?)నా రమ్మనఁడొకో
గుట్టున నుందురునొకో కొమ్మల నంపుదునొకో
యెట్టు వేగించవచ్చు నింతవొద్దువోయను ॥ తల ॥

యింటిలో నున్నాఁడొకో యెఱఁగలేనైతినొకో
నంటునఁ దా నింతసేసె నవ్వులకొకో
అంటి చెలిచేతఁ గానుకైనా నంపుదునొకో
వొంటి నెట్టు దరియించే నోయమ్మ నేను ॥ తల ॥

మోము చూచి నవ్వఁడొకో మొగి సన్న సేయఁడొకో
కామించి తానే కాఁగిటఁ గలయఁడొకో
యేమరించి శ్రీవేంకటేశుఁడు నన్నుఁ గలసె
నామన సొకటే యాయ నమ్మితిఁబో ఇపుడు ॥ తల ॥ 357

సామంతం

కంటిఁ గంటి వీగుట్టు కాసిలేరా
కంటగించీ నీగుణాలు కాసీలేరా ॥ పల్లవి ॥

అదరి నావద్ద నుండి యట్టె వున్సురనేవు
కడ నేమిదలఁచితో కాసీలేరా
అడియాలపుమచ్చము లంగమునఁ జూచితేను
కడుఁదేలించి చూచేవు కాసీలేరా ॥ కంటిఁ ॥

నెమ్మి నిన్ను వలపించేనెలఁతపే రడిగితే
కమ్మర నాతో నవ్వేవు కానీలేరా
రమ్మని యాకెయింటికి రతి నానవెట్టితేను
కమ్మి నానోరు మూసేవు కానీలేరా ॥ కంటిఁ ॥

వక్కాణించి నీమోవి వాడుదేరీ నేలంటే
గక్కనఁ గాఁగిలించేవు కానీలేరా
యెక్కువ శ్రీవేంకటేశ యిట్టె నన్నుఁ గూడితివి
కక్కసించనోప నీకఁ గానీలేరా ॥ కంటిఁ ॥ 358

వసంతం

వచ్చేవో రావో నీవు వాదు లేఁటికే
పచ్చిదేరె వలపులు పగటేలే ఇఁకను ॥ పల్లవి ॥

నగవు వెన్నెలగానె నంటుసఁ జన్నులు రానె
యెగసక్కెములు నాతో నిఁకనేఁటికే
గుగురుగాఁ బులకించె కొప్పువిరు లటు చిందె
సొగిసి బిగియ నీకుఁ జోటేదే యిఁకను ॥ వచ్చే ॥

మాటలఁ దేనెలు చిందె మనసులో నిండె
యీటువెట్టి గుట్టునేయ నిఁకనేఁటికే
వూటురేఁగెఁ జెమటలు వుసురసురులు రేఁగె
బూటకపుఁజల మింతే బొంకనేరే యిఁకను ॥ వచ్చే ॥

ఆయములు సరివచ్చె నాసలెల్లా గడుహెచ్చె
యేయెడఁ జూచినఁ బంతా లిఁకనేఁటికే
యీయెడ నే శ్రీవేంకటేశుఁడఁ గూడితి నిన్ను
మాయదారితనముల మఱఁగేలే ఇఁకను ॥ వచ్చే ॥ 359

పాడి

మఱి తను(బాసినమముబోటికి(గా—
కెఱ(గెఱ(గివి తను నెలయించీనా ॥ పల్లవి ॥

చిత్తజుగురు(డట జిగి(బూబాణపు—
కత్తులు తను మరి కా(డీనా
పొత్తులచంద్రు(డు భువి(దనమఱ(దెట
వత్తిగ(దనపై వడ చల్లీనా ॥ మఱి ॥

వంచినకోవిల వాకట్టువా(డట
ముంచి కోవిలలు మొఱసీనా
పెంచి గాలిదినుపెను(బాము పరపట
పంచల(దను నవి భ్రమయించీనా ॥ మఱి ॥

మతి(దా వసంతమాధవు(డట మరి
తతి నామని తను(దడవీనా
యితవుగ శ్రీ వేంకటేశు(డు తా(గూడె
రతి నిద్దరికిని రారా(పయ్యీనా ॥ మఱి ॥ 360

రేకు 963 వరాళి

ఇదివో నీ మహిమ నేనేమని పొగడుదును
కదిసి నీవుండ(గాను కపటాలూ(బాసె ॥ పల్లవి ॥

వేడుకతో నీనవ్వు వెన్నెలలుగాయ(గాను
యీడనే చిత్తముచీ(కటంతా(బాసె
నీడవలె రమణు(డ నీవు వెంట రా(గాను
యేడలేనిమేనికా(కయెండలెల్లా(బాసె ॥ ఇది ॥

కలసి నీపలుకుల కప్పురాలు చల్లఁగాను
తలపోఁత విరహపుదప్పులు వాసె
చలువై నీకరుణారసపువాన గురియఁగా
కలిగిననామనసుకళలెల్లాఁ బాసె ॥ ఇది ॥

కరకమలము నీవు కమ్మరఁ బై వేయఁగాను
మరునిబాణాలపగ మాలోఁ బాసె
ఇరవై శ్రీవేంకటేశ ఇద్దరముఁ గూడఁగాను
శిరసులువంచినట్టిసిగ్గులెల్లాఁ బాసె ॥ ఇది ॥ 361

బౌళి

ఏల నన్ను రమ్మనీనే ఇంతే చాలు
యేలినాఁడు తొల్లె నన్ను నింతే చాలు ॥ పల్లవి ॥

కూడి తనచేఁతలకుఁ గోపగింతునో యేమో
యీడనుండి మొక్కితి నాకింతేచాలు
వోడక సారెకు రాఁగా నొగరౌనో తీపౌనో
యేడకేడ [1] తననా కింతేచాలు ॥ ఏల ॥

కామిను లెందరు లేరు కాఁకలు చల్లఁ దనకు
యేమిగారణము నే మింతేచాలు
నేమము దప్పకుమంటే నేరుపౌనో నేరమౌనో
యీమాటు వోయిగావే యింతేచాలు ॥ ఏల ॥

బెట్టి నవ్వె నీరుదియ్యఁ బేనువచ్చు నిఁకనేల
యెట్టైనా వచ్చెఁ దా నీడ కింతే చాలు
ఁట్టుక శ్రీవేంకటేశుఁ డౌనగూడె నిప్పు డిట్టె
యెట్టునేసినాఁ జెల్లె నింతేచాలు ॥ ఏల ॥ 362

1. తనకు — నాకు

కాంబోది

ఇందరము(గంటిమి నీ విధిగానవా
వొందిలి పానుపుమీ(ద నున్నది గానవా ॥పల్లవి॥

బంగారుపావాలు మెట్టి పడ(తి యెవ్వతోకాని
ముంగిట(బొలసె నీ విమ్ముల(గానవా
పొంగేటిజవ్వనముతో పొదరిల్లు దూరి నీతో—
నంగవించి సన్న నేసె నదిగానవా ॥ఇంద॥

వల్లెవాటు(బయ్యదతో వనితలపై నొరగి
యిల్లిదె యేకతమాడీ నిది గానవా
కొల్లలుగా నాడనాడ కొప్పుపూవు లటు జార
చెల్ల(బో కులికినవ్వేచే(త(గానవా ॥ఇంద॥

జవ్వాదివాసనలతో సతి నీవెనక నదె
యెవ్వరంటా నున్నవా(డ విది గానవా
రవ్వగా శ్రీవేంకటేశ రమణి(గూడితి విదె
యివ్వలనే బొంకేవు యిప్పుడైనా(గానవా ॥ఇంద॥ 363

రామక్రియ

నిచ్చనిచ్చ వాదులేల నీచిత్తము
యెచ్చుకుందు లాడనేల యింకా నీచిత్తము ॥పల్లవి॥

మిక్కిలిదొరవు నీతో మేలమాడ వెఱతుము
నిక్కి నీవేమి నేసినా నీచిత్తము
యెక్కువతక్కువ నీతో నేమంటే నేమవునో
మొక్కితిమి నీకు నేము మందర నీచిత్తము ॥నిచ్చ॥

కమ్మరఁ గమ్మర నీపైఁ గల్లమోప నోపము
నిమ్మపండు గానుకిదే నీచిత్తము
సమ్మతిగా నీవలపు చల్లఁబోతే చవిగాదు
వుమ్మడి నుండే మింక నున్నది నీచిత్తము ॥ నిచ్చ॥

చేవదేర నీయెడకు సిగ్గువడ నిఁకనేల
నీవే నేనైతి నిఁక నీచిత్తము
శ్రీవేంకటేశ నన్నుఁ జేకొని కూడితి విట్టె
కైవశమైతి మిఁకఁ గలది నీచిత్తము ॥ నిచ్చ ॥ 364

సాళంగం

ఆతనిపై నలిగేనా ఆతఁడు నాకలిగీనా
కాతరాన మీరేల కక్కసపెట్టేరే ॥ పల్లవి ॥

మాటలలోనా నతఁడే మనసులోనా నతఁడే
యేఁటికి విభుని దూరే రింకా మీరు
కూటమికిఁ దాఁ జిత్తముకొలఁదినే వచ్చీఁగాక
పాటించి యింతేసి యేల బలిమి సేసేరే ॥ ఆత ॥

కలలో విచ్చేసినాఁడు కరఁగించి కూడినాఁడు
యెలయించేల పిలిచే రింకా మీరు
తలఁపుఁదలఁపు నొక్కటారుకాజ లిద్దరికి
చెలఁ గెప్పుడు వచ్చినాఁ జింతించనేఁటికే ॥ ఆత ॥

మెట్టిననే లొక్కటే మీఁదఁ బారేగా లొక్కటే
యెట్టివారు గలిగితిరే యింకా మీరు
యిట్టె శ్రీవేంకటేశుఁ డిచ్చగించి నన్నుఁ గూడె
గట్టిగా నితనిమతి కంటిరటే యిఁకను ॥ ఆత ॥ 365

కన్నడగౌళ

ఇటువంటిదాన నా కేఁటియలుకే
కటకట తా రాఁగాఁ గాదనేనా నేను ॥ పల్లవి ॥

మాటలాడకుండుఁగాని, మనసులోపలనై తే
నాటినది తనమీఁద నాచిత్తము
కాటుకకన్నులఁ జూచి కసరుదుఁగాని నేను
వాఁటపువలపు మీఁద వంతుఁబో లోలోనే ॥ ఇటు ॥

దగ్గరి రాకుండుఁగాని, తా నన్ను నంటినప్పుడే
వెగ్గళించి సిగ్గులెల్లా వీడఁగలవే
యెగ్గువట్టివుండుఁగాని, యేపాటి నవ్వించినాను
అగ్గలపుసరసము లాడుదుఁబో నేను ॥ ఇటు ॥

నివ్వెర గందితిఁ గాని, నేఁడు నన్నుఁ గూడఁగాను
పవ్వళించినప్పుడేవో పరవశము
యివ్వల శ్రీవేంకటేశుఁ డేకతమాయ నాతోను
జవ్వనభారముచేత జడిసీఁబో తనువు ॥ ఇటు ॥ 366

రేకు 964 ఆహిరి

విరహంబు వేఁడాయ విరులమొన వాఁడాయ
తరవాతిపనుల కిటు తడవేల ఇఁకను ॥ పల్లవి ॥

పిలువరే నాయకునిఁ బ్రేమంపుచెలిమీఁద-
నలఁదరే శ్రీగంధ మందాఁకాను
నిలువరే కొంతవడి నిందురోద లిటు మాని
కలికిపై చెమరించెఁ గంద మిఁకఁ బనులు ॥ విర ॥

చెరుగరే తురుములోఁ జెదరిజారిననెరులు
కరఁగెనే చెలినుదుటికస్తూరిబొట్టు
మరుపరే కప్పురము మగువదప్పులు దీర
నెరపుదము నేరుపులు నిమిషంబుమీఁద ॥ విర ॥

అంపరే యెదురుగా నతనికిఁ గానుకలు
చెంపలనుఁ బన్నీరు చిలుకఁగదరే
యింపులను శ్రీవేంకటేశుఁ డిదె వచ్చి సతి
సొంపులనుఁ గూడె నిఁక సొలయ నేమిటికే ॥ విర ॥ 367

నాట

ఈఁతకు మిక్కిలిలోఁతా ఇంకా నేలే
చేఁతలెల్లాఁ జెల్లె నీకు చిరునవ్వుగాదా ॥పల్లవి॥

కాయ మతనిపై వేసి ఘనకుచముల రాసి
మాయలునేతువుగాక మాతోనేలే
చాయలనే యెకపోసి సన్నల నింతనేసి
యేయెడకుఁ బోసీవు ఇంతకంటె నేమే ॥ ఈఁత ॥

మాటలనే కరఁగించి మంతనాలు మరిగించి
నాటక మక్కడఁ జేసి నాతో నీకేలే
కాటుకకన్నులఁ జూచి కాఁకలఁ జేతులు చాఁచి
వాఁటమై వుండుదుగాక వాదు లీడనేలే ॥ ఈఁత ॥

కాఁగిట నాతనిఁ గుచ్చి కమ్మి మాయింటికిఁ దెచ్చి
ఆఁగితి నాకాఁగిటిలో నాయనాయనే
పేఁగక శ్రీవేంకటాద్రివిభుఁ డిట్టె నన్నుఁ గూడె
పాఁగి యింతలోనే నన్నుఁ బంగించనేలే ॥ ఈఁత ॥ 368

తెలుఁగుఁ గాంబోది

చాలు నింతకోపాలు చలమని
పాలించఁ దనకేమి పంతమని ॥ పల్లవి ॥

అంటిరా మీరు ఆమాఁట పతితో
యింటికి విచ్చేయుఁ డిప్పుడని
నంటునా(న?) తాను నాఁటఁగఁ జూచిన(ఁ)
గంటివేదనలు ఘనమని ॥ చాలు ॥

అంపెనా మిమ్ము నాతఁడు నావద్ది-
కింపుల నామోహ మెక్కెనని
ముంపునఁ జేసినమొన్నటిచేఁతలు
మంపున నెన్నఁడు మఱవనని ॥ చాలు ॥

వచ్చెనా తాను వాకిటి కిప్పుడె
యిచ్చల నేఁపఁగ నేఁటికని
యిచ్చట శ్రీవేంకటేశుఁడు గూడెను
నిచ్చలుఁ దానే నేనని ॥ చాలు ॥ 369

వరాళి

చిత్తజునిమోహపుశృంగారవనమో యీకె
పొత్తుల వసంతమాడే పురుషునితోడను ॥ పల్లవి ॥

పాయము మోసులువారెఁ బడఁతికుచములను
చాయవలపు కన్నుల జాజుకొనెను
చేయివాలెఁ గోరికలు చిగురులకొనగోళ్ళ
యీయెడ విభునివద్ద నింతిఁ జూడరమ్మా ॥ చిత్త ॥

కొప్పునఁ గొనలుసాగెఁ గోమలితమకములో
కప్పురపుమాటలను గర్వము వూచె
పుప్పొడి రాలె నెలవిఁ బొలఁతికి సిగ్గులనె
చెప్పరాదు పానుపుపై చెలియభావములు ॥ చిత్త ॥

భావరతి పంటవండె భామినిబింబపుమోవి
కైవశమై రాసికెక్కెఁ గళలెల్లాను
యీవేళ శ్రీవేంకటేశుఁ డింతియుఁ గూడఁగాను
దేవిదేవరవలె దిష్టమాయ నిదివో ॥ చిత్త ॥ 370

శంకరాభరణం

పోవలె మాయింటికి పొద్దున మాకు
ఆవటించివొక్కసారె అడుగరే మాట ॥ పల్లవి ॥

పిలిపించెనేఁటికి ప్రియము చెప్పఁగనేర
చెలువుఁడు నన్నునేమి నేయుమనీనే
చలమొక్కటేకాని సాదించ నేనేర
అలరి యింకా నేమి అడుగరే మాట ॥ పోవ ॥

తానె వచ్చెనేఁటికి తలపోఁత నే నెఱుఁగ
పూనిపట్టి నాకు నేమి బుద్ధిచెప్పీనే
మోన మొక్కటేకాని మొఱఁగులు నేనేర
ఆనవెట్టి మీరైనా అడుగరే మాఁట ॥ పోవ ॥

కాఁగిలించీనేఁటికే కాఁకనేయ నేనేర
యేఁగివచ్చి నామన నేమిచూచీనే
రాఁగయై శ్రీవేంకటాద్రిరాయఁ డిట్టె నన్నుఁ గూడె
ఆఁగినతనగుట్టేమో అడుగరేమాట ॥ పోవ ॥ 371

మంగళకౌశిక

వలసినట్టాడవయ్య వన్నెలెల్లాఁ జూపవయ్య
నిలువెల్లా మెఱుఁగులే నీకు మొక్కఁజాలదు ॥ పల్లవి ॥

మగువ మాటాడఁబోతే మాణికేలు రాలీని
జగడాలు నీతోను సారె నోపదు
మొగమెత్తి చూడఁబోతే మొల్లలే మిక్కుటమయ్యీ
నగవు లంతేసి నీతో నవ్వఁగనోపదు ॥ వల ॥

అంగన నడవఁగానే అందెలెల్లా మొరసీని
వెంగలిసీవినయాలు వినఁగూడదు
కుంగక కాఁగిటిలోన కుచములే పెరిగీని
చెంగటఁ జేయివట్టినాఁ జెలియ మొగియదు ॥ వల ॥

పొలఁతి నిన్నొరసితే పులకలు రాసివడీ
వొలిసియు నిందుకేపో వూరకున్నది
అలరి శ్రీవేంకటేశ అంగన నీవు గూడఁగా
నిలిచినపరవశాన నివ్వెరగుఁ బొందెను ॥ వల ॥ 372

రేకు 965 సాళంగం

చెప్పితే నిష్ఠూరము చెలియ నీవారము
[1] రెప్పలనీలోనిచూపే రేసుదెచ్చుఁ జుమ్మీ ॥ పల్లవి ॥

కామించి యతఁడు గారవించి పిలువఁగ
యేమన్నాఁ బలుకవు యేలే ఇంత
దీమస మెంత నీకుఁ దీర దెంతైనాఁ బరాకు
వాములై నవలపులు వడ్డివారుఁజుమ్మీ ॥ చెప్పి ॥

1. 'నీ రెప్పలలోనిచూపు' అనుట సహజము.

అదన నీయింటికి నాతఁడే రాఁగా నీ–
పెదురయి మొక్కవు యేలే ఇంత
పెదవు లె త్తవు నీ(?) ప్రేమైనాఁ గైకోవు
కదలుఁగుచాలు నీకే కడువాండోఁ జుమ్మీ ॥ చెప్పి ॥

చెంత నిట్టె కూడెను శ్రీవేంకటేశుఁడు
యింతలో మేమఱచేవు యేలే యింత
చింతలెల్లాఁ దీరెను నేసకొప్పు జారెను
పంతములాడఁగఁబోతే పైవచ్చుఁజుమ్మీ ॥ చెప్పి ॥ 37

ఆహిరి

నీకే తెలుసు నిఁక నే మేమీ నెఱఁగము
ఆకెకు నీకే తగును అదివో విన్నపము ॥ పల్లవి ॥

యెక్కడి పరాకో యెంత నేము విలిచిన
చెక్కుమీఁదిచేయికాని చిత్తగించదు
నిక్కి నీవు చూచితివి నిన్న మాపటంతనే
అక్కట నేఁ డిట్లాయ నదివో విన్నపము ॥ నీకే ॥

మందో మంత్రమోకాని మరి బుద్ధిచెప్పినాను
చందము తనదేకాని చాయకు రాదు
అంది విడె మిచ్చితివి అల్లపు డింతికి నీవే
అందువంక నిట్లాయ నదివో విన్నపము ॥ నీకే ॥

యెంతసంతోసమోకాని యెదిరిఁ దన్నెరఁగదు
కాంతలు కాను కిచ్చినాఁ గైకొనదు
వింతగా శ్రీవేంకటేశ వెలఁదిఁ గూడితి విట్టె
అంతలోనే చొక్కఁబోలు నదివో విన్నపము ॥ నీకే ॥ 3

మాళవి

అల్లదె జవ్వని హరియురమున నదె
మెల్లనె యిటు వుపమించరే మీరు ॥పల్లవి॥

ముత్తెపుజిప్పలో ముంచినకలువలో
వొత్తిలి కనుఁగవ లొకమాటాడరే
గుత్తపుఁగుండలో కొండ్లలో కుచములో
హత్తి యేర్పడఁగ ననరే మీరు ॥అల్ల॥

తామెరతూండ్లో తతియగు తీగెలో
భామచేతు లేర్పరచరే యిపుడు
దోమటిసింహమో తొడఁగినబయలో
ఆమాటాడరే అందులో నొకటి ॥అల్ల॥

నీలపుమణులో నిండినమేఘమో
బాలకితురు మొకపలుకునఁ జెప్పరే
యీలీల శ్రీవేంకటేశ్వరుఁ గూడెను
మేలిమిమెఱుఁగో మెలుఁతో యనరే ॥అల్ల॥ 375

సామంతం

ఎడసితే నొకగుణ మెదుట నొకగుణము
అడియాలాలెల్లఁ గంటి మొలేరా మాఁటలు ॥పల్లవి॥

నిచ్చలు వద్దనుండేటినెలఁతలపొందుకంటే
వచ్చీరానివనితలవలపు చవి
పెచ్చువెరిగే వొలేరా పెళ్ళిచెట్టు మందుగాదు
యిచ్చకము సేయవచ్చే వీఁకనేల మాటలు ॥ఎడ॥

భావించి నాలుకమీఁదిపంచదారకంటెను
ఆవలిచేఁదే తరితీపై యుండును
కావించి యరచేతిమాణికమైనా సరకు గాదు
యీవేళఁ గొసరేదా యిఁకనేల మాటలు ॥ ఎడ ॥

కాఁగిటఁ గూడినయట్టికమ్మనిరతులకంటె
మూఁగినభావరతులమోహము బెట్టు
యేఁగివచ్చి శ్రీ వేంకటేశ నన్నుఁ గూడితివి
మాఁగినపండు చవౌను మరియేల మాఁటలు ॥ ఎడ ॥ 376

దేవగాంధారి

తెలిసినపనులకుఁ దెగ నిన్ను
సొలపుఁ జూపులనె చూచితి నిన్ను ॥ పల్లవి ॥

నామతిలో నున్నవి నీవాడఁగ
యేమని కొసరే నిఁక నిన్ను
మోము చూచితే మొగి నిటు నవ్వఁగ
కామించి యలుగఁగఁ గలనా నిన్ను ॥ తెలి ॥

పిలువకతొల్లే ప్రియమున రాఁగా
వలెనా రమ్మన వడి నిన్ను
పలికినంతనే పంతము లియ్యఁగ
చలములు సాదించఁ జాలము నిన్ను ॥ తెలి ॥

అంటకతొల్లే అంగము గరఁగఁగ
కఁటకమేల యిక్కడ నిన్ను
యింటనె శ్రీ వేంకటేశ కూడితివి
వెంటవెంట నిఁక విడువను నిన్ను ॥ తెలి ॥ 377

సాళంగనాట

నిన్ను దూరఁబనిలేదు నీవు మేలే సేసితివి
కన్నెకుఁ గాఁకలు మించెఁ గర్మఫల మిట్టిది ॥ పల్లవి ॥

కాంతపైఁ జల్లనిచూపు కడు నీవు చల్లఁగాను
యింతికిఁ జింతలత లిగిరించెను
కౌంత నీకృపారసము కొలఁగులై ముంచఁగాను
వింతగాఁ గలువ లట్టె వికసించెను ॥ నిన్ను ॥

నెలఁతకుఁ బలుకుఁదేనెలు నీవు చిందఁగాను
అలులు చిందరవందరై మూఁగెను
కలికిపై నీవూర్పుగాలి నేఁడు విసరఁగ
బలిమి ఁటక్కువలకు పంజరము లూడెను ॥ నిన్ను ॥

పైపైఁ జెమటయేరు పడఁతిపైఁ బరపఁగ
మోపులై ముత్తెపుసరులు మొలకలొత్తె
యేపున శ్రీవేంకటేశ యీసతి నీవు గూడఁగ
నీపొందుల భ్రమసి నివ్వెరగై నిలిచె ॥ నిన్ను ॥ 378

రేకు 966 సామంతం

చాలుఁజాలు నున్నవెల్లాఁ జాలదా యిది
జాలెలా నింకునే పాసెఁ జాలదా యిది ॥ పల్లవి ॥

గౌరబుగా నవ్వితేను కోపగించుకొనక
సరిగా నీవు నవ్వితి చాలదా ఇది
తరవై కొంగువట్టితేఁ దప్పించుకొనక
సరవి నూరకుండితి చాలదా ఇది

కన్నుల నేఁ బిలిచితే కమ్మర జంకించక
సన్నలకే వచ్చితివి చాలదా ఇది
విన్నుఁ దప్పకచూచితే నిలిచి వాదుకు రాక
జన్నెవలపు చల్లితి చాలదా ఇది ॥ చాలుఁ ॥

తమితో నిన్నుఁ గూడఁగా దప్పులనుఁ బొరలక
సమరతిఁ జొక్కితివి చాలదా ఇది
అమర శ్రీవేంకటేశ అనుమాన మెంచక
జమళిఁ గూచుంటి విట్లై చాలదా యిది ॥ చాలుఁ ॥ 379

లలిత

ఇదె వచ్చె రమణుఁడు యెంచినయెన్నికలాయ
మదనమంత్రాలతోడ మాటాడవే ॥ పల్లవి ॥

చెక్కుటఁబెట్టినచేయి చిత్తములోనికి నూయి
తక్కినసిగ్గులకెల్లా దండదాయి
చక్కనినీవదనము చందురునిసదనము
మక్కువతోఁ జిన్నఁబోక మాఁటాడవే ॥ ఇదె ॥

ఆరీతి పయ్యదకొంగు యౌవ్వనపాయపురంగు
పోరచి కోరికలెల్లాఁ బొంగేటిపొంగు
సారపు నీకెమోవి చల్లగప్రపుదీవి వే-
మారు దడుపక ఇట్టె మాటాడవే ॥ ఇదె ॥

సగముపీడినకొప్పు సరసమాడేవొప్పు
పగటుభావరతులు పట్టిచ్చేచొప్పు
తగు శ్రీవేంకటపతి దగ్గరి నిన్నిటు గూడె
మగఁటిమెల్లా మెరసి మాఁటాడవే ॥ ఇదె ॥ 380

కేదారగౌళ

ఎట్టై(ట్టి?)యినా మేలే ఇన్నిటికిఁ దానె గురి
   ముట్టినది నాకుఁ దనమోహ మొకటే ॥పల్లవి॥

కోపగించి చూచేవి కూరిమి పైఁజల్లేవి
   కైపుగా నీతనిరెండుకన్నులే కదే
తీపు గడుఁ బూసేవి తెగి చేఁదు నెరపేవి
   మాపుదాఁకా తనతోడిమాటలే కదే ॥ఎట్టై॥

అంగవుఁగాఁక రేఁచేవి ఆయములు గరఁచేవి
   పొంగారి తాఁ జేసేపొందులే కదే
ముంగిటఁ గడు నవ్వించేవి మోము గడువంపించేవి
   చెంగటఁ దాఁజేసినట్టిచేఁతలేకదే ॥ఎట్టై॥

మొక్కులు దా మొక్కేవి మొనగోరు మోపేవి
   చిక్కనికాఁగిటి తనచేతులేకదే
యిక్కడ శ్రీవేంకటేశుఁ డింత నేసి నన్నుఁ గూడె
   నక్కె మాకు నిద్దరికి తలపోఁతేకదే ॥ఎట్టై॥ 381

సాళంగం

కామునిబలములెల్ల కాంతమైఁ బొత్తుగలనె
   కామినులాల మనకుఁ గతలాయను ॥పల్లవి॥

పున్నమచంద్రుఁడు యీపొలఁతినెమ్మోమైతే
   కన్నులే కలువలై కదిసీ నందే
వున్నతంపుఁజిలుకలు వువిదపలుకులైతే
   పన్నినకెమ్మోవి బింబఫలమాయను ॥కాము॥

నెలఁతనడపులివి నెమలిభావములైతే
మెలుపున నెరిఁదురుము మేఘమాయను
అలరి నునుఁదొడలె అరఁటికంబములైతే
చెలరేఁగి నెన్నడుము సింహమాయను ॥ కాము ॥

మగువకంఠము నేఁడు మదనునిశంఖమైతే
జగడించుఁజన్నులే చక్రవాకములాయ
తగు శ్రీవేంకటపతి ధరియించి కూడఁగాను
మిగుల నింతికి మేలుమీఁద మేలే ఆయను ॥ కాము ॥ 382

పాడి

నీరు వట్టుక నేయి వోయ నేరనే నేను
సారె నావలపునీరు చల్లుటింతేకాని ॥ పల్లవి ॥

ఇట్టె నాలుకలోన బెల్లాలు యెదలోనఁ గత్తులు
నెట్టుకొని నీవలె నేరనే నేను
వట్టిమాటలిగిరించ వంచితేఁ దేనెలుగార
గట్టిగా నాపెదవులఁ గలదింతేకాని ॥ నీరు ॥

కని యింటికాడ నిడి గానుగకాడా గసి (?)
నినుఁజూచి నేరుచుకొనేరనే నేను
మనసు గరఁగించేది మర్మము బేదించేది
కనుచూపులు నాయందుఁ గల దింతేకాని ॥ నీరు ॥

అమ్మేది వొకటి అసిమలో దొకటి
నెమ్మది నీయంతేసి నేరనే నేను
కమ్మి శ్రీవేంకటపతిఁ గలసితి వెలసితి
కమ్మరఁ గమ్మర నిదే కలదింతేకాని

సాళంగం

వాన గురియక తొల్లె వరదలేల
నానఁబెట్టి కొంతగొంత నంటునేయరాదా ॥ పల్లవి ॥

మనసులో నేమిగల్లా మాపటంతఁ జేతుగాక
చెనకి నవ్వు నవ్వితేఁ జెల్లదనేవా
అనువై పంతముగొనేయప్పుడే కొనేవుగాక
మనికిగా నందాఁకా మాటలాడరాదా ॥ వాన ॥

వేడుక నేమేనికాఁక వెనకఁ జెప్పేవుగాక
వీడె మందుకొన్నంతనే వెలితయ్యీనా
కూడినరతులవేళఁ గొసరే వింతేకాక
పాడితో మంచముమీఁదఁ బవ్వళించరాదా ॥ వాన ॥

తారుకాణించినప్పుడు తలవంచుకొందు గాని
చేరి నీవు కాఁగిలించితే దోసమా
మేరతో శ్రీవేంకటేశ మెచ్చి నన్నుఁ గూడితివి
కారణములేని సిగ్గు కట్టిపెట్టరాదా ॥ వాన ॥ 384

రేకు 967 సింధురామక్రియ

ఎచ్చుకుందు లాడకురే యేమీననకురే
కచ్చుపెట్టి యాతనికిఁ గడు నే వలతును ॥ పల్లవి ॥

చేసినంతఁ జేయనీరే చెప్పకురే యాసుద్ది
ఆసయి చ్చాతఁ దొకమా టాడితేఁ జాలు
వాసికిఁ బెనఁగఁబోతే వడిఁబడుఁ జేసునిఁక
నాసరివారెల్లాఁ జూడ నవ్వినంతే చాలును ॥ ఎచ్చు ॥

కూడినట్టె కూడనీరే కోపించకురే యాతని-
సీడ కాతఁడు విచ్చేసేయెమ్మెలే చాలు
పాడిపంతా లాడఁబోతే పదను దప్పునో యేమో
మేడెపు సరసపేళ మెచ్చినంతే చాలును ॥ఎచ్చు॥

వుండినట్టె వుండనీరే వొరయకురే యాతని-
నండఁ దా నిక్కిచూచిన నదియే చాలు
పండా శ్రీవేంకటాద్రి నిలయుఁడు నన్నుఁ గూడె
కొండుక మేనఁజేసినగురుతే చాలును ॥ఎచ్చు॥ 385

శంకరాభరణం

కక్కస మిపుడే కావలెనా
వొక్కించుక వడి వుండఁగరాదా ॥పల్లవి॥

సేరుపుమాటలు నీకే యమరును
కూరిమిఁ గొసరఁగ గుఱి లేదు
తేరినయప్పుడె తెలిసేఁ(పేఁ?) గానీ
పోరక లోనికిఁ బోరాదా ॥కక్క॥

సెలవులనవ్వులు చెల్లును నీకే
తలపెట్టఁ జలము తతిగాదు
వలసినయప్పుడె వచ్చేఁ గానీ
పలుమరుఁ బిలువక పదరాదా ॥కక్క॥

తమకించి కలయఁ దగవవు నీకే
సమళి నలుక లిఁకఁ జవిగావు
చెమరించె మేను శ్రీవేంకటేశ్వర
సమముగఁ గూడితి చనవీరాదా ॥కక్క॥ 386

నాదరామక్రియ

వాడిక నీమతికిని వలపు వేఁగా
  వీడెమిచ్చి యాతనితో వేసరుకోనేలే ॥ పల్లవి ॥

కలికికన్నులకును కాఁకలచూపులు వేఁగా
  వాలిసీనొల్లక యాల వూరకుండేవే
  పలువన్నెనీమోవికి పచ్చిమాటలు వేఁగా
  మలసి పతితోనేల మాఁటాడవే ॥ వాడి ॥

చేతిమీఁదిచెక్కులకు నెలవినవ్వులు వేఁగా
  యీతలఁ జింతఁ బొరలనేలే నీకు
  కాతరపుమేనికిని కమ్మఁబులకలు వేఁగా
  ఘాతలఁ బయ్యదనేల కప్పేవే నీవు ॥ వాడి ॥

కొండలకుచములకు గోరిచందురులు వేఁగా
  బెండుగాఁ జెలువునితోఁ బెనఁగనేలే
  అండనె శ్రీవేంకటేశుఁ డాతఁడె నిన్నుఁగూడెను
  నిండుఁగళలతో నీకు నివ్వెరగులేలే ॥ వాడి ॥ 387

సౌరాష్ట్రం

గక్కన నిద్దరుఁ గలయు టివి
  మక్కువ మాయెడమాఁట లిఁకేలా ॥ పల్లవి ॥

పాదపువాఁ(వ్రాఁ?)తలు భావపుటేఁతలు
  ఆదెసఁ జెలికిని యాసలఁబో
  మోదపుఁబలుకులు ముంచినపులకలు
  యీదెస నీకును యిక్కడఁ గలిగె ॥ గక్క ॥

కన్నులకెంపులు కాఁకలసొంపులు
వన్నెలసతికిని వలపునఁబో
సన్నపుఁజెమరులు సరసపుతిమురులు
నిన్న నేఁటనే నీకును గలిగె ॥ గక్క ॥

పైపైనుసురులు పయ్యదవిసరులు
నీపొందు చెలికి నిలువఁగఁబో
యేపున శ్రీవేంకటేశ్వర నీకును
యాపదఁతికూట మింతలోఁ గలిగె ॥ గక్క ॥ 388

తెలుఁగుఁగాంబోది

చెలఁగి నావిభుఁ డింతసేయుమనెనా
చలమరికోరికలు సాదించీఁగాక ॥ పల్లవి ॥

మాయదారిమరునేటు మనసులో గుఱి యింతే
కాయముమీఁదికినేల కాఁకరేఁగీనే
పాయపుమోహము లివి బయలీఁదేపను లింతే
ఆయపునిట్టూర్పులేల అలయించీనే ॥ చెలఁ ॥

చందురునివెన్నెలలు జగమెఱఁగిన వింతే
పందెమాడి నన్నునేల భ్రమయించీనే
కుందనికోవిలకూఁత కుత్తికలో పస యింతే
సందడి నాగుండె యేల జాలిరేఁచీనే ॥ చెలఁ ॥

పంతపుటీచల్లగాలి పాణముతోలంకె యింతే
వింతలుగా నన్నునేల వేసరించీనే
యింతలోన శ్రీవేంకటేశుఁడు గలయఁగాను
చింతలెల్లాఁ బాపెఁగాక సిగ్గులేల ముంచీనే ॥ చెలఁ ॥ 389

మేఁచబౌళి

నటనలు రెండూ నడపేవే
కుటిలపునవ్వులుఁ గోపముఁ గలదా ॥ పల్లవి ॥

వదనకమల మిటు వంచేవేమే
చదురులమాఁటలు చల్లుచును
పెదవులు గదలఁగఁ బిలిచి గొణఁగేవే
చెదరనిపొం దిటు సేయుచును ॥ నట ॥

చెక్కు చేతితో చింతయిదేమే
వొక్కమంచమున నుండుచును
మొక్కులలోనే ములిగేవేమే
చొక్కులచూపులఁ జూచుచును ॥ నట ॥

రతివేళనె యీరాజసమేమే
అతిబాసలు నన్నడుగుచును
యితవుగ శ్రీవేంకటేశుఁడఁ గూడితి
మతకములేలే మైమఱచుచును ॥ నట ॥ 390

రేకు 968 భైరవి

ఏల దూరీ నేల పోరీ నితఁడే తాను
వేళతో బుద్దిచెప్పఁగా విననైతినా ॥ పల్లవి ॥

అత్తి నే నలిగితిఁబో అప్పుడే రమణుఁడు
పొత్తుకు రమ్మనఁగా నేఁ బోనైతినా
మత్తుఁడై యాపొద్దుకట్టె మఱచెఁబో యిప్పుడైనా
వత్తునని చెప్పెంపఁగా వద్దంటినా ॥ ఏల ॥

వుంటఁబో నాచలముతో నోరుపుగలవాఁడై తే
నంటుగాఁ దా నవ్వఁగా నే నవ్వనై తినా
కంటకాన నొకతప్పు గలిగెఁబో ఇఁకనై నా
జంటన నన్నుఁ జెనకఁగా సమ్మతించకుంటినా ॥ ఏల ॥

తతితో సిగ్గున నే తలవంచుకుండితిఁబో
రతులఁ గరఁచఁ గరఁగఁగనై తినా
ఇతవై శ్రీవేంకటేశుఁ డింతనేసి నన్నుఁ గూడె
కతగా, ఇదె తొల్లి కాదంటినా ॥ ఏల ॥ 391

పళవంజరం

ఒకటి కొకటి గూడ దువిదకడకు నిట్టె
వెకలివిభునిఁ జేర విచ్చేయుమనవే ॥ పల్లవి ॥

పతియింటికేఁగేటిపడఁతివేగిరానకు
సతిపిరిఁదిభారము సంగరమాయ
మతిలో నాతనిఁ బొందేమచ్చికకోరికలకు
మితిలేవివలపులే మీఁదమీఁదఁ దొడుసు ॥ ఒక ॥

సొలసి యాతనిఁ జూచేచూపులవాండ్లకు
చెలియానందజలాలు చిట్టంట్లాయ
మలసి యాతనితోడ మాటలాడేయందుకు
నిలువునివ్వెరగులు నేరములై నిలిచె ॥ ఒక ॥

కమ్మర నాతని రతి కాఁగిలించేయందుకు
కొమ్మకంకణరవాలే కొండెములాయ
ఇమ్మల శ్రీవేంకటేశుఁ డింతలో విచ్చేసి కూడె
నెమ్మది నున్నారు నేఁడు నిన్ననే యింతాయను ॥ ఒక ॥ 392

లలిత

తనిసితి నుండనీవే తనవలసినయట్టు
చినుకులేనిచిత్తడి సిగ్గులేలే ఇఁకను ॥ పల్లవి ॥

ఆడినదే మాటా ఆతఁడే యెరుఁగును
యేడలేనిబుద్ధులు మీరేమిచెప్పేరే
గోడలేనిచిత్తరువు కొలచీ నందే కొలపు
తాడులేనికట్టు వట్టితగులేలే యిఁకను ॥ తని ॥

తుద నేమనీనే దూరులెల్లా వచ్చె
పదమనవే యింకఁ బనిలేదు
యెదురులేనిమాట కదురువలెనే వుండు
పెదవిపై తేనెలప్రియమేలే యిఁకను ॥ తని ॥

యింటికిఁ దా వచ్చినదే యిన్నిటికీ గురియాయ
జంటలయెడమాటలు చాలుఁజాలునే
అంటిముట్టి శ్రీవేంకటాద్రీశుఁ డిదె కూడి
వెంటవెంటఁ దిరిగీని వెరపేలే యిఁకను ॥ తని ॥ 393

మంగళకౌశిక

ఏలనేనే వడియాస లిందాఁకాను
ఆలకించి వున్నదాన నందాఁకాను ॥ పల్లవి ॥

వచ్చి వచ్చి వేగిరాలు వలవనిజాగరాలు
యిచ్చల నడపితిగా యిందాఁకాను
మెచ్చనిపూరుపులును వీరిడినేరుపులును
అచ్చుపడె నాకై తే నందాఁకాను ॥ ఏల ॥

మాటలలో తీపులును మాయదారి చూపులును
యేఁటవెట్టి నడపితి విందాఁకాను
వాఁటమైన కాఁకలును వట్టి కొమరాఁకలును
ఆఁటదాన నేఁ బడితి నందాఁకాను ॥ ఏల ॥

నెలవులనగవులు చే చాఁచి తగవులు
యెలమిఁ జేసితివిగా యిందాఁకాను
చెలఁగి శ్రీవేంకటేశ చెక్కునొక్కి కూడితి నే-
నలవోకతోడ నుంటి నందాఁకాను ॥ ఏల ॥ 394

ముఖారి

తగిలి నేఁ దడవితేఁ దడవఁగవలెఁ గాక
మిగుల వాసికానికి మేరమీరఁజెల్లునా ॥ పల్లవి ॥

చూడకుండఁగానే తాను చూచీ తప్పక నన్ను
యేడాను జగడగాని కింతగలదా
ఆడకుండఁగానే మాటలాడించీ నూరకైన
జాడతో మాసటీనికి చంచలము చెల్లునా ॥ తగి ॥

ఇంటికిఁ బోఁకుండఁగ మాఇంటికి వచ్చీఁ దాను
అంటి చలపాదిగాని కది దగునా
అంటుకోకుండఁగ తానే అంటుకొనీ నామేన
దంటపంతగానికి దైన్యమింత చెల్లునా ॥ తగి ॥

కాఁగిలించకుండఁగానే కాఁగిలించీ నిదె నన్ను
యేఁగేటియెమ్మెకానికి నిది దగునా
కాఁగిననన్ను శ్రీవేంకటపతి యిదె కూడె
చేఁగదేరేదొరలకు చేఁత లింత చెల్లునా 395

శంకరాభరణం

ననుపున నూరకె నవ్వకురా। నీ
మనసు రానె నే మాటాడేరా ॥ పల్లవి ॥

మొదలిమాఁట నిను మోచివచ్చితే
వదనకమల మిఁక వంచకురా
కొదలు మాని నాకొంగు వట్టితే
పదివేలు దెలిపేఁ బదగదరా ॥ నను ॥

సారెకు నీచేఁత సరిగాఁ జూపిన
బీరముతోఁ గోపించకురా
తారుకాణలకు దగ్గరి వచ్చిన
తేరకొనఁగ నిటు తెలిపేరా ॥ నను ॥

అలమి కాఁగిటను ఆయము లంటిన
మలసి సొలసి మైమఱవకురా
యెలమిని శ్రీవేంకటేశ కూడితివి
నెలవయి యురమున నిలిచితిరా ॥ నను ॥ 396

రేకు 969 సామంతం

నీవేమి నేసినాను నిన్ను నేర మెంచరాదు
మూవంక నానిజానికే మొక్కేఁ జుమ్మీ ॥ పల్లవి ॥

కన్నుల నీమర్మములు కాఁడిపారఁ జూచితి
వున్నతి నాతప్పు నీవే వోరుచుకొమ్మీ
వెన్నెలనవ్వులు నవ్వి వేఁడిసిగ్గు రేఁచితి
మున్నుమున్నే యిందుకు మొక్కితిఁ జుమ్మీ ॥ నీవే ॥

మాటలనే నీమనసు మాయింటికిఁ గొంటఁ(చుఁ?)బోతి
యేఁటికైనా నన్ను నెగ్గు లెంచకుమీ
వాఁటపువినయముగా వలపు లీఁదించితి
మూఁటగా వేవేలకు మొక్కేఁజుమ్మీ ॥నీవే॥

కూడుతానే కాఁగిటిలో కొనగోరు సోఁకించితి
వేడుక నన్ను వెనకవేసుకొమ్మీ
యీడనే శ్రీవేంకటేశ ఇన్నియు నేఁ జేసితి
మోడిసేసి ఇందుకేకా మొక్కేఁజుమ్మీ ॥నీవే॥ 397

దేవగాంధారి

నెలఁతకుఁ జీఁకటి నీకే వెన్నెల
చలువయు వేఁడియు సంగడిఁ గలిగె ॥పల్లవి॥

వాడినమోమును వంచినశిరసును
యేడఁ గలిగెనో యీచెలికి
వీడెపుమోవియు వేడుకనవ్వులు
నీడనే రమణుఁడ నీకే కలిగె ॥నెలఁ॥

చెక్కుమీఁదిచేయి చెదరిననెరులును
యెక్కడఁ గలిగెనో యీచెలికి
తక్కనసరసములును తనువుచెమటలును
నిక్కపుదొరవగునీకే కలిగె ॥నెలఁ॥

తొట్టినతమకము తొడుసగువెరగులు
యెట్టు గలిగెనో యీచెలికి
యిట్టె శ్రీవేంకటేశ కూడితివి
నెట్టన సంరతి నీకే కలిగె ॥నెలఁ॥ 398

సామంతం

చెప్పకు నీసుద్ది సరిచేసుకోకు నిన్ను నన్ను
  వుప్పు గప్పురమువలె నుండితేనే ఆయనా ॥ పల్లవి ॥

కన్నులే తెల్లనగానీ కాయమెల్లా నలుపే
  యన్నిటా నన్ను నేరా లెంచవచ్చేవా
చన్నులే ఘనముగాక సరి నానడుము చిన్న
  వన్నెల నేనూ నీవంటిదాననా ॥ చెప్ప ॥

చేతులే నాలుగుగానీ చెలులు పదారువేలు
  పోతరించి నీవు నాకు బుద్దిచెప్పేవా
ఆతల మాఁటలే వాఁడి యధరము మెత్తన
  యీతల నీతో నన్ను నీడువెట్టేవా ॥ చెప్ప ॥

చూడ బాలుఁడవుగానీ సోఁకేది మేను మిన్నంత
  కూడేటి నావలపులు గోరనేనేవా
యీడనే శ్రీవేంకటేశ యిట్టె నీతో నేకమైతి
  మేడెపురతుల నన్ను మెచ్చకుండేవా ॥ చెప్ప ॥ 399

మలహరి

కందుఁగుందు నింత గావలెనా
  అందరిలోపల నవుననరాదా ॥ పల్లవి ॥

చేరి నాపొందులు చిత్తము రాకున్న
  నారుకొనఁ గొంత నవ్వరాదా
మారుమాటాడఁగ మనసు రాకున్న
  వూరకైనఁ గొంత వూఁకొనరాదా ॥ కందు ॥

పైకొని నారాక పరాకై యుండిన
చౌకగాఁ బైఁ జేయి చాఁచరాదా
యేకడో నీచిత్త మెరపై యుండిన
ఆకుమడి చిచ్చే నందుకొనరాదా ॥ కందుఁ ॥

కాఁగిట నీమేను కడుమఱచిన
వేఁగి నాపై మేనువేయరాదా
చేఁగవలపుల శ్రీవేంకటేశ్వర
పాఁగినరతులఁ బంత మీరాదా ॥ కందుఁ ॥ 400

గుజ్జరి

కడదాఁకా నీమేలే కాణాచై వున్నది
అడియాల మిఁక వేరే అరయఁ జోటేదిరా ॥ పల్లవి ॥

నించినకూరిమి నాపై నిజముగ నున్నది
మంచినీగుణాలు నామనసులో నున్నవి
అంచెల నీసరసము లంగముపై నున్నవి
కొంచి కొంచి ని న్నింకఁ గొసరఁ జోటేదిరా ॥ కడ ॥

చెప్పిపంపిననీరాక చెవులనే వున్నది
రెప్పలెదుట నీరూపు రేపుమాపు నున్నది
చిప్పిలునీమోవితేనె సెలవుల నున్నది
వుప్పతించి నిన్ను నిఁక నొరయఁ జోటేదిరా ॥ కడ ॥

కందువ నీమర్మమెల్లా కాఁగిటిలో నున్నది
అంది నీముద్దుటుంగర మదె నావేల నున్నది
ఇందుకే శ్రీవేంకటేశ ఇటు నన్నుఁ గూడితివి
చిందేటిసిగ్గులు నీపైఁ జిమ్మఁగఁ జోటేదిరా ॥ కడ ॥ 401

శ్రీరాగం

చింతవంత లిఁకనేల చెలుల దూరఁగనేల
దొంతులరతులే నీకుఁ దోడాయఁగా ॥ పల్లవి ॥

తలఁచఁగానే వచ్చె తనుఁదానే రమణుఁడు
మలసి నీకిఁక మొక్క మనసాయఁగా
అలుక లిన్నియుఁ బాసె నతఁడె నీతో నవ్వె
పలుకుఁబంతము నొక్కపాటాయఁగా ॥ చింత ॥

అనుమానించఁగనే యతఁడు నీచేయి వట్టె
యెనయునీకోరికెల్లా నీడేరెఁగా
చనవెల్లా నీకుఁ జెల్లె సరసుఁడు నిను మెచ్చె
కొనకెక్కె నవలపు గురుతాయఁగా ॥ చింత ॥

మొక్కఁగా నాతఁడు నీకు ముందర వరము లిచ్చె
చక్కనై నసకినాలు సరిదాఁకెఁగా
చెక్కులెల్లాఁ జెమరించె శ్రీవేంకటేశుఁడు గూడె
యెక్కువ నీసంతసము లిరవాయఁగా ॥ చింత ॥ 402

రేకు 970. సామంతం

మానరా నవ్వు మానరా వద్దు మానరా
మాతో మానరా యేల మానరా [illegible]
మానకుంటే [illegible] నిం[illegible]
మాటలఁ [illegible] మానరా ॥ పల్లవి ॥

వారి వీరితోడ వావులు చెప్పేంపే
వట్టిదోసమేల కట్టేవురా
తేరకొన నన్నుఁ జూచి వట్టి యాస-
దేర నుస్సుర నేఁటికి రా
పోరి పోరి నీవే నిజమరి నంటా
బొంకుచు నన్నేల ముట్టేవురా
కోరి వూరకున్నవారి కింతేసి
కొడిమె లేఁటికి వచ్చిరా ॥ మాన ॥

చక్కనివారికి నీ యెదుట నేఁడు
సారె నిలువరాదటరా
వొక్కమాఁటలోనే నీవింత గరఁగి
వొళ్లు చెమరించనేఁటికిరా
చిక్కనిచన్నులు నాకుఁ గలిగితే
చింతఁ బొరలఁగ నీ కేలరా
మొక్కలాన నీవు నేనేరోఁతలకు
మొదలనే నాకు సిగ్గవురా ॥ మాన ॥

కారణములేక వూరివారితోడ
కాలుదొక్క నెలవచ్చేవురా
నీరువంక తుంగవంటివాఁడ వింతే
నీతోడిపొందుకు నేనోపరా
కూరిమితోడుత శ్రీవేంకటేశ్వర
కూడితివి నిన్ను నేమందురా
కోరినకోరికలెల్లాఁ దలకూడె
గోరనన్ను నూఁదనేఁటికిరా ॥ మాన ॥ 403

నాదరామక్రియ

ఇటువంటివేడుక లెవ్వరికిఁ గలవమ్మ
తటుకన మఱచేరు తమలోనే మేనులు ॥ పల్లవి ॥

కలికి రమణునికిఁ గస్తూరినామముపెట్టి
చెలరేఁగి తాఁ జూపెఁ జెక్కుటద్దాలు
ములువాఁడికొనగోళ్ళ ముంచి కొప్పు దువ్విదువ్వి
తొలసితో మొల్లలట్టే తురిమీఁ జూపులను ॥ ఇటు ॥

పడఁతి విభునిమీఁదఁ బన్నీరు చిలికించి
తడియొత్తీఁ గుచముల తగుపొట్లాల
చిడుముడి సొమ్ములతో సింగారములు నేసి
అడరి నివాళించీ నంగపుఁగాంతులను ॥ ఇటు ॥

సోవగాఁ బీతాంబరము చుంగులువారఁ గట్టి
మోవి యాని తమ్ముల మిమ్ములఁ బెట్టెను
ఆవేళ శ్రీవేంకటేశు నట్టె మోహించి చూచి
తావిమంచానకుఁ దీసి తమకించి కూడెను ॥ ఇటు ॥ 404

ఆహిరి

ఏమి నెఱఁగను నేను ఇఁక నీచిత్తమురా
దోమటివయసు నాపైఁ దోసినట్టె తోయరా ॥ పల్లవి ॥

తలఁపెల్లా నీది తమకమే నాది
చెలఁగి యేమినేసినాఁ జేయరా నీవు
పలుకు నీతోనే పంతమే నాలోను
పలివలపులు నాపైఁ జల్లినట్టు చల్లరా ॥ ఏమి ॥

వాలుఁజూపులు నీపై వడియుఁజెమట నాపై
కేల నాచన్నులు పిసికినట్టే పిసుకరా
ఆలకింపు నీకొరకు అలయిక నాకొరకు
నాలినేసి నీవు నాతో నవ్వినట్టే నవ్వరా ॥ ఏమి ॥

కాఁగిలిదె నీకు కళదాఁకేది నాకు
యేఁగక నీమోవి నాకు నిచ్చినంతా వియ్యరా
పాఁగిన శ్రీవేంకటేశ పైకొని కూడితినదె
అఁగె నిద్దరిమనసు లంటినట్టె యంటరా ॥ ఏమి ॥ 405

సాళంగం

కానవచ్చె నందులోనె కాదామఱి
ఆనవెట్టి అడిగిని అట్టెకాదా మఱి ॥ పల్లవి ॥

వున్నతి నేమీఁజేయక వుండఁగానేఁ దన్నుఁజూచి
కన్నుల నవ్వితినట కాదామఱి
చిన్నిచక్కులమీఁదటిచిఱుఁజెమటలు చూచి
మిన్నక మొక్కితినట మేలుగాదా మఱి ॥ కాన ॥

వుమ్మడి నీతనివేలివుంగర మెక్కడిదంటా
కమ్మరఁ జూచితినట కాదామఱి
కమ్మినట్టితనమేనికస్తూరివాసనలకు
సమ్మతించనైతివట సటగాదా మఱి ॥ కాన ॥

తీపులైనతనమోవి తెగువ చూపితినట
కాఁపురము లెస్సాయ కాదామఱి
పైపై శ్రీవేంకటాద్రిపతి నన్ను నిటు గూడ
చేపట్టి తనకిన్నీఁ జెలెఁ గాదామఱి ॥ కాన ॥ 406

కేదారగౌళ

ఓయమ్మ యేడకెడే వోయమ్మా
  యీయెడ మీసాలతేనె యీవలపు ॥ పల్లవి ॥

రమ్మని పిలువరాదు రాకుండితేఁ దిట్టరాదు
  యెమ్మెలఁ గొండంతదొరే యీవిభుఁడు
బిమ్మటి మెడవట్టదు పెట్టరాదు ముక్కునాకు
  గుమ్మడికాయంతము త్తెమే యీకూటమి ॥ ఓయ ॥

పూఁప వేఁగిరించరాదు బొంకితే నలుగరాదు
  యీనెలఁత లెందరైనా నీతనికి
తానూఁ జేతికి నీఁడు దగ్గరి తీసుకోరాదు
  యేనుగవేతిచెఱకే యీమోహము ॥ ఓయ ॥

ముంచి చేయి చాఁచరాదు మొనగోరు మోపరాదు
  మించిన శ్రీవేంకటాద్రిమేఁటి యీతఁడు
కంచపుమో విచ్చి కూడె కనుఁదమకాలు రేఁచె
  యెంచఁగఁ జుక్కలలెక్క యీమరులు ॥ ఓయ ॥ 407

దేసాళం

ఇద్దరిచలముఁ జెల్లె నిదే మేలు
  వద్దువద్దు నాతోడి వట్టినవ్వు లేఁటికి ॥ పల్లవి ॥

వేడుకలేనిపనికి వేసరివుండుటే మేలు
  కూడనిమాఁటకు వట్టిగుట్టే మేలు
యీడుజాదకాఁపురాన కేడనుండినా మేలు
  తాడుపడె వలపులు తలవయ్య నీవు ॥ ఇద్ద ॥

చనవులేనిచోటికి చాయపాట్లే మేలు
పెనఁగినా రాకుంటే బిగువే మేలు
మనసురానియందుకు మఱి మఱచుటే మేలు
వెనకఁ జెప్పేఁగాని విడవయ్య కొంగు ॥ ఇద్ద ॥

వొలసినొల్లనిపొందు పూరకైనపాటే మేలు
కలసినరతులకుఁ గలంతే మేలు
అలయించి శ్రీవేంకటాధిప కూడితి నన్ను
వులివచ్చికాఁగిలేల వుండవయ్య యీడనే ॥ ఇద్ద ॥ 408

రామక్రియ

చేతికిఁ గొంత చేరనీవే
ఘాతలఁ దనమేను కరఁగించేఁగాని ॥ పల్లవి ॥

రానీవే వాని రవ్వసేయక
ఆనిపట్టి నేనే అడిగేను
పూని తొలుతనంటే బొంకీని
నానినకాఁగిట న్వవించేఁగాని ॥ చేతి ॥

తిరుగనీవే వానిఁ దెగనాడక
మరిగించే నేనే మాఁటలను
తరవాత నేమనినాఁ దబ్బవంచీని
మరుతంత్రములన్నీ మరి నేనేఁగాని ॥ చేతి ॥

వుండనీవే వానినొకటాడక
అండనే రతికేలి నలయించేను
దండి శ్రీవేంకటదైవ మీతఁడే
నిండి వురముమీఁదనే మొక్కేఁగాని ॥ చేతి ॥ 409

ముఖారి

సారె సారె మీరేల సందడిఁబెట్టేరే
మారునిమాయలు నేఁడు మందులఁ బొయ్యీనా ॥పల్లవి॥

వలపు వెంచఁగఁబోతే వంతులకుఁ జవులవునా
అలవానిపొందు మానుమని యేల చెప్పేరే
తలఁ పాతనిమీఁదటఁ దనువు యీడనే యింతే
యెలమి మీరేమన్నా నిఁక మానఁబొయ్యేనా ॥సారె॥

మనసునఁ బాలు దాగ మతి కడుపు నిండునా
పొనిగేల యెదమాటఁ బొడ్డవుచ్చేరే
కనుచూ పాతనిమీఁద కాఁక లివె నామీఁద
వెనక మీరేమన్నా వినఁబొయ్యేనా ॥సారె॥

మాటలు విసుకఁబోతే మాపుదాఁకా మెత్తనౌనా
పూఁట వూఁట నాకేల బుద్ధిచెప్పేరే
యీటులేని శ్రీవేంకటేశుఁ డిట్టె నన్నుఁ గూడె
మేటుల నేఁ డిఁకనేల మీరే నేఁగానా ॥సారె॥ 410

పాడి

రమ్మనవే చెలువుని రవ్వ మమ్ముఁ జేయనేల
తమ్మిపువ్వులవాట్లు దాఁకుదాఁకావా ॥పల్లవి॥

గక్కనఁ జూచినంతనే కన్నులనే పెండ్లాయ
వెక్కసపుతలఁబాలు వేగినంతానా
పక్కన నవ్వినంతనే పాలకూళ్ల నెలవాయ
మక్కువతో బువ్వములు మాపుదాఁకానా ॥రమ్మ॥

తొలుతటిసిగ్గులె దొడ్డ తెరమఱఁగాయ
వలిపెపుతెరమాటు వడి వింకావా
కొలపులమూటలవే కోబాన పాటలాయ
చలివానె పేరటాండ్ల సంద డింకానా ॥ రమ్మ ॥

పైనొరగినప్పుడే పరవనిపరపాయ
నానఁబెట్టి నాగవల్లినాఁటిదాఁకానా
అనుక శ్రీవేంకటేశుఁ డంతలోనె నన్నుఁ గూడె
మేనిలోనిసంతసాలు మెచ్చుదాఁకానా ॥ రమ్మ ॥ 411

వరాళి

నేరుపరి వౌదువే నీడకు రావే। నాకుఁ
దారుకాణలాయ నిఁక తప్పులేలే ॥ పల్లవి ॥

కిన్నెరమీట్లలోని గిలిగింతలూ నీ
సన్నలచాయలలోని చలివేండ్లు
వన్నెలకాఁకలమేనివసివాడులూ నే
మిన్నిటికి లోనైతి మిఁకనేలే పనులు ॥ నేరు ॥

జంకెనచూపులలోని సరిబేసులూ నీ
తెంకులమాటలలోని తెల్లనల్లలు
కంకినగవులలోనికాయపండ్లు
మంకు లిన్నిటాఁ బడితి మరియేలే కతలు ॥ నేరు ॥

అచ్చపుసిగ్గులలోని అంగభంగాలూ నీ
అచ్చుపడ్డకాఁగిటిలో నరమఱలూ
తచ్చి శ్రీవేంకటపతిఁ దగిలి నేఁ గూడితిని
యెచ్చుకుందులెల్లాఁ గంటి నిపుడేలే బొంకులూ ॥ నేరు ॥ 412

సామంతం

సంతము పాడియు నీభావములోనే కంటి
యెంతప్రియముచెప్పినా నిది మెచ్చుగాదురా ॥ పల్లవి ॥

చిత్తములో తమకము చిఱుఁజెమటలఁ గంటి
కొత్తకొత్తనీపొందులు కొప్పుపువ్వులనే కంటి
తత్తరపునీగుణాలు తనుపులకలఁ గంటి
రుత్తమాట లేమన్నా రుచిగావు మానరా ॥ సంత ।

కాఁకల నీవసివాడు కనుచూపులనే కంటి
వేఁకపునీయలపెల్లా వెడనిట్టూర్పులఁ గంటి
సోఁకుల నీవేడుకలు సొంపుఁగళలనే కంటి
వూఁకొనేఁగాని నీసుద్దు లొడఁబాటు గావురా ॥ సంత ॥

వాటకపునీవిద్దె నగవులలోఁ గంటి
గాఁటపునీవలపెల్లా కాఁగిటిలోనే కంటి
పాటించి శ్రీవేంకటేశ పైకొని నన్నుఁ గూడితి
విటు రాఁ దొల్లిటివలె నిందులోఁ జెల్లదురా ॥ సంత ॥ 413

రేకు 972 బౌళి

నేనే యందుకు రానటరా
పోసీపోసీ యింతసెసి వట్టిపొందులనే నిందవేసితి
అట్టేకానీకానీ శ్రీవేంకటరాయా ॥ పల్లవి ॥

చెలులతో నిన్నమాపే చెప్పిపంపనా నీకు
యెలమి మాయింటికి నేలవచ్చితి । కాఁ× లిచ్చితి
వేగిరించితి శ్రీవేంకటరాయా ॥ నేనే ॥

నెప్పున మేడపై నీకు నిక్కి సన్న సేయనా
యిప్పుడే చన్నువట్టేవు యేమిరా నీవే
నేమురా బలిమేలరా శ్రీవేంకటరాయా ॥ నేనే ॥

నిచ్చలు మాచన వాలినిలయా నేఁ గోరఁగానే
మెచ్చుగా నన్నుఁగూడి మేలమాడితి। మేలుమేలురా
శ్రీవేంకటరాయా ॥ నేనే ॥ 414

ఆహిరి

కోపగించుకొన నోప గొరబూ నోప
తీపులమీఁదటియెత్తు తెలిసేఁగాని ॥ పల్లవి ॥

చెలుల దూరగనోప చిల్లరవాదుల కోప
చలపట్టి పతితోడ జంకించనోప
అలిగి పానుపుమీఁద నవ్వలిమోమై యుండఁగఁ
గలిగినపాటే మేలు కనుకొనేఁగాని ॥ కోప ॥

దైవము దూరఁగ నోప తమకించి పడనోప
మోవనాడేపెంగెములు మొదల నోప
చేవదేరేచింతతోడ చెక్కుచేత నుండఁగాను
కావలసినపనులు కనుకొనేఁగాని ॥ కోప ॥

పంతములియ్యఁగ నోప బచ్చెనమాటల కోప
వంతువాసులకు నోప వరుస లోప
ఇంతట శ్రీవేంకటేశుఁ డిటు నన్నుఁ గూడె నేఁడు
కాంతుఁ డితనితలఁపు కనుకొనేఁగాని ॥ కోప ॥ 415

సాళంగం

వద్దువద్దు దోసమూ వావిగాదు నీకు నాకు
అద్దో తొలఁగుబావ వంటుకోకువయ్యా ॥ పల్లవి ॥

యేమినేసేవోయంటా నిటు నన్నుఁ జూడనంపె
దీమసపునీతలఁపు తెలియ నంపె
వాముబైన నీలోనివలపులు రేఁచఁగ నంపె
కామించి నీవేల నన్నుఁ గాఁగిలించేవయ్యా ॥ వద్దు ॥

ఇందుకే విచ్చేసేవంటా నెదురుగా నన్నంపె
కందువ నీనేరుపెల్లాఁ గనుకో నంపె
చందమామగుటుకలు చవులుచూడఁగ నంపె
యిందులోనే నీవు నాతో నేల నవ్వేవయ్యా ॥ వద్దు ॥

చేరువకు వచ్చి నిన్నుఁ జెలి యచ్చరించ నంపె
బీరాన నాచేత నిన్నుఁ బిలువ నంపె
యీరీతి శ్రీవేంకటేశ యీడ నన్నుఁ గూడి యాకెఁ
గూరిమిఁ గూడితి విట్టె కొత్త యేఁటిదయ్యా ॥ వద్దు ॥ 416

భైరవి

ఎంత నమ్మనిదానవు యేమే నీవు
చింతతోఁ బగచాటేవు చెల్లఁబో నీవు ॥ పల్లవి ॥

జమళిమోహాలు మనసరుసనే వుండఁగాను
తమకించి మాటలాడఁ దగవా నీవు
చెమటకాఁగిలి మనచేతులలో నుండఁగాను
అమరనివెంగెమాడే వౌనే నీవు ॥ ఎంత ॥

నూఁటినమోవులు మననోళ్ళలో నుండఁగాను
యేఁటికిఁ గొసరఁజొచ్చే వేమే నీవు
కూటములు చెక్కులపై గుఱుతులై వుండఁగాను
పాటించి యేడవోయంటా భ్రమసేవే నీవు ॥ ఎంత ॥

బచ్చనరతులు మనపానుపుపై నుండఁగాను
ఇచ్చగించి మఱచేవు యేమే నీవు
పచ్చిగా శ్రీవేంకటాద్రిపతి నేఁ గూడితి నిన్ను
మెచ్చితి మొకరొకరి మేలే నీవు ॥ ఎంత ॥ 417

పాడి

ఊరకుండేవో లేదో వోసి చెంచెతా। వోరి
కోరి నిన్ను నెంచుకొంటి గొల్లఁడవుగదరా ॥ పల్లవి ॥

జమళిపీకిలిదండ సరి నీకేలే
నెమలిచుంగులపాగా నీకేలరా
అమరెనే సంకుఁగడె మందుకుఁ దోడు
భ్రమసి నీవేల గుల్ల పట్టుకున్నాఁడవురా ॥ ఊర ॥

పలుమేకాలవెంటను పారేవేలే। నీవు
యెలమిఁ బులుగునేల యెక్కితివిరా
పలచనిపారెటాకుపయ్యె దేఁటికే
అల మట్టెనపానుపు అది నీకు నేలరా ॥ ఊర ॥

కాకిపైఁడిబొట్టు నీకుఁ గడుప్రియమా
ఆకుఁదొలసివండ నీకది బాఁతా
కైకొంటి శ్రీవేంకటాద్రిఘనుఁడ నిన్ను
నేకమైతిఁ గదరా నీయిందిరాదేవిని ॥ ఊర ॥ 418

నాగవరాళి

ఆడా నీడా నదివో రమణుఁడు
వేడుకలు రేఁచీ వింటి నేనవవే ॥పల్లవి॥

కానీకానీ కసుగాటుమాఁటలు
నానఁబెట్టీని నాతోను
రానీపోనీ రాజస మేఁ(మెం?)తైనా
మాన, డెంతయినా మఱవకుమనవే ॥ఆడా॥

మేలుమేలు మేనరికమే నాకుఁ
జాలాఁ గట్టెను సరసానను
మూలమూలా ముసిముసినవ్వులు
చాలుకొనెనట సరిదాఁకెననవే ॥ఆడా॥

నవ్వి నవ్వి నను శ్రీవేంకటపతి
జవ్వనము రేఁచి సరిఁగూడెను
దవ్వులటు మాని దగ్గరి నావద్దఁ
బవ్వళించెను పదరకుమనవే ॥ఆడా॥ 419

రేకు 973 లలిత

పీడెపుఁబెదవితోడి విట్ఠలేశుఁడు
వేడుకలే పచరించీ విట్ఠలేశుఁడు ॥పల్లవి॥

నిలుచున్నాఁ డలవాఁడు నిక్కి నామోము చూచి
వెలుపల సన్నసేసె విట్ఠలేశుఁడు
నెలవుల నవ్వి చెలితోఁడ మాటలాడి
వెలుగొందీ సొమ్ములతో విట్ఠలేశుఁడు ॥పీడె॥

కన్నులనే మెచ్చుమెచ్చి కందువకుఁ జేయిచాఁచి
    విన్నపము లడిగీని విట్ఠలేశుఁడు
    తన్నుఁదానె విఱ్ఱవీఁగీ తనమీఁద నానవెట్టీ
    వెన్నదిన్ననోరితోడి విట్ఠలేశుఁడు ॥ వీడె ॥

బడిబడినే వచ్చి పైకొని నన్నుఁగూడి
    విడువఁడు నాచెఱఁగు విట్ఠలేశుఁడు
    కడుఁగడుఁ దమకించీ కప్పురమే చేతికిచ్చి
    వెడఁగు శ్రీవేంకటాద్రివిటలేశుఁడు ॥ వీడె ॥ 420

వసంతవరాళి

* చెప్పితే[1] నారచికత చెప్పకుండితే వెత
    దప్పికి నీరే మందు తలపోయఁగదరే ॥ పల్లవి ॥

చిగురులోపలిచేఁగ చెప్పరే మీరు
    నిగురులోపలి నిప్పు నిలుపరాదె
    పగలు చీఁకటి గమ్మి పాయ దెంతైనా
    తెగరానిచోట తరితీపులమందేదే ॥ చెప్పి ॥

ఆకాశపంచాంగము అందుకుఁ బేరేదే (?)
    రాకపోకజగడము రాఁజీనదే
    వాకునిష్ఠూరాలు వచ్చీ వసముగా దెంతయినా
    యేకచిత్తమైనమందు యెన్నఁ డిచ్చేరే ॥ చెప్పి ॥

వానలేనిచిత్తడికి వైపు లేఁకఁ జూచుకోరే
    కానరానిగుఱుతులు కాఁడిపారెనే
    ఆనుక శ్రీవేంకటేశుఁ డంతలో విచ్చేసి కూడె
    వీనుల వినేమందు వేధించె దేహము ॥ చెప్పి ॥ 421

1. అరచికత రహస్యపుకతయా? ఇదిగూడ ప్రకరణముతో నూహ్యము చూ.- 1401 రేకు

ఆహిరి

చేసేనావినయములు చేకొంట గాక
ఆసలే కాఁకరేఁచితే అందుకేమిసేతమే ॥ పల్లవి ॥

చెక్కు నొక్కఁబోఁగాను చేతిగోరు దాఁకె నింతే
వెక్కసాన విదిలించివేసేవేమే
పక్కన విందువెట్టి పలురుచులు సేయఁగా-
నక్కడాఁ గరఁగదు అందుకేమిసేతమే ॥ చేసే ॥

సరసమాడఁబోఁగా చన్నులు బయటఁబడె
యిరవై యిందుకేల యీసడించేవే
గరిమ సొమ్ములు నీకుఁ గడుఁగడుఁ బెట్టఁగాను
అరగొరవెతయైతే నందుకేమిసేతమే ॥ చేసే ॥

పొంది కొంగువట్టఁ బోఁగా పోఁకముడి వీడె నింతే
చిందువందై ఇందుకేల సిగ్గువడేవే
కందువ శ్రీవేంకటాద్రిఘనుఁడ నేఁ గలసితి
అందవుటాయాలు సోఁకె నందుకేమిసేతమే ॥ చేసే ॥ 422

దేసాళం

ఊరకే గడించుకొనీ నొకటొకటే తాను
రారమ్మని పిలువఁగ రానై తినా ॥ పల్లవి ॥

పట్టినచలముతోడఁ బదరవద్దంటిఁ గాక
యిట్టె మోవి యడిగితే నియ్యనంటినా
దిట్టతనానఁ బయ్యద తియ్యకుమనంటిఁ గాక
నట్టుకొట్టి తనతో నవ్వనంటినా ॥ ఊర ॥

పల్లదపుమాటలకుఁ బగచాటితిఁ గాక
చెల్లఁబోఁ దాఁ జెప్పినట్టు చేయనైతినా
వొల్లకొల్లకుండఁగానే వొదఁబడనైతిఁ గాక
తొల్లింటివలెనే అఱితే తుదకెక్కునా ॥ ఊర ॥

పయ్యదకొంగు దియ్యఁగా బలిమిచూపితిఁ గాక
వొయ్యనే రతులకు నోపనంటినా
యియ్యెడ శ్రీవేంకటేశుఁ డింతసేసి కూడెఁ గాక
నెయ్యమున నపుడే నేఁ దనుఁ బిలువనా ॥ ఊర ॥ 423

సౌరాష్ట్రం

తనజాడ లేలమాను తానే తాను
ననిచియున్నాఁడే నాకు నాటకీఁడే తాను ॥ పల్లవి ॥

రాతిరెల్లా వద్దనుండె రవ్వగా నవ్వుచునుండె
ఆతల నప్పుడే మాటలాడీనే తాను
చేతికిలోనాయనంటా సేస నాపైఁ బెట్టెనంటా
కాఁతరించి వుండఁగాను కాఁకచల్లీఁ దాను ॥ తన ॥

కొప్పు కొనగోర దువ్వె కూరిమితో బుజ్జగించె-
అప్పుడే పరాకయ్యీ నదేమే తాను
కప్పుర మిచ్చినందుకు కాంతలు చెప్పినందుకు
నెప్పున నేఁ జెనకఁగ నిద్దిరించీఁ దాను ॥ తన ॥

కాఁగిట నిట్టె కూడె కడునలయుచు వాడె
మూఁగినమోహాన నాకు మొక్కీనే తాను
కాఁగి భూపతిచెరువుకాడ శ్రీవేంకటేశుఁడు
వీఁగకుండ రతి నన్ను వెలయించెఁ దాను ॥ తన ॥ 424

గుండక్రియ

సిగ్గులు సింగారాలు చెల్లునే నీకు
వెగ్గలు సిరులు నూతో నెరపఁగఁజెల్లునే ॥ పల్లవి ॥

పుక్కన నీరమణుఁడువొత్తినరేకలు దాఁచ
చెక్కమీఁదిచేయి నీకు చెల్లునే నేఁడు
పెక్కటధరపానపుపెదవిచొప్పులు మాప
ముక్కమీఁదివేలు నేఁడు మోప నీకుఁ జెల్లునే ॥ సిగ్గు ॥

పొంది నీమేనిమీఁది పులకలన్నియు దాఁచ
చెందినపయ్యదకప్పు చెల్లునే నీకు
కందువ నీసమరతి కళలు మొరఁగుటకు
చిందేముసిముసినవ్వు చెల్లునే నీకు ॥ సిగ్గు ॥

అంగపుకాఁగిటిలోనిఅలపు లన్నియు దాఁచ
సింగారపుతోఁట కేఁగఁజెల్లునే నీకు
రంగగు శ్రీవేంకటాద్రిరాయఁడు నిన్నుఁ గూడె
ముంగురులు జారినవి ముడువఁగఁజెల్లునే ॥ సిగ్గు ॥ 425

రేకు 974 ముఖారి

కానీకానీ ఇప్పుడేల కడుఁబంతాలు
తాను నేనుఁ గూడితేఁగా తలపోఁతలు ॥ పల్లవి ॥

చెక్కుచెక్కుఁ గదియించి చేయిఁజేయి బిగియించి
అక్కడగా నీతో నామాటలు
పుక్కిటితమ్ములమిడి బుజాన గడ్డమానించి
చిక్కించుకొన్నపుడుగా నేసేచేఁతలు ॥ కానీ ॥

పాదము పాదానఁదొక్కి పానుపుపైఁ బవ్వళించి
పాదుకొన్నప్పుడుగా నాబలిమెల్లాను
పోదిగాఁ జన్నులు మోపి పులకలు మేన రేఁచి
ఆదెస నింతేకా నెయ్యపునవ్వులు ॥ కానీ ॥

కాయముఁ గాయము మోపి కమ్మరనే మోవి ఇచ్చి
యీయెడ నింతేకా నాఇంపుసొంపులు
పాయపుశ్రీవేంకటాద్రిపతి నన్ను నిదె కూడె
చాయల నీమీఁదఁగా నాసరసములు ॥ కానీ ॥ 426

సామంతం

చెయ్యి ముంచినవానికి చెప్పితే రోఁత
తియ్యనినోరఁ జేఁదు తెగి నంజేనా ॥ పల్లవి ॥

కూర వండి కస వేరఁగూడదు నాకు నయితే
యేరా నిన్నుఁగూడి యింకా నెగ్గుపట్టేనా
నీరువంకతుంగవంటినిమన సెందుండినాను
ఆరయఁగ నేనింక నడ్డపెట్టేనా ॥ చెయ్యి ॥

గోడఁబూసినసున్నము కూడపెట్ట నేరనోప
ఆడుకోలు మాటదప్పెనని యెంచేనా
జీడిపంటిగింజ[1] వంటి చెంగియుండె నీగుణము
కోడెమారునికత్తికి గురిసేసేనా ॥ చెయ్యి ॥

వెన్నచేతఁబట్టి నేయి వెదక నేఁ జాలఁగాక
నన్ను నీవు గూడుండఁగ నవ్వకుండేనా
ఇన్నిటాను శ్రీవేంకటేశ నీకు నాకు నొక్క—
పన్నుగడ దైవ మిచ్చె పచ్చిసేసేనా ॥చెయ్యి॥ 427

1 ఈ 'వంటి'కి క్రియావిశేషణమగు 'వలె' అని యర్థమా?

బౌళి

అప్పుడు గాని కానరా దాయములుఁ బాయములు
రెప్పలెత్తి చూడఁగానే రేసు లింకా నేలరా ॥ పల్లవి ॥

వచ్చి వచ్చి మామీఁద వలపే చల్లేవుగాని
చొచ్చి నారతిఁ జెనకి చూడవేలరా
మచ్చికల నాలోనిమననే చూచేవుగాని
ముచ్చట నీతేనెగారేమోవి ఇయ్యవేలరా ॥ అప్ప ॥

మాటకు మునుపనే మందులు నూరేవుగాని
గాఁటపుగుబ్బలకు దగ్గరవేలరా
చీటికిమాటికి నాతో సిగ్గులే పడేవుగాని
నాటనినెలవులను నవ్వ వింక నేలరా ॥ అప్ప ॥

చల్లనికాఁగిటిలోన చవులే చెప్పేవుగాని
అల్లిబిల్లి తగుఁదగదన వేలరా
యెల్లగా శ్రీవేంకటేశ యేలితివి నన్ను నిట్టె
బల్లిదఁడు నిమిషముఁ బాయ వింక నేలరా అప్ప 428

సామంతం

ఇంత నీకు వెఱపేల ఇద్దరిఁ గన్నులఁ గంటి
యెంతైనా నీహితవే ఇటు నాహితవురా ॥ పల్లవి ॥

యెవ్వతెకు నీవు మోహించి వుండినాను
నివ్వటిల్ల నాకె నాకు నీమాటే
జవ్వనియెవ్వతెతోడ సారె నీవు నవ్వినాను
నవ్వుగాదు అది నీవు నాతో నవ్వుతరా ॥ ఇంత ॥

ఇద్దరు మీరేకతాన నేమి మాటలాడుకొన్నా
ముద్దుల నవి నాతోడి ముచ్చటలురా
గద్దించి యెవ్వతె నిన్నుఁ గాగిలించుకొన్నాను
కొద్దిమీరినట్టివే నాకూటములురా ॥ ఇంత ॥

చెక్కునొక్కి యెవ్వతైనాఁ జేఁత నిన్నుఁ జేసినాను
అక్కరతో నాచేఁత లవియెల్లారా
ఇక్కువతో శ్రీవేంకటేశ నన్నుఁ గూడితివి
నిక్కముగ వారెల్లా నే నొకతెనేరా ॥ ఇంత ॥ 429

శంకరాభరణం

సరిమోహా లిద్దరికి సాటికిఁ బెనఁగఁ జొచ్చె
వరుసతో జవ్వనము వావెరుఁగునా ॥ పల్లవి ॥

పొంచి నీతో నవ్వఁబోతే పోఁకముడి నాకు జారీ
వించి యంతలోఁ జెమట నీకుఁ గారీని
పంచలఁ జెలులివి చూచి పకపక నవ్వేరు
చించుకొని వలపులు సెగ్గెరుఁగునా ॥ సరి ॥

మాట నీతో నాడఁబోతే మర్మములు గరఁగె నాకు
గాఁటమై నీ కంతలోనే గరుపారెను
తేటతెల్లమాయనంటా తెలివ లాడుకొనేరు
వాఁటమైన మనసిది వానెఱుఁగునా ॥ సరి ॥

కాఁగిట నిన్నుఁ గూడఁగా కళదాఁకె నాకు నేఁడు
మూఁగినపరవశాలు ముంచె నీకును
చేఁగదేరఁ గూడితిమి శ్రీవేంకటేశ మనము
దాఁగరాని రతులివి తతెఱుఁగునా ॥ సరి ॥ 430

సామంతం

కైకొనఁగవచ్చుఁగాని కడమవెట్టఁగరాదు
దీకొని యిన్నియుఁ దానే తెలుసుకొమ్మనవే ॥ పల్లవి ॥

పొందుసేయఁగవచ్చుఁగాని పురివిచ్చి పాయరాదు
అందునుండే యెడమాట లాడుటేచాలు
అంది నవ్వవచ్చుఁగాని అఁపరాదు తమకము
చందమామగుటుకలే చాలుఁజాలుననవే ॥ కైకొ ॥

కన్నులఁ జూడఁగవచ్చు కాఁకలఁ బొరలరాదు
విన్నవినుకులలోనివేడుకే చాలు
మన్ననఁ బొందఁగవచ్చు మరితీలుపడరాదు
సన్నలచాయలనుంటే జాణతనమనవే ॥ కైకొ ॥

చిత్త మియ్యఁగవచ్చుఁగాని సిగ్గునఁ బడఁగరాదు
పొత్తులవలపుతోడిభోగమే చాలు
యిత్తల శ్రీవేంకటేశుఁ డింతలోనె నన్నుఁ గూడె
కొత్తలాయ నిన్నియును గుఱుతాయనవే ॥ కైకొ ॥ 431

రేకు 975 భైరవి

నీవూఁ బోయి వెదకరా నిలుచుండనేల యీడ
తేవల నామాట గల్లైతే మఱిరారా ॥ పల్లవి ॥

చెప్పేరా నీకొకసుద్ది చెవులపండుగఁగాను
ఇప్పు డొకతె వెదకె నిందాఁకా నిన్ను
వొప్పగుదోమతెరలో నున్నదో కాక నీ
చప్పరమూళిగెలోన సరి నొంటి నున్నదో ॥ నీవూఁ ॥

ఇచ్చెఁహ నీకొాకమేలు ఇదివో వొకతె వచ్చి
గచ్చుల నీపేరఁ గమ్మ గట్టిపోయను
మెచ్చులనీమాణికాలమేడపై నెక్కున్నదో
ముచ్చటసింగారవనములోన నున్నదో ॥ నీవూఁ ॥

అంటెరా పాదములు ఆకె నీవురముమీఁద
సొంటులు సోదించ వచ్చి చొచ్చేనంటాను
నంటు నేసి యప్పటిని నన్నుఁ గూడితివి నేఁడు
దంటవు శ్రీవేంకటేశ తా నిన్ను నేమన్నదో ॥ నీవూఁ ॥ 432

పాడి

[1]ఒకటొకటికి మాట వొనగూడెనే
వొకటి కినుమడౌరా వుప్పొలికితేను ॥ పల్లవి ॥

మఱచితినే మేను మంచినీమాటలకే
మఱవక బోయపగా మముబోఁటికి
కరఁగెనే నామనసు కాయము విన్నపోఁకితే
కరఁగఁ గరఁగ వన్నె కనకమౌఁ గదరా ॥ ఒక ॥

విడువఁజూమ్మీ పీవేడుకపొంటు
విడువ ముడువ నేమి విసమా ఇది
కడిగినట్టు చెమట గారె నా మేను
కడుగఁ గడుగ రొంపి కడచోట నీకు ॥ ఒక ॥

చిగిరించెఁ బులకలు చెక్కుల నాకు
చిగురుఁగొమ్మ చేఁగె చెప్పితే విన్ను
తగిలితి శ్రీవేంకటోత్తముఁడ నిన్ను
తగులువిరికూటములు తార్కాణ నాపు ॥ ఒక ॥ 433

1 ఇది వాకోవాక్యము

శంకరాభరణం

మించి యెప్పుడును నేము మీవారమే
కంచపుపొత్తు గలసి కసిగాటులేఁటికే ॥ పల్లవి ॥

చిక్కనివెన్నెలతేట చిందీ నెలవులను
చెక్కుమీఁది చేయేల చెలియ నీకు
మొక్కళపుఁదుమ్మిదలు మూఁగీఁ గన్నులతుద
ముక్కునఁ గోపములేలే ముట్టినంతలోననే ॥ మించి ॥

పూఁపలుఁ బిందెలు నట్టెపొదమెఁ బయ్యదలోన
కై పుసేసీ నీనడుమఁ గరవేఁటికే
పైపైఁ బదారువన్నెపసిఁడిపొడి రాలీని
కోపపుగుంపెనలేలే కొంగు వట్టితేను ॥ మించి ॥

నిలువు నూరుఁ బండీని నిచ్చలు నీసింగారాలు
తలకొన సిగ్గులలో దాఁగేవేలే
యెలమితో శ్రీవేంకటేశుఁడ కూడితి నిన్ను
నలివేణి మఱపేలే అయ మంటితేను ॥ మించి ॥ 434

లలిత

పెళ్ళిచెట్టు మందుగాదు పెద్దకొండ లెక్కి తెచ్చే-
నెల్లిచెట్టు చవిగాక నేమేల నీకు ॥ పల్లవి ॥

చెచ్చెరఁ బోరువెట్టినసితకమ్మ వుండఁగాను
నిచ్చలుఁ బ్రియముచెప్పేనేమేల నీకు
చొచ్చి వలచివచ్చిన సుప్పనాతి వుండఁగాన
నెచ్చెలినై పాయకుండేనేమేల నీకు ॥ పెళ్ళి ॥

పట్టితెచ్చినచెరలు పదారువే లుండఁగాను
[1]నిట్టిపిడిమేనదాన నేనేల నీకు
గుట్టున వెలవట్టనిగోపనతు లుండఁగాను
నెట్టన వుంతువగొన్న నేమేల నీకు ॥పెళ్ళి॥

బూతుమాటలకుఁ జిక్కి పురసతు లుండఁగాను
నీతితో బుద్ధులుచెప్పేనేమేల నీకు
యీతల శ్రీవేంకటేశ యిటు నన్నుఁ గూడితివి
నీతోఁ గాదనఁబోతే నేమేల నీకు ॥పెళ్ళి॥ 435

పళవంజరం

ఏలే విష్టారము లింత యేమిగట్టుకొంటి విందు
గాలిఁబోయేవాసనలు గంటుగట్టె నందురా ॥పల్లవి॥

అన్నువ నీమోము చూపి అంతలోనే దాఁచేవేమే
పున్నమచందురుఁడైనా పోదొకరాత్రి
తిన్ననిగుబ్బలకు నాదిష్టి దాఁకెనంటాఁ గప్పి
యెన్నఁగ దిక్కులఁ గొండ కెండదాఁకీ నందురా ॥ఏలే॥

నవ్వునవ్వి కొంతగొంత నాతో దాఁచే విదియేమే
పువ్వువంటివెన్నెలైనాఁ బోదొకవేళ
జవ్వనముపైరు విత్తి చాఁచి చేయిదీసేవేమే
మవ్వానఁ బారిననీరు మగుడించే నందురా ॥ఏలే॥

కోరి నాతో వచ్చేనని కొంకి ఇట్టే బొంకితివి
ఆరునెల్లుఁ గోయిలకూఁతైన నిజము
వేరులేక శ్రీవేంకటవిభుఁడ నేఁ గూడితిని
నారువోసి వలపులు నాటుకొనె నందురా ॥ఏలే॥ 436

1. 'నిట్టి' 'నిట్ట' కు మారురూపమా? వ్యావహారికమా?

లలిత

చేతికిలోనైనపతిఁ జేకొందుఁగాక
ఆతలివారిమాటల కానవెట్టనేలే ॥ పల్లవి ॥

అంది మాటాడకతొల్లె అవుఁగాములు చెల్లుఁగాక
అందముగాఁ గూడి విడనాడఁగనేలే
పందెములాడకతొల్లే బలుములు చెల్లుఁగాక
నిందమోపి యాతనినే నేరమెంచనేలే

చేయిమోపకతొలుతే సిగ్గువడఁ జెల్లుఁగాక
కాయము లంటినమీఁదఁ గడమలేలే
రాయడి దవ్వులనుండే రాజసాలు చెల్లుఁగాక
యీయెడ మోమోము చూచి యెడమాఁటలేలే

కొత్తవలపులకెల్ల గురుతులు చెల్లుఁగాక
హత్తి నన్నుపైనమీఁద నాసుద్దులేలే
యెత్తుక శ్రీవేంకటేశుఁ డింతచేసి నన్నుఁ గూడె
పొత్తుగూడినమీఁదట బొరపొచ్చమేలే ॥ చేతి ॥ 437

రేకు 976 కన్నడగౌళ

ఇంకనేల మారుమాట లింతితోను
లంకె చేసుకొనె చెలి లావులకే పెనఁగి ॥ ... ॥

మాటలతేనెలతీపు మరిగి । నిన్నుఁ
గాటుక కన్నులఁ జూచీ కలికి
పాటించి నీనవ్వులకే భ్రమసి అట్టె
నాటించె గుబ్బల నిన్ను ననుపుతోఁ గదిసి ॥ ఇంక ॥

త త్తరాన నీమన్నన దలఁచి
హత్తి చేతులెత్తి మొక్కి నతివ
వొ త్తినసీకొనగోరి కులికి
గుత్తపు నీకొంగువట్టె కొంత గొంత కరఁగి ॥ ఇంత ॥

తెల్లమి నీరతులెల్లాఁ దెలిసి
వుల్లము నీకొప్పగించె నువిద
కొల్లగా శ్రీవేంకటేశ కూడితివి। యీకె
పల్లదాన నిన్నుఁ గూడె బాసగొనెఁ గొసరి ॥ ఇంత ॥ 438

సామంతం

తనకే సంతోసమైతే దప్పితో నేనుండరాదా
పొనిఁగి యెట్టుంటిమేమి పొమ్మనరాదా ॥ పల్లవి ॥

రాకుండేఁ దా మానెఁగాక రతిరాజుయేట్లకు
చేకొని మలఁగరాదా సిగ్గుతో నేము
ఆకెకే మోహించుఁగాక ఆపనోపపుఁదాపాన
చీకాకుపడి నాలోఁ జిన్నఁబోరాదా ॥ తన ॥

పవ్వళించుఁగాక తాను పంచఁనే కాచుకుండి
అవ్వల నాలో నుస్సురనఁగరాదా
దవ్వులైతే నాయఁగాక తలఁపులో దన్నుఁ జూచి
పువ్వువంటికోరికతో పొద్దుగడపరాదా ॥ తన ॥

పరాకైతే నాయఁగాక పట్టి తనకాఁగిటిలో
సరాగానఁ గూరిములు చల్లఁగరాదా
విరాళిఁ గూడెను శ్రీవేంకటేశుఁ డిటు నన్ను
సురాళమైనరతిఁ జొక్కి వుండరాదా ॥ తన ॥ 439

సామంతం

మిక్కిలిపంతాలు నేఁడు మీతోనేలే
పక్కనఁ బైఁడమ్ముళిడఁ బారవేయవలెనా ॥ పల్లవి ॥

ఆయలేరే యెడమాట లఁ(లం?)దరికిఁ జెప్పనోప
చేయిముం చాతనిఁ గంటేఁ జెప్పేలేరే
వేయకురే వొల నాపై వెన్నెలగలప్పుడే
ఆయెడ నల్లునేరేళ్ళనుట యెఱఁగరా ॥ మిక్కి ॥

ఏంటిలేరే మీమాట వీనులు చొరవు నాకు
అంటిముట్టి పతిఁ గంటే నడిగేఁ బోరే
కంటకము లాడకురే గాలిగలయప్పుడే
తొంటిబాస వెళ్ళనాడి తూరుపెత్తే నిఁకను ॥ మిక్కి ॥

వచ్చిఁ బిలువకురే వడి నిక్కె విచ్చేసితేఁ
గొచ్చి శ్రీవేంకటపతిఁ గూడే నేను
విచ్చనవిడినే యేళ్ళవెనకవే చాళ్ళవుత
తచ్చితచ్చి కాఁగిటిలోఁ దారుకాణ లాయను ॥ మిక్కి ॥ 440

ఆహిరి

శిరసుండ మోకాల శేస యేఁటికి
సరసము లాకెపైనే చల్లరాదా నీవు ॥ పల్లవి ॥

ఆకెతో మారుత్తరము లాడరాదా విచ్చేసి
పైకొని పమ్మే వొచఁబరచే పీడ
యీకడ మాకుఁ బ్రియము లేలచెప్పే వింతేసి
తూకొని మొక్కఁగరాదా తొయ్యలికే నీవు ॥ శిర ॥

అంగనతో వచ్చేనంటా నానవెట్టుక రారాదా
వుంగిటి మాతో వట్టివాల్లేఁటికి
సంగతిగానిమాతోడి[1] జాణతనా లేమిటికి
కంగువాయఁ జెలితోనే కడునవ్వరాదా ॥ శిర ॥

చొక్కమారే ఆకెమీఁద నొరగుకొనఁగరాదా
వెక్కసాన మాపైఁ జేయివేయ నేఁటికి
ఇక్కవ శ్రీవేంకటేశ ఇంతి నేఁడు గూడితివి
పక్కన నెన్నఁడు నింకఁ బాయకుండరాదా ॥ శిర ॥ 441

శ్రీరాగం

నాకుఁ జేసినదియెల్లా నడుమ నీదేకాదా
దాకొని యిన్నియును నేఁడు తారుకాణలాయఁగా ॥ పల్లవి ॥

కందువ నీవిరహాగ్నిఁ గాఁగినట్టినామేను
యిందు నీకాఁగిటికి నెక్కెఁగా నేఁడు
అంది కడువేఁడిగాఁగా నలిగి చూచినచూపు
సందడినీకూటములో చల్లువెదలాయఁగా ॥ నాకుఁ ॥

తెగి నీతో వాదడచి తిట్టుకొన్న యీనోరే
నగి నీతో మాటలాడ ననుపాయఁగా
చిగురుచింతలచేఁ జెక్కుచేరిచినచేయి
పగటున నేఁడు చెట్టపట్టఁగఁ బాలాయఁగా ॥ నాకుఁ ॥

వది నీవు పిలువఁగ వంచినట్టియీశిరసు
అదరుమోవితేనియ లంది ఇచ్చెఁగా
యెదలేక శ్రీవేంకటేశ నన్నుఁ గూడితివి
విడువనిసిగ్గులెల్లా విడిపించితివిగా ॥ నాకుఁ ॥ 442

1. 'తోడ'ను, 'తోడి' అని అక్కడక్కడ గలదు.

లలిత

ఏల రేఁచీ నన్ను నింత యేమనినా వెగటౌను
గాలి మూటగట్టఁబోతే కడునవ్వుఁబాట్లు ॥ పల్లవి ॥

మారుమాట లాడఁబోతే మనసునొచ్చీఁ దనకు
కేరికేరి నవ్వఁబోతే కేరడమౌను
తారుకాణించఁగఁబోతే తనకుఁ గొరఁతవచ్చు
నేరనైతి నాఁడే నాఁడే నిజము నిష్ఠూరము ॥ ఏల ॥

కనుఁగవ నవ్వఁబోతే కడువెంగెమౌఁ దనకు
కొనగోర నంటఁబోతే కోపమునౌను
చనవునఁ దిట్టఁబోతే జగడాలు ముసురును
వినకున్నాఁ జెప్పఁబోతే విందువెట్టీఁ బగలు ॥ ఏల ॥

కదిసి మోవదిగితే గంట్లు తనకు రాఁగు
పదరి కాఁగిలించితే పచ్చిదేరును
అదన శ్రీవేంకటేశుఁ డంగవించి నన్నుఁ గూడె
అద నెరిఁగినయడుగఁగుగే నిక్షేపము ॥ ఏల ॥ 44[illegible]

రేకు 977 రామక్రియ

చాయలసన్నలఁ దన్ను సాదించనేలే
పోయినదే పొల్లుగాక పురివిచ్చ నేఁటికే ॥ పల్లవి ॥

కాయమిది తనసొమ్ము కాఁకలే నాసొమ్ము
ఆయాలు మోవఁ దన్ను నాడనేఁటికే
నేయరానిచేఁత చేసె చెక్కుచేయి నాకు వచ్చె
దాయగాఁడు తనతోడిదంటతన మేఁటికే ॥ చాయ ॥

మనసెల్లాఁ దనసొమ్ము మచ్చికలే నాసొమ్ము
 చెనకి తన్నంత రట్టునేయ నేఁటికే
తనకే నిదుర యెచ్చె తగె నాకు జాగరాలు
 ఘనుఁడు తన్నింక నే గద్దించఁగలనా ॥ చాయ ॥

కాఁగిలిదె తనసొమ్ము కళదాఁకేది నాసొమ్ము
 తోఁగి చూచి తనతోడి దొమ్ము లేఁటికే
వీఁగక శ్రీవేంకటాద్రివిభుఁ డిట్టె నన్నుఁ గూడె
 పాఁగితి నే నన్నిటాను పంతమాడ నేఁటికే ॥ చాయ ॥ 444

తెలుఁగుకాం(ఁగాం?)బోది

ఏల వట్టిజోలినేసే వేమిగట్టుకొంటి విందు
 కాలమందె యీమేలు గట్టుకొనరాదా ॥ పల్లవి ॥

వండవండనట్లాయ వలచినతరితీపు
 యెండమావులాయ నీపై నెచ్చినయాస
వుండ దీయానలఁ జెలి వొగి నే వచ్చినదాఁకా
 అండనే ఇంకొకమాట ఆనతియ్యరాదా ॥ ఏల ॥

పుచ్చఁబుచ్చ పున్నమాయ పూఁచిననీసరసాలు
 వచ్చీరానిపాటలాయ వట్టిప్రియాలు
ఇచ్చల నే వచ్చేనంటా నిందుకే కాచుకున్నది
 అచ్చముగ నన్ను నాడ కంపివిడరాదా ॥ ఏల ॥

వూరవూర నూటలాయ వొప్పగు నీమోవితేనె
 చేరఁ జేరఁ జేరువాయ చెలికాఁగిలి
యీరీతి శ్రీవేంకటేశ ఇద్దరుఁ గూడితి రీడ
 సారెకు నీపొందు లిట్టే జరపఁగరాదా ॥ ఏల ॥ 445

ఆహిరి

ఇటు చేసినదేవర నేమని మెత్తు నే నీఁక
కటకటా నే నిందుకే కరఁగుదురా ॥ పల్లవి ॥

కనువులే వేరులై తలఁ పొక్కటైనమీఁద
ననిచి నిన్నేమనినా నన్ను [1]నంటేవో
వెనుకొని నీవు రానివేళ గోపించఁబోతే
జునిగి నాగుండె నాకే చుఱుకనురా ॥ ఇటు ॥

వయసులు సమములై వావులు గూడినమీఁద
నయమై నీమేలెల్లా నామేలే పో
ప్రియము చెప్పేవేళ పెనఁగఁగఁబోయి నేనే
దయదలఁచి నీమీఁదఁ దమకింతురా ॥ ఇటు ॥

కాఁకల నిందాఁకాఁ బొంది కాఁగిటఁ గూడినమీఁద
యేఁకట నీ కెంతగల్లా నిది నాదేపో
సోఁకుల శ్రీవేంకటేశ చొక్కించితివి నన్ను
వేఁకపుగుబ్బలముద్ర వేసితి నీపైరా ॥ ఇటు ॥ 446

మాళవశ్రీ

నీ వేమి సేతువయ్య నేరమి నాదే కాక
కావిరి నాయాసలకుఁ గడప లేదు ॥ పల్లవి ॥

కొంతవడి నీరాక గోరుదు నీవు వచ్చితే
అంతమీఁద నీతో మాటలాడఁగోరుదు
చెంత మాటలఁ దనిసి చేయివేయఁ గోరుదు
దొంతుల నాయాసలకు తుద యెందు లేదు ॥ నీవే ॥

1. అంటే అనుటే?

ముచ్చట నొకవేళ నీమోము చూడవలె నందు
వచ్చి యామీఁద నీమోవి వలె నందును
కచ్చుపెట్టి రాఁగా రాఁగాఁ గాఁగిలించవలెనందు
అచ్చపునాయాసలకు నరకువే లేదు ॥ నీవే ॥

మేనులంటినట్టిచోట మేలములే కొసరుదు
కోనల నప్పటి రతి గొసరుదును
కానీలే శ్రీవేంకటేశ కై కొని కూడితి నన్ను
మేనిలోనియాసలకు మితి మేర లేదు ॥ నీవే ॥ 447

లలిత

ఇచ్చకమాడితే మీకు నేమిదోసమాయ నేఁడు
అచ్చమైనమీకు మాతో నంతచలమేలే ॥ పల్లవి ॥

చెప్పకురే చెలులార చెలువుని మానుమని
అప్పుడే వీనులకు వెట్టయి తోఁచీసు
తిప్పకురే నామనసు తెమ్మలుగా వలచితి
నెప్పున నేఁ బాయ వట్టనిష్ఠురమేలే ॥ ఇచ్చ ॥

తీయకురే చేయివట్టి తెగి వానింటికిఁ బోఁగా
కాయమెల్ల నిందువంకఁ గాఁకరేఁగీని
పాయ మాతని కిచ్చితి పంతానకు దక్కితిని
యీయెడ వట్టికయ్యానకేల పెనఁగేరే ॥ ఇచ్చ ॥

వుప్పతించకురే వానివద్ద నేఁ గూచుండఁగాను
రెప్పలఁ గోపము మీపై రేసులెక్కీని
చొప్పుగ శ్రీవేంకటేశుఁ డూరడించి నన్నుఁ గూడె
కప్పుర మియ్యరే మీలోఁ గడమ లింకేలే ॥ ఇచ్చ ॥ 448

రామక్రియ

పొన్నలలో వేగెఁ బొద్దు పోనీవే యిఁక
కన్నదే కంటి గురుమ కానీవే యింక ॥ పల్లవి ॥

వంచించి యెందు వోయినా వచ్చీఁగానీ తా నీడకు
పొంచి యానలువెట్టక పోనీవే యింక
యెంచరాధు పంచరాదు యివే మింటిపై చుక్కలు
కంచుపెంచుమాటలాడీ కానీవే ఇంక ॥ పొన్న ॥

యీరీతి మాయింటిగుఱు తెలిఁగేఁడా తానేమి
పోరి సారెఁ బిలువక పోనీవే యింక
నీరులేదు మేరలేదు నిండినయెండమావులు
కారపువలపు చల్లీఁ గానీవే యింక ॥ పొన్న ॥

యెందుండి వచ్చినారానీ యేమనినా నియ్యకొనే
పొందులెల్ల నొనగుడె పోనీవే యిఁ(యిం?)క
విందువలె శ్రీవేంకటవిభుఁడు నన్నుఁ గలసె
కందుకుందులెల్లాఁ బాసె కానీవే ఇంక ॥ పొన్న ॥ 449

రేకు 978 కాంబోది

పట్టకురా ముట్టకురా పసలేనిపనులకు
యెట్టువలసినా వచ్చు నిదివో చేసన్నలు ॥ పల్లవి ॥

అంతనవ్వు నవ్వకురా అలవాటయ్యీ నీకు
బంతినే రాఁగా రాఁగా భావము లౌను
రంతులు నేయకురా రచ్చకెక్కీఁ బనులెల్లా
ఇంతటిమీఁదటిపను లిపుడే చెప్పేను ॥ పట్ట ॥

నన్ను నంతమెచ్చకురా నాటకమే నిజమౌను
నిన్ను నన్ను నెంచుకొంటే నిక్కము లౌను
మిన్నక దగ్గరకురా మితిమీరుఁ దమకము
కన్నసుద్ది చెప్పకున్న కడుఁగడుదోసము ॥ పట్టి ॥

వోరగండ్లఁ జూడకురా వుపమే నెపమౌను
సారెకు రతులమీఁద చలమెక్కును
యేరా శ్రీవేంకటేశ యింతలో నన్నుఁ గూడితి
కోరినకోరికలెల్లాఁ గొఱఁత లేదిఁకను ॥ పట్టి ॥ 460

ఆహిరి

ఇదివో నావంకఁ దప్పు ఇంతే మరేమీ లేదు
యెదురుగాఁ బైకొన్న దిది నేరమాయను ॥ పల్లవి ॥

వొంటిఁ దనతో వెంగె మొకమాటు నాడక
కంటగించి తా ముట్టితేఁ గసురుకొనక
దంటతనానఁ జెలులఁ దారుకాణ నేయక
ఇంటిలో నే నూరకున్న దిది నేరమాయనే ॥ ఇది ॥

యెందువోయినా వెంట నింతుల నే నంపక
కంచువ మైకాఁకలకుఁ గాఁతాళించి పడక
సందడించి వేగుదాఁకా జాగుల నే పెట్టక
ఇందు రమ్మని పిలుచు టిది నేరమాయనే ॥ ఇది ॥

అట్టే కాఁగిలించరాఁగా నవ్వవిమోము గాక
వెట్టగా రతులఁ దన్ను వెస నలయించక
గట్టిగా శ్రీవేంకటేశుఁ గలసితి నీవేళ
ఇట్టె పైఁ గాలుమోఁచీ నిది నేరమాయను ॥ ఇది ॥ 451

ఆహిరి

అడుగరే చెలులాల ఆతనినే యీమాట
యెడసినవిరహము యెవ్వరిదో కాని ॥ పల్లవి ॥

చూపులలోపలియాస చూచుదాఁకా వేగిరము
యేపునఁ దనకు నాపై నెట్లోకాని
ఆపైఁ జన్నులయాస అంటుదాఁకా వేగిరము
వోపిక దనకుండునో వుండదోకాని ॥ అడు ॥

మనసులోపలియాస మాటాడుదాఁకా వేగిర—
మెనలేనితనకిఁక నెట్లోకాని
తనువుమీఁదటియాస దగ్గరుదాఁకా వేగిర—
మనుగు తనకు సమ్మతౌనో కాదో ॥ అడు ॥

కాఁగిటియాస రెంటెము గప్పుదాఁకా వేగిరము
యేఁగివచ్చెఁ దనకైతే నెట్లోకాని
వీఁగక శ్రీవేంకటాద్రివిభుఁడు నన్ను మన్నించె
చేఁగవేరె వలపులు సిగ్గులేవో కాని ॥ అడు ॥ 452

శంకరాభరణం

సరికిబేసికి మీరు చలము లింకానేలే
సరసములు విరసములు చౌకగదే ఇపుడు ॥ పల్లవి ॥

మనసులోపలిగుట్టు మాటలలోపలిరట్టు
చనవుగలపతితోడ ౘరపఁదగునా
కొనచూపులో కొసరు గొణఁగులో నుసురుసురు
మునుపనే [1]పతికి పతి మించెఁగదె అతఁడు ॥ సరి ॥

1. 'పతికి ప్రతి' అనుటకు వ్యావహారికము.

సెలవిలోపలి నగవు చేసన్నలో బిగువు
పిలువఁగాఁ బతితోడ పెంచఁదగునా
నిలువులో నివ్వెరగు నిండుఁజెమటలకరఁగు
చలివాయ నీమీఁదఁ జల్లెఁగదె అతఁడు ॥ సరి ॥

పచ్చిదేరేటియాస పదరి అడిగెడిబాస
ముచ్చట శ్రీవేంకటేశు ముంచఁదగునా
పెచ్చువెరిగేటి ప్రియము బిగువుఁ గాఁగిటినయము
నిచ్చలును నీమీఁద నెరపుఁగదె అతఁడు ॥ సరి ॥ 453

మాళవిగౌళ

అంపవయ్యా నేఁ బోయే నట్టేని వావాత
తెంపున నాయంతనైతే తెగరాదు పనులు ॥ పల్లవి ॥

కోపము గాదుగదా గొబ్బున నే వచ్చినది
ఆపెతో నీ వేకతము లాడేవేళ
చేపట్టి నేఁ దొలఁగితే సిగ్గువచ్చినట్టయ్యీ
యీపొద్దు నీవద్దనుంటే నేమౌనో నీయాస ॥ అంప ॥

యెగ్గు లెంచవుగదా ఇట్టె ముసుఁగు దీసితే
వొగ్గి ఆకెతోడిరతి నున్నవేళను
కగ్గి కమ్మరఁ గప్పితే కల్ల మోపినట్టయ్యీ
నిగ్గుల నే నూరకున్న నీ కెంతవెఱపో ॥ అంప ॥

నేరమి గాదుగదా నే నిన్నుఁ గాఁగిలించితి
నేరపున నాకెఁ గూడి నిద్రించేవేళ
యేరా శ్రీవేంకటేశ యెఱఁగనట్టె నన్ను
యీరీతిఁ గూడితివి నీ విక(క్క-?)డి మోమగుచు ॥ అంప 454

పాడి

దూతికలకు నీతోఁ బొద్దులు వుచ్చఁదగునా
నీతిగాదు యీడనుండే నింద వచ్చఁజుమ్మీ ॥ పల్లవి ॥

యేమని చెప్పుదు నేను యింతితో మారుమాటలు
నేమాన నన్ను నంపవు నీవును రావు
కోమలినే రమ్మందునో కొంత వోరుచుమందునో
జాము వోయె నంపరాదా చాలుఁ జాలు తడవు ॥ దూతి ॥

నేను వచ్చినపనికి నెలఁత కుత్తర మేది
పూని నాచేయి విడువవు పొందు గానము
నీనవ్వులు నెరపేవో నిజమును నిట్లనో
కానీలే మమ్మంపరాదా కడుబలి మేఁటికి ॥ దూతి ॥

అంతేకదా ఆపెతోడి ఆడుకోలుమాట నీకు
ఇంతివాకిట నిలిచే వేమో నవ్వేవు
పంతాన శ్రీవేంకటేశ పడఁతిఁ గూడితి విట్టె
పొంతనే మమ్మంపరాదా పొసఁగె మాపనులు. ॥ దూతి ॥ 455

రేకు 979 సాళంగనాట

నీ వెఱఁగవా యింత నిండుదొరవు
చేవలే చిగురులౌను సిగ్గునవుండేను ॥ పల్లవి ॥

అంటి విడె మిచ్చేవు అందుకొనకుండరాదు
వెంటనే పెండ్లికో వీడుకోలుకో
వొంటి నున్నదాన నేను వొకరు సాకిరి లేరు
ఇంటివా రేమందురో నే నియ్యకొంటేఁగనక ॥ నీవె ॥

చెక్కు గోర నదిమేవు చేయివట్టి తోయరాదు
పక్కనఁ గూరిమికో పగనేసేవో
చిక్కితి నీపాల నేను చెప్పిచూప నెడలేదు
వొక్కట గురుతుపడి వూరకుండితేను ॥నీవె॥

కాఁగిలించవచ్చేవు కాదని తొలఁగరాదు
ఆఁగినజెట్టిసామో అంగరతియో
మూఁగుచు శ్రీవేంకటేశ మించి నన్నుఁ గూడితివి
కాఁగి ఇఁకనేమన్నా కైతప్పులౌను ॥నీవె॥ 456

సాళంగం

[1]అళగరి చక్కనళగరి వోయళగరి
తలఁచుకోర నామాట తారుకాణసుమ్మీ ॥పల్లవి॥

అలిగితేఁ బోనీదు ఆకెకు లోనైనమీఁద
వలపు రేఁపుచు విన్ను వంచుఁగాని
పలుకక పోనీదు పక్కననవ్వినమీఁద
సళుపుఁజూపులు నీపైఁ జాఁచుఁగాని ॥అళ॥

చవులుచూపకపోదు సరసమాడినమీఁద
చివురుఁగెమ్మోవి గంటిచేసుఁగాని
అవల మాటాడనీదు అతివఁ జేకొన్నమీఁద
తివిరి నీవెంటవెంటఁ దిరుగాడుఁగాని ॥అళ॥

నిన్ను మెచ్చించకపోదు నెలఁతఁ గూడినమీఁద
కన్నులు దేలగిలంగఁ గరఁచుఁగాని
అన్నిటా శ్రీవేంకటాద్రి నళగుఁదిరుమలను
కన్నె నీవురముమీఁదఁ గాఁపురమౌఁగాని ॥అళ॥ 457

---

1. *அழகிய கிரி* అని అరవము. ఇదియే 'అళగరి' కావచ్చు. అళగిరి సింగం అని అహోబల నృసింహస్వామికి పేరు. అళగిరి—అందమైనకొండ. అదే స్వామికి పేరై యుండవచ్చు.

ఆహిరి

నే నొకటి సేయఁబోతే నేరుపు వేరొకటాయ
నానెను వలపులెల్లా నాఁడెనాఁడే అయ్యా ॥పల్లవి॥

మొక్కఁబోఁగానేపో ముంచినపయ్యద జారె
గక్కన నీతో నవ్వఁగాఁ గారెఁ జెమట
వెక్కసాన మాటాడఁగా వేఁడినిట్టూర్పులు రేఁగె
యెక్కడిగొడవ మాఇంట నుండేనయ్యా ॥నేనొ॥

దగ్గరి రాఁగాఁబో తనువెల్లాఁ బులకించె
సిగ్గువడఁగానేపో చింతరేఁగెను
వొగ్గి విడె మియ్యఁగాఁబో వొడలెల్లాఁ గాఁక పుట్టె
యెగ్గుతప్పులకు నోప ఇంటనుండేనయ్యా ॥నేనొ॥

కాఁగిలించఁగానేపో కళదాఁకె మేనెల్లా
రాఁగుఁదమకాననేపో రచ్చకెక్కెను
పాఁగిన శ్రీవేంకటేశ పైపైఁ గూడితి నిన్ను
[1] యేఁగుఁబెండ్లితో మాయింట నుండేనయ్యా ॥నేనొ॥ 458

లలిత

ఆడకే నె వచ్చినప్పు డయ్యీఁగాని
బూడిద వసంతమాడఁ బొమ్మనవే వానిని ॥పల్లవి॥

వలపు జాతెఱఁగదు వాసి నీతి యెఱఁగదు
కలిమి ముందువెనక గాననియ్యదు
తెలిసితేఁ బసలేదు దిష్టమాయ మాకిన్ని
పొలసి కొసరనేల పొమ్మనవే వానిని ॥ఆడ॥

1. పెండ్లి మెరవణి.

కోపము దయయెఱఁగదు కూటమి సిగ్గెఱఁగదు
తీపులమోవి దప్పితీరనియ్యదు
రాఁపునేయఁ బనిలేదు రచ్చకెక్కెఁ బనులెల్లా
హోహో అదేడసుద్ది పొమ్మనవే వానిని ॥ అడ ॥

పాయము భీతెఱఁగదు పంతము తన్నెఱఁగదు
చాయలసన్నలముద్దు చవెఱఁగదు
యీయెడ శ్రీవేంకటేశుఁ డిపు డిట్టె నన్నుఁ గూడె
హోయి ఇట్టె వచ్చీఁగాని పొమ్మనవే వానిని ॥ అడ ॥ 459

రామక్రియ

పాపమంటాఁ బాలిచ్చితేఁ బైపై నోకిలింతలాయ
కోపము శాంతముతోడఁ గూడెఁగా నీచనవు ॥ పల్లవి ॥

నిండినది నామనసు నీమీఁద నేపొద్దు
పండెను నాకెమ్మోవి పంటలుగాను
వండ వండనట్లాయ వలపులు నీకైతే
యెండలు నీడలు నాయ నిదివో నీకరుణ ॥ పాప ॥

ననిచెను నాచూపు నంటిసనీమేనిమీఁద
మొనసెను నానవ్వు ముంచి నీతోను
పొనిఁగి పుచ్చఁగఁ బుచ్చ పున్నమాయఁ బొద్దు నీకు
ఇనుము బంగారమాయ నిదివో నీమాటలు ॥ పాప ॥

తతివచ్చె నాకు నీకు దగ్గరి కాఁగిటిలోన
ప్రతివచ్చె నిద్దరికిఁ బాయములివి
ఇతవైన శ్రీవేంకటేశ నన్నుఁ గూడితివి
కతకుఁ గాళ్లువచ్చెఁ గలిగ నీమన్నన ॥ పాప ॥ 460

సామంతం

నీవెఱఁగనిబుద్దులు నేము చెప్పేమా
  భావమే యెరఁగుఁగాన పచ్చినేయఁగలమా ॥ పల్లవి ॥

పూవువంటిది వయసు భోగించవలెఁగాక
  చేవదేరే యీసిగ్గు చెల్లఁబోయెలే
  మీవంటివారికా మీరరానివాట్లివి
  దైవము దూరుతగాక తగదనఁగలమా ॥ నీవె ॥

కప్పురమువంటి దిట్టె కలిగె నీమోహము
  నిప్పువంటి విరహము నీకేలే
  యిప్పుడిది వేళా ఇద్దరి యెగ్గులకును
  చెప్పరానిచేఁత మీచేఁ జేయించఁగలమా ॥ నీవె ॥

పండువంటిది మోవి పదరి చేకొంటగాక
  కొండవంటికోపము చేకొన నీకేలే
  అండనే శ్రీవేంకటేశు నలమి కూడితి విట్టె
  మెండుననుండేటిమిమ్ము మెచ్చనైనఁగలమా ॥ నీవె ॥ 461

రేకు 980 బౌళి

ఏమని తా భావించునో యెరఁగ నేను
  చీమక(ల?)దొంతరమేలు చిమ్మిరేఁగెననవే ॥ పల్లవి ॥

అప్పుడే వచ్చేనంటి నటు నావిభునితోడ
  అప్పన మెవ్వతుండునో యని మానితి
  కప్పుర మంపేనంటిఁ గదియ నీవిరహాన
  వుప్పతిల్లుఁ దాపమంటా నూరకుంటిని ॥ ఏమ ॥

పీడెమిచ్చి యంపేనంటి వెలఁదిచేతఁ దనకు
ఆడ వేళదెలియక అంపనైతిని
వేడుక విరులబంతి వేసేనంటా నుంటి
ఆడ నవి మరునమ్ము లవునని మానితి ॥ ఏమ ॥

కాఁగిటఁ గూడినవేళఁ గళలు రేఁచేనంటి
మాఁగినరతుల నేనే మఱచితిని
చేఁగదేర నన్నుఁ గూడె శ్రీవేంకటేశుఁడు వచ్చి
దాఁగనినవ్వులు నేనే తనమీఁదఁ జల్లితి ॥ ఏమ ॥ 462

శంకరాభరణం

ఒక్కటే విన్నపమిది వున్నవెల్లా నేమిటికి
పక్కన విచ్చేయు మా కాపని గాదుసుమ్మీ ॥ పల్లవి ॥

తమకించినది చెలి తడవాయ నే వచ్చి
నిమిషము రాకున్న నీకే తెలుసు
చెమటలవెల్లి వారె చింతాజలధి నిండె
భ్రమసితి మీఁక మాకుఁ బనిగాదుసుమ్మీ ॥ ఒక్క ॥

చూపుల నున్నది యాస సుదతిమనసు లేఁత
యేపాటి గలఁగినా నిఁక నేమౌనో
మోపులాయఁ గోరికలు ముక్కున నూర్పులు రేఁగె
పాపము పుణ్యము మా కాపని గాదుసుమ్మీ ॥ ఒక్క ॥

దోమతెర మీకు మాటు తొయ్యలికి వినవచ్చు
యేమాటయిన నాడు ఇఁక మమ్మంపు
సామాన శ్రీవేంకటేశ సంధించి కూడితి విట్టె
భామ మెచ్చె నిఁక మా కాపని గాదుసుమ్మీ ॥ ఒక్క ॥ 463

సామంతం

నిండెను కళలు సతినిలువెల్లను
పండినజవ్వన మేరుపరచేటిదెట్లో ॥ పల్లవి ॥

చిత్తము చీఁకటివడె చెలి నిన్నుఁ బాయఁగాను
పొత్తులఁ జుక్కలుగానెఁ బులకలను
బిత్తరపుమోనానఁ బికములు గూండ్లెక్కె
వుత్తలాన కాంత కిఁక నుదయమౌ టెపుడో ॥ నిండె ॥

మెలుఁతకు కొప్పు వీడి మేఘములు ముంచుకొనె
జలజలఁ జెమటలజడి వట్టెను
కలువకన్నులు మంచికారుమెఱుఁగులు మించె
కలికికి వెలుతురు గనియేది యెపుడో ॥ నిండె ॥

పడఁతికి నీరాక పచ్చిగాలియై వీచె
చిడుముడిఁ గోరికలె చిగురించెను
యెడయక శ్రీవేంకటేశ ఇంతిఁ గూడితివి
కడఁగె వసంతవేళ కందువ యిఁకేదో ॥ నిండె ॥ 464

పాడి

నిచ్చా జగడమేల నీ వెఱఁగవా
యిచ్చట నీమేన నవే యియ్యకోరాదా ॥ పల్లవి ॥

తప్పనిబొంకనిమాఁట తలఁపులోపలితేఁట
నెప్పున నే నాడనేల నీ వెఱఁగవా
కప్పురవిడెముకాఁక కమ్మఁబులకలమూఁక
చొప్పువట్టిచ్చి నద్దము చూచుకోరాదా ॥ నిచ్చా ॥

చుక్కలు నిండినమోవి సొలపుఁగన్నులకావి
నిక్కమౌత కల్లవుత నీవెఱఁగవా
ముక్కున నీబుసకొట్టు ముసిముసినవ్వులగుట్టు
దిక్కులవారి నడిగి తెలుసుకోరాదా ॥ నిచ్చా ॥

వుబ్బునఁజేసినచేఁత వొదలిపై గోరివాఁ(వ్రాఁ?)త
నిబ్బరపురతివేళ నీవెఱఁగవా
గొబ్బున శ్రీవేంకటేశ కూడితివి నన్ను నిట్టె
తబ్బిబ్బు తడఁబాట్లు దాఁచుకోరాదా ॥ నిచ్చా ॥ 465

గౌళ

అసురుసురుల నీకు నలపేఁటికే
వసమై యతఁడు నీవద్ద నుండీఁగాక ॥ పల్లవి ॥

యెలజవ్వనివి నీవు యేల చిన్నఁబోతివే
పలచినపతి నేఁడే వచ్చీఁగాక
నిలువునఁ దలవంచి నేలవాఁ(వ్రాఁ?)త లేఁటికే
చెలువపునీచనవే చెల్లించీఁగాక ॥ అసు ॥

చెక్కుచేతితోడ వట్టి చింతఁ బొరల నేఁటికే
వొక్కపై పతిఁగూడి నీ వుండేవు గాక
ముక్కున వేలుమోపి మోనపువెర గేఁటికే
మిక్కిలి విభుఁడు నిన్నే మెప్పించీఁగాక ॥ అసు ॥

పచ్చికస్తూరి నుదుటఁ బట్టుపెట్ట నేఁటికే
మచ్చిక నీరమణుఁడే మన్నించీఁ గాక
అచ్చపు శ్రీవేంకటేశుఁ డాతఁడే నిన్నుఁగూడె
యిచ్చట నొడఁబాటే యీడ నుండీఁగాక ॥ అసు ॥ 466

ముఖారి

కప్పురము దిననేల కడుఁజలిఁ బడనేల
అప్పటికి నాభాగ్య మంటి నంతె చాలును ॥పల్లవి॥

వద్దు వద్దు అంతలేసివట్టిచనవులు మాకు
పెద్దరికముతో నుండేబిగువే చాలు
తిద్దనేల నీగుణాలు తిట్టించుకొననేల
అద్దో యీడ నుండఁగా నైనపాటే చాలును ॥కప్పు॥

అయ నాయ జాణతనా లంతేసి కోపఁ నేను
చేయి చెక్కటితో నుండేసిగ్గే చాలు
ఆయము లంటఁగనేల అద్దలింపించుకోనేల
చాయల సన్నలలోని సంతసమే చాలును ॥కప్పు॥

పట్టకు పట్టకు నీతో పంతము నెరపఁగనేర
గుట్టుతో నీసముకపుఁగొలువే చాలు
యిట్టె శ్రీవేంకటేశ యిదె నన్నుఁ గూడితివి
ఇట్టిగొన్న నీ మోవిచవులే చాలును ॥కప్పు॥ 467

రేకు 981 రామక్రియ

ఆతనిఁ గూడినప్పుడే అన్నియు సాదించవమ్మా
రాతిరాయ నీఁకనైనా రమ్మనవమ్మా ॥పల్లవి॥

అంపినమాట కుత్తర మానతియ్యవమ్మా
వంపుమోముతో నలుక వలదమ్మా
పంపుడుచెలుల మింతే పలుక విదేమమ్మ
చెంప జారినతురుము చెరుగుకోవమ్మా ॥ఆత॥

తమకిఁ [illegible]సతితో నీతలఁపు లేమందువమ్మ
[illegible]జూపులలోన కోపమేలమ్మా
జమ[illegible] ని[illegible]రి కూడిగములవారమమ్మ
చెమరిం[illegible] మేనెల్లాఁ జిన్నఁబోకువమ్మా ॥ ఆత ॥

యెమరుగా [illegible]ప్చ నాతఁ డిట్టె మమ్మంపవమ్మ
కదిసితి వింత నీకుఁ గడుమేలమ్మా
యెదుట శ్రీవేంకటేశుఁ డేఁగివచ్చి నిన్నుఁ గూడె
వదలఁడు దిన మిట్టె వచ్చి నోయమ్మా ॥ ఆత ॥ 468

పాడి

గక్కన నింత లేఁదిది గానుగకాడ నున్నదా
నక్కవడ నిందుకేపో నవ్వితి నే ననరే ॥ పల్లవి ॥

తా నేడనుండిన నేమి తలఁ పొక్కటైనఁ జాలు
ఆనలు సత్యాలూఁ జెప్పి యంపవలెనా
దానికే మెదురుమాట తనతో నే నాడేనా
మోనాన నిట్టె తనకు మొక్కితి నే ననరే ॥ గక్క ॥

యేదిక్కు చూచిననేమి యీడకు విచ్చేసెఁ జాలు
యీదెస నొడఁబరచ నింతవలెనా
కాదని తనచేఁతలు ఖండించఁజెల్లునా
వాదు లడువక తలవంచితి నే ననరే ॥ గక్క ॥

అసురుసు రై తేనేమి అట్టె నన్నుఁ గూడెఁ జాలు
వసమై నాకిఁక వెరవఁగవలెనా
యెసఁగి శ్రీవేంకటేశుఁ డిన్నిటా నన్ను మన్నించె
రసికుఁడు తాను నారపమాయ ననరే ॥ గక్క ॥ 469

ముఖారి

దగ్గరి కూడుటకంటె దవ్వులఁబొందే మేలు
సిగ్గుతో నున్నది చెలి చిత్త మిఁక ననవే ॥ పల్లవి ॥

చిత్తమును నీరుచేసె చిగిరింపించెఁ గోరిక
వుత్తలపువిరహాగ్ని వొప్పదా యేమి
హత్తి తనపొఁ(పొం?)దైతే నంగనమర్మము గాఁడి
వత్తివలె వాడించె(చి?) వడచల్లీ నిదివో ॥ దగ్గ ॥

తలఁపించెఁ దనరూపు తమకము పెడరేఁచె
వొలసి చెక్కిటిచేయి వొప్పదా యేమి
బలిమిఁ దనకాఁగిలి పడఁతిని భ్రమయించి
నిలువెల్లా మఱపించె నేర మిందుఁ గలిగె ॥ దగ్గ ॥

తఱవు రతికి రేఁచె తనువెల్లా నెచ్చరించె
వొఱపైనకొనగోరు వొప్పదా యేమి
గుఱి శ్రీవేంకటేశుఁడు కూడినకూటములయితే
మఱవనీక సతికి మరులాయ ననవే ॥ దగ్గ ॥ 470

దేసాళం

కానమే నే మింత తాను కదిరికాఁడౌత
మోనాన నే నూరకున్న మోముచూచీఁ దాను ॥ పల్లవి ॥

నగుతా నేనొకమాఁట నాలో గొణఁగుకొంటే
తగిలి సూదుకుఁ బొడు తానిదేమే
మొగి నాపుక్కిటితమ్మ ముందర నే నుమిసితే
జగడానకే వచ్చీ జాణఁడౌనే తాను ॥ కాన ॥

పీదిఁ బోతా చమ్మాళిగె వెస నేఁ దాటించితేను
ఆదిగొని కోపగించీ నదేమే తాను
నేదదేరి బొమ్మలను చెలుల నే జంకించితే
పోదితో వహించుకొని పోరీనే తాను ॥ కాన ॥

కివిసి మాగోడండఁ గేకరించుకొంటేను
చెనకి నాకొంగువట్టీ చెల్లఁబో తాను
యెనసి శ్రీవేంకటేశుఁ దేమీ ననకుందితేను
తనివితో ననుఁగూడె తలఁగఁడే తాను ॥ కాన ॥ 471

వరాళి

ఎంతచెప్పినా మాన విందాఁకా నేము
అంతలోఁ బెద్దరికములాయనా నేఁడు ॥ పల్లవి ॥

చెక్కునొక్కె నేసవెట్టె చెలియ నీకాలు దొక్కె
తెక్కుల నీజగడాలు దీరెనా నేఁడు
చుక్కలు మోవిపై నాఁటె చొక్కపుగుబ్బలు మోపె
వక్కణించి నీపంతము వచ్చెనా నేఁడు ॥ ఎంత ॥

కన్నువేసె మాటలాడె కమ్మనినవ్వులు నవ్వె
చిన్ననాఁడే, నీచలము చెల్లెనా నేఁడు
మున్ను నీకుఁ జేత మొక్కె ముచ్చటలన్నియుఁ జెప్పె
పన్ని ననీలోనిచింత పాసెనా నేఁడు ॥ ఎంత ॥

చేయివేసె చెట్టవట్టె సిగ్గు నీ కొప్పగించె
చాయల నీ కిదియైనా సమ్మతా నేఁడు
యీయెడ శ్రీవేంకటేశ ఇంతి దానే నిన్నుఁ గూడె
మాయపునీమేనికాఁక మాసెనా నేఁడు ॥ ఎంత ॥ 472

రామక్రియ

ఆతనికి నీకే తగు నందుకే పోవే
యీతల నే మిందుకెల్లా నిట్టే తలవంతుమే ॥ పల్లవి ॥

సటలివి మాకైతే సగియించ వింకాను
నటన నాతనితోనే నవ్వవే పోయి
యిటువలెఁ జేసి మాయింటికి వచ్చే వప్పటి
కటకటా నేమైతే కడుసిగ్గు విడమే ॥ ఆత ॥

చెంగట నీమాట వింటే చిమ్మిరేఁగీ మేనెల్లా
అంగడి నాతనితోడ నాడవే పోయి
వెంగలితనాన నాకే విడెమియ్య వచ్చేవు
యింగితాన నేమైతే నింతరొచ్చు కోపమే ॥ ఆత ॥

నిలువెల్లాఁ గాఁకరేఁగీ నిన్నుఁ జూచితే నాకు
వొలిసి నీపతివద్ద నుండవే పోయి
యెలమి శ్రీవేంకటేశుఁ డిప్పు డిట్టె నన్నుఁ గూడె
వలచి నే మిందుకెల్లా వాసిదెచ్చుకొందుమే ॥ ఆత ॥ 473

రేకు 982 భైరవి

నీకేల ఇంతవెరపు నేనుండఁగా
చేకాని నీకిచ్చకాలు సేయవద్దా నాకును ॥ పల్లవి ॥

పూని మాయింటికి రాను పొంచి సిగ్గువడేవు
దానికేమి యేమైనానుఁ దప్పు నేసితో
పోనీలే బలిమి నిన్నుఁ బొలఁతు లేమి సేసినాను
కానఁబడ నొకతప్పు గానవద్దా నాకును ॥ నీకే ॥

మోముచూడ వెఱచేవు మొదలనే తలవంచి
యేమైనా మావారు నేరాలెంచిరా నిన్ను
భామ లెవ్వరైనా నిన్ను [1]బతిమి చెరిచినాను
వేమారు నిన్ను వెనకవేసుకోక పోవునా ॥ నీకే ॥

మాఁటలాడఁ గొంకేవు మచ్చిక నిన్నిటు గూడి
తూఁటమోవి గంటైతే దోసమా యేమి
నేఁటనే శ్రీవేంకటేశ నీవే నన్నుఁ గూడితివి
నాఁటకీఁడవైన నిన్ను నమ్మవద్దా ఇపుడు ॥ నీకే ॥ 474

సౌరాష్ట్రం

మమ్ము నింకఁ దడవక మానేవయ్యా
నెమ్మి వేవేలు దండాలు నీకుఁ బెట్టేమయ్యా ॥ పల్లవి ॥

చెప్పరానినాచింత చేతిమీఁదికి వచ్చె
తప్పక నన్నేమి చూచి తడవేవయ్యా
నెప్పున వలచినట్టినేరమి నావొళ్ళఁ గద్దు
వొప్పులఁ దప్పులు నీవే వోరుచుకోవయ్యా ॥ మమ్ము ॥

కన్నులలోపలికాంక్ష కడుఁ బయ్యెద దడిసె
నన్నుఁ జూచి ఇఁకనేమి నవ్వేవయ్యా
పన్ని నీతో నలిగినఫలమెల్లా నేఁ గంటి
ఇన్నిటికి నీకుఁ బంత మిచ్చేము కోవయ్యా ॥ మమ్ము ॥

తలకెక్కె వలపులు తనుఁదానె దిగజారె
మలసి మాతో నేఁటిమాటలయ్యా
యెలమి శ్రీవేంకటేశ ఇట్టె నన్నుఁ గూడితివి
చెలఁగి మాచనవులు చెల్లించవయ్యా ॥ మమ్ము ॥ 475

1. బతమువతు రూపాంతరమా? వ్యావహారికమా?

కాంబోది

కటకటా మీఁదబెత్తు కానదాయ నెవ్వతెరా
 కుటిలపుఁబులకలు కుప్పవడీ మేనను ॥ పల్లవి ॥

కడు నీమోవిచిగురు గంటినేసె నెవ్వతెరా
 వడిసీఁ దేనెలు అందువంక నింతాను
 పొడమించె చెమటలు పొలిఁతి యెవ్వతెరా
 కడలేవినీమనను కరఁగు నందునను ॥ కట ॥

రేసులవిట్టూరుపులు రేఁచిన దెవ్వతెరా
 గాసిగా నీవలపులు గాలిఁబోయీని
 తోసి నీకన్నుల నిద్ర తొట్టించిన దెవ్వతెరా
 వోసరిలి తమకము లుమ్మగిలీ నందు(న)ను ॥ కట ॥

గందపు గుబ్బలముద్ర కదునొత్తె నెవ్వతెరా
 అందువల్ల సిగ్గు నీకు నచ్చుపడెను
 కందువ శ్రీవేంకటేశ కలసితి విటు నన్ను
 విందవాసె నిందువంక నేఁ డెందున్న దిరా ॥ కట ॥ 476

పళవంజరం

సారె నాటిముద్ది నేఁడు చవులనవే
 కోరి నేఁడు రాజైతే కూరిమివోదనవే ॥ పల్లవి ॥

మంచముపై నన్నమాట మఱవకుమనవే
 లంచపునామోవి తలఁచుకొమ్మనవే
 అంచల నాకొప్పు దువ్వె నది నీ వడుగవే
 యెంచ నేఁడు తా దొరైతే నేమిదోస మనవే ॥ సారె ॥

దాకొన్నమోవిగంటి తానే చూచుకొమ్మనవే
లేకలు మొంజూరు నిందె లెక్కించుకొమ్మనవే
ఆకు మడి చిచ్చినది ఆనవాలాయననవే
యీకడఁ బెద్దరికాన కేమిదప్పె ననవే ॥సారె॥

నాలత్తుకరేక చిన్నినామమాయ ననవే
చాలుఁజాలు నీకనేల సటలనవే
యేలెను శ్రీవేంకటేశుఁ డిదె నన్నుఁ గాఁగిటను
పోలించి తా దేవుఁడై తే పొందు మానదనవే ॥సారె॥ 477

బౌళి

ఎంత వలపించితివో యేమిమాయ సేసితివో
పంతములాడుదుఁగాని పాయలేనురా ॥పల్లవి॥

కోపగించేనంటా వచ్చి గొబ్బున నీమోము చూచి
దాపుగా నే మొగమోడి తలవంతురా
పోపొమ్మని యలిగి నేఁ బోయేనంటాఁ బోయి
తీపునీమోవి దలఁచి తిరుగుదురా ॥ఎంత॥

వెంగెమాడేనంటాఁ జూచి వినయాల నినుఁ గని
కుంగుచు నానిట్టూర్పు గుక్కుకొందురా
వుంగిటినీమాట నీకే వొప్పగించేనంటా వచ్చి
నింగి మోవఁ జేతులెత్తి నేనే మొక్కుదురా ॥ఎంత॥

మిక్కిలి వింతరేకలు మేననెల్లా సోదించి
గక్కున నే నుండలేక కాఁగిలింతురా
పక్కన శ్రీవేంకటేశ బాసగొనేనంటా వచ్చి
యెక్కువతో నిన్నుఁ గూడి ఇన్ని మఱచితిరా ॥ఎంత॥ 478

వరాళి

అలిగినయలుకెల్లా నరచేత నున్న దిదె
తలపోసి చూచుకొంటే తనకేమి బాఁతే ॥పల్లవి॥

కుప్పవద్దయలకలు కుమ్మరింపుఁజెమటలు
చిప్పిలుమోవితేనెలు సేనాసేన
రెప్పలతుద కెంపు రేసువద్దచల్లజంపు
దప్పిదేరీ నివియెల్లా తనకేమి బాఁతే ॥ అలి ॥

మాసినట్టిపైచెఱఁగు మంతనములో కరఁగు
వోసపుబాస వోఁకకుఁ బుట్టదేసి
వేసర నీకుంటెనలు వేవేలు వెంటెనలు
తాసున వేసి చూచితే తనకేమి బాఁతే ॥ అలి ॥

కాఁగిటికలయికలు కందువ అలయికలు
చేఁ(గ)గలవావి చెట్టునఁ జేటఁదేసి
ఆఁగి కూడెను శ్రీవేంకటాధిపుఁడు నను నిట్టె
దాఁగరానిసరసాలు తనకేమి బాఁతే ॥ అలి ॥ 479

రేకు 983 సామంతం

ఓపనోప నింతేసికి వోయయ్యనేను
కోపగించకున్నాను కొడిమె లెంచేవు ॥ పల్లవి ॥

నగితిఁబో అందుకేమి నాలోనే వొకవేళ
నీమీఁద నెప్తైనా వొచ్చె మంటినా
చిగురుఁబెదవి గొంత చిమ్మి కదలించితిఁబో
జగడించ నీకేల సారెకుఁ దిట్టితినా ॥ ఓప ॥

వుసురంటేఁబో నే నొడలియలపుతోడ
కసరి నిన్నేమైనాఁ గాదంటినా
అసుదై వూరకుంటేఁబో అంతలోనే నీవు నన్ను
వెస నిట్టే జరసేవు వేగిరపడితినా ॥ ఓప ॥

కాఁగిలించితిబో నిన్ను కాఁకలు మేన నిండఁగా
రాఁగిననీమేసికాఁక రవ్వపెట్టేనా
వీఁగక శ్రీవేంకటేశ వేడుక నన్నుఁ గూడితి
దాఁగనేల నీమాట దాఁటఁగలనా ॥ ఓప ॥ 480

కాంబోది

ఏమమ్మ యశోద మీయింటికి నేము వచ్చితే
గాముచంటిబిడ్డ నిచ్చి కలుపడఁజేసితి ॥ పల్లవి ॥

పాలు గారీ నెలవులఁ బక్కునఁ జెక్కుమీఁటితే
వేలువెట్టితే లోకాలు వెల్లివిరిసీ
పీలి నేము వుగ్గువెట్ట వెరతుము మీవాఁడు
బాలుఁడా దయ్యముగాక పట్టవమ్మా ॥ ఏమ ॥

నెమ్మిఁ దొడమీఁద నుండి నిలువు నూరు వండీని
పమ్మి నాల్గుమోములపాపఁడు లోన నున్నాఁడు
నెమ్మదిఁ బాలు వోయఁగ నే వెరతు మీవాఁడు
ఇమ్ముల వీఁడు మానిశా యెవ్వఁడో కాక ॥ ఏమ ॥

పక్కన నీరార్చితిఁ బయ్యదలో నిడుకొంటి
మక్కువ నాకే తాను మగఁడైనాఁడు
చిక్కనపను లింకేమీఁ జెప్పఁగ నే వెరతును
యెక్కువ శ్రీవేంకటేశుఁ డితఁడేపో యమ్మా ॥ ఏమ ॥ 481

భౌళి

ఎట్టు నమ్మవచ్చు నిన్ను నిటువంటివానిని
నెట్టన నేఁడిదె నిన్ను నీవే మఱచితివి ॥ పల్లవి ॥

కాటుకకన్నుల నాకె గక్కన నిన్నుఁ జూచితే
మాటలు నాతో నాడేది మఱచితిగా
చీటికిమాటికి నట్టే చిరునవ్వు నవ్వేనంటా
నాటిన మనసుతోడ నన్ను మఱచితివి ॥ ఎట్టు ॥

పెద్దబెట్టుమాట లాడి పిలిచెనంటానే
వొద్దనున్న నన్ను మఱ చున్నురంటివి
ముద్దు చూపి దవ్వులనే మొఱఁగులు చల్లితేనే
పొద్దుగూఁకుపొడపు లిప్పుడే మఱచితివి ॥ ఎట్టు ॥

చిగురుఁజేతుల నాకె చేసన్న నేసితేనే
తగవు మఱచితిగా దగ్గర నుండే
మిగులా శ్రీవేంకటేశ మించునాకాఁగిటఁ గూడి
అగపడి రతిఁ జిక్కి అన్నీ మఱచితివి ॥ ఎట్టు ॥ 482

రామక్రియ

ఇరవై మన్నించవయ్య ఇంతిగుణ మిదివో
తరుణివారముగాన తగులఁ జెప్పితిమి ॥ పల్లవి ॥

కొమ్మ నీతో పొందుచేసి కోరి పిన్ననాఁ డాదే
బొమ్మలఁ దేనియ్యదు నీపొందు దగిలీనంటా
ఇమ్ముల సవతిపోరు కిసుమంత కోప దీకె
యెమ్మె కెవ్వతెఁ దెచ్చినా నెట్టవునో పనులు ॥ ఇర ॥

నీవూఁ దానుఁ గూచుండఁగా నిలువుటద్దములోన
నోవగాఁ బతిరూపులు చూడనోపరు
తావులఁ దనసీడకు తా నలిగిని చెలి
ఆవలి ఇంతిఁ దెచ్చితే నప్పు డేమేమౌనో ॥ ఇర ॥

తనరూపు వ్రాసి వేరేతరుణి యయ్యీనంటా
యెనలేనితనసంది నిడుకొనెను
ఘనుఁడ శ్రీవేంకటేశ కైకొంటివి ఇంతిని
ననుపుచెలులపొందు నవ్వుఁబాటు సుమ్మీ ॥ ఇర ॥ 483

ముఖారి

ఇద్దరు నేకములైన యెదురు మీ కిఁకలేదు
చద్దివేఁడివలపులకు సటలు మరి లేవు ॥ పల్లవి ॥

తనువు లేకములైన తప్పలునొప్పులు లేవు
మనసు లేకములైన మరఁగులే లేవు
ఘనవు లేకములైన సాదింపు మరి లేదు
వనిత విచ్చేయఁగదే వరుసఁ బతికడకు ॥ ఇద్ద ॥

పలుకు లేకములైనఁ బైకొసరు మరి లేదు
తెలుపు లేకములైన తెగువలే లేవు
చెలిమి సరిదాఁకితే చింతలే మరి లేవు
వెలఁది విచ్చేయఁగదే వెనకకతలేల ॥ ఇద్ద ॥

వయసు లేకములైన వంతులువాసులు లేవు
ప్రియము లేకములైన బిగువులే లేవు
దయను శ్రీవేంకటోత్తముఁడు నినుఁ గూడె నిదె
ప్రియురాల విచ్చేయు పిలిపించుకొనక ॥ ఇద్ద ॥ 484

లలిత

మంకు విడిచిన నిదె మంచి బుద్ది
సంకుల మీలోనే మీరు చూచుకొనరాదా ॥ పల్లవి ॥

నీడలెల్ల నెండలాయ నెలఁత నీవు రాకున్న
వేడుకెల్లా వేసటాయ వెచ్చఁదనాన
వాడిక నడుమ వేరే, వయసు రిత్తవోయీని
కూడినకూటాలమేలు కొల్లలాడరాదా ॥ మంకు ॥

కప్పురమే కారమాయ కదిసేమాటలు లేక
దప్పులెల్లాఁ దనివాయ దగ్గరి రాఁగా
రెప్పవేసేయంతలోనే. రేసులెక్కె నీ మనసు
తెప్పలఁ దేలఁగరాదా దిష్టపుమీరతుల ॥ మంకు ॥

దవ్వులెల్లఁ జేరువాయఁ దరుణి నీవియ్యకోఁగా
పువ్వులెల్లఁ బిందెలాయఁ బూఁటపూఁటకు
యివ్వల శ్రీవేంకటేశ యింతి నీవు గూడఁగాను
నవ్వులాయ మాకెల్ల నమ్మికియ్యరాదా ॥ మంకు ॥ 485

రేకు 984 సామంతం

అడియాలాలెల్ల నిందె నంపరాదా। నీ—
వడిగినట్టెల్లా నాయ నంపరాదా ॥ పల్లవి ॥

కన్నుల నిద్దుర దేరెఁ గందువలు చెమరించె
[1]అన్నివసులును నాయ నంపరాదా
పన్నెమోవి కదురాఁగె పసివాడె మైఁదీగె
అన్నిటా జాణఁడవౌదు వంపరాదా ॥ అడి ॥

1. అన్ని+వసులు

కాయమెల్లా మఱపాయఁ గరఁగె నామనసెల్ల
అయములు సరిదాఁకె నంపరాదా
పాయములు ఫలమందె పంతము లొక్కట్లాయ
ఆయెడకే వత్తుఁగాని అంపరాదా ॥ అది ॥

మచ్చికలే తనివొందె మంతనాలే చవులాయ
అచ్చుపడెఁ గూటములు అంపరాదా
ఇచ్చకుఁడ శ్రీవేంకటేశ నన్నుఁ గూడితి-
వచ్చికములెల్లఁ బాసె నంపరాదా ॥ అది ॥ 486

సావేరి

వెఱతుమయ్యా నీకు వింత లింకానేమైనా
మఱి నిన్ను నెప్పుడుఁ గమ్మరా విడువరా ॥ పల్లవి ॥

పిలువవచ్చినసతిపెదవులెల్లాఁ బొక్కె
వెలయ నీపే రెంతవేఁడోకాని
చలువకు మందులేక సాదించ నే వచ్చితిరా
పలుకకుండితే మోవి [1]పతిపొక్కింపింతురా ॥ వెఱ ॥

చూడవచ్చినట్టిఇంతిచూపులెల్లాఁ గెంపువారె
జాడ నీరూ పెంతటిబాసటమోకాని
వేడుక నిది మానుప వేఁడుకో నే వచ్చితిరా
తోడనే నీ పూరకున్న తుదమీరఁ జేతురా ॥ వెఱ ॥

ఆకుమడిచిచ్చేసతియంగమెల్లాఁ జెమరించె
చేకొని నీవేమిచేఁత నేసితోకాని
దాకొని శ్రీవేంకటేశ దగ్గరి నేఁ గూడుండఁగా
నాకన్నీఁ జెప్పకుండితే నవ్వు నవ్వింపింతురా ॥ వెఱ ॥ 487

1. ప్రతి.

వేళావళి

సీతుసీకే యాదుకోతు [1] నియ్యాన
  కైకొని నేనే సీపై గడియించేఁగాని ॥ పల్లవి ॥

అంతవాఁడ వవుదువు అంగనల వలపించి
  వంతులకు నీవే నవ్వనోపుదువు
  పంతమాడఁ బనిలేదు పలుమారు మాకెల్లా
  కాంతుఁడ నిన్నెప్పుడుఁ బొగడవలెఁగాని ॥ సీతు ॥

మంచివాఁడ వవుదువు మచ్చికలే పచరించి
  వంచి సవతులఁ జూపి వాసిరేఁచను
  కొంచ నీకఁబనిలేదు కోడెతనానకు నీవే
  చంచలకు రాజవంటాఁ జాటవలెఁగాని ॥ సీతు ॥

రసికుఁడ వౌదువు రతులఁ గాఁగిటఁ గూడి
  మిసిమిమమ్మెల్లా నీవు మెప్పించను
  యెసగి శ్రీవేంకటేశ యిటు నన్నుఁ గూడితివి
  పసగానిమన సీకఁ బట్టవలెఁగాని ॥ సీతు ॥ 488

వరాళి

ఏమిబాఁతి నిజములు యీకాలము
  జాముజాము కొకతైనసటలే చాలు ॥ పల్లవి ॥

గక్కన మాఁటాడఁబోతేఁ గలది గలట్టె
  మొక్కలాన నూరకుండుమోనమే చాలు
  చక్కఁ జూడఁబోతేను సందేహాలే యప్పటిని
  వక్కణించరానితలవంపులే చాలు ॥ ఏమి ॥

1. సీ+అన. వింత త్రిక సంధి

పచ్చిగా నవ్వఁబోతే పనులెల్లాఁ గానఁబడీ
కొచ్చి మమ్ముఁ దడవకు కోపమే చాలు
అచ్చపుటేకతమైతే ఆయములు రేఁగిని
యిచ్చటఁ జెలులసందడిదియే చాలు ॥ ఏమి ॥

పానుపుమీఁదికిఁ బోతేఁ బంతమెల్లా బయలయ్యీ.
నానఁబెట్టి యీయెదుటినటనే చాలు
మానక శ్రీవేంకటేశ మరి నన్నుఁ గూడితివి
కానఁబడ్డ ఇందుకంటే కతలే చాలు ॥ ఏమి ॥ 489

సాళంగం

మఱచినపని రేఁచ మాకేలే
తఱవాతిపను లిట్టే తమకించనేలే ॥ పల్లవి ॥

పెనఁగి మాయింటికిఁ బిలువఁగ నిలువఁగ
మనసు వచ్చునో రాదో మాకేలే
తనయంతలేనిది తడవ నేమిటి కెంత-
పనిగలిగున్నాఁడో పలికించనేలే ॥ మఱ ॥

తెరయెత్తి నేఁ జూచి తిరిగితే జరిగితే
మరుతంత్ర మేమౌను మాకేలే
సరసాలే విరసాలు చవిగానిపనులకు
పరిణామ మడిగి నేఁ బచరించనేలే ॥ మఱ ॥

అరసి యప్పటిసుద్దు లడుగఁగ నొడుగఁగ
మారాక కూరకుండఁగా మాకేలే
చేరువఁ గడపలోన శ్రీవేంకటేశ్వరుఁడు
గారవాన నన్నుఁ గూడెఁ గాదననేలే ॥ మఱ ॥ 490

తెలుఁగుకాంబోది

చెప్పరాదు చూపరాదు చెలియభావము నేఁడు
వుప్పతిల్లఁ జెమటతో నుస్సురనీనమ్మా ॥పల్లవి॥

చక్కఁదన మొకవంక జవ్వన మిదొకవంక
మొక్కలపుపతిమీఁదిమోహ మొకవంక
వొక్కటొక్కటికిఁగా కువిద నివ్వెరగుతో
ముక్కుమీఁదివేలితోడ మోము వంచెనమ్మా ॥చెప్ప॥

చిత్తపుకోరికలతో సిగ్గరిభావముతోడ
హొత్తులచెలులుచెప్పేబుద్దులతోడ
యెత్తినతమకమున నెదురుమాఁటాడలేక
తత్తరానఁ దనలోన తానే నవ్వీనమ్మా ॥చెప్ప॥

కన్నులఁ గావులుదేరె కళలు మోమునఁ దేరె
తిన్ననికెమ్మోవినెల్లా తేనెలు గారె
వెన్నెలవంటివలపు వేడుకఁ దలకెక్కఁగా
యిన్నిటా నిట్టె శ్రీవేంకటేశుఁడు గూడెనమ్మా ॥చెప్ప॥ 491

రేకు 985 శంకరాభరణం

[1] ఔలేరా జాణతనాలాదేవు నీవు
లేలే నే నీవలె లెక్కలువెట్టేనా ॥పల్లవి॥

కప్పకురా నీగుణాలు కందువ వొద్దాయ; నేఁ—
గప్పినట్టే నీకుచాలు గప్పేవు గాక
ముప్పిరిఁ గరఁగకురా ముదితలఁ జూచి; నీవే
కప్పురము నోరిలోనే కరఁచేవుగాక ॥ఔలే॥

---

1. ఇది వాకోవాక్యము.

[illegible] గీఁటకురా [illegible] ; నేనా నీవే
[illegible]తంత్రుల గోర[illegible]ఁటేవు గాక
మె[illegible]క చెమట చింద నేలరా చెక్కులవెంట;
చి[illegible]చిఁ దేనె నీవే చిందేవే యిపుడు ॥ ఔలే ॥

జాఱనీకు[illegible] సంగడిరతుల; నీకే
జాఱెఁ[illegible] మునిగొంగు సంతసాలతో
మీఱి శ్రీవేంకటేశ్వర మేలుతోఁ గూడితివి;
ఆఱడికూటములెల్లా నబ్బెఁగదే నీకు ॥ ఔలే ॥ 492

పాడి

నిక్కి యెండదాఁకనేల నీడకుఁబోనేల నాకు
చక్కనినీకెమ్మోవి చవిగొంటే చాలును ॥ పల్లవి ॥

కందువ నీమాటలకుఁ గల్లపరచఁగనేల
అందుకొని అవి నిజమననేల
నిందలాడేవారు నీవు నెఱఁ దగవాడుకోఁగా
విందువలెఁ జెవులార వింటే నాకుఁ జాలును ॥ నిక్కి ॥

గుట్టున నీచేఁతలకుఁ గోపగించుకొననేల
వెట్టఁబడి కమ్మటిని వేఁడుకోనేల
తిట్టులాడి నీవు వారుఁ దీదీపులాడఁగాను
నట్టనడుమ నే వచ్చి నవ్వేటే చాలును ॥ నిక్కి ॥

చేసన్న చేసి నిన్నుఁ జేరఁ బిలువఁగ నేల
దోసాలు నీపై నించి తోయనేల
నేసవెట్టి కడపలో శ్రీవేంకటేశ నన్ను
వాసిమీరఁ గూడితివి వద్దనుంటేఁ జాలును ॥ నిక్కి ॥ 493

సామంతం

చిగురో చేఁగ చూపఁజెల్లిదే నీకు
అగపడె నీరమణుఁ డదిగో నీకు ॥ పల్లవి ॥

వలపులే కడుఁబెంచి వాలుకరెప్పలు వంచి
నెలవినవ్వులనేల చిందేవే సిగ్గు
నిలువునఁ దమిరేఁచి నెయ్యపుటాసలు పూఁచి
మలసి యంతలోనే మాననేలే నీకు ॥ చిగు ॥

మాటలతేనెలు చూపి మదనముద్రలు మోపి
యీటునఁ దలఁపుమాటు కేల పొయ్యేవే
గీఁటుచుఁ గన్నుల నవ్వి కిందటిమోహాలు దవ్వి
మాటికిమాటికి మేనిమఱపేలే నీకు ॥ చిగు ॥

కాఁగిటిరతికిఁ జొచ్చి కమ్మటి నీకెమ్మోవి ఇచ్చి
కాఁగినగుబ్బలనేల ఘాతసేసేవే
వీఁగుచుఁ గూడితివి శ్రీవేంకటేశుని వి(ని?)ట్టె
మూఁగినపులకల యీమోపేలే నీకు ॥ చిగు ॥ 494

సాళంగనాట

[1]అరుదు రామునిచేఁత లదిగో పుష్పకమును
సొరిది మనబాలులే సోద్యము గదమ్మా ॥ పల్లవి ॥

హరునివిల్లు విరిచె అట్టె సీతఁ బెండ్లాడె
పరశురాముని బాహుబలము గొనె
సురలకు మునులకు సొరిది నభయమిచ్చె
వరుస నయోధ్య యేలవచ్చె నటవమ్మా ॥ అరు ॥

1. 495, 496 పాటలు అధ్యాత్మ కీర్తనలు.

వాలిఁ గొట్టి సుగ్రీవువరరాజ్య మిచ్చెనట
చాలుగాఁ గొండలనే జలధిగట్టి
తీలుగా రావణుఁ జంపి తెగి లంక సాధించి
వాలినసేనలఁ గూడి వచ్చెనటవమ్మా ॥ అరు ॥

కాంతయైనసీతఁ గూడి కలుషములెల్లఁ బాపి
పంతమ తో విభీషణుఁ బట్టముగట్టి
ఇంతటా శ్రీవేంకటాద్రి నిరవున వేఁటలాడి
వంతులకు రాజ్య మేలవచ్చెనటవమ్మా ॥ అరు ॥ 495

వేళావళి

అన్నియు నందె యున్నవి అదిగో మాట
యెన్నుకొనె దినములు ఇదిగో మాట ॥ పల్లవి ॥

సీత నీకుఁ జెప్పి పంపి శిరోమణి నీకిచ్చె—
నాతల నే మెఱఁగము అదేమాట
[1]చేతినీవుంగరమును శిరసున నెత్తుకొనె
యేతలఁపు లెట్లానో ఇదిగో మాట ॥ అన్ని ॥

తాదుపడ్డమేనితోడ తలఁపు నీకొప్పగించి
యేదవుళా నెఱఁగదు ఇదివో మాట
పాడిదప్ప దించుకంతా పదిల మాకెగుణము
ఆడ నేమీఁ జోటులేదు అదిగో మాట ॥ అన్ని ॥

తెలవ నీకు బాసిచ్చె దేవతలమాట విను
యెఱిఁగినదే ఇందరు ఇదిగో మాట
గుఱుతై శ్రీవేంకటాద్రిఁ గూడితి రిద్దరు మీరు
అఱిముఱి రామచంద్ర అదిగో మాట ॥ అన్ని ॥ 496

1. 'నీచేతి వుంగరము' అనుట సహజము

నాదరామక్రియ

కంటిమిగా నీగుట్టు కాలమందునే
అంటితేనే లోనైతి వయ్యో నాయకుఁడా ॥ పల్లవి ॥

కన్నులనే మాటలాడి కప్పురపుసిగ్గు చల్లి
కిన్నెరమీంట్ల నాకె గిలిగించెను
నిన్నుఁ జూడవలె నింక నెలువెల్లాఁ జెమరించి
అన్నిటా మెయిమఱచితి వయ్యో నాయకుఁడా ॥ కంటి ॥

వయ్యెద బయలుచేసి పగడవాతెర చూపి
తియ్యనివలపులనే తేలించెను
[1]నియ్యిచ్చ దెలి[2]సిదెపో నివ్వెరగు నీకు నిందె
అయ్యెడ నుండి పాయవు అయ్యో నాయకుఁడా ॥ కంటి ॥

కాఁగిటనే వలవేసి కందువ రతికిఁదీసి
తీఁగెసరసాల నాకె తెరవేసెను
వీఁగక శ్రీవేంకటేశ వేగిరమే ఆకెఁ గూడి
ఆఁగి నన్నుఁ గూడితివి అయ్యో నాయకుఁడా ॥ కంటి ॥ 497

రేకు 986 హిజ్జిజి

ఎదురుచూచీఁ జెలి యేమయ్యా
నిదుర కన్నులఁ దేరీ నీ కేలయ్యా ॥ పల్లవి ॥

చెక్కుటఁబెట్టినచెయ్యి చిత్తములోపలినుయ్యి
యెక్కడికిఁ గాదు చెలి యేమయ్యా
పక్కననవ్వేవు కొప్పు పైపైగోర దువ్వేవు
నెక్కొని వట్టిదోసాలు నీకేలయ్యా ॥ ఎదు ॥

---

1. నీ+ఇచ్చ. ఇవి యీ వాఙ్మయములో కొన్నిచోట్ల వింతలు.
2. తెలిసి+ఇదే. ఇవి చాలసహజము లీవాఙ్మయములో.

పాదపునేలలవ్రాఁత బలిసె నూరుపుమోఁత
యీదెస చెలియకేల యేమయ్యా
మోదమున నొరగేవు మొక్కలానఁ దిరిగేవు
నీదయ నేఁడు దాఁచఁగ నీకేలయ్యా ॥ ఏదు ॥

మూపుపై జారినకొప్పు ముంచినచెమటచొప్పు
యేపొద్దుఁ జెలికిఁ బాయ దేమయ్యా
దాపై శ్రీవేంకటేశ తరుణిఁ గూడితి విట్టె
నీపరవశాలు చూప నీకేలయ్యా ॥ ఏదు ॥ 498

వరాళి

ఎవ్వరి నడుగనేల యేడలేనియానలేల
దివ్వె చేతఁబట్టుకొని తెరువు దప్పకురా ॥ పల్లవి ॥

పంతమాడ నోపఁగాని భావము నీ దిట్టిదని
పొంతనే నేఁ దక్కనముఁ బోసి చూపేరా
యెంతదాఁచిననుఁ బోదు యేల నాతో బొంక నీవు
అంతా నీకే కానవచ్చీ నద్దము చూచుకోరా ॥ ఎవ్వ ॥

నిన్నుఁ గల్ల సేయఁ గాని నీకుఁ గలమోహమెల్లా
వన్నెగాఁ బూవులచేరువలె నెత్తేరా
కన్ను గిరిపితేఁ గాదు కాంతలెల్లా నెరిఁగిరి
మొన్నటినిన్నటివి నీమోముపై నున్నవిరా ॥ ఎవ్వ ॥

వాదడువఁ జాలఁగాని వక్కణించి నీ గుట్టెల్లా
సాదించి నీరుకంఠెఁ బలచననేసేరా
పోదిగా శ్రీవేంకటేశ పొంచి నన్నుఁ గూడితివి
వేదేల నావుంగరము వేల నీ కున్నదిరా ॥ ఎవ్వ ॥ 499

శంకరాభరణం

నీకుఁ దెలయదుగాక నీమంచిగుణాలే కావా
పైకొని మమ్మింతచేసి భ్రమయించేవి ॥ పల్లవి ॥

వంచి నీరెప్పలలోనివాలుకచూపులు గావా
మంచితనమున నామెయి మఱపించేవి
ఇంచుకంత నెలవుల యీనవ్వులే కావా
తుంచి తుంచి ఆయములు తూరిపారేవి ॥ నీకుఁ ॥

కొంత కొంత గొణఁగుల కొనమాటలే కావా
చింతతో నాచెక్కిటికిఁ జేయి దెచ్చేవి
పంతపుటలుకలతో పచ్చివొట్లే కావా
అంతలోనే న న్నుసురనిపించేవి ॥ నీకుఁ ॥

కూరిమి నీ వేకతానఁ గూడినరతులే కావా
తారుకాణలై సారెఁ దలఁపించేవి
యీరీతి శ్రీవేంకటేశ యిద్దరము నున్నారము
సారె నీపొందులేకావా చవులయినవి ॥ నీకుఁ ॥ 500

శంకరాభరణం

మొదల నేమి నెఱఁగదాయ మంచిన దెంతపరవశంబో
కదిసినప్పటిచేఁతలు; విభునిఁ గనుచు విభుని దూరెను ॥పల్లవి॥

ఇంతి మోము గడుగఁబోయి యెలమి దోసిట నీరు నించి
అంతట మోవికెంపులనీడ యందుఁ జూచి నవ్వెను
రంతు సేసి ముంజేతిచిలుక రతిపలుకు లప్పుడు నుడుగ
అంతలోనే పంజరమున నదిమి శిరసువంచెను ॥ మొద ॥

నెలఁత సొమ్ములు వెట్టఁగఁబోయి నిలువుటద్దములోన మదన-
కళలు చెదరుఁగురులు చూచి గక్కున సిగ్గున మునిఁగెను
చెలులమీఁదఁ జేయివేసి చేతనున్నవిభునివేలి-
అలరుముద్దుటుంగరంబు అపుడు చూచి భ్రమసెను ॥ మొద॥

పానుపుమీఁదఁ బవ్వళించ పడఁతి యేఁగ యిందుమీఁద
తానకమైనవిభునిఁ జూచి దగ్గరి కాఁగిలించెను
అనిన శ్రీవేంకటేశుఁ డంతటిజాణ గనక కలసి
మోనముతోడఁ జొక్కిచొక్కి మున్నిటివెల్ల నడిగెను
॥ మొద॥ 501

పాడి

ఇంచుకంత చాలదా యీడవారికి
పెంచిపెంచి నీవె రచ్చఁబెట్టుకోవయ్యా ॥ పల్లవి॥

చిటుకంటేఁ జాలదా సిగ్గుగలదానికి
తటుకవ నీవద్దఁ దలవంచను
కటకట నవ్వఁబోయి కన్నవారిచేతనెల్ల
దిటముగా నీవలెఁ దిట్టించుకోవలెనా ॥ ఇంచు॥

గొణఁగితేఁ జాలదా గుటుతోడిదానికి
వొణఁకె(కు?)తోఁ గన్నుల నీ రొలికించను
అణఁగక కన్నవారి ఆయాలకుఁ జేచాఁచి
సణఁగుల నీవలె ఁ(?)ంకేఁబడపలెనా ॥ ఇంచు॥

దగరితేఁ జాలదా తమకించేదానికి
వొగ్గినరతులలో నోలలాడను
నిగ్గుల శ్రీవేంకటేశ నీవు నన్నుఁ గూడితివి
బగ్గన నీవలె వేరేపంత మియ్యవలెనా ॥ ఇంచు॥ 502

సామంతం

ఎవ్వరుంటా వెఱఁగవు యేతా నీవు
యివ్వల దగ్గరివినా కిటి వెద్దలా ॥ పల్లవి ॥

మానరా నీవు నాతోడిమందెమేళాలు
నానఁబెట్టి యేడనైనా నవ్వవచ్చేవు
నేనూ నీవొరుగైతే నేరమాయనా
పూని మావా రిదిగంటే పోరులు రావా ॥ ఎవ్వ ॥

గుట్టుతోడ నుండరా కొంతైనా నీవు
చిట్టకానకు నామీఁదఁ జేయివేసేవు
ఇట్టె నీమోము చూచితే నియ్యకొంటినా
గట్టిగా మగనాలనుఁ గానా నేను ॥ ఎవ్వ ॥

ఆయరా నేఁ డింతలోనే ఆప్పనన్నలు
ఆయములు సోఁక నన్ను నానవెట్టేవు
యీయెడ శ్రీవేంకటేశ యెనసితివి నన్ను
చాయల సన్నల నిద్దె షతమాయఁగా ॥ ఎవ్వ ॥ 503

రేకు 987 పాడి

ఈవల కాంతలగుణా లేకమే కావా
పూవులవాటు కోపవు పూఁపవాటు కోపేవా ॥ పల్లవి ॥

కప్పురపువీడెముతో కలికి మాటలాడఁగ
దప్పిదేరే షేఁటికోయి దగ్గరివుండి
చెప్పరానికారాలే చిందీ మాకన్నులమ
యిప్పుదే నన్నుఁ జెనకే విందు కోపేవా ॥ ఈవ ॥

చిగురుచేతుల నిన్నుఁ జెలియ విలువఁగానే
వొగరుఁజెమటలతో నుస్సురనేవు
మిగులవాఁడిమొనలు మెరిచీ మాచన్నులను
యెగువ నన్నుఁ బిలిచే వింద కోపేవా ॥ ఊవ ॥

అద్దపుమెఱుఁగుఁజెక్కులాకె నిన్ను వలపించి
ముద్దుచూపితే భ్రమసి మోమువంచేవు
పొద్దుపొడపుగోళ్లపొలఁతి నన్నుఁ గూడితి-
విద్దరికి శ్రీవేంకటేశ వోపేవా ॥ ఊవ ॥ 504

తోండి

కానీవే గొల్లెతా కమ్మటి నవ్వకువే
నాననీవే రేపటికి నయమవును దాఁచవే ॥ పల్లవి ॥
తీపుచేసి వలపులు తీర నాపైఁ జల్లకువే
పోపో నీగొల్లచల్ల పుల్లనేకాదా
మాపటంత వచ్చేఁగాని మగుడి చూడకువే
చేపట్టి చూడఁజూడఁగ చీఁకటింద్లే వెలుఁగు ॥ కానీ ॥
మాటలనే నామీఁద మందులు నూరకువే
మూటగట్టితే గొల్లముంజులేకావా
చీటికిమాటికి నాపై చేతులు చాఁచకువే
వాఁటమైతే సీరు[1]వారు వచ్చే నే నాదకు ॥ కానీ ॥
చేయివట్టి తియ్యకువే చేరి నన్ను లోనికి
పాయపుగొల్లెతలకు బలువేకాదా
వేయిటికిఁ గూడితి శ్రీవేంకటేశుఁడను నేను
యీయెడ జాతొకటాయ నింటికి వచ్చేనే ॥ కానీ ॥ 505

1. సీరు + పారు

మాళవి

ఎట్టు నమ్మవచ్చునే ఇంతి నీమనసు నేఁడు
వొట్టి యొకవేళబుద్ధి యొకవేళ వచ్చునా ॥పల్లవి॥

వెన్నెలబయట నుండి వేఁడిఁబడ యిందాఁకా
సన్నల నీపతిఁ గూడి చల్లనైతివి
వున్నతపుఁజందురుఁ దొక్కఁడే వెన్నెలొక్కటే
కన్నెభావాలు రెండుగతులాయ నివిగో ॥ఎట్టు॥

కోయిలకూఁతలకే గుండె బెదరి యిందాఁకా
యీయెడ నీపతిఁ గూడి యిచ్చగించేవు
ఆయెడాఁ బలు కొక్కటే అప్పటి నీవు నీవే
రాయడి నీగుణములే రెండుదెఱఁగులాయ ॥ఎట్టు॥

వేఁడుక చల్లగాలికి విసిగితి విందాఁకా
కూడి శ్రీవేంకటేశుతో కోరే వదియే
ఆడనే నీయాలవట్ట మదియును నొకటే
యీడా నాడాఁ దలపోఁత లివియే వేరు ॥ఎట్టు॥ 506

లలిత

ఊరకే గడించుకొన్నీ నోయమ్మా । తన-
నోరే ఘనముచేసీనో చూడరమ్మా ॥పల్లవి॥

తనివార నొకమాఁట తప్పక చూచితి నింతే
వెనక తనచేఁతకు వెంగెమా యిది
నన్నుఁజైనదానఁగాన నవ్వితే నింతే కాక
చెనకేతనతో గేలిచేసితినా ॥ఊర॥

పుబ్బనపోక నేనే వుస్సురంటి శోకమాటు
గొబ్బునను దనమీఁది కోపమా యిది
విబ్బరానఁ దనమాఁటే విజమంటేఁగాక నేను
దబ్బరలుచేసినట్టితలఁపా యిది ॥ ఊర ॥

కడుఁదమకానఁ దన్నుఁ గాఁగిట నించితిఁగాక
సుడిగొన్నతనకాఁక చూచటా యిది
యెడయక శ్రీవేంకటేశుఁడు గాఁగాఁ, దన్ను
బడివాయఁగాక యిది పైయద్దికములా ॥ ఊర ॥ 507

భైరవి

తరవాతిపనులెల్లఁ దా నెఱఁగఁడా
బిరుదే నెరపుఁగాక పిలిపించనేఁటికే ॥ పల్లవి ॥

గోరుకొన సోఁకకతొలుతే కోపగించేవాఁడు తాను
యీరీతి సంగరము నా కేఁటి కంపెనే
వీరివారిమాటలకు వెఱ పింతగలవాఁడు
దారకుఁడై వుండుఁగాక దగ్గరి రానేఁటికే ॥ తర ॥

వీసము నేయనందుకే విడనాడేవాఁడు దాను
ఆసమాటలేల చెప్పియంపెనే నాఁడు
వాసిమెరమెచ్చులకు బయలీఁదించేటివాఁడు
వేసాన నే నున్నచోటు వెదకఁగనేఁటికే ॥ తర ॥

అండకు రాకమునుపే యంతా మఱచేవాఁడు
నిండినమోహము నాపై నించనేఁటికే
మెండగు శ్రీవేంకటాద్రిమేటి ఇట్టె నన్నుఁ గూడె
వుండినట్టే వుండి నన్ను వూరడించనేఁటికే ॥ తర ॥ 508

సాధి

గుట్టున నుండుటచాలు కూడివదాఁకా
అట్టె ఆమీఁదివని లప్పుదే చెప్పేవు ॥ పల్లవి ॥

చూడకురా అద్దము సొంపగు నీ నుదుటను
యేదో లత్తుక చూచి యెంత సిగ్గవునో
ఆడకురా మాఁటలు ఆయవునీమోవిమీఁది-
నీడ కెంపులు లాఁగితే నీ కెంత నొచ్చునో ॥ గుట్టు ॥

వెలి వెళ్ళకురా నీవేఁడిచెమట గారితే
చెలుల యెదుట నెంత చింత వుట్టునో
కులికి నవ్వకురా కొప్పునేస రాలితే
యెలమి నీబాసలు ని న్నేమనునో ॥ గుట్టు ॥

కాఁగిటఁ బెనఁగకురా కమ్మఁగస్తూరిబేంట్లు
చేఁగలై రాలితే నీచిత్త మెట్టవునో
తూఁగుబడి నన్ను నీవు తోడుతనే కూడితివి
పాఁగినశ్రీవేంకటేశ పచ్చి యెంత దోఁచునో ॥ గుట్టు ॥ 509

రేకు 988 ఆహిరి

చిక్కితి మీపాలనూ చేయరె యీవేళనూ
ఇక్కడనే వేగిరించే రేమందు నేనూ ॥ పల్లవి ॥

చెక్కిటిమీఁదికి చెయ్యి చిత్తములోనిది నుయ్యి
యెక్కడిబుద్దులు నాకు నేమిచెప్పేరే
ముక్కుమీఁదటిది వేలు మోహములు వేవేలు
ఇక్కువ లెఱఁగలేరు యేమందు నేను ॥ చిక్కి ॥

విలువెల్లా నివ్వెరగు నిద్దుర తెప్పమరఁగు
కలిగినమీఁదఁ జెత్తు కనుఁగొనరే
వెలవులనే నగవు చెప్పఁబోతేనే బిగువు
యెలమి మీరు మొక్కఁగ నే నేమందునే ॥ చిక్కి ॥

చెదరిన నీ(యీ?)కుర్రులు నెసక్కొప్పున విరులు
తుదమొద లెఱ్ఱఁగరు తొలఁగరే
యెదుట శ్రీవేంకటేశుఁ డిదె వచ్చి నన్నుఁ గూడె-
నిదెవో మీతో నింక నేమందు నేను ॥ చిక్కి ॥ 510

శ్రీరాగం

ఇచ్చకమే మదిఁ దోఁచీ నేమందునే
వచ్చినది పదివేలు వాని నేమందునే ॥ పల్లవి ॥

కన్నులఁ జూచినప్పుడే కాఁకలెల్లాఁ బెడఁబాసె
యెన్నికల- కేడలేదు యేమందునే
మున్నిటినుద్దు లెంచితే మోహములు చవిదప్పి
విన్నదే విందవుత మేలు విభుని నేమందునే ॥ ఇచ్చ ॥

నెలవి నవ్వినప్పుడే చిక్కులెల్లాఁ బెడఁబాసె
యెలయించఁ దరిగాదు యేమందునే
పలికితే సంతోషభావములు చవిదప్పి
పిలుపే కోటానఁగోటి ప్రియుని నేమందునే ॥ ఇచ్చ ॥

కాఁగిట నించినప్పుడే కడమలు వాసె నిట్టె
యేఁగకున్నఁ జవిదప్పి నేమందునే
పాఁగినశ్రీవేంకటాద్రిపతి యిన్నిటా నాతో
రాఁగినమోవితేనెలరసికు నేమందునే ॥ ఇచ్చ ॥ 511

నాగవరాళి

నీవు మంచివాఁడవే నీచేఁతలే నన్ను
చేవముంటి(ముట్టి?) పోటులై చిమ్మరేఁచీఁగాని ॥ పల్లవి ॥

కన్నులు నీవి మంచివి కడలఁ గెంపులు నిండి
యెన్నఁగఁ గోపమురేఁచె నిదే కానిది
అన్నిటా నీమాట లెస్స అందులోనే దగదొట్ట
విన్నని నీయలపులే వెతరేఁచీఁ గాని ॥ నీవు ॥

ముంగిటినవ్వు మంచిది మోవిని నొక్కులు నాకు
చెంగటఁ జిగురుచేఁదులే చేసీఁగాని
అంగడిఁ జక్కనివాఁడ వౌదువు నీమేనిమీఁది—
వుంగిటివింతవాసన లుడికించీఁగాని ॥ నీవు ॥

అతిరతి నీయధరామృతము తియ్యనే
సతులెల్లాఁ జవిగొంటేఁ జప్పన గాని
ఇతవుగా శ్రీవేంకటేశ నన్నుఁ గూడితివి
కతలుగావా నిన్నుఁ గైకొంటేఁ గాని ॥ నీవు ॥ 512

ఆందోళి

ఇంతులాల నావంక నిదే తప్పు
కొంతైనాఁ బిలువనంటాఁ గొసరీ మనసు ॥ పల్లవి ॥

మాటకు మాటాడను మరి కల్లలెంచను
నాఁటుకొన్న చూపులతో నవ్వితి నేను
గీఁటెఁ గొనగోరఁ దానే కిందుపడ నొక్కెఁ దానే
కూటమికి రానంటాఁ గోపగించీఁ దాను ॥ ఇంతు ॥

పతికిఁ బతి సేయను పను లేమి నడుగను
అతికాఁకఁ దనమేనే అంటితి నేను
కతలు చెప్పీఁ దానే ఘాతలు సేసీఁ దానే
తతితో దగ్గరనంటాఁ దమకించీఁ దాను ॥ ఇంతు ॥

కాదుగూడ దనను కలికరి సేయను
యీదెసఁ దనకుఁ బంతమిచ్చితి నేను
నేదదేర నన్నుఁ గూడె శ్రీవేంకటేశుఁడు దానె
పోదితో మెచ్చితినంటాఁ బొదిగీఁ దాను ॥ ఇంతు ॥ 513

లలిత

[1]నవ్వితినే గొల్లెతా నాయ మపుర గొల్లఁడా
యెవ్వ రేమనిరే నిన్ను నియ్యకొంటిఁ బదరా ॥ పల్లవి ॥

కానీవే గొల్లెతా కడ్డలేరా గొల్లఁడా
ఔనా మఱవకువే అట్టే కానీరా
నే నేమంటిని నిన్ను నీకే తెలుసురా
మానితినే ఆమాట మంచిదాయఁ బదరా ॥ నవ్వి ॥

అదియేమే గొల్లెతా అందుకేరా గొల్లఁడా
కదిసెఁ గడుపనులు కల్లగాదురా
ఇది నిక్కమటవే ఇంతకంటె నటరా
పదరకువే నీవు పలుమారు నేలరా ॥ నవ్వి ॥

మెచ్చితినే గొల్లెతా మేలు లేరా గొల్లఁడా
కుచ్చితిఁ గాఁగిట నిన్నేఁ గూడుకొంటిరా
యిచ్చకుఁడ శ్రీవేంకటేశుఁడను నేనే
యెచ్చరించవలెనా, యెఱుఁగుదుఁ బదరా ॥ నవ్వి ॥ 514

1. ఇది కృష్ణ—గోపికాసరససంవాదము.

తోండి

మరిగిననీకేకాక మాకేలరా
తెరమఱఁ గింతే నీవు తీసివేయనేలరా ॥పల్లవి॥

ఆడకురా నాముందర ఆకెగుణములు సారె
గోడ గడుగ నసలే కుప్పవడీని
వోడక నీ కితవైతే వుట్టి గట్టు కుందు గాని
సూదుబంటుతో బలాలు చూపి చెప్పనేలరా ॥మరి॥

యెంచకురా ఆకెపొందు యెక్కుడుగా నాయెదుట
యెంచఁబోతే మంచముకిందింతా నుయ్యే
కంచముపొత్తు గలితే కలవెల్లా నితవుగా-
నించుకాఁ జలిలేకున్న నెండగాయ నేలరా ॥మరి॥

కప్పకురా ఆకెచీర గట్టుకొంటి వదె నీవు
వుప్పొలికి యినుమడౌ నొద్దికైతేను
యిప్పుడె శ్రీవేంకటేశ యిటు నన్నుఁ గూడితివి
దప్పికి నీరేకాక తగ నీ నెయ్యేలరా ॥మరి॥ 515

రేకు 989 లలిత

ఎంతటఁగాని మెచ్చవు ఇంకా నిది
పంతానకు నీవే పైకొనవద్దా యిది ॥పల్లవి॥

పక్క(క్క?)న నలిగినట్టిపడఁతి ఇవ్వలిమోమై
చక్కఁగా నిన్నుఁ జూచెఁ జాలదా యిది
గుక్కక కానిమాటలు గొణఁగిననోటనే
గక్కన నిన్నుఁ బిలిచెఁ గాదా యిది ॥ఎంత॥

...కఁ గోపగించి వంచినట్టిరెప్పలనే
... ...పున నిన్నుఁ జూచె మేలుగా యిది
... ...తే యిందాఁకా సాదించినట్టిని—
... ...తో నవ్వె చెల్లదా యిది ॥ ఎంత ॥

వేడుక ... ...తే విదిలించుకొన్న చేత
వీడెమిచ్చి వూరకుండె వెలితా యిది
వీడుపడ్డచోనే శ్రీవేంకటేశ కూడెఁ జెలి
యీడఁ దనివిదీరదా ఇంకా నిది ॥ ఎంత ॥ 516

హిందోళం

నీడా యండా నొక్కటే నినుబోఁటికి
ఆడకురా మారుమాట లాయనాయఁ బదరా ॥ పల్లవి ॥

తెల్లనివెల్లాఁ బాలే తెలిసితి వవులేరా
గొల్లదొమటాయ [1]నాఁడుఁగులమెల్లాను
చల్లలమ్మఁ బోనీరా సారె నన్నుఁ బట్టకురా
చల్లువలపులు పైపైఁ జప్పనాయఁ బదరా ॥ నీడా ॥

కన్నదే కంటి గురుమ కంటివి నీవవులేరా
అన్నిటా నీ కాఁడుఁబోడి అగ్గువా యను
నన్ను నింటి కేఁగనీరా నవ్వులెల్లఁ జాలుఁజాలు
వెన్న నున్నగా నూరితే వేసటాయఁ బదరా ॥ నీడా ॥

పట్టినదే పంతమాయఁ బైకొంటి వవులేరా
కట్టినకంకణమాయఁ గొంతలెల్లాను
ఇట్టె శ్రీవేంకటేశ ఇరవై కూడితి నన్ను
దట్టమైనతమకమే తగులాయఁ బదరా ॥ నీడా ॥ 517

1. ఆఁడుఁగులము ఆఁడువారిజాతి?

శంకరాభరణం

ఎరవులకోపఁ బెఁ(పంబెఁ?)కనెల
తెరమఱఁగున నీకెఁ దిరుగఁగవలదే ॥ పల్లవి ॥

చెలియ నీనగవు నెలవుల నుండఁగ
యెలమి మారుమొగ మికఁ దగదే
కలిగినయాసలు కన్నుల నుండఁగ
చలముల బొమ్మల జంకెన దగదే ॥ ఎర ॥

నమపులమాఁటలు నాలుక నుండఁగ
పెనఁగేటిబిగువులు పెంచకువే
చెనకేటితమకము చేతుల నుండఁగ
యెనలేనిజగడ మికఁ బేర్చకువే ॥ ఎర ॥

కరఁగినభావము కాఁగిట నుండఁగ
పరగేటిమోనము పనిలేద
యిరవుగ శ్రీవేంకటేశుఁడఁ గూడితి
సరి వెనకటి వెంచఁగఁ బనిలదే ॥ ఎర ॥ 518

శ్రీరాగం

నిన్నుఁ బాసి రమణికి నిమిష మెందుమ [1]నేఁడే
మన్నించితి రమణుఁడ మాచెలిని నేఁడే ॥ పల్లవి ॥

చిత్తమెల్లా నీరాయ చెమట లేరులు వారె
యెత్తినవానకాల మింతా నేఁడే
మొత్తమిఁ జెలితురుము మొయిలు విరిసె నిదె
హత్తి వెలుతురుఁగాల మది నేఁడే ॥ నిన్నుఁ ॥

1. ఎందునున్ + ఏఁడే.

చలిసిగ్గులెల్ల ముంచె పులకలమంచు ముంచె
చలిమంచికాలాలు సతికి నేఁడే
తలఁపెల్లాఁ జిగిరించె తమకపుటెండ గాఁచె
వెలయువసంతము వేసవియు నేఁడే ॥ నిన్నుఁ ॥

పగడపుమోవివంటిపచ్చిమెచ్చికొండ నిండె
మొగి యామనికాలము మొదల నేఁడే
నిగిడి శ్రీవేంకటేశ నీవే యింతిఁ గూడితివి
బిగివాయ నిద్దరికిఁ బండుగలు నేఁడే ॥ నిన్నుఁ ॥ 519

లలిత

జయ [1]లక్ష్మి వరలక్ష్మి సంగ్రామవీరలక్ష్మి
ప్రియురాలవై హరికిఁ బెరసితివమ్మా ॥ పల్లవి ॥

పాలజలనిధిలోని పసనైనమీఁగడ
మేలిమితామరలోని మించువాసన
నీలవర్ణునురముపై నిండిననిధానమవై
యేలేవు లోకములు మమ్మేలవమ్మా ॥ జయ ॥

చందురుతోడఁబుట్టినసంపదలమెఱుఁగవో
కందువ బ్రహ్మలఁ గాచేకల్పవల్లి
అందినగోవిందునికి అండనే తోడునీడవై
వుందానవు మాఇంటనే వుండవమ్మా ॥ జయ ॥

పదియారువన్నెలతో బంగారుపతిమ
చెదరనివేదములచిగురుఁబోడి
యెదుట శ్రీవేంకటేశునిల్లాలవై నీవు
నిదుల నిలిచేతల్లి నీవారమమ్మా ॥ జయ ॥ 520

---

1 ఇది ఆధ్యాత్మకీర్తనలలో నుండ దగినది.

ముఖారి

చెలువుఁడ యెంతైనాఁ జెల్లదా నీకు
నెలవు వెట్టితి మాకు చెల్లదా నీకు ॥ పల్లవి ॥

వొరసి నేమిద్దరము నూరకే వాదు లదువఁగ
శిరసువంచుకుండఁగఁ జెల్లదా నీకు
పరగ మాలో నేమే పగలు చాటుకోఁగా
సిరులతో నవ్వేవు చెల్లదా నీకు ॥ చెలు ॥

ముప్పిరి నీకుఁగా మొకాలు చూడకుండఁగ
చెప్పవచ్చేవు సాకిరి చెల్లదా నీకు
రెప్పలతుదల మాకు రేసులు వుంటుండఁగాను
చిప్పిలి మోముకళలు చెల్లదా నీకు ॥ చెలు ॥

యిక్కడనే దగ్గరితి మిందరినడుమా వచ్చి
చెక్కుల నొక్కేవు యింతచెల్లదా నీకు
మక్కువ శ్రీవేంకటేశ మమ్ముఁగూడితి విద్దరి
చిక్కితిమి నీపాలఁ జెల్లదా నీకు ॥ చెలు ॥ 521

రేకు 890 హిజ్జిజి

ఒకటిపై నొకచేల వొద్దే యింత
చికురము వీడెఁ జాలు సిగ్గులు నీకేలే ॥ పల్లవి ॥

తియ్యనిపెదవినోటఁ దెగి వెంగెమాడఁబోతే
వొయ్యనే కారములయ్యీ వొద్దే యింత
పయ్యదలోనిజక్కవపకు లడిచేయట్టి-
కయ్యము చాలదా నాతో కయ్యము నీకేలే ॥ ఒక ॥

తెల్లనికన్నుల నీవు దిష్టించి చూడఁబోతే
వుల్లనపుచేఁగదేరీ వొద్దే యింత
చెల్లఁబో నడపుకరి సింహమునడుము నీమై
పెల్లునఁ బెనఁగి నాతోఁ బెనఁగ నీకేలే ॥ ఒక ॥

మెత్తనితామెరచేత మీఁటి నన్ను దొబ్బఁబోతె
వొత్తి మరునమ్ములయ్యీ వొద్దే యింత
యెత్తి నిన్ను శ్రీవేంకటేశుఁడ నేఁ గలసితి
వొత్తులరతులు చెల్లె పూఁపనవ్వు లేలే ॥ ఒక ॥ 522

శంకరాభరణం

ఎట్టు గడించుకొంటివే ఇవి చక్కఁదనమంటా
చుట్టములు గావే అవే సూడుబంట్లు ॥ పల్లవి ॥

తామెరలవంటివేమో తరుణి నీకన్నులు ఆ-
త్తామెరలే మరునికి తగ బాణాలు
సోమునివంటిదే నీసోఁపై(సొంపై?)నమొగము ఆ-
సోముఁ డాతనిఁ గలసి జోడౌతెఱఁగవా ॥ ఎట్టు ॥

జక్కవలఁ బోలినవి సతి నీకుచములు ఆ-
జక్కవలే మరునికిఁ జవవరులు
మిక్కిలిశేంట్లఁ బోలె మేలిమి నీకురులు
పక్కన నాతని కవి బంట్లౌతెఱఁగవా ॥ ఎట్టు ॥

చిగురుఁ బోలినదె చెలియ నీమేను ఆ-
చిగురేపో మరునికిఁ జేకత్తులు
నగుతా శ్రీవేంకటాద్రినాయకునిఁ గూడితివే
తగ నీతఁడే యాతనితంత్రౌ తెఱఁగవా ॥ ఎట్టు ॥ 523

రామక్రియ

నీకే తెలుసుఁగాక నీవొళ్ళిపనులు
కైకొని యెఱుఁగుదుమా కడమ నున్నవారము ॥ పల్లవి ॥

ఔరా నీమాట నిజమందునో కల్లందునో
దూరి దూరి యేమన్నా దోసమయ్యీని
యేరా నీమోవి యిది యెంగిలో పావనమో
యేరుపరచ వెఱతు మెఱుఁగ మీఁతే(మింతే?)సి ॥ నీకే ॥

యేచిననీకన్ను లవి యెఱ్ఱనో తెల్లనో
సూచించితే నిజము విస్తారమయ్యీని
తాచి నీగుణము మంచితనమో కపటమో
చేచేత నడుగరా చెప్పేరు వీధిని ॥ నీకే ॥

నీవుగా సించినచీర నీదో వారులదో
భావించి యేమన్నాఁ బచ్చిదోఁచీని
శ్రీవేంకటేశ నేఁడు చేరి నన్నుఁ గూడితివి
నీవే నే ననుకొంటి నిందుకుఁడు(కుండు?) మీఁకను॥నీకే॥624

శుద్ధవసంతం

ఇందరిలో విగినేవు యిప్పుడేలా
విందలమాట లన్నియు నీపై నున్నవిరా ॥ పల్లవి ॥

పంతగాఁడ వవుదువు పలుకరా
యింతచాలదా కోప మీఁక నేలరా
దొంతినున్నది వలపు తొలఁగకురా
అంతచలము రతులయందునే చూపరా ॥ ఇంద ॥

చెల్లె నీకు రాజసము శిరసెత్తరా
తొల్లి నీకు మొక్కితి దూరులేలరా
వెల్లవిరాయఁ బనులు వెంటనే రారా। నీ—
పల్లద మేమిగల్లాను పానుపుపైఁ జూపరా ॥ఇంద॥

కడుజాణ వౌదువు కాఁగిలించరా
వడఁబడ నిఁకనేల వద్దువద్దురా
కడఁగి శ్రీవేంకటేశ కలసితిరా। నీ—
అడియాల మింతయు నాయంగముపై వించరా ॥ఇంద॥ 525

దేసాళం

ఎరవులు సతమౌనా యెందాఁకనే। కానీ
తరవాత నయ్యీఁగాక తరవెందాఁకనే ॥పల్లవి॥

తతిఁ దనయంతటనే తనకు లేనిమోహ—
మితరులు యెచ్చరించే దెందాఁకనే
పతిఁ బిలువకతొల్లే పైకొని వచ్చేరాక
సతుల నంపఁగ వచ్చె సట లెందాఁకనే ॥ఎర॥

మక్కువతోఁ దనంతనే మాటాడించనిమాట
యెక్కించి మీ రాడించే దెందాఁకనే
ఇక్కువ గరఁగి తానే యెదురుకొని కాఁగిలి
చిక్కి నేఁ గొసరఁగాను చేరే దెందాకనే ॥ఎర॥

సంతతము నిదేపనై జంటవాయకుండేపొందు
ఇంత దలఁపించి కూడే దెందాఁకనే
చింతదీర మన్నించె శ్రీవేంకటేశుఁడు నన్ను
దొంతులాయఁ బులకలు దూరులెందాఁకానే ॥ఎర॥ 526

నాదరామక్రియ

ఏమైనా నయ్యీఁగాక యెందాఁకనే
ఆమనిపచ్చలమీఁదిఆస లెందాఁకనే ॥ పల్లవి ॥

తానే వచ్చీఁగాక తగిలి పిలువనేల
యేనుగఁ గఁబా(గంబా?)నఁ దీసే దెందాఁకనే
కానీలేవే వానిచేఁత కాదుగూడదననోప
మాననిగుణములకు మందు లెందాఁకనే ॥ ఏమై ॥

తీటీ నలుకలు దానే దీమస మెడలనేల
యేటులు వంకలు దిద్దే దెందాఁకనే
ఆటది నేయఁగనేల అంది పొంది పాయనోప
నూటేటివెన్నలకు నును పెందాఁకనే ॥ ఏమై ॥

అందనే శ్రీవేంకటేశుఁ డాదరించి నన్నుఁ గూడె
యెండమావులదప్పు లెందాఁకనే
నిండుదొర పీనిమీఁద నేరమెంచ నే నోప
వంద వందనట్లయినవాసు లెందాఁకానే ॥ ఏమై ॥ 527

రేకు 991 శంకరాభరణం

ఇందాఁకా నెందు వోతివి యీపాటివాఁడవు
సందడిఁ బెండ్లి నేఁడు చక్కఁబెట్టరాదుగా ॥ పల్లవి ॥

నాటఁగ దొరవు నాతో నవ్వితివంటా నవ్వు
బూటకాన నే గాదెఁ బోయరాదుగా
గీఁటుచు వలపు చల్లి గిరిపేవు కన్ను లిట్టె
మూటగట్టి అవి నే మూలఁబెట్టరాదుగా ॥ ఇందాఁ ॥

సాగిన సభలలోన సరసమాడితివంటా
చేగలనది వాఁటము సేయరాదుగా
తీగెల మాటలాడి తేనెలు పూసితివంటా
వేగిరించి తమకము వెళ్లఁబోయరాదుగా ॥ ఇందాఁ ॥

కరఁగి నీ విట్టె నన్నుఁ గాఁగిలించితివంటా
మరునమ్ము వాఁడిచెడ మందు లేదుగా
ఇరవై శ్రీవేంకటేశ యేలితివి నన్ను నిట్టె
వొరసి నిన్నిట్లాడకుండరాదుగా ॥ ఇందాఁ ॥ 528

ముఖారి

నిజమాడరా నాతో నీకు నీవే
[1] బజనచెడ్డవలపు పనిలేదురా ॥ పల్లవి ॥

అరయ నామీఁదితలఁ పంత నీ కున్నదా
వరుస వంతుకు నేనే వచ్చేఁగాక
సరసమాడేయందు చవిగద్దా నామీఁద
పొరసిన నాచేతివొత్తులుగాక ॥ నిజ ॥

వసమా నాకు నీవు వద్ద నుండి వూరకై నా
అసముదించనిమాట లాడేఁగాక
సుసరమా నీపొందు సుదతు లిందరిలోన
పసుగాటు నీవలపు కై కొనేఁగాక ॥ నిజ ॥

ఆరీతి నాపై తమక మంత నీకుఁ గలదా
గోరపెట్టి నిన్ను నేనే కూడేఁగాక
సేరిచి యానపెట్టేవు నీవు నాపై మోహమంటా
యేరా శ్రీవేంకటేశ యియ్యకొంటిలేరా ॥ నిజ ॥ 529

1. బజన = ప్రీతి ?

సాళంగం

అయనాయ నూరకుండు మంతే చాలు
చాయలు సన్నలు నైతే(జప్పనయ్యా నీ(కను ॥ పల్లవి ॥

కన్నులు దెరచి చెలి గక్కున రెప్పలు వంచె
వెన్నెలో అది నీకు వేసగో కాని
మున్నిటిమీమోహములముచ్చటలకొల(దింతే
పన్ని నేము చెప్ప(బోతే పచ్చిదో(చు నీ(కను ॥ అయ ॥

పెదవులు గదలించి పేరుకొన కూరకుండె-
నది నీకు(జిగురో చేగాయనో కాని
యెదుట మీలోలోనే యెనసినకొల(దింతే
పొదిగి యేమన్నాను పొరయెత్తీ నీ(కను ॥ అయ ॥

చేరి నీయెదుట నుండి చిఱునవ్వు నవ్వె నింతె
పేరడి నీకవి పాలో పెరుగోకాని
కూరిమి శ్రీవేంకటేశ కూడితి రిద్దరు నిట్టె
మేరతో నెవ్వ గేమన్నా మితిమీరీ నీ(కను ॥ అయ ॥ 530

సామంతం

చెలిపలుసో(కులే నీసింగారము
అలరె నీకిన్నియును అవధారు నే(డు ॥ పల్లవి ॥

అంగన నిన్ను(గూడ(గ నటు నీపై వడినేటి-
అంగపు(జెమట నీకు నభిషేకము
వుంగిటి(గొప్పువిరులు వుపరిసురతవేళ
సంగతి రాలేటిచల్లు వేదపూజ ॥ చెలి ॥

నించినకాఁగిటిలోనినెలఁతపిట్టూర్పుగాలి
అంచులుమోవ విసరేయాలవట్టాలు
అంచెల మర్మమునొఁక నాడుకొనేమాటలే
కాంచనపుగిన్నెలతో కప్పురబాగాలు ॥ చెలి ॥

పవిత విడెముతోడ వంచినమోవితేనె
నమపైవనీకు మహానైవేద్యము
యెనసి శ్రీవేంకటేశ యిన్నియుఁ గలిగె నీకు
మొనగోరిమాచేతిమొక్కు లిందవయ్యా ॥ చెలి ॥ 531

రామక్రియ

ఏరా నీవప్పుడే నన్ను నెంతగాఁ జూచితివి
మేరమీరి నీచేతనే మెప్పించుకోనోపనా ॥ పల్లవి ॥

ఇట్టె నామోహము నీవే యెఱిఁగేవనుంటిఁ గాక
నెట్టన నిన్ను రప్పించనేరనా నేను
చిట్టకానకు నన్నింత సేయవని వుంటిఁగాక
గట్టిగా నాచేయి మీఁదుగా నడవ(ప?)నేరనా ॥ ఏరా ॥

తెమలించి నీవే మాట తీసేవని వుంటిఁగాక
తమిరేఁచి నిన్ను నాఁగ తడవా నాకు
సముఁడవై నవ్వే వింతే సటలని వుంటిఁగాక
రమణులతో నవ్వితే రచ్చవేయలేనా ॥ ఏరా ॥

ఆసాసల నీమాటకు నడ్డమాడనైతిఁ గాక
వాసి దెచ్చుకొని నిన్ను వంచుకోలేనా
బాసిచ్చి శ్రీవేంకటేశ పైకొని కూడితిగాక
వేసరినదాఁకా నిన్ను వెంటఁ దిప్పకుందునా ॥ ఎరా ॥ 532

శుద్ధవసంతం

[1]ఇన్నేసివావులతో నిందరిపాలఁ గలిగె
పిన్నపెద్దై మేలునేసీ పెంచరే యీబాలుని ॥ పల్లవి ॥

నరకాసురునితండ్రి నడురేయి జనియించె
అరుదుగఁ గంసుని కల్లుఁడాయను
నిరతి శిశుపాలునినెయ్యపుమఱఁది వుట్టె
పెరుగఁగా మేలునేసీ పెంచరే యీబాలుని ॥ ఇన్నే ॥

వార్ధిక పాండవులకు నుదయించె మేనబావ
బుద్దితో వసుదేవునిపుత్రుఁ డాయను
వుద్దండపుగొల్లెతల కొగి మగఁడు గలిగె
పెద్దవాఁడై మేలునేసీ పెంచరే యీబాలుని ॥ ఇన్నే ॥

నేరనిదుష్టులకెల్లా నిండుచిచ్చరపిడుగు
నేరిచినశిష్టులకు విధానము
యీరీతి శ్రీవేంకటేశుఁ డితఁడె బాలకృష్ణుఁడు
పేరడిగా మేలునేసీ పెంచరే యీబాలుని ॥ ఇన్నే ॥ 533

రేకు 992 లలిత

గుటిగా శ్రీకృష్ణుఁడు మనకు దొర దూరువాఁడు
వెఱవక చేతికొద్ది వెఱఁజరో మీరు ॥ పల్లవి ॥

పెట్టిరి గొల్లెతలెల్ల పెరుగు నెయ్యి వుట్ల
కొట్టరో కొట్టరో మీరు కోలలవారు
తిట్టేరు వారల్లదివో తెగి దగ్గరకతొల్లె
పట్టరో వారలు మీరు పైఁగారేపాలు ॥ గుటి ॥

---

1. 533, 534 పాటలు ఇవి అధ్యాత్మకీర్తనలలో నుండదగినవి.

యెంచిపెట్టిరి దొంతుల నేడలేనిచక్కిలాలు
దించరో కుండలతోనే దిగువకును
పెంచులయినదాఁకా పెనఁగేరు మనతోడ
తుంచి నోరవేసుకొని తొలఁగరో మీరు ॥ గుటి

తక్కక యడుకులెల్లా దాఁచిరి తమసొమ్మంటా
చిక్కెఁ జిక్కెఁ దీసుకోరో సేన వున్నవి
యెక్కెను శ్రీవేంకటాద్రి ఇదివో మనకృష్ణుఁడు
చక్కనాయఁ బనులెల్లాఁ జాలించి రారో ॥ గుటి । 534

శంకరాభరణం

ఎవ్వనికి వలతువే చెలియా
యెవ్వలఁ బిలిచిన నెఱఁగవే చెలియా ॥ పల్లవి ॥

చక్కఁగఁ బయ్యదజారిన దెఱఁగవు
యెక్కడ చూచేవే యిటు చెలియా
చెక్కులవెంటఁ జెమటలు వడియఁగ
ముక్కున నూర్పులు ముంచేవే చెలియా ॥ ఎవ్వ ॥

జాఱినకొప్పునుఁ జక్కఁగఁ బెట్టవు
మీతేవు పరాకున నేమే చెలియ
మాఱుమాటలును మాతో నాడవు
తీఱక లోవెలిఁ దిరిగేవే చెలియా ॥ ఎవ్వ ॥

వెలయ హారములు వెనకకు వేసితి
తలఁ పెందున్నదె తగఁ జెలియ
కలసెను శ్రీవేంకటపతి న(ని?)ను నిటు
కలికి యితనిఁ బేర్కొనవే చెలియా ॥ ఎవ్వ ॥ 535

ముఖారి

ఎఱఁగ విన్నవించేను యిప్పుడే నేను
తఱవాతఁ దలఁచుకో తప్పదు మాచేఁతలు ॥ పల్లవి ॥

కొప్పు ముడువఁగఁబోతే కుచములు నాఁటుఁ జేసు—
నప్పు దోరువఁగలవా ఆయముచోటు
చిప్పిల నేఁ జూచితేనే చెమరించె నీమేను
చెప్పి మాచేత సేవలు సేయించుకోఁగలవా ॥ ఎఱ ॥

కుంకుమ పూయఁగఁబోతే గోరికొన దాఁకుఁ జెను
కొంకక సమ్మతించేవా గుండె దాఁకును
అంకెల మాటాడఁగా నీకట్టే మదనమెత్తె
ఇంక మావూడిగము సేయించుకోనోపేవా ॥ ఎఱఁ ॥

హారములు గట్టఁబోతే నదె కాఁగిలాఁ జేసు
యీరీతి మారుకొన నీఁక వచ్చునా
యేరా శ్రీవేంకటేశ ఇంతలోనే కూడితి
చేరి మాచేతిపనులు చిత్తమువచ్చినా ॥ ఎఱఁ ॥ 536

శంకరాభరణం

వలపు వేఁచి కొరుకవద్దే నేఁడు
చెలి వింత సేయఁగాను సెలవేమే తనకు ॥ పల్లవి ॥

చిగురుఁబోడికి నేఁడు చింత ఇంత దగునా
వెగటు మాని యతని విచ్చేయుమనవే
తగదు యీపె అలపు తనది గాదా
మగవాఁడే ఇంతైతే మానుపరాదనరే ॥ వల ॥

కమలగంధికి నేఁడు కాఁక లింత దగునా
తమకానఁ జేకొని దయఁజూడుమనవే
అమరదు యీదోస మంతేసి మేలా
తమబోఁటు లిట్లైతేఁ దప్పించరాదనరే ॥వల॥

వెసఁ గోమలికిని విరహము దగునా
యెసఁగి శ్రీవేంకటేశు నీపెఁ గావుమనమే
అసము దించక నేఁ డంతలో విచ్చేసి కూడె
రసికులచేఁతలెల్లా రతికెక్కెననరే ॥వల॥ 537

పాడి

ఇంత కింతే చాలదా యేఁటికమ్మా
దొంతులాయ వలపులు తొలరో వోయమ్మా ॥పల్లవి॥

ఆయనాయ వానిసుద్దు లందుకేమి నే మీకుఁ
జేయఁగల పనులకుఁ జెప్పరమ్మా
పోయినపనులు పోనీ పొద్దువోదా మీకేమి
చాయలు సన్నలు నింక చవులు గావమ్మా ॥ఇంత॥

యేడ నుండెనేమి వాఁడు యేమిగారణము మీకు
యీడకు వచ్చినపని యేదమ్మా
యేడకేడ తలపోఁత లింకా మరవరా
నీడలకు యెండలకుఁ గూడునా వోయమ్మా ॥ఇంత॥

పుక్కటి వీనికిఁగాను పూనుక రావద్దు గాని
తక్కక వేరొకమాట తలఁచరమ్మా
గుక్కక శ్రీవేంకటేశుఁ గూడి మీమాట వింటి
యెక్కి మీచలము నేఁడు యెన్నికాయనమ్మా ॥ఇంత॥ 538

ఆహిరి

ఓప నోప తియ్యకురే వొడివట్టి రమ్మంటా
యీపొద్దు కాతనివద్ది కేఁగరే మీరు ॥పల్లవి॥

ఔలేవే తనసుద్ది అందరుఁ దెలిసేరా
తేలింపుసటలు నాకే తెలుసుఁగాక
వోలి సూడుబంటౌట వొండెఁ జుట్ట మవుట గాక
మైల గొంత అందులో మఱుఁగూఁ గొంతా ॥ఓప॥

వింటిలేవే వానికిఁగా వేఁడుకొనే మీమాఁట
రెంటికిఁ గలఁడు తనరీ తెరుఁగుదు
ఇంట నుండవలె నొండె యీడకే రావలె నొండె
కుంటెనలు గొంత మరి కూటములు గొంతా ॥ఓప॥

అట్టేకాదా మీకుఁ దెల్లనై నవెల్లాఁ బాలవును
గట్టిగఁ దనగుణాలు కన్నవే నేను
యెట్టకేలకు శ్రీవేంకటేశుఁ డిట్టె నన్నుఁ గూడె
తిట్టు గొంతా ఇందాఁక దీవె నిఁకఁ గొంతా ॥ఓప॥ 539

రేకు 993 శంకరాభరణం

ఊరకున్నవారి కూరోపదన్నట్లు
నేరనైతి నే నింక నిన్నేల కొసర ॥పల్లవి॥

మగిడి చూడఁగఁగదా మనసు నీపైఁ దగిలె
తగులు గలుగఁగదా దైవారె వలపు
నగుతానే ఇంతాయ నావంకనే నేఁడు
ఇగిరించెఁ గోర్కి నీవేమి సేతువురా ॥ఊర॥

మాటలాడఁగఁగదా మర్మములు గడునాటె
నాటు దమకము గదా ననుఁ బాయనీదు
తేటతెల్లమి నేనె తెగనినాయాసలే
వాటపుఁదప్పు నీవల్ల నిఁకనేదీ ॥ ఊర ॥

మొకమోటమున్నఁగదా మొలచె నివ్వెర గొకటి
వొకటి కొకటికి లంకె లమరె మన కిపుడు
వెకలినై కూడితిని వింతగా నిను నేను
అకట శ్రీవేంకటేశ అనఁగఁ జోటేది ॥ ఊర ॥ 540

వరాళి

విచ్చేయవయ్యా వెలఁదిఁ జూతువు గాని
ఇచ్చకములాడేము యెట్టయినాఁగాని ॥ పల్లవి ॥

మరుఁడు పువ్వుల నేసె మగువ నేలలు వ్రాసె
ఇరవగునీవలపు లింతగాఁ జేసె
తెరమరఁ గిది నీవు దీసినఁగాని పోదు
యెరవునేయక నే మేమన్నా వాదు ॥ విచ్చే ॥

చందురుఁడు జామెక్కె సతి చింతలోఁ జిక్కె
అందపునీచలముతే అన్నియు దక్కె
నింద లిన్నియు నిట్టె నీమీఁద గురియాయ
అందిపొంది నేఁడు మాకు నాడఁ దరియాయ ॥ విచ్చే ॥

వల్లగాలి కడుహెచ్చె సతి గరఁగఁగజొచ్చె
ఇల్లిదే నీమాటపట్టు లిప్పుడే వచ్చె
చెల్లుఁబడిఁ గూడితివి శ్రీవేంకటేశ యీచెలి
బల్లిదురాలాయ నేము పైతరపునేయ ॥ విచ్చే ॥ 541

సామంతం

తానేడ నేనేడ దగ్గరీ వీఁడు
 పూని కన్నులఁ దిట్టినా పోఁడే వీఁడు ॥ పల్లవి ॥

సారెకుఁ దప్పకచూచి జాణతనాలాడీని
 పోరి పోరి వద్దన్నాఁ బోఁడే వీఁడు
 పేరుకొని పిలిచీని పెదవుల గొణఁగీని
 పూరకన్నా నవ్వుతాను వొరసీనే వీఁడు ॥ తానే ॥

పానుపుపైఁ బవళించీఁ బనులుచెప్పఁ బిలిచీ
 మోనాన నే నుండినాను మొక్కీనే వీఁడు
 మానములు సోఁక నవ్వీ మంతనాలే వెదకీని
 వీనులు చొరఁగనీఁడు విన్నపాలు వినఁడు ॥ తానే ॥

పట్టినచలమే పెంచీఁ బైఁ జేయివేసీని
 గుట్టున నుండఁడు నాతోఁ గొంతైనా వీఁడు
 యిట్టె శ్రీవేంకటేశుఁ డేలయించి నన్నుఁ గూడె
 అట్టె కెక్కించెను నన్నాఁడిసేని వీఁడు ॥ తానే ॥ 542

శ్రీరాగం

చెప్పఁగ సిగ్గులువడే విదే చేఁతలు నేమే కంటిమి
 ఇప్పుడుగా మాకోరిక లిటు ఫలియించినది ॥ పల్లవి ॥

చెక్కుల జారినచెమటలు చిందరవందరకురులును
 గక్కన నరవిరిబాగులు కంటిమి నీకిపుడు
 మొక్కలమగుకన్నెవు నీమొలకకుచంబులమీఁదట
 ఇక్కువలంటినచందురు లెక్కడివే నీకు ॥ చెప్పఁ ॥

మోమున(దేరేటికళలును ముంచిన కన్నులతేటలు
కామించినభాగ్యంబులు గలిగెనే నీ కిపుడు
నేమే చెప్పిన నొల్లవు నీయంతనే నీ కిప్పుడు
యీమోహపుటసురుసురులు యెక్కడివే నీకు ॥ చెప్ప(॥

సదమదమగురతియలపులు సారెకు సారెకు వెరగులు
నిదురలు మిక్కిలి మించెను నే(డే నీ కిపుడు
కదియుచు శ్రీవేంకటపతికా(గిట(గూడ(గ(గలిగెను
ఇదివో ఇంతకముందర యెక్కడివే నీకు. ॥ చెప్ప(॥ 543

ముఖారి

అందరి మెప్పించుదా(కా నణ(గే(గాక । నే-
నిందులోనే పాలు నీరు నేరుపరచలేనా ॥ పల్లవి ॥

ఇంకా(దానే యెఱి(గిని ఇప్పుడేలంటా(గాక
అంకెలం బదరనైతి నయ్యో నేను
వంకలొత్తి నే(దనవంటిదాననైతే(గన
లంకెల మీతో(దనలాగులెల్ల(జెప్పనా ॥ అంద ॥

ఇప్పటికోపము మీ(ద నిట్టే వుండదని కాక
కప్పదునాచే(తలెల్ల(గంటే నేను
తప్పని నాగుణములు తనగుణముల(బోలితే
చొప్పుతో నక్క(న(బోసి చూపనా మీకు ॥ అంద ॥

పోరానిచుట్టరికపుపొందు దనదని కాక
చేరి నోరు మూసుకొంటి చెల్ల(బో నేను
ఆరీతి శ్రీవేంకటేశు(డంతలోనె నన్ను(గూడె
తారుకాణ లి(క నేల తానే నేను ॥ అంద ॥ 544

దేశి

అటుగనక నినుఁ దలఁచు కంతట నుండుటమేలు
అటుమటము లెందాఁక నంపరా నీవు ॥ పల్లవి ॥

చెంతల వేరొకతెపై చిత్తము నీకుండఁగా నే
యెంతప్రియము చెప్పిన నేమినెలవు
ఇంతట గుట్టున నుండ నెరిఁగేవు గాక నీవే
కాంతుఁడ నిద్రించువారికాళ్లు గడుగవశమా ॥ అటు ॥

అవ్వల నెవ్వతెవసకో అసురుసురు గాఁగ నిను
నవ్వించఁబోవు టిస్సీ నగుఁబాట్లు
దవ్వులపొందులే చవులు దగిలేవు నీవు నను
నెవ్వగ నీరువట్టుకును నేయి మందగునా ॥ అటు ॥

వేరే యేసతినో తలఁచి వేడుకలు చెలఁగఁగ
కూరిమి నేఁ బైకొనుట కూళతనము
చేరువనే కూడితివి శ్రీవేంకటేశ్వరుఁడ
తేరిపోయినపనికి తిరుగ మాఁటేలా ॥ అటు ॥ 545

రేకు 994 దేసాళం

పోయినపనులకేల పోనీవయ్యా
చాయ నేసుకొంటినా సమ్మతైతిఁ గాక ॥ పల్లవి ॥

వలవవద్దంటినా వడి నీవెవ్వరికైనా
అల మాయింటికి రాకుమంటిఁ గాక
పిలువవద్దంటినా పేరుకొ నెవ్వతెనైనా
వలవనిమాట మాతో వద్దంటిఁగాక ॥ పోయి ॥

చూడఁగవద్దంటినా సుదతులవంక నిన్ను
అడా నీడా మమ్మంటకుమంటిఁ గాక
వేడుకకాఁడవై నీవు వీది నుండవద్దంటినా
యేడలేనిప్రియాలు నా కేఁటికంటిఁగాక ॥ పో యి ॥

నగఁగా వద్దంటినా ననుపుసతులతోడ
యిగురుమో వడుగకు మిట్టంటిఁగాక
అగపడి శ్రీవేంకటాధిప కూడితి నిన్ను
మొగమోడకుండితినా మొక్కనైతిఁ గాక ॥ పో యి ॥ 546

పాడి

వాఁడిగో దగ్గరివచ్చె వద్దే యింత
ఆఁడుదాన వెదురేఁగి యందము గైకొనవే ॥ పల్లవి ॥

యీతఁడు విచ్చేయుచేడ ఇంతేస మాట లేడ
రాతిరెల్లా నీవు నిద్రవోతివో పోవో
చేతికి లోనైనవేళఁ జేతురా యింత యగడు
యేతువ [1]లెత్తాడఁ బతి నిల్లాలికిఁ జెల్లునా ॥ వాఁడి ॥

నిన్నతఁడు చూచుటెంత నీవు తలవంచుటెంత
కన్నెకోప మెంత మూఁట గట్టుకొంటివో
మన్నించవచ్చినవేళ మగవానిఁ బరతురా
తిన్ననిపంతాలు చూప దేవులకుఁ జెల్లునా ॥ వాఁడి ॥

మగఁ డాడ వుండనేల మంచాన నీ వుండనేల
బిగువే నీకు వెన్నెతోఁ బెట్టిరో యేమో
నగుతా శ్రీవేంకటాద్రినాథుఁడు గూడెఁ గమ్మటి
గడాలు రాణివాసములకుఁ జెల్లునా ॥ వాఁడి ॥ 547

1. ఎత్తి + అడన్.

బౌళి

నిన్నింతసేసినందుకు నె నేమిసేతు దాని
అన్నిటా నెక్కొను(గోప మప్పటినుండీరా ॥ పల్లవి ॥

నగవులు వెదచల్లి నయములు మాటలాడి
జిగురువలె నిన్నది చిక్కించె(గా
పగటులు పచరించి పద(తి కనుచూపుల
సగమే జళిపించి జట్టిగొనె(గా ॥ నిన్నిం ॥

నటనలనే నడచి నంటువినయాలు నేసి
యిటువలె నది బయలీ(దించె(గా
నటల సిగ్గులు చూపి చాయలు సన్నలు నేసి
కటకటా నిను నింత కర(గించె(గా ॥ నిన్నిం ॥

కొప్పు దువ్వి నీచెక్కు కొనగోర నంటించి
ముప్పిరి(జెమటలలో ముని(గించె(గా
ఇప్పుడె శ్రీవేంకటేశ యిటు నన్ను(గూడితివి
అప్పు డాకె నిన్ను(గూడి అలయించె(గా ॥ నిన్నిం ॥ 548

గుజ్జరి

బాపు బాపు మెచ్చితిని పదవే నీవు
తీపులోన(జే(దేల తెగకువే నీవు ॥ పల్లవి ॥

నెలవి నే నవ్వుటేడ చేరి నీ గొణ(గు లేడ
మెల(కువ లెస్సాయ మేలే నీవు
అలిగినదే లేదు అంతక తొల్లే మనము
పిలిచితే బిగిసేది పెద్దరికమటవే ॥ బాపు ॥

పొంది నేఁ జేయిచేయు పెంత బొమ్మల నీజంకె నెంత
అందు కందుకు లెస్సాయ నౌనే నీవు
కందువై నమనలోనఁ గపట మించుక లేదు
యిందరుఁ జూడఁగఁ గోప మేడనుండి వచ్చెనే ॥ బాపు ॥

కాఁగిట నేఁ గూడుపెట్టు కరఁగే వింతలో నెట్టు
రాఁగె నిదివో వలపు రావే నీవు
చేఁగదేరఁ గూడితిని శ్రీవేంకటేశుఁడ నేను
ఆఁగినరతుల నింత అలయఁగఁదగునా ॥ బాపు ॥ 549

ఆహిరి

అండఁ గూచుండెను చెలి యెంత చాలదా
నిండునీతో జూజమాడ నేఁడే నేరుచునా ॥ పల్లవి ॥

పగడవాతెర యెత్తి పలికెను చాలదా। నీవు
మగువను మంతనాన మాటాడియ్యఁగా
తగినకన్యక ఇంతే(త?)తమకించనేల
ఇగిరించె సిగ్గులు నేఁ డిప్పుడే తేరునా ॥ అండఁ ॥

తలుపుమాటున నుండి తమిఁ జూచెఁ జాలదా। నీవు
పిలిచి చేయివట్టి పెనఁగఁగను
చలివాయ నిప్పు డిట్టె సరసము లేల
వొలసి రట్టడితన మొక్కమాఁటే వచ్చునా ॥ అండఁ ॥

కాఁగిలించఁగా నీతోఁ గరఁగెను చాలదా। నీవు
మాఁగినమోవి ఇచ్చి మచ్చు చల్లఁగా
పాఁగిన శ్రీవేంకటేశ పడఁతిఁ గూడితివి
ఆఁగి నీతో రతిసేయ కప్పుడే పోనిచ్చునా ॥ అండఁ ॥ 550

గౌళ

ఏమని చెప్పుదమే ఇద్దరిభావములును
ప్రేమము లీరూపములై పెనఁగఁగఁ జొచ్చినవి ॥ పల్లవి ॥

కోపగించుకొని రాఁగా కొంగువట్టీ రమణుఁడు
వోపనంటేఁ బెనఁగీనే వొయ్యనే చెలి
పైపై కాఁగిటఁబట్టి బలిమిసేయఁగఁబోఁగా
తీపులపెదవి వంచి తిట్టీ నతనిని ॥ ఏమ ॥

పెదవి గొణఁగుకోఁగా ప్రియుఁ డాకెచెక్కు నొక్క
చెదర నాడుత(చుః) లోనై చిక్కఁ జెలి
మొదలఁ గోలుముంచుగ మోవి గంటిసేసె నాడ
అదివో చురుముఁ(కుఁ?)జూపు లాకె చల్లీ మీఁదను ॥ఏమ॥

పక్కన నానవెట్టఁగ పానుపుపైఁ బడవేసీ
చొక్కుచుఁ గరఁగి తానే సొలసీఁ జెలి
యిక్కువైన(శ్రీ)వేంకటేశుఁడు గూడె నిట్టె
ముక్కుమీఁదివేలితోన మోనమున నున్నది ॥ ఏమ ॥ 551

రేకు 995 ఆహిరి

అల్లదె మేడమీఁద నతివ
వెల్లవిరయ్యీ నిట్టె విచ్చేయవయ్యా ॥ పల్లవి ॥

వాలుకచూపులు నీపై వంచీ
బేలుఁబులకలు మేనఁ బెంచీ
తాలిమెంచు దాఁచెనో తాను । నీకే
మేలుసేసి వున్న దిదె మిక్కిలి మాపిన్నది ॥ అల్ల ॥

మనసు నీపైఁ గడుమరిగి
వొనరఁ జెలులమీఁద నొరగీ
తనివిదీర దెంతైనా తాను నీకే
అనయము దలఁచితి నన్నది మాపిన్నది ॥ అల్ల ॥

తమకపుఁజెమటలఁ దడిసీ
జమళికోరికలచే జడిసీ
నెమకి శ్రీవేంకటేశ నిన్నుఁ గూడి
గములై ననీగుణాలు కన్నది మాపిన్నది ॥ అల్ల ॥ 552

నాదరామక్రియ

అంది తెలియఁగరాదా అంగననేరుపులెల్లా
కందువతారుకాణలు గలిగె మీకిప్పుడు ॥ పల్లవి ॥

నిద్దపునొసలిమీఁద నిలుపుఁగస్తురిబొట్టు
అద్దము చూచి గోర నటుదిద్దఁగా
వొద్దిక వెనకవంకననుండిననీనీడ గని
ముద్దుచూపి సన్న సేసీ మొరఁగులేలయ్యా ॥ అంది ॥

గుబ్బలపై మాణికాలఁ గుచ్చినహారములు
అబ్బురానఁ దలవంచి యమరించఁగా
నిబ్బరాన నీవెదుట నిలిచితే నీనీడ
గబ్బితనమునఁ గని కాఁగిలించె నదివో ॥ అంది ॥

మించుబంగారుపావాలు మెట్టఁగ శ్రీవేంకటేశ
చంచుల నీవును దనసరి నుండఁగా
నించి గోరిమెఱుఁగులో నీరూపు వొడగని
అంచెల నిన్నుఁ గలసినది మెచ్చరాదా ॥ అంది ॥ 553

ఫాడి

విగినే వింకా నీవు పిలిచినరావు
చిగురువలెనే వుండు చేఁగసుమ్మీ వలపు ॥ పల్లవి ॥

చిత్తజునియమ్ములునుఁ జెలియచూపులు లోలోఁ
బొత్తుల నున్నవి పాలువో దెన్నఁడు
హత్తినజక్కవలును నంగనచన్నులు నౌళ—
జొత్తుసుమ్మీ మీఁదబెత్తు చూచుకొండుగాని ॥ విగి ॥

తుమ్మెదలపవుఁజులు తొయ్యలినెరిఁగురులు
వుమ్మడి నున్నవి పాయ క్వొకటొకటి
చిమ్ముల పలుకులును చిలుకలుఁ దమలోన
దొమ్మిచుట్టరిక మింకఁ దోఁచినది దెరువు ॥ విగి ॥

చందురునివెన్నెలలు సకియలేఁతనవ్వులు
ముందువెనకలు వాసి మొద లొక్కటే
ఇందునె శ్రీవేంకటేశ ఇంతనేసి కూడితివి
పొందినసతికి నీకుఁ బోదుసుమ్మీ యెపుడు ॥ విగి ॥ 554

లలిత

చేసినట్టెల్లా నీవు సేయవయ్యా
వోసరించి నవ్వుతా నే నూరకుండే నిఁకను ॥ పల్లవి ॥

మల్లడిమీగుణములు మానుమన మాకేల
చెల్లుబడిగలవారే చెప్పేరు గాక
ముల్లు ముంటనేకాక ఘనలాన వచ్చునా
వొల్ల వొల్ల నీవద్ద నూరకుండే నిఁకను ॥ చేసి ॥

కొత్తసుద్దులెల్ల నేము కోరి నీతో నాడనేల
చిత్తమువచ్చినవారే చెప్పేరుగాక
మెత్తనైనచోటికే మించినగుద్దలి వాఁడి
వొత్తనేల వింతవార మూరకుండే మీఁకను ॥ చేసి ॥

అంగపునీరేకలు అవి చూప మాకేల
చెంగట సలిగెవారే చెప్పేరుగాక
అంగవించి శ్రీవేంకటాధిప నన్నుఁ గూడితి—
వుంగిటిరతులతోడ నూరకుండే మీఁకను ॥ చేసి ॥ 555

శంకరాభరణం

ఇద్దరూ [1] నేకములైతే నేమాయనే
చద్దివేఁడి వలపులు జాగుసేయఁ జెల్లునా ॥ పల్లవి ॥

తుమ్మెదవంటివాఁడు తొలుతనే మగవాఁడు
యెమ్మెలకు నేడనున్నా నేమాయనే
తమ్మిపువ్వువంటి దింతే తగిలినయాఁటదెల్లా
సమ్మతించవలెఁగాక సడిఁబెట్టఁజెల్లునా ॥ ఇద్ద ॥

వెన్నెలవంటి దింతే వెస మగవానినవ్వు
యెన్నిచోట్లఁ గాసిన నేమాయనే
యెన్నఁ జకోరాలవంటి వింతులకనుఁగొనలు
అన్నిటాఁ బొందౌటగాక అలుఁగఁగఁజెల్లునా ॥ ఇద్ద ॥

సిరులగాలివంటిది శ్రీవేంకటేశుమనసు
ఇరవై యెందువారినా నేమాయనే
విరులతావివంటివెలఁదివి నిన్నుఁ గూడె
నరసుఁ డాతని నింక జరయంగఁ జెల్లునా ॥ ఇద్ద ॥ 556

1. ఏకమైతే అనుట సహజము.

సామంతం

అందుకే చింతయ్యీని అప్పటనుండియు నాకు
కందువ నెదుగఁబోయి కమ్మరఁ దేవుగా ॥ పల్లవి ॥

పదఁతి వాని నొడఁబరచి తోడుకరావే
కడు నీనేరుపు లిందే కనుఁగొనేఁగా
వడిఁ బరాకైతినంటా వాఁడే యలిగిపోయె
బడి నేఁగి నామూరు పైకొని మొక్కవుగా ॥ అందు ॥

యెంతరానన్నా వాని నీపొద్దే తోడుకరావే
యిఁతి(యింతి?) నీవు నేసేమేలు ఇందుఁజూచేఁగా
పంత మేమోఅంటినంటా పట్టఁగా నలిగిపోయె
ఇంతలో నామూరు వానిఇంటికి నేఁగవుగా ॥ అందు ॥

శ్రీవేంకటేశుని నన్నుఁ జేకొని కూడించితివే
యీవేళ నిన్ను మెచ్చే దిందువంకఁగా
పూవుల వేసితినంటాఁ బొదిగి నన్నిదె పట్టె
ఆవల నామూరు నీవు అతని వేయవుగా ॥ అం ॥ 505

రేకు 996 వరాళి

ఆఁడువారి కింతలోఁగే వదేమిరా
నేఁడు నాఁడు నొక్కఁడవు నీవే కదరా ॥ పల్లవి ॥

నవ్వుతా గోర నిటంటే నాఁటెనంటాఁ గోపించేవు
ఇవ్వల రాకాసికయ్యీ లెట్టునేసితో
పువ్వుల వేయఁబూఁచితేఁ బొరిఁ దప్పించుకొనేవు
రవ్వైవననీబిరుదెల్లా రతికెక్కెరా ॥ ఆఁడు ॥

1. పరదేవులోని యేకదేశమా?

వెలయఁ గొంగువట్టితే విడుమంటాఁ బెనఁగేవు
యెలమి రొలఁగట్టితే నెట్టుంటివో
చిలికినపన్నీటిజిగి నుద్దుకుడిచేవు
పలుజలధుల నెట్టు పవ్వళించితివిరా ॥ ఆఁడు ॥

సరి నన్నొకతెఁ గూడి సదమదమైతి విట్టె
యిరవై పదారువేల నెట్టు గూడితో
అరయ శ్రీవేంకటేశ అన్నిటా నన్నేలితివి
పరగ నాతోనే నీకు బలిమి చెల్లదురా ॥ ఆఁడు ॥ 585

ఆహిరి

చెప్పఁ గొలఁదులుగావు చెలియ సింగార మిది
చొప్పుగా నిందరికి సూచనై నిలిచె ॥ పల్లవి ॥

వెలఁదికుచములమీఁదివెలిపెంపుపయ్య దిదె
యెలమిఁ బోలింపరే యెట్లున్నది
కులికి పతిఁ గలియుచోఁ గురియుఁ జెమటలజడికి
మెలఁగి కొండల మొయిలు మేసినట్లాయ ॥ చెప్పఁ ॥

సుదతి నెన్నుదుటిపైఁ జూడఁ గుంకుమబొట్టు
యెదుటఁ బోలింపరే యెట్లున్నది
కదిసి తననాయకునిఁ గలసినప్పటివేళ
మదనరాగం బిపుడె మలసినట్లాయ ॥ చెప్పఁ ॥

సతితురుములో విరులు జారి పైరాలె నిదె
యితరులకుఁ బోలించ నెట్లున్నది
యితవుగా శ్రీవేంకటేశుఁ గూడినఇపుడు
చతురతలఁ బై నేస చల్లినటాయ ॥ చెప్పఁ ॥ 559

ముఖారి

ఎఱఁగఁజుమ్మీ యపు దేమీ నేను
మొఱఁగు లన్నిటికిని మొక్కే నే నిపుడు ॥ పల్లవి ॥

నిక్కమును దొరవంటా నిన్నుఁ జూడవచ్చితేను
చిక్కనివలపు నామైఁ జిమ్మిరేఁచితి
నెక్కొని నేఁ గళదాఁకి నీమీఁద నొరగితి
తక్కక నాకాలు చేయి దాఁకదుగదా ॥ ఎఱఁ ॥

ఇంటి నీ వున్నాఁడవంటా వూరకే నే ...
యింటివా రెఱఁగకుండా నింతసేసితి
జంటనై కాదనలేక సరిగా నేఁ గూచుంటి
అంటితిని మందెమేళా లాయనోకదా ॥ ఎఱఁ ॥

మంచివాఁడవని నీతో మాటలాడ వచ్చితేను
... ంతసేసితి వేగా నీవు
... వేంకటేశ కూడితి మిద్దె ...
... ల నీ వలసితివో ... ॥ ఎఱఁ ॥ 560

మాళవి

... జెల్లునా యీరమణిఁ బెడఁబాసి ॥ పల్లవి ॥
యింత కెంత విన్నవించే నింక నీచిత్తమురా

... మొక్కవఁబోతే వెలఁది యేమోకాని
మరునిబాణములంటా మచ్చరించీని
నిరతిఁ గొప్పుదువ్వితే నిండుఁదుమ్మిదలగుంపు
వరుస రేఁచేరంటా వద్దనీఁ జెలి ॥ ఇంత ॥

పయ్యద వెట్టఁగఁబోతే బలుజక్కవలతోడ
కయ్య మందించేనంటాఁ గసరీని
పుయ్యఁగ గందము చూచి పొరిఁ గాలకూటమంటా
నెయ్యపుఁజెలులఁ జూచి నేరమెంచీని ॥ ఇంత ॥

అరుదైనమాణికాలహారము లియ్యఁగఁబోతే
విరహాగ్నిశిఖలంటా వెఱచీని
గరిమ శ్రీవేంకటేశ కలసితి వింతలోనే
యిరవై యలమేల్మంగ యిటు మెచ్చీని ॥ ఇంత ॥ 561

ఆహిరి

అడుగువెట్టితే నీకు ఆకెపాదమాన సుమ్మీ
నిడు[illegible]ంగనడపేల నిలవయ్య పోక ॥ పల్లవి ॥

[illegible]రె జా[illegible]లు జడిసె ముత్తేలపేరు
ఖారపు[illegible] నిన్నుఁ బట్టరాఁగాను
వూరకే యలిగిపోయే వువిదదిక్కు చూడక
నేరుచుకొంటివి నేఁడే నిలవయ్య పోక ॥ అడు ॥

కురులు చెమటఁదోఁగె కుచయుగ మిటురానె
బెరసి నీచేయివట్టి పెనఁగఁగాను
శిరసు వంచుకొంటివి చెలియకు మొకమోడి
నెరవేరెఁ బనులెల్లా నిలవయ్య పోక ॥ అడు ॥

పులకలు [illegible]గపుఁగళలు మించె
[illegible]పుఁగాను
[illegible]కూడితివి
[illegible] పోక ॥ అడు ॥ 562

దేవగాంధారి

ఇంటికి విచ్చేసె నాతఁ డేమే నీవు
కంటకములాడేది కాదే నీవు

అగడుఁజెమటతోడ నలసివచ్చినపతి
యెగసక్కెలే యాడే వేమే నీవు
మగవానిమోహ మింత మదివిచ్చి చూడఁబోతే
యిగురువంటి దింతే యేలే నీవు ॥ ఇంటి ॥

చెంతల నిన్ను నవ్వించి సిగ్గులెల్లాఁ బాపినాఁడు
యెంతైనా మెచ్చవైతి వేమే నీవు
పంతపుదొరలపొందు పచ్చిగాఁ బిసుకఁబోతే
యింతలోఁ బిసురువేను నిదియాలే నీవు ॥ ఇంటి ॥

నెయ్యాన గడ్డమువట్టి నిన్నితఁడు వేఁడుకొనీ
యియ్యకొనవే పనికి యేమే నీవు
తియ్యఁగా శ్రీవేంకటాద్రిదేవునిఁ గూడితి విట్టె
అయ్యెడ నలమేల్మంగ వవునవునే నీవు ॥ ఇంటి ॥ 563

రేకు 997 సింధురామక్రియ

ఔరా రాజసము అంతేసి తగదా
గారవాన నీవా కెకుఁ గలకాలము ॥ పల్లవి ॥

విలుచుండి పిలిచేటినీతో నంగన నేఁడు
మలగుపై నొరగుండే మాటలాడీని
వెలినుండి వేఁడుకోఁగా వెసఁ దలుపుమాఁటుగ
నెలవుల నవ్వీ నిన్నుఁ జెల్లురా యీసతికి ॥ ఔరా ॥

...గవించి సరసములాడేటినీతోను
...గిట(దప్పకచూచీ మోనాన(జెలి
చె... ప్రియముచెప్పె చెక్కునొక్క(గా నీవు
యుంగిలిమోవి గదల నించుకంత గొణ(గె ॥ ఔరా ॥

పూనిపట్టి కొ... దువ్వి బుజ్జగించె నీయ్యెడకు
మేనెల్ల క...చె నలమేలుమంగ
అని పట్టి శ్రీవేంకటాధిప కూడితి విట్టె
తానై తే నీవురమెక్కి తానకమై నిలిచె ॥ ఔరా ॥ 564

మాళవి

ఊడిగపు సతులాల వుండరే మీరు
ఆడరే [1]మెల్లనిమాట లంతంత మీరు ॥ పల్లవి ॥

మాటలాడే రిద్దరును మాణికపుటింటిలోన
తేటలుగ దేవు(డును దేవులు నిదె
యేటికి దగ్గరిపోయే రిదివేళగాదు మీకు
బోటులాల పిలిచితే పోదముగాక ॥ ఊడి ॥

తూ(గుటుయ్యాల లూగేరు తొల(కు మోహముతోడ
యే(గివచ్చి లోని కే(గి రింతకముందు
తో(గిచూడకురే మీరు తొదరి తమంతనే
పా(గి పిలిచినప్పుడే పలుకుదము ॥ ఊడి ॥

యేకతాన శ్రీవేంకటేశు(డలమేల్మంగయు(
బైకొని కూడున్నవారు పానుపుమీ(ద
పోకురే చనవుచేసి పొల(తు లిపుడే వారు
అకుమడువ(బిలిచే రప్పుడే పోదము ॥ ఊడి ॥ 565

1. ఇది ' మెల్లనిచూపుల మందహాసమున్ ' వలెనా ?

ముఖారి

అప్పటి నెత్తము జూజమాడేవు పరాకున
 యిప్పుడు నీవద్ద నున్న దిదివో చెలి ॥ పల్లవి ॥

ముంచిముంచి నవ్వునవ్వీ మొగలిరేకులకొప్పు
 యించుకించుక గదల నిదివో చెలి
 తుంచితుంచి నిన్ను వేసీ తోరపుఁబువ్వులదండ
 ఇంచువిలుతునివలె నిదివో చెలి ॥ అప్ప ॥

చిత్తగించి మాఁటలాడీ చెక్కులమెరుఁగు మించ
 యెత్తినవదనముతో నిదివో చెలి
 తత్తరించి పేఁపునఁ దనపేరు వ్రాసీని
 యిత్తల నేమీ నెఱఁగ దిదివో చెలి ॥ అప్ప ॥

తొడమీఁదఁ దొడవేసీఁ దోరపుకుచము లానీ-
 నెడనెడ నొత్తుతాను యిదివో చెలి
 పడఁతి శ్రీవేంకటేశ పరాకుమాని నిన్ను-
 నెడయక గాఁగిలించె నిదివో చెలి ॥ అప్ప ॥ 566

సామంతం

వలెనా నీకింతదూరు వనితలతో నేఁడు
 యెలమి నామాట విని యింటికి రావయ్యా ॥ పల్లవి ॥

ఆగడాలు నీవే నేసి యలిగేవు రానంటా నీ-
 లాగులు చూచినవారు లండఁ డందురు
 వేగుదాఁకా విరహాన వేసరి మావంటివారు
 యేగతి మన్నించఁడు పేఁడెంత కూళందురు ॥ వలె ॥

వలచి చెయివట్టితే వాఁటముగా నవ్వేవు
తెలిసినవారు నిన్ను(?) దిమ్మ రందురు
తలపోసి నీకుఁగా దప్పిఁబడ్డయాఁడువారు
చలమరి వీఁడేడ జాణఁ డందురు ॥వలె॥

ముంచినప్రియముతోడ మొక్కినాఁ గై కొనకున్న
చంచలించినట్టివారు జడుఁ డందురు
యెంచి చూచి శ్రీవేంకటేశ నన్నుఁ గూడితివి
వంచ నింత లేకుంటే వడి గర్వి యందురు ॥వలె॥ 567

ఆహిరి

జమళిఁ గల్యాణము సరసుఁడాడె నేఁడు
చెమట లేఁటికి వచ్చెఁ జెప్పరే ॥పల్లవి॥

తూఁగుమంచముమీఁదఁ దొయ్యలు లిద్దరిఁ
గాఁగిలించుకొంటాఁ గరఁగీని
యేఁగుబెండ్లికొడు కెవ్వరిపై మోహము
చేఁగదేర నిది సరిఁ జెప్పలే ॥జమ॥

ఇదె పెండ్లిపీఁటపై యిద్దరి కౌఁకమాఁటే
కదిసి పచ్చడము గప్పీని
యెదుగ దోసిట నించి యెవ్వరిపైఁ దలఁబాలు
చెదరకుండాఁ బోసెఁ జెప్పరే ॥జమ॥

పొలఁతులిద్దరితోడ బువ్వానఁ గూచుండి
చలివాయఁ గళ్లిచ్చీ సరిగాను
యెలమి శ్రీవేంకటేశుఁ డెనసె నీవేళ నే—
చెలులకుఁ జనవిచ్చెఁ జెప్పరే ॥జమ॥ 568

లలిత

దీపించఁ జక్కఁదనము దేవునికిని
పైపైఁ జల్లేరు నేఁడు పన్నీరుకాపు ॥ పల్లవి ॥

వుడివోనికల్పభూజ మొద్దికఁ గొమ్మలతోనే
పొడవెల్లాఁ దెల్లనై పూచెనోకాక
యెడలేక తిరుమేన నింతటా మెత్తిరిదివో
కడలేనిహరికిని కప్పురకాపు ॥ దీపిం ॥

తిరమై యాకాసమందు తెల్లనిచంద్రునిమీఁద
వరుస నీల మేఘము వాలెనోకాక
సరసనే శశివర్ణ[1] మైనందు
పురిగొన నించిరిదే పుణుగుకాపు ॥ దీపిం ॥

పొంచి నీలగిరిమీఁదఁ బొసఁగి బంగారుకొండ
అంచెలఁ గీలించినట్టియందమోకాక
మించి శ్రీవేంకటపతిమెడ నలమేలుమంగఁ
జంచులఁ బెట్టిపూసిరి చందనకాపు ॥ దీపిం ॥ 569

రేకు 998 లలిత

ఇందుకే నీవు వచ్చితి పీడనే నే నున్నవాఁడ
విందువంటినీగుణాలు వేవేలు గదవే ॥ పల్లవి ॥

మట్టెలు గల్లురనఁగ మగువ యెందు వోయేవే
యిట్టె నీకెదురుచూచి యీడ నున్నాఁడ
కట్టిన[2] నీదవ్వ(ప్ప?)టము గజబజించఁగ నీ—
దిట్టమాట లివి మాకుఁ దెలియవుగదవే ॥ ఇందు ॥

1. మైన్ + అందు — దేహముమీఁద? 2. నీది + అ + పటము.

వెదచల్లువాసనతో వెదకే వెవ్వరినే
యిదె నీవు రమ్మనఁగా నీడ నున్నాఁడ
కదిసి నీముఁ(ముం?)జేతికంకణాలరవళికి
చదల నీవిన్నపాలు సందడినే వున్నవే ॥ ఇందు ॥

కలకలనవ్వులతో కమ్మటి నేమిచూచేవే
యెలమి నిన్నుఁగాచుక యీడ నున్నాడ
చెలఁగి కూడితి నిదె శ్రీవేంకటేశుఁడ నిన్ను
పలుకుఁబంతము నింతబలువాయఁగదవే ॥ ఇందు ॥ 570

శంకరాభరణం

ఆయలేరా మాతోనే అంత యేఁటికి
చాయలకు సన్నలకు చవులువుట్టీనా ॥ పల్లవి ॥

బలిమిఁ బట్టకురా పనిగల దీవేళ
బలిమెల్లా నాఁడువారిపై నేయటరా
చల మింతేఁటికిరా సమ్మతి రేపయ్యీఁగాక
వలపు లింతటిలోనే వడ్డికిఁబారీనా ॥ ఆయ ॥

కొనగోర నొత్తకురా కుమ్మెవోయీ ముఁ(ముం?)జెయి
కొనఁబెట్టి(ట్ట?) మోహాలు కొనసాగీనా
వెనక వచ్చేరా వీరిడిఁ జేయకు నన్ను
ననిచినమన సిట్టే నాని మెత్తనాయనా ॥ ఆయ ॥

పయిఁ జేయివేయకురా పట్టరాదు మేనికాఁక
ప్రియములు పెంచఁ బెంచఁ బెంటలయ్యీనా
దయతో శ్రీవెంకటేశ తగిలి కూడితి నన్ను
క్రియ వచ్చె నిఁక నిన్నుఁ గేరడమాడేనా ॥ ఆయ ॥ 571

ధన్నాసి

విచ్చేయవయ్యా వేగమే అక్కడికి
అచ్చమైనకోరికతో నలసీఁ జెలి ॥ పల్లవి ॥

వుప్పరిగెలోన నీవు వున్నాఁడవంటా వచ్చి
అప్పుడే రావైతివంటా నడిగీఁ జెలి
తొప్పఁదోఁగేచెమటతో తూఁగుమంచముపైఁ బండి
ముప్పిరి మోహములోన మునిఁగీఁ జెలి ॥ విచ్చే ॥

వేడుకతో నీకు నిట్టే వీడెమిచ్చేనంటా వచ్చి
వీడుపడి యందు నిందు వెదకీఁ జెలి
వాడుచు మలగుమీఁద వడి నొరగుండి తాను
పాడించుకొని నీపై పాటలిన్నీఁ జెలి ॥ విచ్చే ॥

వుట్టిపడి నీవు కొలువున్నాఁడవంటా విని
అట్టె నిన్ను రమ్మని చెప్పెంపీఁ జెలి
గుట్టున శ్రీవేంకటేశ కూడి యలమేలుమంగ
నట్టనడుమ నిందుకే నవ్వీఁ జెలి ॥ విచ్చే ॥ 572

హిందోళం

ఎంతమోహమో మీకు నిట్టే బతుకరయ్య
సంతసపువేళ మీకు చవి చెరిచితిఁగా ॥ పల్లవి ॥

యిద్దరు నొక్కపచ్చడ మిటు గట్టుక మీరు
అద్దరిపాటు నే రాఁగా అట్టే లోఁగేరు
వొద్దు వొద్దు మీకునేల వూరకే వట్టిభయము
గద్దరి నేం(నేఁ?) బుద్ధి మీకు కంటైతిఁగా ॥ ఎంత ॥

చూపుల మీ రిద్దరూను సొరిదిఁ గరఁగుకొంటా
యేపున నుండఁగ నే నేలవస్తినో
రాపుల నాకుఁగా మీరు రహిఁ దియ్య నింతయేల
తీపులమీగుండెలకు దిగులైతిఁగా ॥ ఎంత ॥

మంచి యిద్దరునుఁ గూడి ముచ్చటలే యాడుకోఁగా
యెంచక పొడచూపితి నిట్టే నేను
అంచెల శ్రీవేంకటేశ అలమేలుమంగను నే
మంచమెక్కి కూడుటకు మనసైతిఁగా ॥ ఎంత ॥ 573

వరాళి

ఎరవు సతమవునా యెప్పుడు నేము నేమే
మురిపెపుటాకెఁ గని మొగమోడితివి ॥ పల్లవి ॥

మగువ కప్రమునోట మాటలాడీ వినవయ్య
వెగటైననేమేమన్నా వినవైతివి
బిగి ఉంగరపువేలఁ బిలిచీఁ బోవయ్యా
జిగి నేము యెంత విలిచినా రావైతివి ॥ ఎర ॥

మొనగోరిచేత నాకె మొక్కీఁ జేకొనవయ్య
పనివడి మాతోనే పరాకైతివి
ననుపున నాకె నీతో నవ్వె నీవు నవ్వవయ్య
చనవున మానవ్వు చవిగాదు నీకు ॥ ఎర ॥

గందము పూసినమేనఁ గాఁగిలించీ మెచ్చవయ్య
ఇందుకుఁగా మాతోడ నెంత నేసితివి
అందపుశ్రీవేంకటేశ అలమేలుమంగ నిన్నుఁ
బొందఁగాఁ జొక్కితివి మాబుద్ధులు చవాయఁగా ॥ ఎర ॥ 574

ముఖారి

ఎదురు చూచీ నీవు యెప్పుడు వత్తువో యంటా
[1]పదఁగదవే నీతో పొలుపడ్డాఁ డతఁడు ॥ పల్లవి ॥

కొంకక కూడినదాఁకా కొండవంటిది వలపు
అంకెకు వచ్చినదాఁకా నాయమువంటిది చింత
సంకెదేరినందాఁకా చలివఁటిది సిగ్గు
యింకా నేఁటికి రావే యీడనున్నాఁ డతఁడు ॥ ఎదు ॥

మనసు గలయుదాఁకా మరులువంటిది తమి
యెనయఁ బిలుచుదాఁకా యేరువంటిది కోరికె
కని మాటాడుదాఁకా చీఁకటివంటిది మోహము
కినియకువే నీవాకిటనున్నాఁ డతఁడు ॥ ఎదు ॥

సరిఁ గాఁగలించుదాఁకా జాలివంటిది వయసు
ధరఁ దలయెత్తుదాఁకా తలుపువంటిది చూపు
ఇరవై శ్రీవేంకటేశుఁ డీడకే విచ్చేసి కూడె
వరు సడుగక రావే వద్దనున్నాఁ డతఁడు ॥ ఎదు ॥ 575

రేకు 999 వరాళి

ఏమోయని వుంటి మిందాఁకా
యీమాటలేకా యిఁక నేలరా ॥ పల్లవి ॥

అందరిఁ బొమ్మని యంకెకుఁ బిలిచేవు
యిందుకా వోరీ యిందాఁకా
అందుకు మావారి నడిగి వచ్చేఁగాని
పొందుగా దీవేళ పోపోరా ॥ ఏమో ॥

---

1. అరసున్న విచార్యము

జఱయుచుఁ బిలిపించి సరసములాడేవు
యెఱఁగనైతిరా యిందాఁకా
మఱి జంకించకు కడమా నేఁ జెప్పేఁగాని
తఱిగాదు యీవేళ తడవకురా ॥ ఏమో ॥

చెక్కునొక్కి నన్నుఁ జేకొని కూడితి
యెక్కెరా నీచల మిందాఁకా
చిక్కనినవ్వుల శ్రీవేంకటేశుఁడ
దక్కితి నీఁక నెందూఁ దలఁగకురా ॥ ఏమో ॥ 576

శంకరాభరణం

ఎక్కడౌతా నెఱఁగదు యెంత వలచెనోకాని
చిక్కవడ్డవేళ బుద్ధిచెప్పరే చెలులు ॥ పల్లవి ॥

కోరి మాఁటలాడీఁ గాని కొప్పు వీడు టెఱఁగదు
అరయ విభునితోడ నయ్యో చలి
పారితెంచీఁ జనుఁగొంగు బయలౌతా నెఱఁగదు
గారవించి మీరైనాఁ గప్పరే చెలులు ॥ ఎక్క ॥

తప్పక చూచీఁగాని తన్నుఁదానె యెఱఁగదు
అప్పుడే మోహము నాఁటీ నయ్యో చెలి
చిప్పిలఁ బైనొరగిని చెమరించు టెఱఁగదు
దప్పిదేర విసరరే దగ్గరైనఁజె(నచె?)లులు ॥ ఎక్క ॥

కాఁగిలించుకొనీఁగాని కళదాఁకు టెఱఁగదు
ఆఁగి తనివిదీరక అయ్యో చెలి
వీఁగక కడపలోన శ్రీవేంకటేశుఁ గూడి చెలి
చేఁగదేర నవ్వీ సన్న సేయరే చెలులు ॥ ఎక్క ॥ 577

సామంతం

కొలువున్నాఁ డదివో గోవిందరాజు
కొలఁదిలేనిసొమ్ముల గోవిందరాజు ॥పల్లవి॥

గారవానఁ బాదములు కాంతలపైఁ బారఁజాఁచి
కూరిములు వెదచల్లీ గోవిందరాజు
దీరత సంకుఁజక్రాలతెల్లనికన్నులతోడ
కోరినవరము లిచ్చీ గోవిందరాజు ॥కొలు॥

దట్టపుంగరాలవేళ్లదాపలిచెయి వారఁజాఁచి
గుట్టుతో నూరకున్నాఁడు గోవిందరాజు
వొట్టుకొనె వలకేలు వున్నతిశిరసుకింద
కొట్టఁగొననవ్వులతో గోవిందరాజు ॥కొలు॥

చిప్పిలుతా నొత్తగిలె శేషుసపడగెనీడ
గొప్పకిరీటముతోడ గోవిందరాజు
అప్పుడే బొడ్డునఁ గనె నజుని శ్రీవేంకటాద్రి
కుప్పెకటారముతోడ గోవిందరాజు ॥కొలు॥ 578

కేదారగౌళ

వద్దుసుమ్మీ ఇది నీవువలచిననీరమణి
వొద్దనుండఁగానే యింత వుమ్మలఁబెట్టేవు ॥పల్లవి॥

చెక్కులెల్లాఁ జెమరించెఁ జెలియకు విభుఁడ నీ-
వక్కడనెందో పరాకై వుండఁగా
ముక్కునఁ గోపము నిండె ముందరనుండినయాపె
తక్కించి నీవు పరులఁ దప్పకచూడఁగను ॥వద్దు॥

తనువెల్లాఁ గాఁకరేఁగె తరుణి చూడఁగ నీవు
మనసిచ్చి సతులతో మాటలాడఁగా
కనుఁగొన లెఱ్ఱనాయ కలికి నవ్వఁగ నీవు
యెనలేనితలపోఁత లెక్కుడో పెంచఁగను ॥ వద్దు ॥

మచ్చికలే దైవారె మగువవిన్నపము నీ-
పెచ్చగించి ఇన్నిటికి నియ్యకొనఁగా
పచ్చిగా శ్రీవేంకటేశ పైకొని కూడితి చెలి
నచ్చలములెల్లాఁ దీరె నంతేసి సేయఁగను ॥ వద్దు ॥ 579

ఆహిరి

వేగిరించకురే మీరు వెలఁదులాల
బాగుగా నారమణుఁడు పాదెఱఁగఁడా ॥ పల్లవి ॥

దగ్గరి వచ్చినవాఁడు తానే మాటాడఁడా
యెగ్గువట్టి సుండరే యిదేమనక
బగ్గన రమ్మన్నవాఁడు పైకొనక మానీనా
సిగ్గువడీ మానరే చేరి విన్నవించక ॥ వేగి ॥

నన్ను మన్నించినవాఁడు నవ్వక మానీనా
సన్నలు సేయకురే జడిసీఁ దాను
అన్నిటా వలచినాఁడు ఆదరించకుండునా
యిన్నేసి దూరకురే యేమసీనో అతఁడు ॥ వేగి ॥

ఇయ్యకొనినట్టివాఁడు ఇటమీఁదెఱఁగఁడా
కొయ్యతనాలాడకురే కోపగించీని
ఇయ్యెడనే శ్రీవేంకటేశుఁ డిట్టె నన్నుఁ గూడె
నెయ్యములే నెరపరే నిండుదొర ఇతఁడు ॥ వేగి ॥ 580

శ్రీరాగం

చిన్నదానవైనాను చేఁతలివి మేలమ్మ
నిన్నుఁ జూచినసతులెల్లా నేఁడు మెచ్చేరమ్మా ॥ పల్లవి ॥

చెక్కునఁ బెట్టినచేయి నెలవినవ్వినవ్వు
తక్కక వోచెలి నీకే తగునమ్మా
పక్కన నిట్టూర్పులును పతితోడిమాటలు
నెక్కొని యింతేసి యాడ నేరిచితివమ్మా ॥ చిన్న ॥

తేలగింపుఁ జూపులును తియ్యనివినయములు
కాలమందే నీయందే కంటిమమ్మా
తాలిమి నివ్వెరగులు తమకపుఁగరఁగులు
వేళతో విభునిమీఁద వేసితివమ్మా ॥ చిన్న ॥

వసివాడునటనలు వలపులఘటనలు
యెసరెత్తితివి నేఁడే యేమమ్మా
కొసరి శ్రీవేంకటేశుఁ గూడితి వింతటిలోనే
రసికతనము నీకు రతికెక్కెనమ్మా ॥ చిన్న ॥ 581

రేకు 1000 నాదరామక్రియ

ఆతని నేఁపేనంటా నట్టె నీవు వేఁగేవు
యీతలఁబోయేపొద్దు లెవ్వరికి నెలవే ॥ పల్లవి ॥

తడఁబాటుపతితోడ తలుపుమాఁటున నుండి
యెడమాట లాడించే వేమే నీవు
ఒడిసి యాతనితోడి చలానకు నీవు నట్టె
వుడికేవు పస(ను?)రాఁకల పోడవఁగఁ గలవా ॥ ఆత ॥

ఆడనుండే తెరలోన అక్కలై నపతికిని
వీడెమిచ్చి పంపే వేమే వెలఁది నీవు
వేడుక నాతని నీవు విరహానఁ బెట్టేనంటా
తోడ నీవు విరహానఁ దొలఁకేవు గదవే ॥ ఆత ॥

మాటలాడేవతితోడ మంచముమీఁదనే వుండి
కాటుకకన్నులఁ జూచి కరఁగేవేలే
యీటున శ్రీవేంకటేశుఁ డింతలో నిన్నుఁ గలసె
వాటమై నీవూఁ గలసి వసమైతి గదవే ॥ ఆత ॥ 582

సామంతం

రెంటికి వచ్చుఁగదే నీరీతులు చెలి
ఇంటనుండి మమ్ము నేఁప నింతేలే నీకు ॥ పల్లవి ॥

[1]సిగ్గుతోఁ బెట్టినయట్టి చెలి నీచెక్కిటిచేయి
వెగ్గళపుఁ జింతలంటా వెరచితిమే
దగ్గన నీవుయ్యాలపై నూఁగేపయ్యదజారు
నిగ్గుల విరహమంటా నివ్వెర గందితిమే ॥ రెంటి ॥

ముసిముసినవ్వులతో మోనాన నీవున్నకీలు
పసురుఁగోపములంటా భ్రమసితిమే
అసురుసురులతోడి యలవోక నిద్దురలు
కొసరునలుకలంటాఁ గొంకితిమే నేము ॥ రెంటి ॥

శ్రీవేంకటేశుతో నీచేముట్టినసరసాలు
తావుల మీవాదులంటాఁ దలఁకితిమే
వోవరిలో మీరిద్దరు నొనగూడి వుండఁగాను
చేవదేరెఁ బనులంటాఁ జెలఁగితిమే ॥ రెంటి ॥ 583

1. "చెలి, సిగ్గుతోఁ బెట్టినయట్టి నీ చెక్కిటి చేయి" అనుట సహజము.

పళవంజరం

చెప్ప వెఱతుము నీకు చేరి సారెసారెకును
యిప్పు డిట్టె రారాదా యిది యేమే నీవు ॥ పల్లవి ॥

వంచిన శిరసుతోడ వలపు చింతల నీడ-
నంచల నీపతి వున్నాఁడదె కదవే
మించినచెమట గార మీటుకొనీఁ గొనగోర
నించుకంతా దయసేయ విదియేమే నీవు ॥ చెప్ప ॥

నిట్టూరుపు మోఁతలును నేలపై వాఁ(వ్రాఁ?)తలును
వొట్టుక నీపతి లోన నున్నాఁడదె
అట్టె కఁ(కం?)బాన నొరగె ఆయములు లోఁ గరఁగె
యెట్టని మాఁటాడవైతి విది యేమే నీవు ॥ చెప్ప ॥

నిండినకోరిక వెంచి నెరిఁ బులకలు ముంచి
అండనే శ్రీవేంకటేశుఁ డదె నీపతి
పండినకెమ్మోవితోడ పైకొని నిన్నిటు గూడ
యెండ నీడ కన్నెఱఁగ విది యేమే నీవు ॥ చెప్ప ॥ 584

రామక్రియ

వద్దే యింతేసి మాతో వట్టిసణఁగు
గద్దరివై యీపంతమే కడకూ నడపేవా ॥ పల్లవి ॥

కప్పుర మియ్యఁగఁబోతే కాఁతాళించి చూచేవు
వొప్పదా నీకిది నేఁడు వూరకే రాఁగా
కొప్పు గోరదువ్వితేనే గొణఁగేవు సారెసారె
అప్పుడే నే నంటితేనే ఆయములు దాఁకెనా ॥ వద్దే ॥

పొంచి చేయివేసితేనే బొమ్మముడివెట్టేవు
నించి చన్నుఁగొండలానేనీ కిది వేఁగా
మంచముపైకిఁ దీసితే మరిఁ దలవంచేవు
యెంచఁగలపనులాయ నిఁకనేలే కొంకు ॥ వద్దే ॥

అంది కాఁగిలించుకొంటే నసురుసు రయ్యేవు
కందువరతులు నేఁడే ఘనమాయనా
విందువలెఁ గూడితి శ్రీవేంకటేశుఁడను నేను
ముందువెనక వాసింతే మొక్కాలములేలే ॥ వద్దే ॥ 585

లలిత

ఎంతటివాఁడవౌ(దౌ?)తా నెఱఁగ వీతని నీవు
ఇంతట నీపతియైతే నిటు నేయఁజెల్లునా ॥ పల్లవి ॥

పువ్వొడి చల్లఁగదమ్మ పూఁచి నీవెంట రాఁగాను
చిప్పిల నీపతిమేను చెమరించెను
కప్పుర మియ్యఁగదమ్మ కడు నీతో మాటాడఁగా
దప్పిదేరీఁ గెమ్మోవి తగఁ జూచరాదా ॥ ఎంత ॥

పచ్చడము గప్పవమ్మ బడి నీపైనొరగఁగా
పచ్చిదోఁచి గరుపారెఁ బతిమేనెల్లా
మెచ్చి కొప్పువెట్టవమ్మ మేరమీరీ నీపనులు
ఇచ్చకానకుఁ జేయఁగ నిదె వీడెఁ దురుము ॥ ఎంత ॥

తూఁగుమంచ మూఁచవమ్మ తుద శ్రీవేంకటేశుఁడు
కాఁగిట నిన్నుఁ గూడి కడు నలసె
ఆఁగి నుచ్చటాడవమ్మ అట్టె నీవద్ద నుండఁగా
మాఁగినరతుల మేనుమఱచియున్నాఁడు ॥ ఎంత ॥ 586

బౌళి

ఇన్నిఁ గన్నవే నేము ఇంకాఁ గొన్నేలరా
పన్నినసీసటలేల పదరా ఇంటికిని ॥ పల్లవి ॥

పంతపునరుములను బయలీఁదేవారము
ఇంతేసిమాటల బయలీఁదించేవా
బంతిఁ దొల్లె జవ్వనపుభారములవారము
రంతుల నీమోహపుభారము గొంత గట్టేవా ॥ ఇన్నిఁ ॥

గొబ్బునఁ బెరిగేచనుఁగొండలలో వారము
వుబ్బించి కొండ లెక్కించే వూరకే నీవు
దొబ్బరానిచీఁటితురుములవారము
తబ్బిబ్బుఁగాఁగలజీకు తవ్వించేవా నీవు ॥ ఇన్నిఁ ॥

బచ్చనల సిగ్గులచప్పరములోవారము
యిచ్చఁ జప్పరానకు నన్నిటు దీసేవా
మెచ్చ శ్రీవేంకటేశుఁడ మిమ్ముఁ గూడినవారము
నిచ్చలుఁ బైకొని నన్ను నీవూఁ గూడేవా ॥ ఇన్నిఁ ॥ 58

శ్రీః శ్రీః శ్రీః

౧ వ అనుబంధము

* * *

సంకీర్తన రాగముల అకారాది సూచిక

అనుబంధము - ౨

అకారాదిగ సంకీర్తన, రాగ, సంఖ్యా సూచిక

సంకీర్తన మొదలు	రాగము	సంకీర్తన సంఖ్య
అంగనజవ్వన	దేవగాంధారి	260
అంగనలీరే	లలిత	346
అండకురావయ్యా	దేసాళం	1
అంతెమనసున	సామంతం	126
అంతలోనె	శ్రీరాగం	16
అందరికి నీ రీతే	భైరవి	183
అందరి మెప్పించ	ముఖారి	544
అంది తెలియ	నాదరామక్రియ	553
అందుకుగా	మధ్యమావతి	202
అందుకే చింత	సామంతం	557
అందుకేపో	నాదరామక్రియ	150
అందుకేమి	ముఖారి	337
అందులోనె వున్న	సౌరాష్ట్రం	137
అందులోనేకాన	లలిత	283
అండగూచుండె	అహిరి	550
అంపవయ్యా	గూళబిగౌళ	454
అటుగనక	దేశి	545
అడియాలా	సామంతం	486
అడుగరే చెలులాల	దేశాక్షి	298
అడుగరేచెలులాల	అహిరి	452
అడుగరే చెలులాల	హిందోళవసంతం	221

T.T.D. Religious Series No - 551

Price Rs. 29-00

Printed & Published by Shri M.K.R. Vinayak, I.A.S., Executive Officer
Tirumala Tirupathi Devasthanams and Printed at Triveni Offset Printers,
Machilipatnam. Ph: 23888